JOANNIS BAPTISTÆ VAN HELMONT,

Toparchæ in Royenborch, Pellines, &c.

OPUSCULA MEDICA INAUDITA.

I. DE LITHIASI.
II. DE FEBRIBUS.
III. DE HUMORIBUS GALENI.
IV. DE PESTE.

Coloniæ Agrippinæ.

Apud JODOCUM KALCOVEN,
CIↃ IↃC XLIV.

In Nobilis & praclariss. D.

J. B. HELMONTII

Opera

Contra Galenistas,

Carmen

Nob. & Ampliss. Domini

JANI WALHORNII D.

Majestatis suæ Consiliarii.

Claude Scholas, Galene, tuas, satis occisorum est,
Ohe jam satis est: plena sepulchra sonant!
Namque cruor Clysterque tibi sunt pharmaca: sæpe
Das nihil: In Critico spes tibi sola die.
Interea in tactu vena, linguaque perusta,
Totus, & urinâ, stercoribusque stupes.
Non Ægrum juvat hoc: illi Medicina paranda.
Nil opus est morbi testibus: at Medico.
Attamen expectas pretium post funera magnum:
Sic canis ægrotum spectat, amatque pecus.
Unus Apollineâ potis est Helmontius *arte,*
Quos alter morti liquerat, eripere!

DOCTRI-

D O C T R I N A I N A U D I T A,

De caufis,modo fiendi, contentis, radice, & refolutione

L I T H I A S I S.

Itemque

De fenfu,fenfatione,dolore, infenfilitate,ftupore, motu, immobilitate.

Prout

De morbis hujus claffis, Leprâ,Caduco, Apoplexiâ,Paralyfi,Spafmo, Comate, &c.

Nova & paradoxa hactenus omnia.

Tractatus tam Phyfico, & Medico, quàm Spagyro utilis: miferis autem utiliffimus.

A U T O R E

JOAN. BAPTISTA van HELMONT, *Bruxellenfe.*

Coloniæ Agrippinæ,

Apud Jodocum Kalcoven,

CIↃ IↃC XLIV.

EXPLICATIO ALIQUOT verborum artis.

1. **L**iquor *Altahest* Paracelsi, omne corpus visibile, resolvit in primam sui materiam, servatâ seminum potestate. De hoc ajunt Chymici: Vulgus cremat per ignem, nos per aquam.

2. *Archeus* Paracelsi, est aura vitalis, seminum, & vitæ directrix, & τὸ ἐνορμῶν Hippocratis.

3. *Blas*, Etymi defectu voco, vim motûs, tam alterativi, quàm localis.

4. *Duelech* Paracelsi, nomen proprium calculi humani. Calculus namque est metaphora.

5. *Gas*, est spiritus non coagulabilis, qualis è fermentante vino, itemque ruber ille, qui chrysulcâ operante, eructatur, &c.

6. *Magnale*, est theca in aëre, creatura, inter corpus, & non corpus, media.

7. *Magnum oportet*. Est tribulus & spina terræ, in vita mediâ hominis, de quo in singulari tractatu.

8. *Leffas* Paracelsi, est succus terræ, recens in radicem, tanquam culinam vegetabilis, tractus.

9. *Zenexton* Paracelsi, Amuletum contra pestem.

10. *Pulvis Vigonis*, notus tonsoribus.

11. *Elementum ignis Veneris*, oleum è sulfure cupri.

12. *Aqua chrysulca*, & regis, est aqua fortis, & hæc eadem maritata cum subquadruplo salis armoniaci.

13. *Aurum horizontale*, est aurum in pondere, at nondum sat fulvum.

14. *Diaceltatesson* Paracelsi, est argentum vivum vulgi, coagulatum in Altahest, & tinctum cum aquâ ovorum. Fitque arcanum corallinum, de essentia, & conditione aureitatis, quia est etiam horizontale.

15. *Relolleum* Paracelsi, est qualitas, non habens in se ens seminale, uti sunt qualitates elementales, item color, & signatura rerum simplicium.

Reliqua autem vocabula minus usualia, vel sunt Medica, vel saltem in Autoris præsenti Textu descripta, ac elucidata, adeoque lectori obvia.

Illustr.

Illustri Viro,

DOMINO

CASPARO ULDARICO,

Sacr. Rom. Imp. Baroni de Hoensbroeck, Teutonici ord. Commendatori in Gemert,

Bonarum artium fautori,

Amico atque Patrono suo singulari.

Meministi, quòd, Illustris Dominus, D. VVernerus Spies de Bullesheim, Teuton. ordinis, Baillivæ Confluentiæ Commendator Provincialis, ac domûs Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elsen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Avunculus tuus, amicorum meorum faventissimus, triduo ante mortem, mihi lecticam suam mitteret, quia atroci Tertianâ decumberet; cumque advenissem, me adhuc capite salutaret, & amplexum utrâque ulnâ minaretur: eundem voluerim statim succurrere, eò quòd pulsus intermittens festinari juberet: sed suos, distulisse pollicitam opem, in pomeridiem, ut Medentes adessent. qui dum exposuissent suam operam, quodque 13. jam diebus, secuissent venam bis, totiesque purgâssent, aluissent autem jusculis, ac sero lactis: confectionibus demum Alckermes, & Hyacinthorum corroborâssent: ideoq; eadem orbitâ procedendum, nisi quòd demum crura, atque brachia, Cantharidibus ulceranda essent. Me autem respondisse: Cernitis viri amici, quantum

ſpei iſthæc remedia, dederint, auxerint, reliquerint. Quare ſi pergatis eâdem viâ; dies craſtina, horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæſo, dentur mihi ſaltem horæ 5. & adhuc hodie apparebit, an vir ille Illuſtris, me ſui amiciſſimum, fruſtra accerſiri, heſternâ die juſſerit. Conſenſere facilè, præter unum Fonſecam, forte quia Luſitanus eſſet. qui remedia chymica ſprevit, quatenus ignea, oleumque igni affunderent. Adeoque unius voto, eques ille, necem ſubiit. Nam etſi aſtarent ſacerdotes amici, etiam nobiles domeſtici: Plus tamen ſperabant ex ſolitis & plurium votis: quàm nondum cognitis medelis. A bonis itaque deſiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim ut juſta parit indignatio verſum: Ita ab ignaris concitatus, decrevi, libellum inauditæ doctrinæ de febribus edere. Et oportunè Card. Ferdinandus, Regis noſtri frater, à ſuis Archiatris Luſitanis, immodicâ cruoris exhauſtione, atque immodeſtâ refrigeratione, extinguitur. Id autem ſic futurum, Carmelitæ confeſſario ſuo, prædixeram ſcriptis. Deinceps autem à nece, id controverſo jure diſputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiſcus Plempius, Batavus apprimè doctus, ac Profeſſor Lovanii. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo conſtaret, non tam malitia: quàm brutalis medentum illorum, atque impunis ſtupiditas. Addidi eapropter, neminem unquam à febri, Galeni ſtylo immunem factum, ut neque

neque graviùs aliàs ægrotantem, evadere: nisi quem robur naturæ, tempestiviùs è manibus illorum eriperet. *Eò quòd in Scholis, hactenus tam febres essentialiter, quàm earumdem remedia nescirentur. Edidi ergo librum, qui istud solidaret: at tot undique mendis consperssum, quod erubuerim pro meo illum agnoscere. Ac utut talis: tamen ob rei novitatem, mox ab ortu, desiderari cœpit: quia defecerat. Ostendo namque febrim ignorari, nesciri remedia: itemque quaternarium humorum, esse aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria saginant adhuc hodie. Itaque esto Problema: Nimirum* ipse vel in eo, erravi penitùs: vel non quidem ego: at Humoristę errârunt. Totaque Schola Humoristica pessum ivit: quia modò jacet Cardo, cui innituntur medendi postes. *Res ista cum tangat vitam, Rempub. ac plerasque familias: rogo Christianum orbem, ut ex charitate, invigilet decisioni tam inopini, magnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonstravi causas, remedia, itemque modum fiendi calculi, ignorari constanter hucusque. Pestem quoque, Apoplexiam, Paralysin, Lepram Lethargum, Spasmum, idque genus morborum, à Scholis æquè adhuc nesciri. Conscripsi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti majoris Tomi, quo Initia physica, atque nova medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet ut discant, ac resipiscant Scholæ.*

Discant

PHILIATRO LECTORI
Pacem, Gaudium, Scientiam
Optat Philosophus per Ignem,
JOANNES BAPTISTA VAN HELMONT,
BRUXELLENSIS,
TOPARCHA IN ROYENBORCH, PELLINES, &c.

NUPER *emisi doctrinam novam de febribus. In qua ostendi febrim, in essentia, radice, proprietatibus, atque remedio, esse Scholis incognitam. Res ista, Medentes diversimode affecit, ac potissimum anxit, discere recusantes. Qui namque sibi sat sapere persuadent, dixerunt:* Ergone Academiæ hanc impune sustinebunt calumniam? totque virorum præclara ingenia, & nos ipsi, fuimus stipites? Solusne Helmont, ad mensam Solis accumbit, ut ex epulis istis, Adeptum Medendi, sibi arrogare ausit? *Intentionem ast meam quamvis pauperrime comitetur mea ignorantia, hujusque confessio, non deleat ignorantiæ labem: veniam tamen meretur integritas, atque sinceritas intentionis meæ. Siquidem, in Medendo, cujusque veritas, ab opere, quod post se relinquit, æstimanda venit. Nec enim calumniæ censeri debent, si errores antecedentium detegantur, suppressis eorum nominibus. Tractatur per me res humana, publica, solo charitatis ergo. Si dixero itaque, quod adhuc primus eorum, qui ab Ethnicis, medendi fundamenta petunt, desideretur, qui nedum febrium;*

ſed & quorumcunque morborum radicem, agnoverit, ac juſta remedia; idque demonſtravero: culpa careo, nec injurius videbor. Sin minus, ignorantiæ meæ miſerti, quæſo, me inſtruant: prout ego reor, me ſola generis humani commiſeratione motum, ne quiſquam poſthac ſuam fidat vitam infidis auxiliatoribus, qui neminem à morbo, ex certa ſcientia immunem fecere hactenus; ſed, quotquot evaſerunt, convaluiſſe, ſolius Dei munificentia, ac naturæ ſuæ bonitate. Hoc eſt namque illud paradoxum, quod me demonſtraturum, polliceor, & ſtaturum promiſſis. Dixeram autem, præfato de febribus libro, me, calculo etiam ſuum tractatum debere: quia Lithiaſis, monſtro ſimilis, ideoque ſingulari ſtabulo ſegreganda. Etenim reliqui morbi, nuſquam, niſi penes nos, naſcuntur: ſolus autem calculus, etiam in matula concreſcit. Lapideſcit quidem, tanquam productum naturæ univerſalis, ſed, in quantum modificatæ, creſcit: utque fiat calculus, non autem petra; requirit materiam ab homine diſpoſitam. Hoc ergo limite, videbunt Academiæ, ſe ne extimis quidem oris, Lithiaſis cauſas attigiſſe: quique ſe inſcitiæ febrium, culpatos dolent, agnoſcent, ſe calamitatis ſuæ, plures habere ſocios. Nunquam enim volui omnibus ante me, injurioſus eſſe: ſufficitque, me proteſtatum, carere animo injuriandi. Abſit enim, quod neſciam, rem ignotam, in uſus proximi demonſtratam, carere calumnia: dum præſertim Medentis inſcitia, ſe habet per modum criminis, pellemque pro pelle, quandoque daturus ſit homo. Non ſecus atque Prætor, aliquem criminis accuſans, excuſatur à calumnia. Dolui ſemper magnopere, in ſola Medendi religione, tam ſurdis, pigris, atque frivolis principiis, ſubſcriptum: in cæteris vero profeſſionibus, tam ingenioſe elaboratum. Enimvero quid ſubtilitatis, non eſt machinatum,

circa

circa quinque voces, Porphyrii, quas prædicabilia nominant? quasque versutias non moverunt, circa res vanas? garritus, inquam, sermocinalis industriæ testes? Raymundus tamen, his non contentus, alias novem voces invenit universalissimas: ac dein hisce alias 28. minus universales: atque demum tandem 72. alias universales subdidit, quibus res qualibet, deciessepties millies, quadringenties, quadragies sex vicibus, describi, prædicari, atque distingui possit. Inutilis ille garritus, scientiarum immensa siliqua, sine nucleo. Certe humana ubique ingenia, absque calcaribus, ultro, in subtilitates prona, si inanes illarum fines. In rebus autem, vitam, & sanitatem spectantibus, continuo stertuerunt veterno. Ius quoque, ita subtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes. ut acumina, quibus humanum ingenium, tam mirifica admiratione rapitur, seseque propria intuetur oblectatione, ut singulari prærogativa, vocentur Iuris subtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vana: utpote, quod ad acquirendum defendendumque Ius, sunt comparata. In Theologicis verò, quid non augustum, per quæstionum acribologias, sperant cathedræ? Utinam his cunctis careat humana necessitas. Meum atque tuum, cuique absque fuco cedat! fides etiam (ut in Mahumetismo) staret citra disceptationem. Cedat quoque subtilitas, cujus in die novissimo, non habebitur ratio: Rediret sic enim Apostolica sinceritas; Sic accepi, sicque tradidi vobis. *Saltem mitius judicium subituri, qui in vita, ab ejusmodi subtilitatibus, fuerunt alienissimi. Ast in re medica, (proh dolor!) ubi indagatio, est maxime necessaria, utilis, & ob charitatem, commendata, omnia propemodum mansere intacta: quia utrobique supina ignavia, ad subscribendum ignorantûm avitis stoliditatibus, prona; damnosior quoque inter eos,*

qui per plateas vagantur, deque domo in domum transcurrunt, ut sanitatem venalem prostibulent, & ignotum sibi morbum fugent. Non enim semel, obiter apud Academias dubitatum est hactenus, super theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ aliàs vel sola facilitate, futilitatem velant, primoque intuitu, sui suspicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis, nil durius, pudore, stupiditate, nil mendacio, atque fraude plenius, crudelitate item atque credulitate nil admirabilius, per tot jam susceptum secula, quam professio, quæ indies per mortes hominum, sub concentrica subscriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, absque Medico viventes, quantam vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius, ac modestus, Medicus autem celeberrimus, Doctor Ioannes vander Weghen, cur, (siquidem Lovanii habitabat, haberetque in aula amicos, atque dynastas quos curaret, essetque Cathedræ aptissimus) lectionem aliquam non appeteret: respondit ingenuè, non esse licitum, aliud doctrinæ genus, adolescentiæ prælibare, præter Galenum; adeoque (inquit) scienter damnarem animam meam, sciens meliora, atque docens pejora. Ergo, quod ego me scire detego, sciunt, at non audent, alii. Bone Iesu, quousque durabit Medentûm torpor? tantaque truculentia contra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, ut agnoscat genus mortalium, quod dæmonium Moloch, nullis invideat subtilitatibus, quam quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ imaginis spectant, & conservant. Initio enim dolui, tam immensam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignaviam, circa res tanti momenti; hujusque rei, crevit indies miseratio mecum. Hinc tandem

dem, lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognovi, Scholarum errores, per me, elucescere debere. Enimvero in limine, id visum fuit mihi, indomitæ arrogantiæ plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philosophicæ Veritatis ignorantiam inurerem: mihi autem soli, Adeptum Medendi, tribuerem. Rogavi ideo sæpe Dominum ut à me istud talentum suum repeteret, penitusque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam namque, quod, qui bene latuerat, bene vixisset, saltem moraliter, & hoc ulceroso seculo præsertim. Restiti itaque, ac dilatavi dudum, hanc principiorum Medendi ignorantiam, suo mundo proponere, donec jam senex, ultima cogente necessitate, mortisque in agone constitutus, pollicitus sum Domino, me suum talentum, candide propalaturum: ne frustra scilicet in mundum venisse, atque inutilis hinc discessisse, quandoque in stricto Dei judicio, censear. Etenim per visionem somnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quam Dei indignationem. Callidam esse naturam, quamdiu prætexeret superbiam, in pure obsequendo Deo, ob fallaces respectus humanos. Arrogantiam item meam non cernerem, sitam potius in timore, minus generose effecturum me, quod requirebatur contra viros judiciosos, à tot seculis in me insurrecturos, quam in pure parendo Veritatis Datori gloriosissimo. Imo, nec commiserarer proximi, talentumque humi tegerem, retrospiciens ad incerta, de me, mundi arbitria. Fores Medicinæ, à tot jam seculis seratos, claustraque, atque obices, rubigine obductos, scirem quidem, at pandere dubitarem: quasi Ianitoris munus, præsumorem merè meum, nec aliunde datum. Resolvi itaque mecum, agerem, quæ charitas, agenda suasit, non arrogantia: sciens, quod non injurius, qui bonum publicum intuetur, quanquam verecundum iis, qui

temere Gentilium nugis subscripsere, in damnum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius constiti, multoties que calamum reposui. Iterumque serio rogavi Dominum, dignaretur alium me digniorem, deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum, atque inutilem servum, permisit cribrari à Sathana. Nam Ordo, cujus zenith, est domus Potestatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cepit gratis persequi, indignis technis. Cognovi statim, quod manus Domini, tetigisset me. Ideoque in plena persecutionum tempestate, volumen conscripsi; Cujus titulus, Ortus Medicinæ. Id est, initia Physica inaudita *In quo detexi errores Scholarum, medendo solitos. Nova, inquam, morborum principia, ut & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonstravi; ut relictis Gentilium vanitatibus, Academia deinceps assuescant Veritati. Inde enim inveni in anima, sabbatissmum, qualem nunquam in meis prosperitatibus; adeo ut suspicionis plenus dolerem, quod tanta procella quietem anima, aut corporis somnum, nequicquam turbarent. In quo non sat laudare possum, Deus, protector meus, largitatis tua abundantiam, qua non permisit animam meam, vel tantillum excidere, sub tantis undique angustiis, è plena pacis fruitione: formidans hoc unicum, ne inutilis servus, sepelirer cum tantillo talento. Quisquis ergo, zelum meum interpretaris superbam jactantiam, per me licet, modo te ipsum non laseris. Gaudebo namque, reportare omnem confusionem pro bono proximi, & posterorum, fruarque optatu meo, sive interim ausus mihi in temeritatem cesserit, sive non. Irrorabit namque Deus sator, qua voluit crescitura. Enimvero libro* de febribus, *narravi pœnitentia mea exordia, qualiterque à Galeno, & Avicenna desciverim, ob deprehensas nimi-*

nimirum, columnarum Medendi falsitates. Vnde deinceps, crevit in me adhuc Iuvene, singularis fiducia, qua me lubens omnium injuriosis censuris, propter proximum exposui: sensimque dierum currente numero, Dominus, candorem zeli mei aspexit, & me, jam virum, permisit videre, ærumnarum & ruinæ plenum esse, quicquid in Scholis Medicis docetur, & fore posteris ludibrium. Bone Iesu! quantum tunc expavi clementiæ tuæ magnitudinem, quæ parvulis revelat, viris alioqui religiosissimis & ingeniosissimis negata à tot seculis. Porro, quantumvis inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti, manifestatio mihi incumberet: attamen est natura inveniendis excusationibus facilis, fallitque se, & suas tristitias, per rationis pedissequa, adminicula. Mox ideo (vah pudet me meæ inconstantiæ) susceptum onus, meis iterum excussi humeris, & dixi; Quis sum ego, Domine? deficiunt enim mihi solidiora, quæ in locum deprimendorum, surrogarem. Quæ enim, ante credebam mihi imperata, suspicabar iterum, astu Satanæ suggesta: eo quod deficiebant arcana remedia; diplomata nimirum, sive signa meæ missionis. Quapropter in juventute, dudum mihi persuaseram, ipsam Medendi artem, nil esse præter meram imposturam, ab otiosulis excogitatam Græcis, in pernitiem Romanorum domitorum primitus extructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam spem, facile subscripsisset, sicque sibi authoritatem peperisset ista religio Medica; quia plerumque nimis facile credimus, quæ nimis avide optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum, esse rem nihili. Quorsum præbebant mihi suffragia, cum morbi incurabiles, tum insuper experimentorum vanitas: ac tandem, suppetiæ affluebant undecunque, quia Medentes, passim ludi-

brio expositos viderem. Tum huic meo errori astipulabatur ipsa Philosophia, adolescentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Physica, & Metaphysica Scholarum, non sint illa Philosophia, propter quam Pythagoras, paucos duntaxat, melioris succi discipulos, instruendos assumsit olim, sibi, plurium annorum silentio, secretoque sacramento, devinctos, se neminem unquam, quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suspicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quam scientiæ illius, quam Galenus, hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quisque consueverat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque suis profuerant. Id namque tanta necessitas, tamque intestina calamitas, convicerant, ut absque invidia, sic posteris traderentur. Cum igitur ars Medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in textum sacrum, sæpius lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altissimus, creasset Medicum, eumque honorari mandasset, propter sui necessitatem. In quo statim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creavit, se tamen singulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter sui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum necessitates, subventionem, & auxilia, adeoque per Medicum, Altissimus placari velit, restituendo ablatam sanitatem. 3. Quod is, cui debetur omnis honos, & gloria, præceperit, solos parentes, & à se creatos Medicos, honorari: quasi Medicus, aliquid patrizantis haberet. 4. Dein, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius, inquisivi, quisnam ille felix esset, quem Altissimus, ab æterno destinavit, elegit, & creavit in Medicum, atque hinc quoque honorari præcepit? An forte esset is ille, qui, perlectis Institutionibus, & aliquot classicis authoribus, emensusque

que

qui in Academia solidum triennium, tandem per disputationes, & examina, à Professoribus, candidatus emitteretur, tam seculari, quam ecclesiastico jure admissus? Num vero ille, qui eodem jam Medici titulo, consenuisset sub lege aliena, plenus interim annorum, experimentorum, & nummorum? Tum statim respexi, quod infirmus egeret Medico, quem Altissimus creavit, plenis instructo numeris: *quodque sanus, non indigeret Medico astante, qui culinæ præesset, numeraret buccellas, & diætæ regulas præscriberet. (Plura de honore Medicis debito, posthac invenies sub historia Duelech.) Consideravi ex altera parte:* Quod unguentarius, conficeret pigmenta suavitatis: nec consumarentur opera ejus: nec esset medicamentum exterminii in terris. *Quod sonat, verum Medicum, omnes morbos æqua falce demetere, nec esse morbos penes ipsum, incurabiles. Insigne sane discrimen inter Medicum, quem creavit Altissimus, & illum, quem crearunt Academiæ, per doctrinam Gentilium. Actutum mihi se obtulit, immensus incurabilium catalogus: quasi probis, nil esset solicitus Altissimus; aut tales ægri, non essent morbidi. Utpote, pro quorum necessitate, nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creasset. Siquidem isti, ne dum hujusmodi, infirmos, conjiciunt in desperationem: verum etiam, quotquot sponte non silent morbi, desperatis adnumerant: Imo quartanam, quæque in annos, radices stabiles servant, spontaneoque plerumque naturæ tædio terminantur, reputant incurabiles. Ac nisi morbi reliqui, ultimo ad metam decurrant, omnes profectò, ex æquo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre nesciunt, nisi per evulsionem ejus. Sic fortassis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro sanitate, imperarent, si sospes vita perstaret.*

ret. Post insignes ergo, aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud scirem, aut didicissem quam quod nihili. Nam tametsi crederem . Medicum, à Deo creatum, prout & medicamina simplicia: totus tamen hæsi, in cognitione illius Medici, rerumque sibi subservientium. Optabam enim multoties, Ah utinam talis Medici tandem aliquando fiam discipulus. Interim cognovi clare, Artem Medendi, tam Græcis, quam Arabibus excultam. quamque Iudæi mentiuntur sibi à suis Rabbinis, sub Kabala, per manus traditam, longissime distare ab ea, quam Sacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi scientiam, à medio, intentione, & fine, habere initium bonum: Esse nimirum donum bonum, descendens à Patre luminum: *quodque hoc, ideo nunquam descendisset, pridem in Ethnicos, & Iudæos, utcunque nostra credulitate inflatos; utpote quos Dominus, non creavit Medicos, nec in nostri necessitatem; ut neque honorandos, sed serio vitandos, præcepit.* Non *est enim Medicus à Deo creatus, defectuosus, lucro deditus, hostisque Christianorum: sed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni raritatem, primum notavi ex Dioscoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) historias herbarum quidem descripsit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid est additum, detractum autem plurimum. Adeoque bis mille, & tercentum annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, superne illuxit, licet maxime obviam, atque necessariam. Quapropter, in alios, cognitionum abstrusiorum ordines, sobrie satis, supernum istud lumen, delapsum, conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Atheos, perfidosque Iudæos, extra Veritatem, & charitatem seclusos, ac ob id à Deo derelictos. Et rerum nativitates, ut sunt relegatæ in temporum plenitudinem, nobis tectam,*

Ita,

Ita veritatis Medendi donum, non descendere, nisi statuta apud Deum maturitate. Nec enim lumen gratuitum, lucebit ad lubitum nostrum. Nam qui omnia fecit ut voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Consenui enim, jam à quadraginta & amplius, annis, in Medentûm *turba; tandemque senex cognovi, Theoremata* Scholarum *per me subverti debere, ut quæque, ventura mox ætate, cadent in rudera, quatenus veritatis calce destituta, non cohærent. Fuit apud me, Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, ut sentirem, datorem, unà, sui doni quoque fore interpretem, utque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Estque ejusmodi cognitio, longe certior, quam quæ per demonstrationem formatur. Quia non est verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui Medendi initia mea sunt lecturi, æqualem inde fructum reportaturos: quippe Deus sui doni, dispensator usque mansurus est. Dixi hæc, ut etiam sciatis, quod mea indignitas, donum tenebris offundet, ut capiat natura cursum qui potest. Speravi enim, cum jam numerum, & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, & abjectos hujus mundi, donum Medendi inspiraturum. Et, cum anteacto seculo* Paracelsum, *scientia analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem præmiserit præcursorem, fore, ut vellet jam scientiam Adepti (qua alter ille caruit) superaddere. Porro, si absque scelere, lubet, placet, illius divini decreti rationem inquirere, ob quam Adeptum Medendi, donum minus ad Christianos descenderit: reor, Scholas resistere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter insistunt. Tum item, quia Medicina tota, in lucrum exercetur, mox à sui initio: quæ sola artium, ex compassione misericorditer expendenda*

pendenda est; Non autem, quasi ex ærumnis miserorum, hilariter, pomposeque vivendum vel ditescendum sit. Quare lucrum, hominibus præripuit dispositionem necessariam, falsitasque doctrinæ paganicæ, Adeptum medendi donum, avertit. Cujus venatio, mihi ideo visa est consistere in compassione erga ægros, dediscendo falsa theoremata, & induendo profundam spiritus humilitatem. Quæ, ut tum non est inflata per litteram, nec depressa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione sui nihili, mens se evacuat omni scientia, per rationis inductiones introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altissimus, vix finit vacuam mentem, quin fœcundo sui luminis radio, eandem repleat. Offendi jam forte nonnullos, eo quod adeptum Medendi, de sursum descendere dicam: qui Medicinam addisci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus (ajunt) est potestas naturalis, qualibet autem potestas naturalis, nata est operari effectum proprium: proprius autem effectus ipsius Intellectus, est Intellectio. Ergo homo naturaliter, intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus objectum. Porro, facultas Medendi est intelligibilis, ac proinde non descendit de sursum. Respondeo: Anima, ejusque intellectus, non sunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte supernaturali. Adeoque, quoad sui initium, licet Intellectus sit facultas naturalis animæ, non est tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide est, Quod Deus creavit Medicum, *adeoque ars Medendi dicat aliquid supra communem regulam creatorum, sic ut ejus adeptio, non contingat per modum aliarum artium. Nabugodonosor enim ablationem, & restitutionem Intellectus, testabitur. Item,* Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est Intellectus, *Quod frustra dictum esset, si In-*

si Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porro datus Intellectus (de quo hic prædicant) actum suum naturalem , sive intellectualem , non exercet , nisi quatenus notiones aliquas , discurrendo trahit, ab observationibus, quas à sensuum perceptione accepit, cum causas à priori , penitus ignoret . Ad scientiam autem medicam , requiritur quædam luminis claritas, quæ superat illam cognitionem per sensus , imo & per consequentias causarum ad effectus, juxta putationes (plerumque fallaces) à ratione , sibi inductas. Nam de fide est, quod intellectus, unà cum totalitate naturæ humanæ,atque ita deinceps,utcunque clarus, non percipit propositiones primò veras , sensum superantes , nisi cum affluxu luminis superni . Puta, locum libri sæpius lego attente ; & , licet verba intelligam , semel tantum sensum illius , inspcratò haurio , cum admiratione præteritarum lectionum. Ejusmodi autem cognitionem, voco gratiæ. Sic nempe Intellectus , utcunque clarus , non semper assentitur vero , quia naturaliter nec hoc percipit. (Hinc namque factiones in scientiis , & religione.) Sic in dono medendi, est aliquid nobilius, & superius, quam quod è cognitione præexistente sensuum , formatur in imaginante : Quod est verum , solidum, bonum , superans authoritatem consequentiarum: imo quod nec proprie doceri, vel demonstrari potest. Nolim tamen intelligi , quod adeptum medendi, sit scientia infusa , qualis olim illuxit Bezeliel , & Oolias: multoque minus, qualis die Pentecostes,in Apostolos,largo imbre pluit,ut variis confestim loquerentur idiomatibus : nec est item proinde Adeptum medendi de plane sublunaribus . Nam Sapientia æterna, creavit singulariter Medicum suum, præ cæteris creatis : adeoque aliquid augustius requiri pro ipso videtur, quam pro aliis professionibus; quas ideo nec mandavit

davit

davit honorari. Alioqui omnis quidem intellectio nostra, in natura, surgit tantum per modum discursus, observationis suppositi, & consecutionis, indagationisque, idque totum à posteriori. Quocirca ejusmodi omnis cognitio, stipatur incertitudine. Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & scientias infusas primorum graduum, sunt amplitudines quadam, singulari quaque gradu distincta in Intellectu, supernaturaliter oriundo. Quod sic probo. Omne donum bonum descendit à Patre luminum. Adeptum Medendi est donum bonum, ergo descendit à Patre luminum. Major est fidei. Minor vero constat, quatenus Medicus, ut talis, est creatus à Patre luminum. Replicant per quandam similitudinem, & nil ad syllogismum, hoc modo. Difficilior est cognitio Dei, quam Medicina. Sed Gentiles naturaliter invenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis existentiam. Ergo longe facilius adepti sunt naturalem scientiam Medendi. Respondeo, totum concedendo, si non adduxerint quatuor terminos. Itaque, prout per naturam nemo potest haurire lumen fidei: sed tantum umbratilem aliquam cognitionem: ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per observationes juvantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi: ast sane, est ista cognitio tam umbratilis, & caca, ut plane repugnet textui; qui frustra diceret, Deum creasse Medicū ut talem, eumque honorandum, nisi aliquod lumen in hoc creato Medico elucesceret, supra vulgarem, ordinariam, atque naturalem potestatem anima intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, ut neque Iudai, donum istud Medendi unquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum est, quam quod de facto, morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie sint mortalibus ignota. Est

namque

namque argumentum ineluctabile : hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum : ergo non dedit Deus illud paganiſmo anteactis ſeculis , ut neque Scholis, cæcos ductores ſequentibus. Cujus correlativum eſt, quod, quicumque aſſentitur Scholarum paganicarum doctrinis , ſecluſus ſit à principiis veris Medendi. Aſſumtum enim , demonſtrabo , Deo favente , amplo volumine . Manſiſſe nimirum ignorata principia cognitionis cauſarum ac radicum, in morbis , remediis, & appropriationibus . Conſequentia per ſe clara eſt : niſi oſtenderint, aliunde , quam à Deo, derivari omne donum bonum . Nam pro ſtabilimento doni Medendi ſat eſſe deberet , quod , licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus ſit , ut propter objectorum naturalium propinquitatem, & neceſſitates, conſuetum ſit, tribui naturalibus ſcientiis, per ſimplicem Intellectum apprehenſis:attamen,quatenus ſaltem includit dona prudentiæ , conſilii, &c. quæ ſunt chariſmata Spiritus Sancti , debet profectò , donum Medendi ferri , & expectari , ab initio tali , quod plane fertur ſupra naturæ orbitam . Etenim non raro quis, mediis demerſus ſomniis , extemplo cognitionem concipit , quam nunquam vigil erat aſſecutus. Nox nocti enim indicat ſcientiam. *Sæpe ſic quis legit locum, multoties lectum, abſque fructu, unde demum vitam emendatiorem inſtituit. Nonne enim iſta deſcendunt à Patre luminum ? Sunt ergo ejuſmodi ſcientiæ , infuſæ quidem , licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam , talenta , ſuper quæ Intellectus bene formatus poſtmodum ſtruit doctrinas utiles.* Docti enim (*ut tales*) fulgebunt (*præ indoctis*) in regno cœlorum , *ſi doctrinæ ergo , animæ ſe habilitaverint ad majora chariſmata . Placuit nempe ſibi Omnipotens in diverſitate manſionum , chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, ho-*

minum

minumque hos comitantium. In favorem ſaltem Adepti medendi, facit, quod inter ſeptem ſpiritus, proximos throno Dei, unius nomen eſt, Medicina Dei. *Eſt enim ſupra Principatus, thronos, Poteſtates, & Dominationes. Attamen Cœlites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec eſt ejuſmodi* Medicina Dei, *Methaphorice ſumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piſcis. Hoc loco autem ſuſcepi Lithiaſis ortum, quem promiſi, quatenus calculus metamorphoſim continet, quæ nullatenus, ab humoribus ortum ducere poteſt, ſed à mero lotii excremento. Ideoque hic tractatus, facile carere potuit tractatu,* De figmento complexionum & humorum.

TRA-

TRACTATUS DE LITHIASI.

Petrificatio.

CAPUT I.

1. *ANte Paracelsum jam nutabant Scholæ Medicæ.* 2. *Veterum opinio de causis petrificationis.* 3. *Sanior doctrina Paracelsi.* 4. *Fluxus seminum ad petram.* 5. *Dispositio mineralium à condito mundo.* 6. *Quæ linea Trinalis.* 7. *Quid mons siliceus.* 8. *Unde petrarum diversitas.* 9. *Pulvis adamantis semper flavus.* 10. *Saxa & lapides, ut differunt.* 11. *Semen petræ, in quo excedit semen vegetabile.* 12. *Petrificatio Humana, & cur denti petra adnascatur.* 13. *Notabilia aliquot.* 14. *Insecta quædam cur non petrescant: perfectiora autem animalia, quandoque prorsus.* 15. *Formam non introduci ex potentia materiæ.* 16. *Quomodo homo petrificatur.* 17. *Petræ nil commune cum calculo.* 18. *Duelech Paracelsi.* 19. *Encomium Dauci, &c.*

EMUNCTIORES Medici exacti pridem seculi, stupuere silentes, tam infaustam, ac inobsequentem suis thesibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & humoribus. Neque enim sibi satisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelso longe fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum testimonio, totam Germaniam, in sui admirationem traxerat) jam nutantibus persuadere figmentum sui tartari, è cibis, ac potibus, proditorie intrantem tartarum, morborum quorumcumque veram esse causam. Quæ sua putatio, fidem fecit, sicque modo radicem stabilem fixit, ut non sit fere quisquam, qui ad tarta-

rum Paracelsi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum singularem, qui ad historiam calculi accinctus eram, nisi inter initia physica, de illo abunde scripsissem. Ideoque volumen istud truncatum deseruissem, si inde tractatum de Tartaro, huc transtulissem. Siquidem constituta ibidem, primæva naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, sive formam, cum seminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, transmutationum quarumcumque authoribus, noviter detectis, rejectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catharrorum figmentis, extra naturam, & Medicam considerationem, relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chyimcorum principiis, extra morborum palæstram præscriptis: sensim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicüi: atque medullitus veram morborum causam, antehac inauditam, mundo manifestavi. Igitur Calculo, ut monstro domi nato, hunc librum, velut exlegem, nuncúpavi, desertoque nunc tartari errore, à Paracelso mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem jam venio. Enimvero Veteres, sua Aristoteli nomi-
2 na dantes, juxta principia hujus, adhuc arbitrantur, lapides, atque mineralia universa, absque discrimine, fieri ex terra potissimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pondus saxi, cum aquæ pondus excederet: conjecere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæsitarent in pondere auri, scirentq; tamen, ex pondere peti demonstrationem Mathematicam, quovis Syllogismo fortiorem: nec interim crederent, aurum, esse terram, negle-

neglectis sui dimensionibus, multoties seipsam penetrantem. Multoque jam magis, suis diffidebant thesibus; cum aurum, non ex sola terra, cæteris tribus ponderosiore: verum ex levioribus aliis, justa, sive æqua lance, atque proportione mistis, componi statuerent. Idcirco consilii inopes, indaginem ponderis, suspenderunt ad clavum, ac posthabitis litibus, velut sopore pressi, contenti fuerunt dixisse, metalla, velut frigore glaciata (eo quod ignis tortura, fluerent denuo) exsiccatoque aquæ superfluo, aëre vero & igne, propemodum exclusis, mansisse quasi arefacta. Hoc, sic tulit arida Aristotelis Philosophia. Thesim autem suam probarunt, ut dixi. Nam metalla, contrario (ut putant) calore diffluunt. Quasi vero, glaciatum opus, non nisi follium ministerio liquesceret! vel terra, esset liquabilis per ignem, rursusque pro lubitu, terræ faciem repeteret, quoties frigus sentiret. Itane sui tam immemores Scholæ, quod non ita pridem, aquæ elemento ex se intense frigere dixere, & remisse madere? adeoque metalla non ex terra: sed ex aqua glaciari debere? Terram vero ex se, intense siccam esse, atque remisse frigidam? Adeoque glaciari nesciam? Adeo ut hinc sequatur: Si metalla, potissima sui parte, sint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterunt: cum tantum poterunt, ad summum, esse remisse frigida. Nec per intensum calorem, terra poterit unquam converti in aquam, aut aqueam substantiam, dum liquesceret in metallo. Siquidem dant terræ, intensam siccitatem, quæ ab igne, non potest non fortificari; non autem destrui. Similiter nec possit remissum frigus præpollentis terræ, hanc, dum vi ignis, in aquam esset liquata, convertere denuo in terram. Quia credunt remissas elementorum qualitates, non tantum activitatis habere, quod alterius elementi

frangant intensas qualitates. Etenim eodem stupiditatis pede, quo ceperunt, pergunt dicere, saxa, atque lapides, esse terram, calore induratam, ac velut arefactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore solo lapidescit, ut volunt. Etenim, quia lapis non liquescit per ignem, prout alioqui metalla: ideo à negativo, naturam conjicientes, se nodum omnem dissolvisse sunt ratæ. Atque hæc crassa Minerva, unicuique suspecta esse debuisset jamdudum, si unum veternum non dormirent omnes. Quid enim de sulfure dicent, quod igne fluit? An aqua, vel terra glaciata, sulfuri dedit initium, quia liquescit? Quidve de vitri condensatione, quod calore iterum liquatur eodem, quo fit? Quid denique de sale, quod uno caloris gradu coagulatur, & arescit, atque altero, liquatur, liquaturque rursus ab humidis? Pudet sanè, in Aristotelicis nugis, qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum causis, atque ori-
3 gine, indagandum. Quapropter avos primus docuit Paracelsus, omnia mineralia (quæ credidit ex quatuor elementorum congressu fieri, atque alibi, ex tribus suis tantum initiis, materialiter) ex aqua potissimum, adeoque esse fructus elementi aquæ, non secus, atque vegetabilia, esse fructus terræ. Ast ad me usque, nescitum fuit, cuncta corpora, quæ mista creduntur, materialiter duntaxat ex sola aqua esse, nullo excepto. Corpus autem illorum, cogi, cujusdam proprii, atque specifici seminis necessitate, ad fines soli Creatori cognitos à priore. Quam propositionem ex pleno probavi, in
4 initiis Physicis. Neglectum quoque fuit hactenus, quomodo hæc rerum semina, sub lucem veniant, se corporum involucris tegant, eademque disponant, ac qualiter ipsa semina, corporum importunitatibus, tandem necessario auscultent. Quapropter

pter nec erit ingratum, ex doctrina, à me alibi fuſius tradita, ſeminum progreſſum, fluxumque ad formam, ſuique maturitates in mineralibus, hoc loco ſuccinctè repetere. Enimvero ſi non petra, fit petra, neceſſe eſt, petrificationem, entis alicujus novi generationem, includere: omnis autem generatio, præſupponit aliquale ſemen, quod materiam, ad ens in potentia, diſponat. Cum nihil, quod non eſt vitale, ſeipſum, ad perfectionem promovere queat. Eſſetque ideo ſtulta, ac fortuita perfectio, quæ à corpore, abſque ductore interno, & ſtatuto ſibi fine, procederet. Itaque ſi corpus diſtinguatur diſpoſitive, ab efficiente interno, profluatque in productione, ad fines ſibi in natura propoſitos: ergo & ſeminis etymon, ipſi jure competit: quia ex initio prorſus incorporali procedit. Hoc autem initium ab imagine, ſive juxta Ideam, à generantis conceptu, ſive cogitatione, fabricatam (quæ proinde vis imaginativa vocatur) in vitalibus profluere, facilè mihi concedetur. Sed quod inanimata, in ſuis primis entibus, inſita habeant dona ſeminalia, quæ per modum recipientis, etiam analogicè, quadantenus imaginationi reſpondeant, docent antipathia, & inanimatarum ſynpathia. Oportet namque non ſenſitiva (puta Magnetem) ſentire quodammodo poli ſitum, ſi ad eum, ſua ſponte ſe dirigat, non autem à polo trahatur (prout libro de Peſte, manifeſtis argumentis doceo) ſentire item ferrum, ſi polo neglecto, per electionem, ad ferrum ſe inclinet. Quæ ne tædioſe, à me hic repetantur, ſufficit obiter ſic ſuppoſuiſſe. Porro, ſeminis iſthæc Idea, & entelechia entis novi, ſeminalis nempe cauſa efficiens, etiam in non ſenſitivis, ſuo fungitur munere, non ſecus atque ſi vita, & ſenſu polleret. Quæ Idea, auram ſui Archei veſtit, ejuſque medio deinceps, diſpoſitiones corporis, & or- 5

gana perficit, completque tandem, quæ in adumbratione ſeminalis ſuæ imaginis, ſunt deſignata, ad fines ſoli Deo cognitos. Atque hactenus etiam, omnis creatura originaliter à Deo dependet. Hic namque, animalibus, ac plantis, ſeminalem fabricandæ ejuſmodi Ideæ, id eſt: multiplicandæ, ſuſcitandæque ſobolis fœcunditatem, gratis indidit, vi vocis (*creſcite & multiplicamini*) in ſeculum duratura. Quæ ſub Eccleſiæ correctione, ſic à Sacris mutuo. *Terra initio erat inanis & vacua.* Duplici nimirum inanitate, erat obſepta. Quod tamen de elemento aquæ, non item dicitur. Terra namque in ſui condo, nondum habebat mineralia, ſi vacua. Erat nempe terra, merum, putumque ſabulum nondum numeroſa varietate, atque mineralium claſſibus diſtinctum. Sed *Spiritus Domini, ferebatur ſuper abyſſum aquarum*. Non quidem quod iſta latio, eſſet inane, otium myſterio carens, aut voluptuoſum natandi ſolamen: Sed continebat myſterium benedictionis, per quod, aqua repleret terræ vacuitatem fructibus, una inanitate: ex altera vero parte, per vegetabilia, & animantia, terræ vacuitati ſatisfaceret, inanitatemque ſaturaret. Ergo ante natam lucem, in fluctitatione divini Spiritus, metalla, atque mineralia univerſa, ſimul incepêre. Quod mihi imprimis perſuadent occulta metallorum lumina, aſtrorum æmula, & prægreſſa teſtimonia. quæ noctu in fodiniferis montibus, ſplendere ſolent. Saltem Spiritus Domini, qui replevit orbem terrarum, jam creandi avidus, in ſpondo abyſſi aquarum, ſuo verbo ſigillavit fœcundam deſiderii ſui Ideam, quæ in inſtanti, univerſam terrarum, lapidum, mineralium, atque metallorum opulentam diverſitatem protulit, quibus terræ vacuitatem, multo replevit fœnore, quam ſcilicet non ſat, animantia & plantę, ut neque adęquatę implere

poterant.

poterant. Stratum autem, sive solea terræ, qua hæc 6
aquarum ditissima proles, in vacuitatis impletionem est concredita, dicitur à Paracelso Linea Trivalis, matrix, seminibus mineralium gravida, quibus Dominus implantavit rationes, dona, atque semina, in seculum sat futura. Ita nempe saxorum, atque mineralium semen opulentum, est aquæ implantatum, ut determinationem suam, atque fermentum, in terræ matrice suscipiat. Quid autem sit terra virgo, extra, & præter mineralia, in Physicis demonstravi. Per Mosen autem, ditissimum hujus promptuarii, thesauriq; semen, ex professo neglectum videtur: ne Israël; fontibus atque montibus, divinas, ac immortales potestates tribuendo, iis immolaret. Cæterum sabulum, sive terra, sibi undequaque continua, suscepto semine, in colles, rupesque surrexit, saxorumque strata divisit. Etenim ut rerum ortus, à miraculo incepit: sic modo suis secundis causis adhæret, ut rerum invisibiles Archei, horumque abscondita semina, testentur, saltem se ab mundo intelligibili, regi. Hinc enim aquæ, desiderio seminum imprægnatæ mansere, suique placiti Ideas, per aquam disposuit Omnipotens. Attamen hæc aquæ seminalia desideria, non fructificant, per successivam, unius ex altero propagationem, more plantarum: sed vis seminalis, in thesauris aquæ delitescens, suas de se proles, sigillatim suscitat, easque successive perficit. Includitur nempe semen, sive Idea seminalis, atque mineralis, aquæ, quam nec egreditur unquam: sed seipsum in ista materia obserat, includitque, donec tandem sub dierum maturitate, inde fiat, quod natum est ex ea fieri. Icon ergo operativa in aquis, sensibilem mox, atque fermentaceum odorem, ex monte Siliceo suscipit. Est autem mons Siliceus, 7
solea, stratum, sive terræ intercapedo, in qua, saxa,

lapides, ac mineralia universa, ortum suum ex aqua desumunt. Prout alibi, de origine fontium. Estque porro ille odor, fermentum, unde tandem, completum semen minerale profluit. Hinc quoque omnis petra. Non est autem hoc semen in mineralibus, per Metaphoram, aliquod æquivocum, aut analogon, sub licentiosa similitudinis allusione. Nam succrescunt novi silices, ac lapides in fontibus & rivis. Quicquid autem fit, & tantisper dum fit, neque adhuc est in perfectione, intenta ab Archeo: semen in se habet, ut naturam, in suis constitutis
8 univocam, intelligam. Etenim aqua purè pellucida, habens in se, semen, atque fermentum lapidis, evadit cunctarum gemmarum crystallus. Sin insuper purus cujusdam metalli, vel pyritidis color, concurrerit, gemma fit, duritiem & proprietates sui coaguli sequens. Perinde enim ut stannum (quod pictoribus flavum colorem, quem Masticot vocant, præbet) omne metallum (plumbo demto) friabile facit: sic & gemmarum durissimam, tingit. So-
9 lus proin Adamas, dat pollinem flavum: aliarumque gemmarum, est albus. Sin autem aqua, non pure diaphana, se incorporat colori metallico, fit lapis opacus, Iaspis, Achates, Silex, Porphirus, Marmor: & juxta mixti seminis exigentiam. Inte-
10 rim saxa, facilius dissolvuntur, quam lapides, iterumque sponte, vel per artem, in aquam redeunt (*qui convertit rupes, in stagna aquarum.*) Saxa autem dico, convertibilia in calcem: pereuntque subinde sponte, in agrorum sumen, & cerealia. In lapidicinis etiam, sæpe sponte, stillat sal nitrosum, perpetuo stagmate. Quod nempe saxa, redeant in primam sui materiam. Perinde ut versa serie, petroso odore fermenti, aqua tota migrat in petram, vel saltem pro parte, qua sibi odor ille, coaluit radicitus. Idque tam inter fluendum, quam stagnandum.

dum. At nondum largitati Divinæ ſat fuit, rupes ab initio, ſaxa, & lapides feciſſe, ſemenque propagandæ novæ ſobolis contuliſſe: quo ex aquis, lapides, ac petræ deinceps fierent: quin inſuper voluit, 11
ut ſemen petrificum, in multis, excederet ſua vegetabilia, hiſque illa potiora ſe teſtarentur: nec enim ſemen, cum aqua ſibi ſubdita, ſolum petreſcit: quin inſuper corpus ſibi contiguum, odore ſeminis petrifici, ſolo attactu, petrificat. Sic namque Friderici Imperatoris chyrotheca, fuit una ſui parte, petrificata, quâ ſcilicet intra fontem, aliquantiſper maduerat: altera autem medietate, ſigillo munita, corium permanſit. Adeo, ut nedum herbæ, ligna, panes, ferrum, ova, piſces, aves, & quadrupedia, miranda metamorphoſi, ſint petrificata. Verumetiam Ambroſio Pareo teſte, Pariſiis, fœtus humanus eſt exciſus, adultæ magnitudinis, in petram verſus. Fractus eſt illi pedis digitus, intuſque tendines, & oſſium articuli apparuerunt. Itemque confracta gingiva (erat nempe hiante, ac velut ejulante ore) dentem ſubtus oſtendit, in maxillæ theca. Quod mihi teſtatus eſt amicus, qui acuendis inſtrumentis, parando organa Matheſi dicata, ſolet ſæpe in hujus fœtus dorſo, cotem facere. Sic pariter hiſtoriæ commemorant in Cryptis prope Pergamum, aliquot cadavera petrifica- 12
ta, illorum ſcilicet, quos belli pavor in abdita compulerat. fuiſſe inquam à ſuperficie, in centrum uſque, petrificata. Unde ſurgunt plura notatu digna. 1. Quod petræ, ſuo generentur, ac proprio ſemine: quodque dein etiam alio conſtent petrificativo. Id eſt, nedum aquam, velut objectum proprium, & proximum, naturaliter tranſmutent ejuſmodi ſemina: ſed & aliena quoque corpora, quæ præfatum ſemen, odore tenus ſaltem hauſerint. 2. Quodque ideo, aliena illa corpora, debeant ad

minimum, ſynbolizare in aliquo, ſaltem in materia remota. Cum nil prorſus commune habeant, præter illam materiam principiantem, quæ in petris, eſt mera aqua. Neque enim alias, poſſent diverſorum elementorum fructus, toto genere ad minus, diſcrepantes, in unum coincidere. 3. Quod autem petræ, non componantur ex Tartaro coagulabili, tanquam materia propria, ac vicina: ſed ex
13 proprio ſurgant ſemine, quod natum eſt, etiam ex materia, non diſpoſita ad petram, petrificare quid libet. 4. Quod ſemen petrificum, unde herbæ, aves, nidus, corium, &c. petreſcunt: potentioris ſit efficaciei, quam alioqui ſemina vegetabilium, præexigentia, diſpoſitam à generante materiam. Ideo non omnis fert omnia tellus. Semen autem petroſum, arripit quælibet, etiam procul à ſe aliena. Dein, reliqua ſemina, requirunt, ut ſubſtrata ſibi materia, reducatur in liquorem ſequacem, & ſeminis ſuſceptivum, quem primam generationis materiam dixere, poſtulantque, ut deſtruatur quoque omnis figura, & decor præcedentis concreti. At ſemen petrificum, reſervata figura humana, abſque intermedia putredine, aut materiæ diſſolutione, totum per totum petrificat, tam oſſa ſcilicet, quam cutim. 5. Quod ſemen petrificum, conſiſtat in ſolo odore ſaxeo, qui eſt incorporale, atque inviſibile fermentum. 6. Quod materia dentis, non ſit mere oſſea: ſed inter os, & petram media ſive neutra. Ideoque & dens, ſuo contactu, tandem petrificat, quicquid ſibi pertinacius adhæſerit, ſive ex panificio, carne, olere, piſce, pomo, aut legumine, puls iſta fuerit. Id eſt, quanquam in ſe, neque ex ſe, ullam habeat diſpoſitionem, ad petrificationem. Hoc ſemen inquam, Paracelſum, & ſuos ſequaces nomine tartari, inſigniter fefellit. Nam lapis dentalis, non liquatur in aqua bulliente, inſtar tartari:

ne

nec eſt ejus generatio, tartaro vini finitima: ſed eſt petrificatio animalis, neutra: ex odore videlicet, & ſemine petriformi, quem puls denti adhærens, per attactum haurit. Huc ſpectat ſpeculatio cornuum. Cornu nempe vaccinum, ut & ſoleæ, ſive calcei, armentorum & gregis, ſunt proprio, & ſimplici nomine, de materia cornea. Cornu autem cervinum, partim eſt de materia oſſea: partimque de materia lignea: adeoque & propterea ſpinas, atque ramos æmulatur, deciditque annuè, ob proprietatem frondium, & partis ligneæ, retentam. Ebur etiam, magnam partem oſſis habet, alteramque lapidis, ſeu dentiformem. 8. Quod licet plura in fontibus petreſcant, id tamen non fieri, niſi inſigni odore petrifico. Ideo enim quotquot res petrificantur, odore loci tranſmutantur: non autem, quod petra de ſe, inſtar generantis, ſemen edat. 9. Quodque ob id, petræ originale ſemen, immediatè ſatum ſit à Creatore, conſtitutumque in locis, ad ſufficientiam, in terminum mundi, ſufficiens. 10. Quod ſi petrificatio, non indigeat commento Tartari: multo certe minus morborum generationes. 11. 14
Quod quædam inſectæ (imprimis bufo) licet innaſcantur ipſis ſaxis: attamen non petreſcant, prout alioqui alia fere quælibet: eo quod, vitalem Archeum, per ſeparationem, receperint à petris ipſis: non ſecus atque ſeparatur pyrites, vel metallum, à venis ſaxeis, quibus innaſcuntur, ſervantque, illibatam materiam liquabilem. Itaque ſeparatus ille Archeus, manet inſuperabilis à ſemine petroſo. 12. Quod falſum ſit axioma, nullius formæ 15
fieri introductionem, niſi è præexiſtente materiæ diſpoſitione. Siquidem ex ſubjectis, genere etiam diverſis, abſque materiæ colliquatione, fit petra immediate. Enimvero Magi Pharaonis, dum Cyniphes, vidiſſent immediate ex pulvere terræ, quos

noverant

noverant immediatas aquæ ſoboles, exclamarunt: *Digitus Dei eſt hic*. Quia non poterant hunc effectum imitari. Nam cum terræ in aquam, regreſſus ſit difficillimus, cognoverunt eſſe longe auguſtius, Cyniphes factos è pulvere terræ: quam ex virga ſerpentem, & viciſſim: vel ex aqua, ranas, & cruorem. Quam difficultatem agnoſcens Sathan, non dixit. Dic ut panis iſte petreſcat (nam hoc contingit in natura immediate) *ſed ut lapides iſti, panes fiant*. Unde nimirum Chriſti omnipotentiam ariolatus fuiſſet. Etenim ut à fundi fracedine, oborto ſemine petrifico, conchilia, cruſta lapidea loricantur: quorum ſemen, non tam ſexuali conjugio, quam per ipſam fundi fracedinem, propagatur, & conchis ideo foris adnaſcitur poſteritas. Ita ſunt & aliæ inſectæ, quarum Archeus, incruſtari non potuit, nec ſuperari à ſemine petroſo. Pari cauſa atque buſo, omnem petrificationem forinſecus moleſtam, à ſe arcet. Non ſufficiunt tamen ejuſmodi vermes, medendo calculo. Eo quod horum vita ultima (ſub qua latet reſiſtentia adverſus ſemen petroſum) evanuerit, antequam in medendi uſum
16 aſſumatur. Fracidus quoque odor ſaxeus, ſi in ſuccum vegetalem terræ (quem Leffas Paracelſus vocat) inciderit, oriuntur ſtrata lapidea ſubter terram. Homo quoque, concluſus loco fracido, primùm, odore petroſo ſuffocatus, qui odor, dein arterias, & ſolida pervadens, tranſmutat cadaver, priuſquam putreat, in petram. Sic namque terra, ſuccum vegetalem, odore petroſo penetrat, ſurgitque planta lapidea, quaſi è ſemine vegetabili tranſplantato. Ut patet in corallo, ac Muſco ejus. Sed unde fœtus apud Pareum, hauſiſſet odorem ſeminis petroſi? At non id accidit primùm vi ſeminis petroſi: ſed tranſplantatio, facta eſt vi prægnantis, attentius admirantis ſculptrum ſaxeum. Alioqui conſtituto

fœtu,

fœtu, tranſmutatoque in ſaxum, deinceps inde odor ſaxeus dimanavit. Quo factum eſt, quod matris uterus, ferè totus, una cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Etenim ut fumus, carnes ſale madentes, compactaſque, à circumferentia, ad centrum uſque, penetrat, ac tingit: ſic & odor petroſus, carnes. Ut 17
nempe è cadavere, fiat vera petra mineralis, nil quicquam habens commune cum Calculo: quemque ideo cum Paracelſo, poſthac, Duelech nuncupabo. Propter ſingularem ab aliis petris, naturam, atque proprietates. Aſt fumus, etſi carnes tingat: non tamen tranſmutat. Quapropter inde ſat patet, quod non omnis odor, ſit ad rei tranſmutationem: ſed is duntaxat, cui accedit fermentum, unde odor fiat totus ſemine gravidus. Petrificantur ideo na- 18
turaliter quidem ſuo ſemine, at monſtroſè plane, ſuppoſita genere aliena, quia à ſemine peregrino loci. Stagnantes aquæ, ſic conchilia incruſtant, fundo contigua, ob fracidum fundi odorem. Non item inſectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes, plerumque carent ejuſmodi beſtiolis. Cancri etiam, non niſi locis ſaxatilibus reperiuntur: eò quod alia loca, petræ fermento deſtituantur. Circa annum 1320. intra Ruſſiam & Tartariam, in altitudine graduum 64. non procul à palude Kitaya, Horda Baſchirdorum, penitus in petras, tranſmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturque etiamnum hodie, homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum, & armamentorum genus, ſub dio concretum, horrendo ſpectaculo, adhuc inſaxata ſtare. Quod ſi inde abſit miraculum, certè totus ille tractus, non niſi petra eſt continua, rimis pervia, quam ſilente per multos dies vento, depreſſaque ſuperne aura, fortis odor ſaxatilis fracidus (qualis in cuniculis, ſive fodinis aliquot, ſpectatur

enecans

enecans odor) ſpiraſſe potuit, ſuoſque inambulones, una necuiſſe nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente, tranſmutavit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non ſecus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chyrotheca, in fonte. Eſtque ideo potus talium fontium, valde inſalubris. Quia Archeum diſponit, in ſaxeam indolem, torminibus infeſtat, vitam abbreviat, enecatque ideo præcordia, antequam bibendo, tranſmutentur in ſaxum. In Monaſterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi ſacrario, ſpirant fontes aliquot, ſaxa qui parieti apponunt, contra adagium.
19 Gutta cavat lapides ſæpe cadendo. Unco namque, & ſecuri, frequenter ſaxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, ſe Strophos, ſive tormina pati, niſi ſemine Dauci, cereviſiis incocto, utantur quotidie. Quatenus odor ſeminis Dauci, odorem ſaxatilem domat, & comprimit. Diſcant ergo Tyrones, non minus petræ, ſemina ſua eſſe, quam rerum aliarum, in vita media, ſub pallio odoris fermentalis: non autem in materiæ coagulo Tartareo.

Cauſa Duelech Veterum,

CAPUT II.

1. *Scholarum incogitantia.* 2. *Materia Duelech putata, ejuſdemque effectus.* 3. *Cauſa ille Veterum, rejiciuntur.* 4. *Decepit Scholas putatio, qua rata ſunt, effectum, eſſe ipſam cauſam.* 5. *Similis eſt ubique humana natura progreſſus.* 6. *Probatur error Scholarum in cauſis Duelech.* 7. *Aliquot incogitantia, inclementia, & ignavia Scholarum.* 8. *Elenchus Scholarum, in efficiente ipſius Duelech.* 9. *Argumenta ſenſu deducta.* 10. *Duelech, fieri ex ipſo lotio: non autem à contentis, contra lotium diſtinctis.* 11. *Conſequentia ad cauſarum ignorantiam.* 12. *Tædium Authoris.* 13. *Mechanica Authoris, rejiciens Scholarum cauſas, aſſignatas Duelech.* 14. *Axioma Scholis oppoſitum.* 15. *Vanitas tartari in calculo.* 16. *Orate & dabitur.*

Ex

EXPUGNATA jam pridem alibi, ac repurgata Tartarorum Horda, quæ duce Paracelso, 1
morbos invaserat, hoc jam loco bellandum cum Galeni placitis,in causis Duelech. Enimvero Scholæ, quaternario causarum naturalium oblitæ, duarum tantum meminere, pro generatione Duelech. Adeoque mecum saltem conveniunt in nomine, & numero causarum duntaxat: non autem in re ipsa. Siquidem docent, materiam & efficientem, esse parentes Calculi. Adeoque urgente propria conscientia, formam atque finem, vel causas negant; vel insufficienter de Calculo tractant,vel tandem, Duelech è serie naturalium excludunt. Imo cum causam efficientem omnem, velint externam, relinquunt suis Tyronibus, concludendum. Quod Duelech, tantum à causa externa efficienti, naturaliter constituatur, & dependeat. Materiem Cal- 2
culi itaque, Scholæ vocant, quandam mucilaginem, quam vocant viscidam, sive mucosam pituitam.Efficientem vero Calculi,volunt esse calorem, tam externum lecti, &c. quam ipsius male affecti visceris. In quo, sub limine, suum deserunt patronum:qui efficientem negat internum, in Physicis. Duelech itaque, à solo patrabitur calore. Contra ego. Per mechanicam ostendi, nullam mucila- 3
ginem, ut talem, unquam esse, fuisse, ac fore materiam ex qua, calculi. Sin autem ipsa mucago, à vera quandoque calculi materia apprehendatur,& sub eadem claudatur: petrescit quidem à semine Duelech, una cum propria alioqui materia Duelech, at non ratione mucilaginis, vel, quatenus tenax, aut viscida est. Decepit enim imprimis 4
Scholas, indistincta illarum experientiæ observantia. Quippe cernebant urinam mucosam eorum, qui jam in vesica lapidem gestabant: statimque inde suspendentes ulteriorem indaginem, victoriam

riam clamarunt, seque, proximam, atque continentem calculi causam, invenisse gestiebant. Miseræ profecto primùm Scholæ: at multo miseriores infirmi. Nam si semel, post se respexissent, facile vidissent, ritè execto calculo, cessare quoque mox in lotio ejus infirmi, illam mucaginis, & solitam antea saburram. Hinc namque Scholæ certo scire poterant, quod si illa mucago, quæ præsente antea calculo, excernitur, esset aliqualis causa, vel materia ejusdem; ipsa fieret sanè, vel ab ipsa vesica, vel à calculo, vel aliunde ad vesicam mitteretur. Si itaque missa fuit aliunde, utique execto Duelech, adhuc patrari, mitti, atque indies excerni deberet: cum sectio, & ablatio calculi, saltem spectent vesicam: nullatenus autem partem dissitam, parientem, & mittentem continuas alioqui mucagines. Sin vero à calculo, vel à vesica demum, ejusmodi mucago processit; non erit ullatenus causa: sed potius effectus calculi, præsupponens præsentem calculum. Oblæditur nempe vesica in sui digestione, à tam crudeli, & molesto hospite calculo: quapropter impatiens, partem sui alimenti, indigestam, continuò plorat, quia perficere, atque promovere eam nequit: novamque ideo accersit successive. Non est ergo ista mucago, materia calculi ex qua: sed hujus lugubris effectus. Atque ideo male, istam mucilaginem, in materiam calculi accusant. Vident namque, nec sciunt quid viderint. Pituitam vocant, unum separatumque videlicet, de quatuor primis humoribus, in sanguificatione ortis: qui est alimentum ultimum in digestione, & proximum solidorum, spermaticumque nutrimentum, è cruore totaliter digesto, in via degeneratum, ob indispositionem partis alendæ. Nam calculus in se, nil vitale habet, neque extra se habet, quam det, aut de sui semine suscitet, mucilaginem. Multoque minus;

minus, natura solicitat, intenditve calculi augmentum, ut de continuo sui fomento, de procreando cogitet, quo suum intendat, confirmetque intus hostem propriamque perniciem: si ab non errante præsertim intelligentia, ejusdem pendeat directio. Etenim Scholæ, si ulla unquam tentarentur proximi charitate, aut cura sciendi, saltem ad aliquot similia transcurrisse debuissent. 5
Quod nimirum festuca in oculo, continuas proritet invito lacrymas. Os ethmoidos oppilatum muco, continuum in coryza provocet laticem, mucumque profundat. Angina quoque, sic in desinentem, & mucidam salivam spumeat: prout & dysenteria, proprium stillet, cum sanguine, Intestini mucum. Vidissent enim facile tum, à vesica sic, per Duelech obsessa, mucum fieri, & continuo promanare: non autem, quod lacryma, sit causa festucæ, in oculo, vel profusus latex aquosus, os spongiosum, in fronte oppilet; vel saliva muccosa, Anginam procreet. Perpetuum est namque, totius commercium, quod læso membro, aut potestate eius incola, aberrent ejusdem functiones, vitieturque è vestigio, ejus digestio, ac alimentum illius, aliâs vividum, plerumq; degeneret, ut dum non in spermaticam; saltem in muccosam, deflectat indolem. Etenim sic vesica, continuum, deturpati sui alimenti, plorat mucum, præsente calculo: cessatque illo absente. Ergo per datum ejusmodi mucum, probare nimis frivole nituntur, causam nimirum calculi materialem, esse id, quod posito calculo, per accidens, atque occasionaliter conficitur effectualiter. Denique, si 6
ejusmodi muccago, in lotio obnata, esset materia ex qua, calculi, calorque esset ejus efficiens proprium: quodque ambæ hæ causæ sufficientes, essent præsentes: profectò cum positis causis suffi-

cientibus, inexcusabiliter, succedat effectus de necessitate: ergo necessario. tota ejusmodi mucago, mox in vesica, calculus foret. Non secus ac totum univocè lac, simul coagulatur à coagulo. Sicque vesica, unico statim calculo repleretur. Vel falsum esset, quod positis causis, ad rei constitutionem requisitis, necessarium sit, rem ipsam fieri, vel esse. Attamen in terminis propositis ista mucago, continuo pręsens (saltem successivè) sub calore vesicæ, non transit (uti alias requireretur) tota in calculum, juxta similarem, univocam, homogeneamque sui unitatem: sed tota excernitur. Ergo duæ causæ calculi constitutivæ, à Scholis assignatæ, nec veræ, nec sufficientes, esse possunt. Quapropter demiror impensè, tantam indagandi ignaviam, nec aliquem tot elapsis seculis, fuisse, illius
7 curiositatis, qui excretum illum, è vesica muccum, semel quoquo caloris gradu, hactenus exsiccarit. Didicisset enim, certoque scivisset, an inde unquam calculus fieret, an vero tophus aliquis friabilis, perinde atque si narium muccus aresceret in lamina. Intolerandum itaque, quod Professorum hactenus nemo, lotium, simul cum mucilagine pręfata, debito foverit tepore, ut didicisset, calculum, non mucco: at bene, ex parte lotii, in matulis concrevisse. Indignor merito, quod in rebus tanti momenti, unde penè infernalis indictio tamen, Scholis imminet; charitatis extinctio, imo ipsa scientiæ denegatio, convincuntur: nunquam tamen ante hac consideraverint, quamdiu vivitur, nil unquam in vesica posse exsiccari, aut arescere: vel unquam actionem caloris, ad calculi indurationem requiri, ut partes aquæ absumerentur, crassiores verò, eadem simul opera, tenacius condensarentur. Nam alioqui, si supponant caloris efficientis necessitatem, ut instar calcis, sui maturitate,

con-

concreſcat calculus, à calore fotus. Jam ſeipſos confundunt Academiæ, dum in frigore, & matulis, urinam claram, & diaphanam, ſuas cruſtas deponere vident. Maturari inquam cernunt calculos, citra calorem, etiam & ſanorum lotium, arenas, atque ſquammas matulis affigere. Nec item hoc ipſum ſic fieri, ſi concluſo vaſe, lotium, fomentetur toto die craſſiſſime, itaque eſt ignorantiæ, quod tota Medentum perſpicuitate, nondum deprehenſa ſit differentia, inter coagulationem ſilicis, in fonte, vel fluvio, & arefactionem luti, à calore inſtitutam. Diſcite ergo Scholæ ab inutili, ac minimo me tyrone, lumborum calorem, eſſe 8
occaſione: non autem occaſionem calculi, vel adhærentis arenæ. Id eſt, non eſſe calculum à calore: ſed calorem à calculo, prout in digito, calor à ſpina infixa oboritur, non autem ſpina, ibidem à calore fit. Audiviſtis enim planctus ſtranguriæ, non autem caloris, in calculo veſicæ: prout alias quærelas caloris in Lithiaſi renum. Quare ſi calor, eſſet efficiens calculi: longe majores eſſent quærimoniæ, in calculo veſicæ. Eo quod hîc, propter 9
majorem ſui duritiem, majoris quoque caloris, & arefactionis, fœtus eſſet, quam renum. Magiſque, quod ille, continuo ferè latice natet: ubi rem, tranſlabentem urinam, nequicquam detinet. Violento ſane calore calculus veſicæ opus haberet. Conquiruntur etenim, acrimoniæ, ardoris, & doloris. Sed hæc non ſentiuntur in nido calculi, prout in colis glande. Itaque acrimoniæ, & doloris ſenſum, ac locum diſtinguere norunt pueri: non autem Scholæ. Quinimo etſi videatur urina mordax, & acris, tanquam ignis urere, ut in ſtranguria: excreta tamen, nequicquam ſolito, juſtoque eſt calidior, acriorve ad guſtum, aut mage ſalſa Apparens eſt uſtio, & acrimonia lotii: non quidem

à vero calore, aut ob acrimoniam aliquam lotii: ſed unice, ob peregrinum aciditatis cujuſpiam tantillæ, fermentum ipſi commiſtum. Quod docet ſtranguria,à novellis cereviſiis, & adhuc ex acido fermentantibus, contracta. Ideò namque aſſumto Mace, vel croco (acribus nempe & calidis, imo ad locum ipſum pertingentibus, ſi juvare debeant,ſuique ideo odore, præſentiam in lotio teſtantibus) ceſſet plerumque præfatus ardor. Etenim Philoſophicum eſt, quod calculus increſcat iiſdem cauſis, quibus oritur, & viciſſim. Sed noſtris matulis appoſiti calculi,confirmant calculum naturaliter fieri, ſaltem abſque actuali matulæ, aut ambientis calore: ſive, non requiri calorem, ad ſui conſtitutionem: fit ergo, & augetur calculus, ex urina materialiter : non autem ex mucilagine vitali: nec pro efficiente, requirit calorem: multoque minus, ejuſdem exceſſum. Etenim non apparet mucago rejecta,niſi prius præſente in veſica calculo: & ſic cauſa, poſt effectum ſuum, veniſſet tarda. Obſervavi namque, ſi quis per denſum linteum mejeret, neque in hoc reperiret mucilaginem: quod attamen poſt paucas inde horas, urina tranſcolata, vel filtrata, in vitro mundo,dederat tenue,& rubens ſabulum,æqualiter adhærens, nec etiam copioſius circa fundum decidiſſet,quam circum lateratim adhæreret. Idque in frigido ambiente ſic contigerat. Quapropter,vel inde quilibet certior eſſe deberet,quod iſtud ſabulum,non initio mictionis, cum lotio egreſſum eſſet (quia nondum natum) neque actualiter ineſſet lotio. Nam alioqui in linteo ſtetiſſet detentum, utut, tenuè inſtar atomorum terrę figulinę.Vel ſi linteum non ſat denſum, fefelliſſet: ſaltem mox ruiſſet ad fundum ſpecie arenæ, vel ſediminis, neque tanto grano, in fiendo, tantaque æquabilitatis diſtantia,

ſe

se lateribus vasis, affixisset. Quia caruisset glutine, quo se agglutinare potuisset. Deniq; cum istud sabulum careat glutine, per totã sui superficiem, excepta parte, qua mãtulæ adhæret: patet satis, quod unico instanti, quo sabulum istud fieret, pariter etiam agglutinaretur. Inde enim, quilibet certior esse deberet (si unquam indagandæ veritati insudasset) cum istud sabulum, seipsum vitro, suapte sponte apposuerit, etiam longè post emictionem, fuisse generatum, immediato scilicet instanti, ante sui affixionem: affixum autem, utut in se minimum, postea per additiones, accrevisse. Quæ quidem ut fiunt à communi natura, in lotio gliscente, & non à particulari atomo sabuli, quod seipsum affigeret vasi. Hinc etiam recessit æquabiliter, & simul ex toto lotio. Ex hac enim tam ordinaria, & quotidiana mechanica, si sanitas Scholis cordi esset, jam ante aliquot secula noscere debuissent (nec quidem argumento à simili, longeque petito: sed prorsus ab urinæ identitate, & calculosæ arenæ) quod quandoquidem istud sabulum concrevisset ex materia lotii, eâdem scilicet, unde & calculus, & quidem absente materiæ mucilagine, ac calore loci (stat enim stanneum urinale, in ambiente frigido) itemque extra suspicionem Lithiasis, sive infirmitatem mejentis (nam & sanorum inculpata urina quælibet, hoc sabulum, generat, & urinali apponit) ergo causis, sabulum & calculum in nobis provenire, calculosis, iisdem scilicet, quibus extra nos, etiam sanos, urina granulescit in vitro. Quo mecum viso, suspiravi serio, & certo cognovi, Scholas errasse in causarum 11
cognitione, & cespitare in hunc usque diem, in sanatione calculi, quam tamen temere assumunt, & præsumunt. Indolui ingens, tot seculorum stupores, falsaque commenta: magisque, infaustas

ægrorum obedientias, ſtrictas clientelas, dolores,
mortes, familiarum præcoces deſtructiones, viduarum tandem, & pupillorum ſpolia, ſub inſidis,
& ignaris auxiliatoribus, medentûm nomine decipientibus, contigiſſe. Tum enim ſerio cogno-
12 vi, me nil ſcire, qui ex nil ſcientibus, mea didiceram. Faſtiditus itaque cæca præſumtionis pridem
meæ ignorantia, libros abjeci, ac ducentos forte
aureos in libris, dono tranſtuli in ſtudioſos (utinam combuſſiſſem) omnino mecum reſolutus,
profeſſionem tam ignaram deſerere, ſi non doli
quoque plenam. Tandem quadam nocte ſomno
excitus, cogitavi. Quod nullus diſcipulus, ſupra
ſuum Magiſtrum eſſet: animo tamen revolvebam, plures ex meis condiſcipulis, ſuperaſſe ſuos
didaſcalos: ſed illius textus veritas mihi oblata.
Quod nempe fruſtra vigilaret, & ædificaret, niſi
Dominus cooperaretur. Scivi itaque pariter, nos
fruſtra docere quemquam, niſi ſimul intus docuerit omnis veritatis Magiſter, quem diſcipulorum
nemo, unquam ſuperaverit. Inquiſivi ergo dudum, atque ſerio, quomodo ab hoc Magiſtro, calculi cognitionem acquirerem. Siquidem Authores, ne tantillum luminis habere, agnovi perfectiſſime: ac proinde neque ſcientiam mihi dare poſſe.
Me autem, mare magnum ignorantiæ, & tenebra-
13 rum multiplicium abyſſum, fatebar, & quaſi carere omni luce, niſi unica ſcintilla, ut mecum penetrans nihil agnoſcerem, mihi eſſet relicta. Adeoque
etſi orarem frequenter, attamen mox ſtatim animo
deſpondebam. Tandem meiipſius trutinam faciēs,
comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam enim renum dolorem ſenſeram, vel unicam arenam notaveram: attamen, ſubinde iſtud adhærens ſabulum in matula conſpexeram, abſque tamen viſcoſitate ulla, aut moleſtia caloris, vel doloris

loris topici. Mirabar namque, effuso lotio, adhærere per matulam, sabulum, adeoque affixum, tanta æquabilitatis distantia, quod denegaret omnem præexistentiam materiæ decidentis. Contigit semel, quod cum heroinis, dynastarum uxoribus, adeoque & cum Regina ipsa, à tertia post meridiem, usque in tertiam post mediam noctem Londini in aula Withal, conversarer. Erant enim profesta bacchanalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum istæ mulieres, me secum, primùm ad regiam deducerent; quare honestatis causa, ad minimum horis. 12. lotium detinui. Dein reversus domum, non potui, etiam inspectione accuratissima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne suprà modum diutius detenta, coctaque, foret jam granulosa. Quare curiosus, minxi per sudarium. At urina, erat immunis ab omni sabulo. Ergo postridie mane, novam urinam trans linteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12. scilicet) detinui. Ac tandem vidi palam, adhærentem arenam, æquabiliter dispersam, quaquaversus steterat urina: effuso denique lotio, tetigi digito arenam istam. Ac propria edoctus experientia, conclusi mecum. Quod quia urina, à me micturiente, detenta per horas 12, non tamen sabulum contineret, nec ipse ejecissem: quodque aliàs, minore diei spatio, sabulum in lotio meo, ambiente mensis Januarii, condensatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Scivi certo certius, quod nequaquam ad istud sabulum, requireretur materiæ viscositas: quodque calor membri, nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progressus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac statim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè confirmatus credidi, quod interna, se-

minalis cauſa calculorum, mortalibus eſſet ignota.
Magno itaque animo, ſcribentum omnes libros
faſtiditus iterum abieci, & procul abdicavi. Nec
aliunde, quam à Patre Luminum, Magiſtro verita-
tis unico, vocationis meæ auxilium expectare de-
crevi. Statimque repudiavi, omnes occaſiones ac-
cidentales, & tartari ludibria: itemque, quæcun-
que plus artificia, quam naturæ curſum referunt.
14 Utpote ſciebam, quod natura, nuſquam primariò,
per calorem, aut frigus operatur, ut talia, tranſ-
mutationes ſeminales: licet iis, ad excitamenta,
15 vel impedimenta, agentium internorum, non raro
uti cogatur. Cognovi itaque, vana de Tartaro,
commenta Paracelſi, ad hoc ſaltem à ſe inventa,
ut generationem calculi, per fictam lapidum hi-
ſtoriam, ſimilitudine Tartari vini, in univerſam
corporum, atque morborum naturam, intruſiſſe
primus cenſeatur. Nam is etſi Duelech ſanaverit
perfectè (ut cavet ejus Epitaphium) non tamen
cognitionem theoricam, æque atque arcani præ-
pollentem uſum, nactus fuit. Nam ſic plurima ex-
perimenta oberrant inter idiotas, quorum tamen
cauſas neſciunt. Defuerunt ergo auxilia libro-
rum, defuitque vox viventis quæ me coram doce-
rent: ſcirem tamen, quod væ homini, qui in homi-
ne confidit. Deus bone, conſolator pauperum ſpi-
ritu, nemini propinquior, quam qui plena liberta-
te, ſe, ſuaque reſignat in placidiſſimam tuam vo-
luntatem, cumque neminem benignius illumines,
O Pater Luminum, quam qui agnoſcens humili-
tatem ſui nihili, confidit ſoli clementiæ tuæ bene-
placito. Da profunde Magiſter ſcientiarum, ut po-
tius pauper ſpiritu fiam, quam multa ſcientia gra-
vidus. Da mihi gratis, intellectum te pure quæren-
tem, ac voluntatem tibi adhærentem. Illumina
meas nihili tenebras, quantum volueris; nec am-
plius:

plius: quam quod ſinam me dirigi juxta longum, latum, & profundum, ad bravium mihi à te propoſitum, nec in ullo unquam declinem ad me. Quia revera malus ſum. Nec aliud ex me habeo, ſum. poſſum, ſcio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoſcere meum nihil.

CAPVT III.

Contentum Vrinæ.

1. *Commendatur Pyrotechnia.* 2. *Analyſis lotii.* 3. *Autor ſpe fruſtratus.* 4. *Altera Mechanica.* 5. *Tertia, quæ coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia.* 6. *Modi aliquot condenſationum.* 7. *In calce ſaxorum, duo diverſa ſalia, neque enim unquam alias petreſceret.* 8. *Error Galeni, de cinere.* 9. *Author cum nil didiciſſet à coagulatis, diverſos demum ſpiritus examinavit.* 10. *Error Paracelſi de Tartaro.* 11. *Examen ſalium.* 12. *Summa virtus vegetabilium.* 13. *Vnde oriatur ſal in urina.* 14. *Duelech, non petreſcit per modum calcis.* 15. *Synovia quid.* 16. *Examen ſaporum fermentalium.* 17. *Notatur Paracelſus de Mercuriis.* 18. *Abuſus, vetando uſum ſalis.* 19. *Mechanica ſalis urinæ.* 20. *Vanitas vromantiæ Turnheiſeri.* 21. *Duo ſalia fixiora in lotio.* 22. *Vtriuſque illius ſalis differentiæ.* 23. *Differentia ſalis volatilis, à fixo, urinæ.* 23. *Fermentum ſtomachi, non eſt qualiſcunque aciditas.* 25. *Vrina cremata, non dedit Authori, Alcali.* 26. *Potus vulnerarius cujuſdam ruſtici.* 27. *Alcali, non praexiſtere: ſed fieri cremando.* 21. *Digreſſio ad aliquot claſſes ſimplicium.* 29. *Notabilis ſtupiditatis eſt, calcinatio cornu cervini.* 30. *Sal marinus, an noceat calculoſis.* 31. *Salem non eſſe pro ſe vetitum, ut neque propter ſui ſpiritum.* 32. *Sal eſui aptiſſimus.* 33. *Mechanica mirabilis, in lotii diſtillatione.* 34. *Iudiciaria ex urinis, cur hactenus falſa.* 35. *Quid doceat calculus diſtillatus.* 36. *Nunquam terra, cum ſpiritu urinæ, facit Duelech.* 37. *Conſtituentia Duelech.* 38. *Quomodo arenæ fiant in matula.* 39. *Fabuloſa eſt calculi confirmatio.* 40. *Calculus miræ magnitudinis.* 41. *Ridiculus Paracelſus in calculo fulminis.* 42. *Duelech fit ex meris volatilibus.* 43. *Tres ſpiritus concurrunt in lotio, ad nativitatem Duelech.* 44. *Volatilia, non raro per concurſum, ſtatim ſimul fixantur.*

1 IN nostris furnis legimus, non esse in natura certius sciendi genus, ad cognoscendum per causas radicales, ac constitutivas rerum; quam dum scitur quid, quantumque in re quaque, sit contentum. Itaquidem ut cognitio, & connexio causarum, non constent clarius, quam cum res ipsas, ita recluseris, ut coram prodeant, ac velut tecum loquantur. Siquidem entia realia, duntaxat stantia in suis primordialibus, & succedentibus seminum principiis, adeoque in vera entitate substantiali, dant notitiam, & proferunt causam cognoscendi naturam corporum, mediorum, & extremitatum. Quippe sunt causa generationis, existentiæ, & permutationis secundum ipsorum radicem. Quoniam (teste Raymundo) * *utcunque Logicus, habeat profundum ingenium, argumentabile, aut naturale, de rebus extrinsecis: tamen nunquam, per aliquam rationem quæ venit ad sensum, poterit directe cognoscere, nec judicare, cum quali natura, aut virtute, per fortitudinem intrinsecus, habeat multiplicatio grani, crescere super terram, nisi pro similitudinario ab observatione desumpto. Nec sciet unquam, quomodo semen, in terra pullulet, crescat, & colligat fructus: nisi cum doctrina experimentali, prius intraverit in nostram Philosophiam naturalem, & non sophisticam, sermocinalem illam, quæ nascitur Logicis, per diversas præsumtiones phantasticas: qui cum prognosticationibus sequelarum, contra vim naturæ, faciunt multos pertinaciter errare, in sophisticatione mentis. Quia per nostram mechanicam scientiam, intellectus est rectificatus, vi experientiæ, respectu oculi, & vera notitia mentalis. Imò experientiæ nostræ, stant supra probationes phantasticas conclusionum, ideoque nec eas tolerant: Sed omnes alias scientias, ostendunt vivaciter intrare in intellectum. Vnde deinceps intelligi-*

* Testamenti c. 26.

telligimus per naturam, intus illud, quod est, & quale est. Quia per talem scientiam, Intellectus stat denudatus superfluitatibus, & erroribus, qui ipsum ordinario removent à veritate, propter præsumtiones, & præjudicata, credita in conclusionibus. Hinc enim nostri, se direxerunt ad intrandum, per quamlibet scientiam, in omnem experientiam, per artem, juxta naturæ cursum, in suis univocis principiis. Spagyria enim sola, est speculum veri Intellectus: monstratque tangere, & videre veritates earum, in claro lumine. Nec fert argumenta logicalia, quia nimis remota, & longinqua, de claro lumine. Ideoque habet tabula Smaragdina. *Per hoc genus demonstrandi, fugiet à te, omnis obscuritas, & acquiretur tibi omnis fortitudinis fortitudo fortis, vincens omnia subtilia, & solida penetrans. Propterea vocor Hermes trismegistus, habens tres* (id est omnes) *partes Philosophiæ, atque totius mundi telesmon.* Hæc ille. Inter orare ergo & pulsare, supponitur medium in naturalibus, quærendi per ignem. Ego 2
quidem sperabam urinæ contenta investigando, opticè noscere, non alias sane, quam per veram lotii analysin. Itaque primùm meam urinam, vase ligneo asservatam, donec tandem fermentum sponte conciperet, ebulliretque non secus atque vina: adeo ut auris perciperet ebullitionem. Sub cuius finem, stillabatur inde, parum aquæ ardentis. De residuo autem, collegi salem albissimum, acuti, & urinacei odoris fœtulenti. Nescio autem, an in tota rerum natura, sit aliquid subtilius. No- 3
bile ad Icterum, aliosque morbos remedium. Conatus sum per hunc salem, dissolvere Duelech in vitro: sed non respondit eventus. Iterum per dies 4
13. putrefieri urinam propriam de novo, in fimo equi. Ut partes dissimilares, in separationem vitæ ultimę tenderent. Distillavi tum, cohobando quater

ter juxta præſcriptum Paracelſi : & reperi frequentes cryſtallos flavas , & acuminatas. Quæ quanquam ad veteres excrementorum oppilationes conferrent , nil tamen adverſus Lithiaſim.
5 Tertio , miſcui ſpiritum urinæ, aquæ vitæ deflegmatæ: atque in momento, ambo ſimul in offam albam coagulata ſunt : mirè tamen fugacem , atque ſubtilem. Oculus imprimis ibi me docuit. Quod ſpiritus urinæ, impar, & ingens eſſet coagulum : quippe quod aquam vitæ eſſet coagulando. 2. Quod in coagulando,ſeparaſſet partem ſegnem, & aqueam , quæ ſupernataret præfatæ offæ albæ non ſecus forte, atque in coagulatione Duelech, à reliquo lotii corpore, adeoque in mediis undis, ſuam perficeret coagulationem. 3. Quod coagulum, ſive ſpiritus urinæ, indiſſolubiliter ſe nexuiſſet ſpiritui vini. 4. Non eſſe perpetuum (quod tamen loco axiomatis Chymicæ propinant ſcholæ) videlicet; quod omne acutum coagulans, eadem opera,ſuum compar diſſolveret. 5.Quod ſpiritus urinæ, non ſe coagulaſſet in vitro , juxta pulverem contriti Duelech : ſed duntaxat ſe miſcuiſſet,.& concoagulaſſet,cum altero, vini nempe,ſpiritu. 6. quod ſi igitur obviaſſet ſpiritui terreſtri, etiam cum eodem , conjugium contraxiſſet , ut ex ambobus ſpiritibus , feciſſet corpus lapideum. 7.Didici ſaltem, quomodo ſpiritus urinæ, coagularet alium ſpiritum intra urinam. 8. Quod ejuſmodi aſſociatio , non ſit,nuda partium quædam commiſtio : ſed unitatis indiſſolubilis connubium , ſubſtantialis quædam tranſmutatio , entis novi productio , ab agente & patiente , in corpus neutrum. Hoc experimentum,introitum dedit ad indagandum Lithiaſin. Vagus tamen adhuc manſi.
6 Etenim poſt gratiarum actionem me tranſtuli in meditationem,quot modis,res in univerſo conden-

densarentur. Prima enim statim se mihi obtulit glacies. Qua aqua, frigoris formidine, & actione primitiva, se incrustat: non autem à frigore, active congelatur, Prout alibi de Elementis. Cætera vero corpora, quæ mista creduntur, ut se prodant veros aquæ fructus, eodem zelo, atque tenore conglaciantur à frigore occasionaliter. Etenim sic ossa, & ensis, facilius franguntur sub frigoribus, quam æstate. 2. Salia, dum illorum myria non sat exsiccata, relinquitur in frigore, separantur ab aqua, & granulantur, quæque juxta speciem, & proprietatem ingenitam. 3. Si salia quippiam rodendo subegerint, à nativa conditione transeunt in neutrum, & coagulantur. Sic nempe tartarus vini, sapo, borax &c. coagulantur. 4. Mucilagines dein, seminum connubio inspissatæ, & è corpore suo resolutæ, fiunt glutina, gummi, colla &c. 5. Sin autem mucilago, pingue commistum gerat, coagulatur utraque ratione. Sic aloe, cepola, pix, resina, ammoniacum, Thus, Myrrha, Mastix, opopanax, sarcocolla, assa, elemi &c. 6. Terra salem & mucilaginem convertens, si arefiat, condensatur, & indurescit. 7. Sal minerale terræ innatum, ustulando lapidescit in lapides, testas, ollas. 8. Quæ si fortiori gradu urgeantur, tandem vitrescunt. 9. Lessas aqueum terræ, virtute seminum induratur, in ligna, herbas &c. 10. Sic aqua, vi seminis, petrificatur. 11. Mucilago associata pulveri, tophos facit: cum pulvere autem & calce, jam varia mentitur marmora. 12. Quicquid calx dissoluta comprehendit, id secum coagulat. Quia sunt in calce, duo salia, unum lixiviale alcali, & alterum, acidum: quæ duo, dum se invicem demoliuntur, simul coagulantur. 13. Metalla, marcasitæ, sulphura, &c. vi seminum, suas nanciscuntur, & proprias coagulationes. 14. Innato quoque glutine, sponte concre-

scunt

ſcunt plurima, quæ poſtmodum areſcendo dure-
ſcunt. Ut ſanguis, caſeus, albumen, verniſium &c.
15. Vitrum eſt lapis fictilis, conſtans ſale alcali.
Quod dum ignitum liquatur, corrodendo liquefa-
cit arenam, vel pulverem lapidis non calcinabilis,
nec alias fuſibilis: ſimulque in maſſam diapha-
nam vertuntur. Ergo lapis calcarius, ſive ſaxum,
propter ſal acidum, ineptus eſt vitro. Quia calx e-
jus, deſtruit alcali vitrificans, fitque neutrum
quoddam opacum. Calx ergo invito Galeno, plu-
8 rimum à cinere diſtat. Quod hic ſcilicet, lixivium
à ſe ſeparet: illa vero aciditatem contineat non
ſeparabilem à toto. Qua tandem nimio igne con-
cremata, per partem lixivialem ſui, vitrificatur, ędi-
ficando inepta. Juxta Gebrum. Quod omnia fixa,
9 tandem cum vitrificantibus vitrificentur. Caſeus
quoque, ut acido moderato coagulatus, cum emi-
nenti acido reſolvitur. Raſura enim caſei, cum a-
rida calce viva, liqueſcit: non autem cum alcali
cinerum. Ex omnibus præfatis, collegi, quod coa-
gulatio Duelech, ſit ſingularis & anomala. Calx
etiam in mediis aquis, ſenſim petreſcit, quatenus
præfata ſua ſalia, ſe invicem coagulant. Sed cor-
pus humanum, ut nec petram coagulat, ita nec
calcem in veſica tolerat. Enimvero mihi ſemper
præ oculis hæſit coagulum admirandum, quo ictu
oculi celerius, ſpiritus urinæ condenſaverat in of-
fam, ſpiritum vini. Ergo coagulationes omnes cæ-
teras, nil commune cum Duelech habere depre-
hendi. Quapropter decrevi examinare ſpiritus. Di-
ſtillavi igitur primum urinam equinam. At ſane
ejus ſpiritus, carebat illo coagulo. Quare ſingula-
ritatem lotii humani, cum ſumma admiratione
notavi. Obſervavi dein, quod ſpiritus ſulfurum, vel
10 ſalium, acidus, cum corpore alcalizato, fieret ter-
reus. Sic nempe cum ferro, fit ſcoria, ferrugo, æru-
go,

go, ceruſſa &c. Hæcque perperam æſtimat Para-
celſus tartaros, ſive rerum ſeparatas impuritates,
coagulo proprio, ſibique interno obductas. Cum
alioqui non ſint, niſi duorum mutuo agentium,
conſternationes, viribus ſcilicet utrimque exant-
latis. Deinde, dudum examinavi ſalia, per omnem
analyſin: ac deprehendi, omnium ſalium ſpiritus, 11
eſſe acidos, exceptis alcalizatis, & ſulfurum eſſen-
tialium in vegetabilibus. Quorum nempe acri-
moniæ ſalinæ, ſunt pingues atque ſulfureæ, neque
in ſalem præſto reductibiles, niſi per principiorum
tædioſam inverſionem. Quæ ſalia, tum velut eli- 12
xirata, referunt ſeminum concretorum veram,
ſummamque craſim. Spiritus autem lotii huma-
ni, nec eſt acidus, nec alcalizatus: ſed mere ſalſus,
prout & jumentorum. Idque ideo, quod volatile
acidum chyli ſtomachici, tranſmutetur vi alterius 13
fermenti, in volatile ſalſum. Prout alibi de dige-
ſtionibus animalium. Obiter hic adnoto, quod in
tranſmutatis, non ſit regreſſus immediatus ad id,
unde tranſmutatum eſt: non magis quam à pri-
vatione ad habitum. Eo quod in tranſmutando,
pereat vita ultima rei: quia ſimul fere tota diſpo-
ſitio, vitæ mediæ prioris entis aufertur, propter ex-
tinctionem prioris ſeminis. Idcirco enim tranſmu-
tata, ſervant propriam novi entis eſſentiam, cum
prioris concreti neglectu. Inutile ergo reperi qua-
lecunque remedium, quod veriſimiliter alioqui à
priore concreto, credideram diſſolutivum calculi.
Iſtud tamen verum, quod ſpiritus urinæ, funda-
mentali nativitatis ſuæ puncto, ſit ſalſus: quodque
ratione illius ſalis, promptiùs, alios coagulet ſpiri-
tus, quam acidus quilibet, lac. Non tamen ſpiritus
urinæ coagulat lac, aut cruorem: eo quod ſpiritus
cruoris, imo & vitalis noſter, ſit ſalſus, per modum
urinarum. Hinc nempe ſpiritus lotii, ſe habet per
modum:

modum ſpiritus excrementitii,deciſi à cruore, adeoque propter ſymbolum, ſibi ſit contubernalis, nec agant in invicem. Dein obſervavi quoq;, quod ſpiritus urinæ, non coagulet fortius, quæ jam ante ſunt coagulata. Nam bolus,lutum, ſaxumve, per urinæ ſpiritum, degenerant ſenſim, in ſal nitroſum, ac potius diſſolvuntur. Cum ergo ſpiritus urinæ, non coagulet, jam coagulata: qualia ſunt bolus, lutum &c. neque coagulabilia, ut ſunt lac, & cruor: ſed coagulet ſpiritum vini, aut ſimile, quod ſecum in urina hoſpitatur (nam ut ſupra: poſt fermentationem urinæ, lotium continet, etiam ſpiritum vini, ſive aquam vitæ) non deſtiti ſerio inquirere, quomodo in nobis, & in lotio noſtro, calculus coaguletur. 1. Imprimis indubium
14 eſt, Duelech, non eſſe fortis calcineæ, utcunque in contrarium Paracelſus feratur. 1. Quia nobis, deeſt gradus caloris calcinans. 2. Dein, quia omne alcali, potius petræ deſtructivum,quam coagulativum eſt. 3. Quia calx, præſupponit ſaxum, ideoque Duelech, eſſet calcinatum, antequam ſaxum foret. 4. Ex partibus componentibus Duelech, mox conſtabit, non eſſe poſſibilem calcem in eo: imo nec ipſum Duelech, calcinari, aut edere lixivium. Item nec eſt Duelech de natura cretæ podagricæ: quia concreſcit in medio liquoris urinæ: creta autem iſta, coagulatur ex ſynovia. Eſt autem Synovia, mucilago uniens, & ſpermatica, quæ in
15 itinere veri alimenti, degeneravit, & ex diaphana cryſtallinaque, migravit in opacam, albam, viſcidamque materiam (ut de podagricis alibi) ex inſipida inquam, in acidam eſt tranſplantata, cujus acore, nempe, opacitatem acquiſivit. Etenim & tum inepta eſt, ad ſui integralem diſflationem: qua nempe liquor nutrititius, abſque omni penitus reſiduo, conſumitur: Sed Synovia, ſemel acore infecta,

festa, partes aqueæ suæ difflantur, residuum autem, sensim arescit, in ultimam tophi siccitatem, ac duritiem. Ast Duelech, in ultimam sui duritiem, unico venit instanti. Distat ergo creta podagrica, à Duelech; tota materia, & efficiente. Ideo enim creta ejusmodi, induratur extra aquam, quia scilicet per arefactionem. Neque ob id petræ duritiem æmulatur: sed tantum tophi. Hæc eo dixi, ut constet, Duelech, agente, & materia heteroclitis, differre ab aliis quibuslibet coagulatis. Cumque tamen nondum scirem modum, aut processum ortus Duelech; scirem vero interim, corpora, indurationis determinationem non suscipere, nisi per seminum suorum actiones, destinationes, atque proprietates. Scirem denique, quæcunque agunt corporaliter, esse segnia, inertia atque ignava prorsus,
pro coagulatione Duelech: inquisivi ideo sapo- 16
res & odores fermentales, tanquam plurium seminum authores. Salium itaque sapores, atque illustres actiones quidem offendi: at nequicquam attingentes vim salis urinæ. Dein quoque, salia languidiora aspexi, quæ sulfurum prosapiam sequerentur.
Ast Mercurium, quanquam solus apud 17
Paracelsum contineret totam rei perfectionem: desidem tamen atque languidum inveni. Quoties namque à Mercuriis, sales, & sulfura distinxi, admiratus sum illorum ignaviam, horumque vero principiorum duorum, dignitates. Quapropter in salibus hæsi, pro indagatione nativitatis Duelech. Fateor equidem Mercurium, fluens metallum, in sui natura, ac proprietatibus, nunquam sat cognitum. At istud Paracelsum, similitudine analogi decepit. Putans, quia sibi placuisset commentum, quod rerum aqueam materiam, donasset nomine Mercurii, quod proin proprietates argenti vivi, na-

turæ ſine pari, nunquam ſat indagatæ convenirent adæquatæ cunctis, liquoribus, qui è ſimplicibus erui poſſunt. fatentur namque omnes priorum ſeculorum Philoſophi, nil in univerſo, ne eminus quidem, aſſimilari vivo argento: nondum tamen ante hac ſatis explicatum ſit, quod argentum vivum, ſit ſimplex actualiter exiſtens: non autem rerum pars conſtitutiva. Adeoque non eſſe niſi meram transſumptionem abuſivam nominis. Hactenus adhuc mihi perſuadebam: quod cum ex non Duelech, fieret Duelech, id fieri debere, per agentis actionem, in materiam diſpoſitam. Ac quamvis hæc, atque ſimilia plura ſcirem: deprehendi tamen proinde me nil plus ſcire. Quocirca magis adhuc deteſtatus ſum Philoſophiam ſermocinalem, utpote quæ me ſiſteret ante limen naturæ, & cum ipſamet ductrice mea, claudebar foris: Redii iterum ad me, & ruſtico more, conſideravi primum, quod Duelech non naſceretur, niſi è principiis urinæ: cumque lotium ſalſum eſſe ſcirem, recurri rurſus ad ſalium varietates. Atque
18 obſtupui, quod paſſim tam à Scholis, quam à Medentibus, abſque controverſia, ſalis uſus interdiceretur calculoſis. Neſcitum tamen deprehendi penes illos, illius prohibitionis fundamentum. Præſertim, quod ſalis marini uſus, multus ac frequens, reali experientia nulli calculoſo unquam obfuerit. Quin potius accuratè notavi plures, qui copioſo ſalis uſu, ſibi calculi recentis, & ſuccreſcentis recidivam amputarint. Videram namque maris ſcopulos, ut ſaxa, in portu exedi. Interim ſemper cum admiratione, in mentem recurrit, quod unico inſtanti, ſpiritus urinæ coagulaſſet ſpiritum vini, cum ſecretione partis aquoſæ. Deli-
19 beravi itaque primùm, ſalem urinæ, ad extremas ejus venas, anatomizare. Quare in olido urinæ
meæ

meæ corpore, post putrefactionem sub fimo, dissectionem istam incœpi: ac statim distillando offendi, præter præfatum urinæ spiritum, bina adhuc salia fixiora, nec plura: utcunque Turnheiser, varia nugetur pro lubitu, de repertis à se, tot in lotio speciebus; quot pene sunt simplicium in universo. Volens, nedum hominem esse microcosmum: sed ejus etiam lotium, eadem prærogativa gaudere. Nam ad hoc vas stillatorium; pro ausu suo, in partes 24. distinguit, & foris, suis annotat lineis, corpusque humanum, in totidem soleas dividit. Vult tandem vapores, ab urina, distillando elevatos, debere ferire præcipuè regionem vitri, eaque parte in guttas concrescere, qua in homine; cujus est urina, morbi negotium peragitur. Fingit item tot vaporum diversitates surgere ex urina, quot morbi in universum esse possunt. Ut inde nedum loca affecta: sed & materiam morbificam; ediscamus optice: etenim sic suas vronoscopias, nequitiæ ac vanitatis magices suspectas, ut excusat, per distillatoria hydromantica, mundo imponere sategit. Id est. In ludicris, serius omnino videri voluit: ast ego nunquam distillavi, ut mecum alios dementarem. Valeat igitur inutile Turnheiseri inventum, nugaciter saltem, si non & impie in Medicinam introductum. In fece urinæ itaque, distinxi duo salia, unum quidem marinum: non ita pridem assumtum, & adhuc sospes, atque immutatum (ut alibi, de coctione salispetræ, ostendi.) Alterum verò, est ipsius lotii, in nostra digestione natum, & ex non sale transmutatum. Differt autem à Marino. 1. Si per aliquot dies, nullius salis marini usus fuerit: non tamen suum urinæ, sal deficit. 2. Sal maris, coagulat se in grana, punctalis acuminis: Sal vero urinæ in talos, ac cubos gemmeos concrescit. 3. Sal maris, pristinum sem-

20 (beside "huc salia fixiora, nec plura: utcunque Turnhei-")

21 (beside "impie in Medicinam introductum. In fece urinæ")

22 (beside "fert autem à Marino. 1. Si per aliquot dies, nullius")

per guſtum refert etiam è Latrinis, cum ſale petræ
confectum. Urinæ autem ſal, ſemper ſapit urinam.
4. Sal marinum, adhæret vaſi ligneo, in ſui refrige-
ratione, prout dum ſeparatur à ſale petræ. Sal uri-
næ vero, concreſcit in liquoris fundo. Porro di-
23 ſcernit ſe ſal urinæ fixus, à volatili. 1. per ignem &
fugam. Unus namque evolat, altero perſtite. 2. fi-
xus ſeparatur à fæcibus, per extractionem, in liqui-
do: volatilis verò, ſequeſtratur per ignem. Ete-
nim quanquam cibi atque potus, univerſim ace-
ſcant in ſtomacho æqualiter: attamen non æque
volatiles ſunt ſales inde nati. Quia iſtud ſtomachi
fermentum, recipitur per modum recipientis, &
ſic variat. Prout nec chryſulca, diſſolvens totum,
ac homogeneum metallum, proinde totum æ-
qualiter fit volatile. Hæcque diverſitas, non pro-
rumpit ex eſſentialibus: ſed pro participatione,
proprietatum vitæ mediæ rerum. Nec demum
24 iſtud fermentum ſtomachi, eſt nuda aciditas: ſed
dos vitalis, atque ſpecifica: cujus nempe finis eſt,
tranſmutare cibum, in chylum humanæ digeſtio-
nis. Siquidem plura aſſumuntur fixiora cum cibis,
quæ debent tamen parem ſubire cum volatilibus
ſuccis conditionem, ſi penitius ad vitæ radicem
migrare debeant. In quo puncto præcipue elucet
naturæ energia: quæ ex maſſa prorſus ſimilari,
oſſa, & fibras carnis, fabricat &c. Oſſa denique, in
canino ſtomacho, ad chylum reducit, ut inde ite-
25 rum cruor fiat. Sunt ergo præfati duo ſales fixio-
res. Unus autem ſumme volatilis, in lotio. At nun-
quam ex urina, mihi apparuit alcali, aut lixivio ſi-
mile. Etenim ſin aliquid lixiviale intro aſſum-
tum fuerit: id ſtatim acidis ſaturatur, ut lixivia-
26 lem indolem deponat. Vidi nempe ruſticum, qui
vulnera ingentia curaret, potu lixivii, è Tilia pa-
rati. Illorum tamen lotium, nil prorſus lixiviale
oſten-

ostendebat. Docui proinde alibi, omne alcali, fieri, per ignis expressionem liquefactivam: concretis nec ante infuisse, ut neque fixum. Quod si vero 27
spiritus aliquis volatilis, proprietatem alcali referat (prout est herbarum quarumcunque vulnerarium) is quidem abstersivus, ac diureticus est: propria tamen vi, sub altera digestionum, naturam salis urinæ, induit, cohibet corruptiones acidas, quæ sponte alioqui deinceps vulneratis orirentur. Cum igitur non sit alcali in lotio, errorem duxi, alcali potare pro saxifragio; cum non perveniat ad loca urinæ. Neque enim Ludus Paracelsi, parat lixivium: sed salem ex acido, amarum. Quapropter 28
suum Ludum, fel terræ vocat. Est enim lapis siliceus, tenerior tamen, & qui fere totus, per diuturnum bidui ignem avolat. Cum sale petræ vero, multo celerius. Porro lapides, gemmæ, arenæ, marmora, silices &c. adjuncto alcali, vitrificantur: sin autem plure alcali coquantur, resolvuntur in humido quidem: ac resoluta, facili negotio acidorum spirituum, separantur ab alcali, pondere pristini pulveris lapidum. At hæc nunquam ad urinam veniunt, ut nec saxifragio utilia. Saxa autem, quæ sulfur phlogiston habent, calcinantur quidem, verum non vitrificantur facile, eò quod sal sulfuris residuum, & acidum, consumat alcali vitrificans. Metalla quoque, propter omnimodam, & invictam mercurii simplicitatem, atque impossibilem penetrationem, vel in mutata, ludunt operam ignis, vel tota aufugiunt: Sic tamen, ut quanquam fumo tenus avolent: fumus tamen iste, denuo, in pristini metalli naturam reduci potest. Quapropter nullum unquam, metalla dedere alcali: multoque minus ad urinæ diversoria pertingunt. Marcasitæ autem, cum sulfur habeant cremabile, alcalium torax: illorum tamen Mercurii,

resistunt, quo minus ad lotii hospitia veniant. Sanguis quoque, licet ad medendum, habeat salem mirabilem, tam fugitivum, quam fixum, non tamen proficuum in Lithiasi animadverti. Cæterum testæ limacum, terrestrium, vel conchiliorum aquatilium, pro parte, qua acidum, & calcarium salem gerunt, prosunt quidem calculosis abstersione indigentibus: sed luctam continent, pro parte sui lixivii, quatenus scilicet, ad lotium nunquam perveniunt. Ossa animalium combusta, nul-
29 lum sibi salem fixum retinent: at tantum insipidam terram residuam. Notabilis ergo stupiditatis est, ebur, & cornu cervinum, calcinari in morborum præsidia, quia mercari jubent pulverem, viribus orbatum: adeoque & crumenæ, & spei ægrotorum imponunt, occasionem bene agendi prætereunt, ac seipsos ridiculos faciunt. Pro me autem spondent Monetarii. Siquidem testæ probatrices, (quas vocant capellas) constare debent cinere, orbato omni sale. Quare optime, è cinere ossium,
30 longeque excellunt ex ebore & cornu cervino. Enimvero primis annis, traditiones Scholarum, totidem erant oracula penes me: At per ignem me edocto, universa Scholarum theoremata, igne deleta sunt. Persuaserant inter cætera, quod sal maris, calculosis nocivus esset, tam quatenus sali urinario præberet materiam, quam quod mucosam pituitam pro Duelech præcipitaret. Examen salis per ignem, secus me docuit. Imprimis sexagenarium (mihi à distillationibus) immunem à renum calculo, servavi annos sedecim (cui alioqui obnoxius erat) largo salis marini usu. Quod deinceps in multis confirmavi. Etenim Scholæ, dum viderent, in acri myria salis, refrigerata, salem quemque suo more coagulari, illamque myriam non fieri meracam, nisi per exhalationem partis aquo-

aquosæ: statim suspicatæ sunt, calculum coagulari à sale,& calore exsiccante: adeoque putarunt, nec salia quidem in dicta myria granulari, nisi per salis innati calorem: qui proinde sese in effectum explicare non valet, quamdiu plurima est aqua illi præsens. Itaque dum proprium mucum, degustarent salsum: & quidem sapore salis marini, non autem salsedine lotii: vellentque connectere efficientem in materia: ratæ sunt, in eodem muco, esse viscosam ac tenacem materiam, junctam sali, salem quoque, esse per se salsum: tandem decreto perpetuo sanxerunt, calculum generari, è phlegmate salso, ideoque etiam calente actualiter: & per consequens, salsa calculosis nocua. Imo & phlegma manens tale,mutatis qualitatibus, propriisque passionibus,migrare in calculum, per calorem,viscosamque siccitatem,perinde ut glutina, ac colla, sensim abeunte parte aquea, spissam sui tenacitatem inducunt. Bone Deus, quam insulsæ Scholæ,& quam insulsos nos jubent esse? quasi ubique mortalium curam gerens, atque salibus providens,finxisses studio tuo,ut calculosi fierent. Quanta est illarum ignavia,quod nunquam tentarint unicum salis pugillum, calculosorum urinali inspergere, ut explorarent,num sal marinus,arenas futuras coagularet, alioqui matulis adhæsuras: num inquam lotii tanta sit salsedo,ut ne quicquam salis amplius in illo liquescat. Nam lotium si sit resolvendo salem: jam sal iste, non poterit esse causa granulationis. Denique reperissent facile, salem maris, urinæ injectum, impedire coagulationem: non item eam causare. Salem marinum inquam resolvere paratam materiam coaguli,nec coagulum suscipere. Quicquid autem destructionem meditatur illius coaguli, necessario quoque coagulationem inde provenientem turbabit. Ete-

nim ut Scholæ, nostra rident coagula in rebus: ita vicissim, rideo illarum insulsitates, quod calculum, vel silicem; in fundo aquoso, per calorem concrescere, sive arescere existiment. Pro coagulo enim petroso, certant fontes & flumina, quorum fundus, calorem, atque siccitatum regulas explodit. Denique pro coagulo liquorum, spondet caro nostra itemque cruor, lac, & mucus. Etenim si ratum sit, quod pituita, sit materia ex qua calculi, salisque myria recoctam, abrasisse, & secum dissolvisse, carnium salitarum mucositates, easque demum per ebullitionem inspissatas in spumam rejecisse. Cognovissent utique salis usum, nullatenus vitandum, ac vetandum. Sed tanta Scholas obsedit explorandi ignavia, quod lucello infami contentæ cuncta neglexerint, quibus proximo prodessent, si non etiam sibi. Etenim si calculus, in urina (etiam coctus) resolveretur, vel quod urina non esset resolvendo sali sibi injecto: potuissent nimirum eo viso, salem penitus extra usum hominum proscripsisse? At ridet Scholas vulgus, salisque usus, in despectum regularum, increbuit. Adeo ut despecta Scholarum authoritate; nedum insuavis: sed etiam insalubris, sit victus, absque sale. Sin autem salis conditura palato arrideat: non id aliunde favetur, quam quatenus sal resolvit excrementa, stomachum, suo mucore gravantia. Etenim si sal cathecamenis, in symbolum Sapientiæ, primis à nativitate horis, oretenus indatur: Scholæ autem multo conamine omnem salis esum interdixerint. Quid enim aliud inde ominandum, nisi quod Sapientiam non admittant Scholæ ethnicæ, cujus videlicet symbolum excludi cavent? quod Ecclesia à primo intendat perditionem infantum? Sal enim è latrinis, per salispetræ coctores sequestratur, quale olim una cum cibis, assumtum

tum fuit. Itaque deberet pariter manere in ipso Duelech. At ne minimum salis marini reperitur à Duelech per artem. Idque Scholæ nullo dispendio didicissent, si aliqua discendi aviditas, aut proximi charitas, illas ageret. Saltem salispetræ coctores, curiosiores fuerunt, tot Medentum myriadibus. Resultat ergo ipsis opprobrium, ut quisque è vulgo jam sciat, quam impolita sint Scholarum decreta: cum nesciant in Diætetica, quorsum salita vetent. Nec sane timendum erat, si non sal, saltem spiritus ejus, noceret calculosis. 1. Quia sal, per Scholas vetitus; seculis, & Scholis adhuc ignorantibus, an spiritus ullus in sale reperibilis, cujusve esset conditionis. 2. frustra est potentia in agendo, quæ in actum deducitur nunquam. Satis namque constat, quod è sale, maris assumto, nunquam in nobis sit possibilis eductio sui spiritus. 3. Est namque acidissimus, nec sibi par habet remedium, extinguendis ardoribus urinæ, etiam præsente in vesica calculo, etiam in senum stranguriis: putrefactiones impedit, dissolvit mucagines, arenas pellit. Ergo sal est utile calculosis, tam in sui corpore, quam suo spiritu. Enimvero, sal fontale, Divinę largitatis providentia, datum in necessitates mortalium. Ut ubi longo tractu, à mari recedit continens, fontes salini, maris defectum suppleant. Scholæ autem, tantum abest, quod Deo, gratias pro beneficio rependant: accusant Deum, nedum frustra: sed & in hominum pernitiem, dedisse salem. Notabile interim quod multis, & copiosis fontibus, sal in mare defluat, non tamen maris salsedo intendatur, eo quod vapore verius, aliquid salis sensim ab æquore ascendat: & utut in primam aquæ materiam covertatur in nubibus saltem constantiam in se aliqualem habet. Unde nec mirum, aquam pluviam per se nullis seculis corrumpi. 31

Quod autem zona calidiore,ſal etiam à pelago exhalet, patet: nam nemo non olefacit, an in olla, carnes decoquantur cum ſale, vel abſque illa. Marinus enim, cum in conſervationem elementi faciat, exhalat difficulter. Idcirco Hiſpanicus, propemodùm halituoſo ſale caret,validior eſt,magiſque arcet putredinem, & Duelech. Contra, Lotharingicus, ſale halituoſo abundat, partimque aceſcit in ſtomacho. Differt quoque ſpiritus iſte haliticoſus ſalis (qui tanquam flos ſalis ſublimatus eſt) à ſpiritu ſalis ſtillatitio: perinde ut oleum olivarum,à Laterino.Spiritus enim olei olivarum, oleoſus,qui prima medietate exit, apud me argenteum filum, tandem in lagena diſſolvit. Oleum autem olivarum, ferrum à rubigine præſervat. Longeque potentius, arma à ferrugine cuſtodit, iſtud olei reſiduum, unde præfata medietas eſt ablata.
32 Idcircò notandum, non eſſe puriorem, aut defecatiorem ſalem, quam qui à myria ſuilla, recoctus eſt. Siquidem ſaliendo, ſive operando in objectam ſuillam, amiſit halituoſiorem ſpiritum, per coagulationem. Adeoque ſal reſiduus,pene fixus,ſua terreſtritate liberatus,reperitur clarus,condimentis aptiſſimus. In cadum quoque aceſcentis cerevisiæ injectus, eandem præſervat, quod non item alius.Quapropter in nobis ſupervacaneos ſpiritus acidos(omnis corruptionis authores, ſi extra primę digeſtionis officinas fuerint)in ſe combibit, & tranſmutat. Sali Hiſpalenſi ſic rebullito, bonitate par ferè eſt, qui candente olla primùm liquatus fuit.Cum ergo ſal maris,non ſit de urinæ compoſitione, ſed prorſus extraneus ſit,ac permaneat: Imo ſal maris, in urina detentus, ſervet inpermiſtam ſui, immutatamque naturam, uſque in ultimam rerum deductionem,& ſaliſpetræ ſeparationem: certum eſt, quod ne quicquam ſibi ſit negotii,

tii,

tii, cum Duelech. Ideoque nec in compositione hujus, vel minimum salis marini, reperitur unquam, cum magis nativitatem Duelech destruat, quam promoveat. Ergo absque fundamento, sal maris, per Scholas, calculosis vetitus. Hæc de salibus. Didiceram autem hactenus, Duelech esse coagulatum anomalum, à sale urinario natum, qui sibi parem in toto universo non haberet: eo quod extra hominem, nuspiam reperiatur urina humana. Idcircò enim non piguit, multoties urinam 32
distillare. Decrevi itaque meam urinam, 40. solidos dies ventre equino putrefacere, ut prævio putredinis fermento, partes dissimilares fatiscerent. Tum distillavi circiter medietatem ejus. Verum ab opere avocatus, propter negotia familiæ, ac dein per Pentecostes festa impeditus, cessavi per quindenam. Fuerat autem vas recipiens, ingens valde, clarum, crystallinum, ac pretiosum: quod jam à proboscide alembici, toto illo intervallo sequestraveram. Cum ergo ad opus redirem, primum effudi, quod erat distillatum, in aliam lagenam: quia videbam vas recipiens (trium alioqui facile congiorum capax) quaqua versus stillatitius urinæ liquor contigerat, fusca albedine obductum. Indolui vitrum tam pretiosum, in rem adeò sordidam, maculatum. Dein indignabar amplius, dum cernerem nullo cinere contractum nævum deponi. Pœnituit enim me damnosę, totiesq; repetitæ curiositatis. Stillatum ergo effudi foràs. Sed statim hunc ignaviæ, atque insolitæ indignationis stimulum, suspectum habui. Virum, ante, laboribus, ac sumptibus minimè parcentem, jam indignari unius vasis perditione, mecum mirabar. Vas ergo recipiens, perpendo, an nævus esset exoticæ tincturæ, aut num corrosa superficie concava, aliquid periisset. Tandem certò cognovi, verum

Duc-

Duelech fuſcum, ex clariſſimo ſtagmate aqueo, vaſi adpoſitum. Cum enim admirationis plenus, laudavi Dominum, quod mei curam geſſiſſet: etenim quæ mea cenſebam incuria commiſiſſe, divina ſic bonitate diſponente, eveniſſe cognovi. Nempe quibus vult, omnia convertit in bonum. Equidem jam pridem conſpexeram in lotio meo, habitare tanti coagulatorem. Nunc demum quoque didiceram: quod clariſſimus liquor ab urina ſeparatus, mage putrefacta, verum contineret Duelech, quem appoſuerat. Unde imprimis mihi evaſit indubium, quod ad compoſitionem Duelech, nullatenus concurreret materia viſcida. Vas iſtud itaque, etſi pretioſum, ſuaque jam labe condemnatum, charum fuit, quia minervale, ſolverat. Iterum ergo pro recipiente, ſuppoſui, cogitans, quod quandoque per chryſulcam, iſtud Duelech abraderem. Perrexi ergo diſtillando, quod mihi à quindena reſiduum manſerat. Ecce tum novo divinæ largitatis favore perculſus, vidi ſtillas ſingulas, diſſolvere, adhærens fuſcum Duelech, qua decurrerent, ac vas, mox priſtino nitori reſtitutum. Etiam, quod ſecundus hic liquor, tametſi prioris odorem haberet, aquæ vitæ affuſus, hanc item non coagularet amplius. Sicque divino ductus nutu (quem alii eventum fortuitum rentur) inveni partem ejus, quod jamdudum multis ſumtibus, anxius quæſiveram. Laudavi itaque Dominum, quod parvulo, atque pauperi, dediſſet intellectum. Nam ſi me non avocari juſſiſſet ab opere, nec feſta me detinuiſſent, quoad Duelech in recipiente concreviſſet, & niſi vas tam clarum atque pretioſum fuiſſet. Quinimo ſi totam uno filo operationem abſolviſſem: fruſtra ſane operabar, ac tentabam omnia. Reſpexit ergo Dominus in mortalium neceſſitates, nec ſprevit preces abjectorum. Quare dedit

dedit mihi cognitionem, diversarum partium lotii sani. Id est mei. Una quidem erat quodammodo levior, atque citatior, habens occultum Duelech, sub claro liquore stillatitio, absque fæce, muco, & sedimine. Verùm in clarissimo stagmate, & ambientis frigore. Altera vero æque admiranda, quæ ortum in frigore Duelech, in frigore quoque iterum dissolveret, & in se absorberet. In unico namque sale volatili lotii, tam oppositas facultates admirabar serio, consideravi quidem exinde, quod cujus urina, plus haberet de priore spiritu, is calculo esset obnoxius: ac immunis alter, cujus lotium, plus de altero contineret: primusque ille conceptus mihi arridebat: Sed sermocinalis illa scientia, vana fuit, rebusque imprimis gerendis inutilis. Siquidem lotium, non subit in nobis prævias illas putredinis tesseras: sine quibus tamen entia illa æternum dormirent. Dein, nec ex illa speculatione constabat medium, quo plus de posteriore illo spiritu semper fieret, quave methodo, inhiberetur prioris spiritus confectio. Multo minus, quomodo confecto jam Duelech, subveniri daretur. Attamen ne absque fruge cederet speculatio, cogitavi, an posterior ille spiritus, per syringam (prius evacuato lotio) injici calculosæ vesicæ permitteretur. Sterilis itaque mihi occurrit mortalium cognitio, quæ sola gaudens speculatione, manum à Pyrotechnia submovet. Nam lotium debitè putrefactum, coagulatorem edit spiritum, qui aquam vitæ coagulat. Itemque post, qui totus diaphanus & volatilis, potentiale Duelech continet, quia parit ac tandem, qui Duelech semel natum, in se statim absorbet mox tamen dehortante Diabolo, dubius vacillare cepi, atque consideravi, vana esse, quæ tanti faciebam à me reperta. Præsertim cum in nobis non putrefiat urina, ad illum

illum terminum, quo hos dederat ſpiritus. Deteſtatus itaque ſum meas curioſitates. Nam etſi quodammodo remedium ſuggererent, relinquebant tamen priorem ignorantiam, circa cauſas, & modum fiendi Duelech. Quapropter cœpi cuncta pridem viſa, quaſi non facta negligere, ſenſique torporem mihi incuti. Unde confirmabar (quæ in præfatione multis expoſui) nullum laborem tædioſiorem, nullumque ſciendi genus, hortante cacodæmone, poſttergari magis, quam illud, unde genus humanum, quandoque frugem capiat. Chriſtianum ergo decet, conſtantis eſſe animi, in opere bono. Tandem itaque repetitis diſtillationibus, & exactiore cunctatione, per orationem aſſecutus ſum, cauſas, modum fiendi atque diſſolvendi Duelech, Deus bone, tuam admiror magnificentiam, quæ Medicorum ineptiſſimum, ad tantæ rei reclusionem perduxit, tot ſeculis, magniſque ingeniis neglectam. Gratiarum ergo actiones refero nomini tuo abyſſaliter glorioſo, non quia me, præ aliis, ad arcana deduxeris (nunquid terra gloriari poteſt, dicetque aliis vaſculis vah! quod in electioris formæ vaſculum, ſub figuli torno deducta ſit?) Sed quia feciſti voluntatem tuam, quæ ſola bona eſt. Refero ergo in te, omnem gloriam, qui hoc ævo, cognitionem hanc recluſiſti, per abjectiſſimos, & parvulos hujus mundi. Id namque pro ſolito tuo eſt, & ad majorem nominis tui gloriam. Cognovi enim obſtitiſſe veteribus, & Modernioribus unicam ignaviam, aſpernantium diſtillare rem adeo fœtidam, atq; ſordidam: ſuavitate odoris lucri, deceptorum. Spernit enim eos Sapientia, qui materiam ex qua, diſpoſitiones, contenta, proprietates, progreſſum, & ſignificationes lotii, ad-
34 diſcere recuſarunt per ignem. Neque etenim ceſpitatum eſt minus in materia, contento atque judi-

ciis

ciis urinarum, quam fuit hactenus in petrificatione ejuſdem. Quare occulta manſit diagnoſtica, ſimul & prognoſis judicialis urinarum: prout in noſtra vronoſcopia, ex fundamento demonſtravimus: quam opto utinam ferventiora judicia poſthac excolerent. Ego ſiquidem me ad tumulū præparo, ſub ſpe, labores meos ærumnis humanis, non
ineptos fore. Pergam nunc, ſtoliditates, meas & ex- 35
perientiarum tædia recenſere. Imprimis namque, ex Duelech diſſecto, ac ſolitarie per ſe diſtillato: Itemq; ex raſuris matulæ: Tertio item, ex urina, ad ſpiſſitudinem eclegmatis diſtillata, idem prorſus oleum, eædemque cryſtalli, ſtercoris liquidi aſſurgunt. Etenim ex Duelech, relinquitur fęx terrea, nigra, friabilis, & combuſta, non ampius petroſa, vixque aliquid ſalis urinæ fixioris, reſervans. Utpote ſpiritus volatilis, totus in toto, in Duelech, ac tandem in terram, eſt mutatus, cum ſibi adjunctis aliis compoſitionis partibus. Certo utique ſigno, quod ſal fixus urinæ, non habeat vim activi coaguli: ſed paſſive coaguletur duntaxat. Porro terra illa, è diſtillato Duelech relicta, nunquam pridem deſcendit ad veſicam, ſpecie pulveris, aut lu- 36
ti: ſed liquor fuit dum in urina eſſet, qui ibidem dein ſic induruit per ſpiritum lotii. Meditatus enim dudum eram, quod terra, aut pulvis, utut, artificioſiſſime connecteretur ſpiritui urinæ; nunquam tamen concreſceret in Duelech, & per conſequens vanum etiam eſſet, pro Duelech, Tartari inventum. Siquidem jam conſpexeram in vitro, Duelech, è ſpiritibus (liquoribus nempe ſtillatis & claris) materia, & efficiente iiſdem, quibus in nobis Duelech oritur, fieri. Concluſi ergo ex jam mechanice probatis. Si lotium, cum ſuo ſalis ſpiritu, 37
habeat ſpiritum terræ volatilis: neceſſariò, ex illis duobus, generabitur Duelech, niſi per ſcoriam

(quam

(quam libro de febribus voco ſtercus liquidum)
ſaturetur ſal urinæ , atque eatenus à coagulando
turbetur. Non raro namque obſervavi , calculo-
ſum aliquem, poſtea ictero afflictum, à calculo
immunem fuiſſe, quamdiu Icterus imperaverat.
Adeoque nec gratis à me , de febribus , aſſertum
38 fuit, quod præfata ſcoria urinis advena miſceatur,
tanquam excrementum utile. Granulantur autem
arenæ,tam in nobis,quàm in matulis, ipſo granu-
lationis momento, ſemelque granulata , ultimam
quoque ſui nanciſcuntur ſimul duritiem : non au-
39 tem quod ſenſim, magis magiſque indurantur : fa-
buloſum eſt ideo, quicquid de calculo confirmato,
& nondum confirmato, ad ignorantiæ, & ignaviæ
confirmatarum excuſationes , comminiſcuntur
Scholæ.. Tam enim dura eſt recens arena , excre-
ta è nobis, vel à matulis abſterſa , quàm erit poſt
decennium inde. Idem quoque de Duelech eſto
judicium. Dixi puoque ſuperius; niſi arena , quæ
matulæ affigitur, coagularetur in inſtanti; ad fun-
dum præceps cecidiſſet tota, nec lateraliter, tam-
40 que proportionaliter diſtincta, affigeretur. Prædi-
cator enim hæreticus , propè Barclayam in An-
glia,anno 1629. ſanus atque ſoſpes, contendens à
prandio, librum è ſublimi, ad ſe trahere , in imo
ventre magno perculſus pondere atque dolore,
certis inde à quatriduo ſignis, ſcivit ſe calculo gra-
vatum. Inde poſt octiduum, Londini ſub novacu-
la Lithotomi, extinctus. Pendebat autem libram
Anglicanam , & binas inſuper dragmas. Nec me-
mini me parem unquam vidiſſe calculum. Pen-
dent autem libræ centum Antverpiæ, Londini
104. Paracelſus enim ſubitam hanc calculi appa-
41 rentiam admirans, ne figmentum ſuo deſit Micro-
coſmo, calculum fulminis vocat, putatque caden-
do concreviſſe.Sed multiplex ejus error eſt. 1.Nam
non

non datur locus pro casu. Siquidem vesica continet urinam, vel nullam. si nullam, instar lintei madidi complicatur: sin vero lotio distendatur, cum hoc, sit infra, non potest Duelech formari extra lotium, aut sine lotio, ut fiat absque materia, decidatque in lotium deorsum, ut decidendo, fiat. 2. Errat, credens lapidem, in tonitru dejectum, ordinariis, atque solitis causis generari: non autem portentosis. Alioqui si materia tonitrui naturalis, in instanti coagularetur naturaliter, deberent ejusmodi lapides, singulis tonitruis esse assueti. Nec esset causa, cur lapillus trium circiter librarum, ad pedum novem altitudinem, terram terebraret, solo, nudoque casu sui: nisi robustiore vi deturbatus, prout de meteoro anomalo alibi. 3. Denique, Duelech subita tyrannide se prodens, non arguit momentaneam sui generationem. Nil vetat namque, vesicæ adhæsisse pede suo, abruptoque stolo, cecidisse in amplitudinem vesicæ. 4. Quicquid in verum Duelech, condensatur unquam, sive id sit nucleus centralis, à rene descendens, vel demum cortice tenus accrescens: semper ejus qualibet generatio, fit in instanti. Enimvero 42
ex meis mechanicis didici, quod totum Duelech, quantumque in se est, constituatur ex meris volatilibus: non tamen ex trium quatuorve unciarum lotio, (quanta esset micturientis) generari posse Duelech unius libræ. Porro tametsi urinam humanam, in sola specie nostra scirem, solumque spiritum urinæ humanæ, penes hominem esse: urinam tamen equinam, nomine armentorum examinavi, curiosus, an forte alter similis, coagulator spiritus esset, qui propter connata impedimenta, non ubique sortiretur coagulandi imperium. At utut laboravi, non reperi coagulatorem illum spiritum, in urina equina. Ut neque spiritum fer-

43 menti, vel aquæ vitæ. Itaque reperi potentialem
aquam vitæ humano lotio intimam, eamque lenam,
inter spiritum coagulatorem, & spiritum putrefactum,
coaguli præfati susceptorem. Summeque notandum,
quod spiritus urinæ non coagulat, nisi per connubium aquæ vitæ: quod sæpius comprobavi,
distillando. Ergo tria insunt lotio humano, quæ concurrere est necessum: tantoque
potentius, quo omnis calculosus, jam non leve principium corruptionis, in suo lotio gerit (ut
suo mox loco) unde videlicet fermentum in urina actuatur, ad præfatam aquam vitæ coagulabilem.
Nec enim his obstat, quod tam spiritus vitæ, quam
44 ipsa aqua vitæ, sint summè fugaces, adeoque vix ad
Duelech pertinaciam apta: nam certum est, spiritum vitrioli fugacissimum, à sibi consocio volatili:
imo statim fixari, per salem armeniacum fugacem: adeo ut fusionem sustineat. Quibus edocti
nostri, mirari desinunt, quæ aliàs ignaros stupore afficiunt.

CAPUT IV.

Processus Duelech.

1. Modus fiendi Duelech. 2. Ens singulare nec sibi par habens. 3. Mechanicum Spadanorum fontium exemplum. 4. Ocra in Spadanis, Paracelsum à comment. Tartari deterruisset. 5. Anatome in actionibus spirituum. 6. Ignis aqua, ens homogeneum, sibi par non habens. 7. Differentia præfati dissolventis, cum aliis omnibus totius universi. 8. Duæ Maximæ Spagyricæ. 9. Oleum auri quoddam, puncei coloris. 10. Quid dicat generatio Duelech. 11. Actio corporum in corpora, qualis. 12. Doctrina de actione corporum, & spirituum. 13. Participationes virium è metallis, absque materia metallica. 14. Spagyri delusio. 15. Destinantur morbi in pœnam, & meritum. 16. Exercitationes aliquot, incipientes à salibus. 17. Spiritus salis fit terrestris. 18. Quæstio trivialis. 19. Tartari pruinosi commentum. 20. Senilis stranguria unde. 21. Quatuor notabilia inde de-

flua

flua. 22. Quæstio secunda. 23. Tertia. 24. Quarta. 25. Catharri vesicales, ridiculi. 26. Quinta. 27. Sexta. 28. Notantur Astrologi. 29. Notatur Paracelsus, juxta atque Galenus. 30. Proposita quæstionis solutio. 31. Galeni inadvertentia.

SPIRITUS urinæ apprehendens terram volatilem, procreatam semine, ac fermento fracido, & putrescente, suscitat occultum adhuc in poten- 1
tia, vini spiritum, urinæ incolam: quibus, tanquam duobus sexubus, concurrentibus, terreus quidam præfatus spiritus, imbibit prædictum unicum, coagulatorem: cujus reciprocationis ergo, oritur in agendo, amborum connexio penitissima: quia congrediuntur spiritu tenus, per illorum minima. Adeoque coagulator, coagulat unico instanti, spiritum vini, potentialiter excitum, in putrescente fermento, cui cum fracida massa suam tribuit ma- 2
teriam, simul condensantur simul in verum Duelech, monstrum sane, novum hoc aliquid, coagulatum in media aqua: nec iterum ideo in aquam resolubile. Ens nempe petrosum, animale, nulli alteri simile, quodque ideo Duelech Paracelsus no- 3
minat. Idque facilius per exemplum in mentem intrabit, quod Spadani fontes quotidianum nobis exhibent. Habent namque spiritum sulfureum, manifeste acidum (unde fontes acidi dicuntur) & venam ferri. Utrumque nempe embryonatum, immaturumque, continetur liquatum, in aqua simplici. Mox itaque incipiunt ambo, vires reciprocas in se mutuo conserere. Atque tandem, cum lassatis viribus, steterint actionem suam, condensantur in corpus lapideum, lagenis se affigens, in forma ocræ: sicque aqua redit in pristinum elementum, omni exutum qualitate aliena. Quos si 4
fontes acidulos, sat contemplatus fuisset Paracelsus, Tartari vini historiam, à Basilio Valentino mutuatam, neglexisset; scivisset namque ocræ &

vini tartari non parem ortum. Saltem difficilius redargui potuiſſet. Quippe tartarus, in aquam reſolvitur: non autem ocra, ut neque calculus. Neque enim unquam negare tentavi, è liquoribus, corpora ſolida conſtitui: Sed tartareos liquores reſpuo, in cauſas morborum, violenter adductos (ut tractatu de Tartaris) ex oppoſito autem, activitates ſpirituum in ſpiritus, reverenter admiratus ſum. Profecto, cum è Spadanis ſuccreſcat ocra, ſive cruſta lapidea, lagenis obducatur, per totum concavum, nefas inprimis eſto, propinare Spadanam, ſi credamus tartaros perinde fieri, atque ocram in Spadana. Id eſt, ſi credamus aquæ Spadanæ ineſſe tartarum, mox in bibente coagulabilem: nefas facit, qui Spadanam propinat. Etenim dum
5 ſal acidus vini, corroſit fæcem. Sal quidem antea acidus, & nondum coagulatus, manet acidus, ac coagulatur, nec ſalis eſſentiam mutat, etſi conſtringatur, qui ante erat fluidus. Viciſſim quoque etſi fæx acidos ſorbuerit ſpiritus, ac in ſe coagulaverit: manet attamen corpus ſolidum, dum ſpiritus ſalis acidi, coagulatur in corpus ſolidum tartari vini. Imo priuſquam ex pleno coaguletur, vaſi ſe affigit. In generatione enim Tartari vini, ſpiritus agit in corpus: eſtque longe alia prorſus actio, dum duo ſpiritus in ſe invicem agunt. Nam in hac (prout in Spadana, in Duelech &c.) conſtituitur novum, ac neutrum ens, qualis eſt ocra, ex ſpiritu ſulfuris, & venæ volatilis. Sed in tartaro vini, tantum acidus ſpiritus, ſive acetoſus liquor vini, mutatur in ſalem, manetque fæx, qualis ante. Ideoque conſtitutum inde, iterum eſt reſolubile. Non enim metallum, lapis, vel corpus ſolidum diſcorporatur, mutatur, aut volatilizatur, propter ſpirituum corroſionem. Patet id. Nam argentum, perlæ, coralla, lapides ſpongiæ, cancrorum, lima-

cum

cum &c. quanquam per Chryſulcam, alioſve liquores acidos,ab oculis noſtris evaneſcant: ſunt tamen lapides,qui ante (prout de febribus) Spiritus nempe, quantum potuit, fecit: incaſſum velut operatus eſt, ſuper corpus, dum ſeipſum, corrodendo corpus,coagulavit. Eſt nimirum in tota natura univerſi, tantum unicus ignis, Vulcanus ardens; ita quoque, non eſt niſi unicus liquor, diſ- 6
ſolvens cuncta ſolida, in primam illorum materiam, abſque ſui ulla immutatione, aut virium diminutione (quod norunt, teſtabunturque adepti) In aliis verò liquorum activitatibus, corpus, nunquam poteſt ſe radicaliter commiſcere liquori ſolventi. Ideoque corroditur quidem, at non ſolvitur intime, uti ad tranſmutationem formalem a- 7
lioqui requiritur. Nam omnis ſpiritus acidus rodens,rodendo aliud corpus, coagulatur, & propemodum fixatur, migratque in formam ſalis denſati: nequicquam tamen corpus, quod arbitrium rodentis ſpiritus toleravit, agit in illum ſpiritum, qui ſeipſum rodendo, & actione propria, coagulavit. Quod ſane non ita fit, dum duo ſpiritus activi,concurrunt in invicem. Nam tunc,eſt duplex actio,qua uterque,in utrumque invicem agit. Ideo namque ejuſmodi illorum actio,fit cum permiſtione radicali, eſtque cônſtitutum ex ambobus, inſeparabilis miſtionis proles, & hoc tranſmutatum, eſt productum, neutrum ab utroque. Quod ſi id Paracelſus maturè contemplatus fuiſſet, pro ſuo Tartaro vini, ocram aquæ Spadanæ ſumſiſſet, dixiſſetque aliquid probabilius, quam quod ineſſent liquores omnibus rebus, qui coagularentur per modum Tartari in vino, eſſentque morborum quorumcunque communis mater atque materia. Ocra quidem Spadanę filia, non iterum reſolvitur, quaſi tartarus vini: & tamen differt à Duelech:

 quan-

quantum petrificatio mineralis, à calculo. In hoc enim, ſpiritus coagulator, in lotio exiſtens, operatur vi proprii ſalis, ac imparis, ſuper ſpiritum fracidum, & putreſcentem terræ, abſque ebullitione, aut Gas ſilveſtris eructatione: adeoque in momento, ſuam peragit operationem, & coagulat ſe, cum ſpiritu vini, urinæ proprio. prout ſuperius narravi, in Mechanica ſpiritus urinæ & vini, ſive aquæ ardentis. Verum Spadanæ ſpiritus acidi, ex embryonato ſulfure enati, longo operantur prius tractu, bullas atque ſilveſtre Gas excitant, ac tandem, ſe vaſi affigunt. Alioqui enim, ſi iſtud Gas nequeat eructari, aquæ Spadanæ manent ſoſpites, medendo aptæ. Nam ſi Gas egredi prohibeatur, impedit, quo minus, ſubſequens ſequatur, ſpirituſque reddantur effœti agendo. Aſt vini fæx, cum ſuam habeat, ſibique propriam coagulationem, non opus habet eam aliunde acquirere. Cum vero acidulus vini ſpiritus, fæcem roſerit, non eſt quod rodendo det, quod ipſus in ſe non habet. Ergo in Tartari vini generatione, acidulus ille ſalinus ſpiritus, coagulabitur quidem, propter terram: ſed manebit in ſpecie ſalis ſolubilis, & non in forma petræ. Pro-
8 pter regulam, quod tranſmutatio eſſentiæ, præſupponat tranſmutationem materiæ. Itaque terreum corpus, ſive diſſolvatur per corroſivum, ſive non, priſtinum ſuum eſſe ſervat. Eo quod iſtud diſſolvens, non penetret diſſolutum, in radicali vinculo connexionis. Quod tamen in tranſmutandis eſſentialibus, eſt perneceſſarium. Diſcant ergo Chymiæ tyrones, quod corpora non reſolvantur per corroſivorum calcinationes. Licet etiam ſæpe repetitas: niſi intercurrat fermentalis impreſſio, per putrefactionem, quæ præcedit quamlibet radicalem ſolutionem. Camphora quidem, in aqua forti, naturam natantis olei aſſumit: ſed abluto per

aquam

aquam communem corroſivo, ſtatim camphora
eſt, ea quæ ante, ſive id ſemel, ſive demum millies
fiat. In tyrociniis enim gaudebam, quod aurum
ſpecie olei punicei, per retortam ſeptima vice 9
tranſegiſſem. Memor, quod qui novit aurum de-
ſtruere, noverit itidem conſtruere. Sed ablato
corroſivo comite, aurum in ſe rediit, ceſſavitque
inane gaudium. Incaſſum eruere laborante eo,
quod in ea non eſt. Incaſſum quoque laborant,
qui non operantur per media debita. Itaque gene-
ratio Duelech, non eſt coctæ mucilaginis, vel fictæ 10
pituitæ imaginaria petrificatio, calore loci areſa-
cta, aut areſcendo firmata, vel indurata: (nam ſic,
tantum bolus eſſet reſolubilis, non autem Due-
lech) ſed eſt trium ſimul ſpirituum tranſmigratio 11
in Duelech, vera, eſſentialique tranſmutatione.
Profectò, corpora non agunt in corpora, per natu-
ralem compoſitionis actionem: ſed quicquid cor-
pora in invicem peragunt, id fit ratione ponderis,
magnitudinis, duritiei, figurarum & motuum. In-
ſerviuntque enim Matheſi, vix Phyſicæ. Sin autem 12
corporei ſales, operentur, fit, vel quia ſpiritum vo-
latilem quodammodo continent, vel illum, in
corpore inveniunt. Meminerint ſaltem Tyrones,
corpora, quocunque ſemel modo fuerint colli-
quando permiſta, manere tamen in priſtino ſui eſ-
ſe, niſi per ignem, vel fermentum, tranſmutentur.
Corpora denique, nil operari in ſpiritus: ſed deter-
minare tantum hoſce, patiendo. Quæ proinde cor-
porum operatio, non eſt vera reactio: ſed potius
merus ſpirituum effectus, ex propria eorundem a-
ctivitate reſultans. Idcirco enim ſpiritus, exantla-
tis, exhauſtiſque facultatibus, ſponte fatiſcunt in
termino ſui motus. Et licet iſta actio ſpirituum,
fiat cum paſſione, & amiſſione ſuarum virium:
non tamen tranſmutant ideo corpora in ſui natu-

ram. Rodunt enim tantum, atque in pulverem comminuunt, quod & calcinationem, per aquam, interpretantur. Per exemplum. Libram croci
13 Martis necte sextuplo olei vitrioli, tum distilla, quicquid fuerit aqueum. Reperies vitriolum ferri. Aufer inde ferrum: & habes vitriolum ferri. Salem inquam, instar vitrioli, cui est gustus ferri. Nil retinens tamen de Marte. Determinationem namque habes à Marte, quoad efficaciam: non autem materiam. Eritque prior vitrioli spiritus, sive oleum è vitriolo veneris, fixatum in salem quendam, solo odore ferri. Iterum idem ac clarius. Libram currentis Mercurii, conjunge quadruplo olei vitrioli, aufer phlegma distillando, & in fundo, manebit præcipitatus albus, nivis instar. Item si plus olei justo affuderis, Mercurius, insensibiliter cum oleo transcendet. Porro, si à præfata nive, per lavacrum, abstuleris acrimoniam, erit in fundo pulvis citrinus, qui revivicatus, æquiponderabit priori Mercurio. Aqua verò, quæ in abluendo, salem in se combibit, dat verum alumen. Sic nempe solo attactu, unica libra argenti vivi, absque ulla suæ substantiæ deperditione, posset multa librarum millia, acidissimi olei vitrioli, sensim mutare in alumen. Quod idem oleum attactu ferri, pariter mutatur in vitriolatum salem Martis
14 medendo nobile. Notetur actio Mercurii absque repassione essentiali substantiæ suæ. Estque contemplatio magni momenti. Siquidem magna Spagyrorum turba, spe propria deluditur, putans corpora fixa, in corrosivis soluta, hisce dedisse suas proprietates, si saltem dissolventia, spontaneo activitatis motu, penes se coagulaverint. Nesciunt inquam, spiritus, agendo defessos, degenerare in novum ens. Dum scilicet deveniunt ad terminum potestatis, in agendo. Deinde sciendum,

dum, quod omnis operatio, tendens ad transmuta-
tionem utriusque (agentis scilicet & patientis)
consistat tantum inter meros spiritus. Operatio
autem corporis cum spiritu, non viventium, inci-
piat à spirituali alicujus fracedinis odore: quia se-
mina, ac fermentales dispositiones, inde pendent,
suoque arbitrio, imperant liquoribus ad generan-
dum destinatis. Quocirca non inepte adnotarunt
veteres, mundi visibilis ortum, & continuationem,
ex invisibili, & incorporeo esse (qualia sunt odo-
res, & fermenta) atque in nostris terminis, Due-
lech, incredibili coagulatore spiritu, invisibilique
initio, concrescit. Neque enim externè allati tar-
tari, interioris filii mucaginis, in sui nativitatem
indiguit, fictisve arefactionis coagulis. Calami-
tosius est longè, quod ipsum calculi Vulcanum,
nobiscum in lotio geramus, cujus inportuno im-
perio, auscultant proprietates volubilis spiritus.
Etenim Deus, bruta præ nobis, dilexisse visus si
morbos, non in meritum, adeoque non in bonum 15
direxisset, cujus non est condigna pœna tempora-
lis. Cæterum ubi pænæ prævisus adest finis, ex do-
no munificentiæ, medicaminum potestates erexit.
In bellis quoque, sui obnascuntur calculi, at non
in pœnam, nec in meritum dati, qui nobis in medi-
camina succrescunt. Ideoque & longè alia surgunt 16
radice. Porro antequam ad calculi historiam per-
gam, aliquot exercitationes præmittam. Primo
itaque Salinis in Burgundia, hodie non plures
duobus sunt putei, myriæ, & puteus Gray. Quod si
vero mensuræ centum utriusque putei, separatim
coquantur, longe minus salis dant: quam si eadem
quantitate, connexæ coquantur. Incolæ experi-
mentum admirantur, utramque ideo myriam de-
inceps confundunt. Enimvero altera illarum, plus
salis halituosi, sive volatilis, continet, qui singula-

riter coctus igne flammeo, ante sui coagulationem evolat. Verumtamen alteri fixiori obvians, imbibitur stringiturque in salem solidum. Exemplum hoc, docet, corpora salium, suos combibere spiritus, & spiritus vicissim, rodere corpora. Myria siquidem Burgundica, crystallo clarior, halituoso tamen sui spiritu, magnam saxi rupei partem in se combibit. quæ ideo inter coquendum, dum scilicet spiritus coagulantur in solidiore salis corpore, sidit, ac cum difficultate despumatur. Itaque salis ille spiritus, etsi saxum solveret, non proin, cum terra connubium traxit, ut vel hic, lapidesceret, vel illa, sal fieret. Imo vel inde patet, etsi sal marinus, partes halituosas haberet, non tamen calculo accederet, ut neque spiritui urinæ, in augmentum. Utpote qui aliis longe principiis constat, (prout alibi de digestionibus) sed sal maris quantum cum lotio peregrinatur, tantundem concilia dissolutionis Duelech, suscitabit. Quicquid enim dissolvit saxum rupis, & in se invisibiliter occultat: id saltem, non suadebit originem calculi. Hactenus de terra fixa, per salis spiritum dissoluta, deque spiritu salis halituoso, ac coagulato. Nunc de spiritu volatili, in corpus solidum fatiscente. Subli-
17 ma stibium cum æqua parte salis armoniaci, modesto igne, videbis salem, diversis coloribus tinctum surgere. Separa colorem à sale, per aquam, & habebis pulverem, qui cum sale petræ, fere totus in flammam avolat. Sin vero cum sale armoniaco relictus, adhuc bis per se sublimetur, & à sale liberetur, habebis pulverem stibii, salis expertem: cui si tum salempetræ miscueris, non inflammabitur amplius: sed quantum salispetræ miscueris, in terram commutatur, & salis naturam negligit. Nam sulfuris odor, salempetræ penetrat. Ita salis urinæ odor, spiritusque volatilis, terreum spiritum in

urina,

urina, per aliqualem putredinem suscitatum, confestim commutat in calculum. Ideoque non statim à mictu, urina granulatur: sed postquam putredinis initia assumserit. Huc facit quæstio. Cur pueri & senes, sint ipsis viris, calculosiores? an quia calidiores? Quid si Scholæ, absque robore, frigus puerorum, & senum hoc loco incusant, oblitæ pudoris, quod illarum voto, Lithiasis solo calore concrescat, quid juverit copiosius phlegma invocasse, si calor, efficiens unicum desit? Si inquam phlegma (quod ut tale, petrescat) in natura desit? Nec eandem temperiem, complexionemve in pueris, & senibus, comminisci possunt, absque dedecore & confusione dogmatum suorum. Ut neque paritatem in urina amborum invenient. Sunt namque urinæ impuberum crassiores, senum verò, aquosæ ac dilutæ. calculosorum quoque aquosæ. Senes olim vidi, continua stranguria, in mortem usque infestatos, quibus diuretica remedia (id est mictoria) ex croco, mace, &c. Itemque lenitiva, ex malva, althea &c. erant cassa, atque evanida, quosque jam Medici, calculo obsessos, pronuntiaverant, sectio verò, à calculo immunes testabatur (Michael des Montaignes Episcopum Parisiensem, avunculum, sectum frustra, ait) adeoque non ex urina, calculi præsentiam, ariolari adhuc didicerunt. Pro hisce stranguriis, Paracelsus suum pruinosum figmentum Tartari, commentus est, nondum in dissectis hactenus repertum. Equidem postmodum cognovi, quoties fel, justo debilius esset (ut in senibus) non possit acidum stomachi chylum, in salem salsum, commutare: quo circa ex acidi tantillo relicto, & quotidiano, perseverare senum stranguriam, etiam non dato calculo. Sic cerevisiæ novellæ, pluribus concitant stranguriam, propter residuum inhærentemque,

temque, recentioris fermenti acorem. Hoc titulo, defectu nempe fermenti fellei, minus tinctæ urinæ senum, ac puerorum. Unde sequuntnr hæc nota-
21 bilia. 1. Quod penuria scoriæ, sive stercoris liquidi, in urinis, facilius concrescat Lithiasis. 2. Quod remedium à priori, sit, confortasse fermentum fellis. 3. Acriores videantur urinæ in stranguria, ac stillicidiis, quatenus acidi aliquid continent. 4. E-
22 lucescit scoriæ usus, ejusque connexio in urina, utilis. Dein quæsitum est. Quare calculus in renibus frequens, rarior autem vesicæ? Respondi alibi. Quod, quamdiu urina est in venis, nondum sit perfecta. Neque enim adhuc olet urinam, aut proprietates lotii habet: quatenus neque convenit, cruorem, excrementi odore imbui. Est itaque lotii determinatio, à Rene: odor verò, est fermenti putrefactivi. Quia excrementi. Atque ideo terram lotii volatilizat. Cæterum, quamvis fracida urinæ putredo, reddat ejus terram olidam, ac putrescentem: attamen non moratur in homine, quantisper putreat. Ergo spiritu urinæ, terra ejus fracida, opus habet, ut petrescat. In Rene enim (ubi urinæ fracedo fermentalis oboritur) terra recens ac volatilis, facile se associat spiritui urinæ, granulaturque, dum præsertim scoria, calculi præservativa, nondum advenerit. Citrinescit autem, etiam non minus à loco, quam à præfata scoria. Ren itaque, pœnas luit, quarum primus author. Alibi de utero Duelech docebo, ante renem, præcedere dispositionem ad Duelech, quæ quia vitalis est, & non mera excrementitia, prout in vesica, etiam satius coagulatur in rene, quam in vesica. Hoc namque quia mera cloaca, omni prorsus destituitur fermẽto. Sed intestina, quatenus stomachus fellis (prout de digestionibus alibi) sunt receptaculum vitale, & coquens. Vesica verò, merum solius excre-

menti

menti retinaculum. Quæritur demum. Cur calculus renum, plerumque fulvus, & vesicæ albicans? 23
Ren enim fermentum habet, ad excrementi factionem, opus habet, ideo scoria, liquida, ac tingente. Tum etiam, cruorem habet ren, sibi vicinum, propriumque parenchyma, tinctum. Vesica autem, de sui alimenti proximi glutine, copulat terræ fracidæ, & spiritui coagulatori, in corpore urinæ. Consequenter hinc patet, cur Duelech, in 24
vesica natum, durius. Magna quippe alimenti vesicæ pars, abscedit in mucum, qui una cum petrosis coagulationis initiis, durius, tenaciusque Duelech parat. Prout calx cum farina, cæmentum dat, longe tenacius. Renes etiam, tandem usque in fibras solidas læsi, per socium Duelech: deinceps albos, satisque duros calculos, ejiciunt. Docui alibi, alimentum vesicæ, ante plenam sui digestionem, propter calculum aliamve importunitatem, separari à solido, & instar mucosæ lacrymæ, plorari, urinisque commisceri. Esse inquam excrementum ultimæ digestionis, aberrantis, & impeditæ in vesica: occasionatum nempe quandoque effectum calculi: non autem causam per se, quanquam subinde occasionaliter atque per accidens assumatur. Me- 25
dentes enim aliquot, tantam micti muci, & tam continuatam admirantes copiam, scientesque, non esse purulentam, cum nescirent è quanto ulcere, tanta puris copia stillaret, tandem velut per sufficientem causarum enumerationem, coacti, catharros (ridiculum!) in vesicam intulerunt, miserandis sanè stupiditatibus. Alii autem, dum vanas, cerebro sano, non audent implorare accusationes, deque pure metuunt, ulcera renis, tantæ ingluviei fontes, denuntiant. Adeo, ut licet absque prægresso apostemate, dimidiam in matula partem, cum urina, ille mucus non raro dividat: rentur tamen

ex rene indolente, tantundem puris quotidie depluere. Imprimis, Spadæ complures curatos notavi, quos Medentum pudibundæ disceptationes, super pure, ulcere, renum tabe, & catharris, eo ad moriendum proscripserant. Qui, ubi præter Medentum spem, sani redierāt, adhuc à se sanatos, proficuo è peregrinandi consilio, gloriabantur. Cur
26 autem sana urina mea, in frigore, sabulum adposuerit matulæ: non autem in calore, intus tantisper detenta? Dixi, innato balsamo, urinam præservari, ne petrescat, & putrescat, æque facile. Dein, matulam, esse vas, affixioni aptum: non autem vesicam. Ac tandem, quod terra, volatilizetur per
27 putredinem. Dubium etiam, cur gemellorum, eodem lacte nutritorum, alter subinde, tantum sit calculosus? Cui dubio Scholæ, mulieres, Idiotæ, & agrestes, una pariter responsione, se satisfecisse autumant: si indispositionis malam intemperiem, vel inclinationem, nominarint, & humores
28 attulerint. Quam Inclinationem Astrologi, licet haud distinguant conceptu, vel empsychosi: partu tamen discriminant: atque hactenus in varias
29 sortes, conturbant gemellos. At saltem, etymon inclinationis ad calculum, vel in limine, Paracelsum reddit suspectum, de suo tartaro. Imo & Galenum, suæ hactenus, absque lumine, deseruere Scholæ. Qui contentus inæquali intemperie, in seminalibus constituentibus (licet homogeneis) attamen, modo versa sit in naturam, putat, se abunde satisfecisse quæsito: prosequiturque cum desperatione, hactenus illam esse à nato inseparabilem. Nomen quidem vulgare Inclinationis tollit; at remanent priores, si non densiores tenebræ: dum litem lite resolvit, & cum desperatione, stu-
30 dium inquirendi abtruncat. Certum est interim quæstionis dualitatem, non nisi à materiæ ataxia, desu-

desumendam. Quę cum sub spermatis homogeneitate tam simplici, non inveniatur: necesse est, in loci, sive climatis uterini magne oportet, determinari. Sic nempe mulierum latera differunt, ut velut bini homines, lateraliter distincti, simus singuli: adjacentque utero, lateratim alia intus viscera. A primis namque constituentibus, desumuntur quidem hæreditariæ labes, in totum conceptum æquabiliter distemperatæ, si à parente, genitore sint dilapsæ: sed quæ in loco sunt repertæ, locis adjacent, & proximiores invadunt. Mirum! quam facile auscultent tenerrima nostri initia, peregrinis impressionibus, quamque facile, semel suscepta, adolescant, atque quam pertinaciter, demum perseverent. Etiam, quæ mox proprio vivendi errore, acquiruntur morborum seminaria, quam amice iisdem, quibus hæreditaria, potestatibus hospitentur, & dominentur. Eoque ingrediuntur potentius, atque insolentius inuruntur, quo illorum conjugium, nobis adhuc junioribus, Archeum defœdat. Quantisper namque incrementum assumimus, morborum hausta licet odore tenus semina, quoque incorporantur radicalibus initiis, ac in unum quid, nobiscum adolescunt petrosæ seminum entelechiæ. Quas etiam vel hausto odore, fermenta seminum constituere alibi latius. Nam è natura integra, omnis homo, sanus, & unius inclinationis esse deberet, nisi propter proprietates vitæ mediæ, alimentorum, perturbationum, atque climatum, ataxiæ in filios Adæ irrepsissent. Quæ autem cum sanguine materno, & lacte nutricum subintrant, ut fures domestici, thesauros vitæ possident, nec facile recedunt, nisi sub renovationis auxiliis. Propinquius autem ad nodum veniens, dico, quod in rene, sit fermentum stercorarium, lotii putrefactivum, quo devio, semelque aber-

aberrantis nota impreſſa, lotium pergere, dein-
ceps ſpontaneo fluxu, ac ſenſim in ultimatam ten-
dere ſui putredinem, ſub qua, latet poteſtas volati-
lizandi terram. Cum ergo Reni inſit hæc fermen-
tandi poteſtas, quæſtio, cur gemellorum alter, re-
nes habeat in fermento ſtercoreo fortiores, reſo-
luta eſt, per caput de Robore inæquali partium.
Quatenus ſcilicet, ſic alterius ſtomachum averſa-
tur, & robuſtior alter non item. Ren nimirum pu-
trente fermento ditior, in fabricam calculi, pro-
nior. Patrans quoque, ſi veſicam, urina repletam,
ſub generando habeat, ſolet ſobolem, calamitati
Duelech pronam, ſuſcitare. Quippe fraecedo deten-
tæ diutius urinæ, fermentaliter inoleſcit vicino ſe-
mini tranſlabenti. Tanto nempe ridiculoſius errat
Galenus, volens aliquid lotii naturaliter cuilibet
31 ſemini, ſemperque additum, ob titillationem. I-
gnorans ſcilicet, ne pilum extraneum, initiis gene-
rationis permiſceri, abſque totali ejus internecio-
ne. Ut autem prælibata, inſerviunt intentioni,
nota robur inæquale partium, eſſe velut naturæ
intimæ neceſſarium. Etenim nec filum, ex auro
homogeneo trahes, quod non citius una parte ſui,
quam alera, frangatur. Adeoque ſit debilius ſeipſo.
Ataxia, diſparitas, & heterogeneitas, ſunt modo
de intima rerum eſſentia, licet eſſentiis prorſus
peregrina. Hinc nempe gemelli, unico, ſingulari-
que ſemine prognati, heterogeneitatem evadere
nequeunt, præſertim quæ tam facili contagio in-
ducitur in rerum initiis.

Capvt. V.

Continuatur hiſtoria Duelech.

1. Spes calculoſis unde. 2. Quis Medicus Theodatus. 3. Honor Medico qualis. 4. Quadruplex Medentum inſcitia. 5. Hiſtoria philoſophica calculi, 6. Error Paracelſi, & Galeniſta-

rum

rum, de materia antecedente tartari, & calculi. 7. Error Paracelsi. 8. Terra in urina, & cruore. 9. Quid inveniatur in Duelech distillato. 10. Simplicitas Medentum. 11. Miseranda Galeni simplicitas. 12. Argumentum, in primam materiam calculi. 13. Diureticorum examen. 14. Miserrima aliquot historia. 15. Resolutio quæstionis Diureticorum. 16. Vnde periculum in Diureticis, & hujus felix præcautio. 17. Census Diureticorum. 18. Intemperiem versam in naturam, corrigibilem. 19. An laterum decubitus, Lithiasin promoveat. 20. Varia actio spiritus urina. 21. Vana Scholarum præcautiones. 22. Elenchus Scholarum. 23. Inadvertentia Scholarum. 24. Cur tactus fallat Nephriticum.

DEus non fecit mortem, nec est medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra. Quapropter credidi, nullum defectum, in sanando obvium, profluxisse ex thesauris ejus, qui non mortem: sed remedia fecit: ut neque ex præscientiæ errore: ut quem elegisset, ac creasset in Medicum, multis ubique numeris, penuriosum destituisset. Non est ergo Medicus, ut duntaxat palliativum remedium, ac frustraneum, calculosis, ceu impostor obtrudat. Indiguit namque infirmus Medico, qui testaretur bonis operibus, se à Deo creatum. At postquam Medicina in professionem erecta est, lucri prurigine, sceleratum quodvis genus hominum, se ad medendum intrusit, cui errori obviando Magistratus, jure in hos sævire deberet. Scholæ itaque ad se, Medentum electionem traxere, dignosque censuerunt, quotquot Ethnicorum inscitiis subscriberent, ut Cathedræ atque vita humana, ipsis concrederentur. Hoc jam in possessionem, in Europæis, ab aliquot jam seculis, per manus transmigravit, refrixit charitas, & introducta sub sigillo tutiore ignavia, partamque inscitiam confirmavit longus usus, prætendens præscriptionis jus. Quare Deus dona sua retraxit, & quæ alias dedisset, continuit. Equidem D. Paulus 1

lus, vult honorandas viduas, quæ vere viduæ essent in bonis operibus: ad imitationem mandati, quod Medicum statuit honorandum, qui vere esset Medicus, in bonis operibus, sicque se à Deo creatum, & electum testaretur. Quemque scilicet, suæ vocationis digna sequuntur opera, diplomata,
3 signa, & merita sui honoris. Quem locum mecum ruminans, invenio honorem Medico indici, propter necessitatem: quę necessitas, pręsupponit provenientem fructum. Aliàs frustra. Non quidem quod vis præcepti, influat in necessitatem: ut quando sanus non indiget medico, nec hic, tum sit honorandus. Nam Judex, Prætor, Causidicus, Miles, Lictor, Tortor, Figulus, Textor &c. pręscriberentur honorandi, eodem necessitatis jure. Veruntamen in mentalibus, totus semper verborum contextus, non nisi tanquam unius rei conceptus est. Testabuntur autem id, qui quandoque intellectualiter, abstractoque modo, aliquid forte degustarunt. Idque quodammodo demonstrari potest. Eodem namque conceptu, quo ensem considero, concipio imprimis figuram longam, planam, tersam, acutam, materiam quoque duram, metallicam, non flexilem in filo rectitudinis, finem denique, non ad panem scindendum aut ligna &c. sed ad vulnerandum. Ista nempe cuncta, in unico mentali ensis conceptu, simul mihi repræsentantur. Sed in abstractis mentalibus, nedum conditiones concomitantes, verum insuper quicquid multis horis dici (imo nec exprimi) potest, unico, velut unius verbi conceptu, in intellectuali raptu infun[illegible]
Honos autem pręscribitur Medico, creat[illegible]
tate Altissimi, propter necessitatem [illegible]
sanandum eos. Quod sane in [illegible]
significationem simplicem [illegible]
Militis, Iudicis, Torto[illegible]

penduntur tanquam electorum ab Altiſſimo : ſed
tanquam promotorum ab hominibus,ad fungen-
dum officiis, ex malitia hominum requiſitis. Alibi 4
ergo demonſtravi, quod quadruplex ignorantiæ
caligo, ſub habendi cupidine, unà intraverit in
profeſſionem Medicam, eamque ſine honore de-
ſtituerint. Nimirum inſcitia cauſarum, modi fien-
di, remedii, & coaptationis. Profecto ut Pyrote-
chnia, corpora reſerat coram oculis: ita januam
pandit ad Philoſophiam naturalem. Sub igno-
rantia, & ignavia Scholarum itaque depreſſa deli-
tuit vera Pharmacia, quæque lumen Medico ad-
ferre debebat, tota mechanica habita eſt: inque
Pharmacopæum, ſuamque uxorem delata. Liber-
tati meæ indulge Lector, quoties de Deo, de vita,
de morbis, de Repub. de proximo, de vocatione
mea, de vero, bono, de nocuo, deque rebus adeo
ſeriis, tantique momenti, in favorem mortalium,
à me diſputatur. Nam nullius hominis gratiæ au-
cupium mihi propono. Oſtendi hactenus cæcas de-
ſcriptiones è cauſarum, & remediorum ignorantia,
ſive diſquiſitionum pigritia, & facilitate aſſentien-
di falſis principiis: quare & conſequenter augura-
mur, infauſtas calculi curationes, fallaces ſanatio-
nes, deſperataque auxilia, ut & miſeras ægrotorum
obedientias. Pergam modo. Enimvero, quic- 5
quid de novo in natura [illegible], id ex aliquo, adeo-
que ex alio [illegible] It n[illegible] atis materiis proxi-
mis, ne[illegible] a[illegible] tes mutari. Ideo-
que h[illegible] vum [illegible] aliquid,
inde[illegible] po[illegible] ſigna-
ti[illegible] ti[illegible] erin-
[illegible] e im-
[illegible] novi
[illegible] ndum
[illegible] od iſtud
[illegible] ens

ens in potentia, quodammodo præexiſtat, ut prioris entis ſubſtratam molem, ſibi in ens poſterum, adaptet. Subſiſtit vero ejuſmodi entis præexiſtentia, in quodam ſpiritu ſeminali, cui rerum ſua tragœdia agendarum typi, atque umbratiles prænotiones inſunt. Hunc autem ſpiritum, archeum nomino, voca tu ut voles. Sat eſto, ſcire, nil de novo in natura oriri, citra ſemen; Operatur demum omne ſemen, per ancillantes ſibi diſpoſitiones, quas in materia, ad intenta vota propagat. Media autem organa, quibus ſemina, materias diſponunt, fermenta voco. Nam prout acidus odor teſtæ, lac cogit, odor fermenti, farinam inficit, odorq; cadi fracidus, vinum in vappam convertit &c. Sic in lotio, ſuum eſt ſemen ad Duelech (Calculum enim ab arena, ſola quantitate diſtinguo, unicoque Duelech nomine ſignifico) ſuum quoq; fermentum diſpoſitivum, ſubinde nudo in odore ſitum. Siquidem in veteri, olidaque matula citius petreſcit lotium, quam alias in nitida. Non eſt tamen odor ille fermentalis, lotio proprius: ſed advena peregrinus, qui quandoque ſic reni quoque inoleſcit: ut Gorgonis inſtar, fabricando Duelech, jugiter, atque inceſſanter inſudet; tanquam ad ſui perfectionem laboraret. Ita nempe invitus partium archeus, trahitur ad ſcopum alienum, & quo nollet, abdu-
6 citur per alieni fermenti importunitates. Errat itaque Paracelſus, qui mucilaginem quandam tartaream velut calculi materiam primam, atque deſponſatam, per venas diſperſam, annotat: illamque per laxativa quædam, ſubduci hortatur. At hiſce nugis, tam de cauſis Duelech veterum, quam tractatu de Tartaro ſatisfeci. Sat namque conſtat, quod in lotio humano (etiam ſanorum) ſemper ſit proxima materia, inviſibilis, & ſemen ad Duelech; ſive interim erumpat Duelech in actum,

quan-

quantiſper penes nos urina maturatur, ſive poſtquam extra nos fluxerit. Lotium quidem, eſſentialia initia ad Duelech continet; ipſi vero eſt per accidens, quod maturentur, vel non. & quanquam lotium, in ſe habeat ſemen, atque materiam calculi: non eſt tamen uterus calculi: ſed matrix tantum calculoſi ſeminis: quod ſibi vel foris, vel intus, uterum quærit, & invenit. Etenim ut perire debet ens in actu, ſi inde ens, quod eſt in potentia, ac quodammodo ſeminaliter præexiſtens, conſurgere debeat: Neceſſe eſt eſſentiam, atque materiam, lotii, ex qua fit Duelech, prius fatiſcere, ſi inde Duelech fiat. In quo tamen exigua intercedit mora. In lotio quidem ineſt apta materia, ineſtque ſemen pro Duelech: indiget ſaltem actuante, & excitante fermento, quod ſemen germinare procuret. Eo quod rei tranſmigratio, arguat ſui decidentiam, per ſtatum neutrum, mediante fermento proprio. Lotii igitur fermentum corruptivum, eſt excitativum ſeminis. Diutius ideo ſervari incontaminatam urinam, ſub balſamo noſtræ œconomiæ, & ſub calore vapido, per mechanicam oſtendi, quam quæ aliàs paucis inde horis, frigido in urinali corruptioni auſcultat, ac proin etiam ſabulo, matulam conſpurcat. Renes enim quoquo modo polluti, jam fermentum corruptivum urinę, conceperunt. Reni quidem, ſuum à natura excrementoſum fermentum ineſt; ſed id nondum ſat eſt, ad propagandum calculum. Eſt itaque in lotio, Duelech, ut ens in potentia, quod prorumpit in actum, dum lotii, ſive prioris entis corruptio, imminet. Interim verum eſt, quod quædam Provinciæ, ad crebritatem calculi, non ignavam ferant opem. Illiricum enim olim populoſum, hodie autem pene deſertum, quia tetro halitu vitam præ- 7
ſcindit. Sunt namque loca Scorbuto, Aſthmati, ca-

ducove velut ſubnoxia. Non quidem, (ut Paracelſus retur) quod ejuſmodi tartarorum ſint fæcunda. Utpote cum eadem vecti nave Europæi, noſtratibuſque cibis uſi, affligantur peregrinis morbis, atque topicis. Semina ſiquidem morborum aliquot, inſunt locis, cuduntque aptas ſibi materias, ſi eaſdem non reperiant ſibi obſequentes, aut deſponſatas, faceſſant nugæ, quæ nudam præexiſtentis materiæ tartaroſæ alluſionem, adeoque mucaginem, pro Duelech ſupponunt, ac requirunt, fictaque artificiorum allegoria fundant. Quaſi non alia calculi, quam quæ ſiccatæ mucilagini, reſponderet conſiſtentia? quaſi ex non mucido potu, non generetur mucida ſaliva. Quaſi omnis petræ generatio, atque induratio, conſcriberetur muco, & calore? Etenim ſi cor, oſſibus ut calidius, ita & durius eſſet, fortaſſis fidem mererentur illorum theſes. Sed aſpernatur natura ſimilitudines, longe ab artificiis petitas. Itaque ſtercoreum fermentum renis, nimis exaltatum, deinceps diſponere coagulatorem urinæ ſpiritum, atque terrę volatilis materiam intelligo, ut in ſemen Duelech concreſcant. Etenim non eſt in natura, principium tranſmutativum, extra fermenta innata, vel conquiſita (prout alibi de fermentis) exceptis artificialibus, per ignem
§ conſtitutis. Unde quoque ab iiſdem, inappoſita eſt omnis deducta ſimilitudo. Aliter namque terra figuli crematur in lapidem, abſque ſemine; aliterque omnis contingit petrificatio, ſeminali deducta initio. Ineſſe autem urinæ terram, probat primum mechanica lotii diſtillatio. Dein è cinere ſtillato, multa tandem remanet terra, quæ aliâs inter nutriendum, tota volatilis exhalat, conſumitur, nec fæcem ullam ſui relinquit. Terra autem volatilis in lotio, ex putrefacto eſt. Succreſcente ergo ſtercorea putredine in lotio, adducta ſcilicet
ſcoria,

ſcoria, ſive ſtercore liquido, ſubinde ſpiritui coagulatori obedit: quoties nimirum amborum reciproca actio à fermento putredinis concitatur. Ex- 9
ſectum Duelech diſtillavi, per ſe, nec quicquam elicui, præter ſpiritum fætidum urinæ, & flavam cryſtallum, ſimulque oleum, quale ex deſiccata urina trahitur. Quod autem in fundo mihi remanſit, terra erat nigra, ambuſta, friabilis, & inſipida. Lectores ergo decipiunt, Tyrocinii chimiatri ſcriptores, quotquot calculi humani diſtillationibus, atque ſuis præparationibus, ſtentantur Ludum Paracelſi, ſive ſaxifragorum principem. Etenim mera ſcripturiunt, & decumana mendacia. Nec horum impudentiam, temeritatemque ſatis indignor, in re tam facilis experimenti, præſertim, ubi quiſque, ex raſuris matulæ, id commodè noviſſe poteſt. Ne minimum ſanè, ex calculo humano elicitur, eorum quæ temere Pędotribę illi ſcribunt. Certum eſt interim, medio putrefactionis, non pauca fieri volatilia, quæ prius, non reſolutis clauſtris, arctius ligabantur: etenim & ſic vegetantia, meraciores aquas ſtillanti dant, ſeipſis nondum putrefactis. Non unico igitur percuſſi telo, perimus, cum ſingula, quæ mitia, ſi parumper exorbitent, novas fingant nobis calamitates. Etenim parenchyma renum, viſcerum omnium duriſſimum, nervis atque arteriis deſtitutum, aptiſſimum fuit fermento ſtercoreo lotii: cui ſi acceſſerit vel minitatæ putredinis urinalis fermentum, præterlabenti lotio, feſtina imprimitur inclinatio in Lithiaſim. Siquidem odor ſolus, nominatæ putredinis in lotio, heterogeneitatem ſuſcitat, prius occultatam. Statim namque urina graveolet, quæ in ſordidam matulam inciderit, longeque citius, occultatam in ſe arenam prodit, quam quæ alias nitido vitro excepta ſit. Nam experimento indubio oſtendi, e-

tiam ſanorum urinam, in matulis Duelech affigere, granorum, vel ſquammarum forma. Idque non ſtatim à mictu, ut ſidant, protinus: ſed aliquot horis abinde, affiguntur. Dum jam ſcilicet lotium, conceptum à rene fermentum explicans, viam corruptionis ſubit. In Nephriticis quidem, urina iſtud ſuſcipit fermentum putrefactivum, quod alioqui, ſanorum lotio non communicatur, fermẽto ſtercoreo alioqui ſibi ſatis. Porro neceſſarium non eſt, actualem putredinem reni ineſſe, ut arenam intus ſuſcitet. Prout nec urina in matulis adhuc fœtet, dum jam ſe ſabulo liberavit: ſed ſufficit minitata, ſive incipiens putredo, ut ſpiritus jure ſuo, libere potiantur, agantque viciſſim in ſe invicem abjectis repagulis. Minitatam autem puto, quæ tantum ſeminaliter Archeo renum ineſt, licet non explicata. nam alioqui, ſi actualis eſſet, vel tantilla putredo in rene, febris lenta illam comitaretur; quantulacunque autem fuerit, facile in lotium radices agit, in quod videlicet, jam fermentum urinaceum penetravit, quod in ſe ut ſtercoreum; ita & putrilaginoſum eſt. Facilis eſt nempe putredinis, & excrementi, aſſociatio, in ſymbolo fermentali. Quiſquis ergo ſtuduerit, ne lotium ſibi intus petreſcat: oportune proſpiciat, ne ſibi intus petreſcat importune. Sunt enim ideò, quæ grato odore, urinam, reneſque tingunt, organiſque hactenus blandiuntur. Quatenus namque Diuretica ſunt, ſive mictoria, ad renes àditum ſortiuntur, ſeſeque lotio immiſcent. Etenim quæcunque occulta, vel manifeſta qualitate, ſaxifragi nomenclaturam meruere; mundant quidem, ac abſtergunt, & hactenus renes putredine comminatas ſolantur: at ſanè nequicquam arenarum liquant, aut reſolvunt. Quales ſunt aciduli fontes, lapides, atque herbæ diureticæ, quæ eluendo, detergendo-
que,

que, arenas, & tenuiores grumos proscribunt: non
autem liquant, multoque minus inhibent nova
calculi exordia. Quia balsamo, gratique odoris
condimento destituta, squalores fermenti putre-
factivi, utut adhuc surdos, attamen non placant.
Prout enim plantæ regerminatio non tollitur, ra-
morum abtruncatione, sed eradicatione: Ita nec
sanatur nephritis, deturbando calculum. Nil quic-
quam actum præmio dignum, si epilepticus, à la-
psu erigatur, si non à recidiva etiam in posterum.
Hunc tamen medendi apicem, Scholæ nequic-
quam tetigerunt: imo potius desperarunt: quia
contractam Lithiasis labem, non rarò in posteros,
jure hæreditario translatam, ferocire viderent.
Etenim cum dissectum à calculo vesicæ: sæpe dein- 10
ceps tota vita immunem vidissent: idem sibi pro-
mittentes futurum, in calculo renum, de recidiva,
nil quicquam soliciti Medentes de crastino, bene
sperandum ægrotis persuaserunt, bene sperantes se
saltem pecuniam recepturos, proximis recidivæ
nundinis. Stolidis nempe principiis innitentes, la-
xativa mitiora tantum subinde utendum, ut ante-
cedentem calculi everrant molem. E stomacho
nimirum omnem calculi materiam se emungere
arbitrantur, serioque loquendo, stentantur per sua
benedicta laxativa, sanationi palliativæ se prospe-
xisse, si repetita cacatione æger obsequiosus fuerit,
regulasque victus servarit. Sed hisce nugis, abundè
satisfeci libro de febribus. Nutrimur namq; iisdem,
quibus constamus. Nec partes solidæ nutriuntur, 11
nisi affini liquore, spermatico, viscido. Ridenda id-
cò magis est Galeni simplicitas, quæ membranas,
nervos, tendines, adeoque partes primæ constitu-
tionis, in cibis vetuit, ne mucilago, sive pituita inde
succrescerет: immemor sane, quod sola vitali ista
mucilagine, partes similares, in nobis immediate

nutriantur. Nec interim attendunt Scholæ, quod renum alter, unoque tantum latere, ſæpe calculos
12 pariat, totuſque ſubinde occaleſcat: ubi alter, ſuo interea rite fungitur tota vita munere. Unde ſaltem, fatendum: quod urina, non ſui vitio, aut mucilaginis ergo, in ſua baſi petreſcat (quod jam ante ſat eſto conculcatum) quod denique, non ex dięta, ciborum potuumque imaginato tartaro: ſed quod renes, proprio defectu, vitioſum ſuſcitent fermentum, ac tandem, inſolens hoc monſtrum pariant. Sæpe namque renum unus, dudum multo fluxit ſabulo, ac dein, totus calculo obturatur. Dolorem quidem obtuſum perſentit illius lateris: ſed nullum deinceps per vitam ſabulum. Tandem id Scholæ, per Anatomen advertunt quidem: nondum tamen proinde ceſſant inſontem damnare ſtomachum, parturientem phlegma petroſum, pro uno, & non pro altero renum. Partæque ideo Lithiaſis crimine vapulet, ſcopis everratur; triduanas patiatur evacuationes minorativas, & familiares: rudiores verò toleret ſolutivorum animadverſiones, per ſtatas anni viciſſitudines. Imo toleret ſtomachus ſupplicium, quod ſubter humeros, & poplites cauteria, ad pituitæ defluæ præcautiones, detorſiones, revulſiones, aliaque id genus anilia figmenta, imprimantur. Tantoque crudeliores, in ſtomachi non patratum crimen ſæviunt, Tortore, quod hic, ſuum cauterium ſtigmate obduci ſinat, medentes verò, apertum detineant. Quaſi ficta pituita, è capitis plano diruens, in ſtomacho immutata permanens, per inteſtina laberetur, à Mezaraicis iterum ſorberetur abſque nocui diſcrimine, inde verò, ad jecur, & renes iterum ferretur, niſi aperta infra humerum, vel genu, cute, revellatur à deſtinato itinere, foras. Bone Jeſu! Sapientia Patris! ſunt ne hæ tuæ Scholæ, quæ hujuſ-

modi

modi deliramenta, credulo popello proponunt?
ſuoſque meris nugis circumveniunt? Tot lanienis,
mortales cruciant? Abſit. Abſit credere, hanc do-
ctrinam veritatis: id eſt, tuam. Sed hoſtis primæ
veritatis, inimicus hominum, iſtas nęnias protulit, 13
& uſque tuetur. Cæterum, aliqui Diuretica præ-
ſcribunt, aliiſque interim timentibus, arcentur, ne
videlicet propulſus è rene calculus, in via ſteterit.
Sic enim Abbatiſſa, calculo deſcendente oppreſſa, 14
ſub Canicula, ſuadente Medentum corona, à re-
medio diuretico abſtinuit, ne forte calore ſtatio-
nis, & diuretici, calculus grandeſceret, & indure-
ſceret. Expectavit itaque inſomne quatriduum,
immani ejulatu, donec ſua ſponte, lapillus in veſi-
cam appuliſſet. Tum exultatum à Medicis conſi-
lium: & niſi regulam ſervaſſet, ſanè vitam non ſer-
vaſſet. Nobilis quædam, infeſtata calculo, & febri;
poſt quater repetitam phlebotomiam, enemata,
minorativa, laxantia, veſicatoria, idque genus alia,
totos dies decem, cum clamoribus ſupervixit, in
Medentum ſpectaculum: eo quod non reperirent
horam à febri immunem, qua pharmacum contra
calculum, propinare potuiſſent, nec vires, ad no-
vam alioqui carnificinam, ſuffecturas: etenim quæ
vidi, inter curandum, à Medentibus, titulo caloris
perpetrata, vix toto volumine, cum horrore, &
commiſeratione deſcriberem. Jeſuitam enim Ant-
verpiæ anno 1606. cui uterque ren calculo obſeſ-
ſus, lotium negabat, tandem ſub bidui Medentum
certamine, animam efflaſſe memini. Diſceptaba-
tur enim, de Aſini Apulei umbra. Num videlicet
illi glans ſuppoſitoria, an vero clyſter adhibendus.
Diuretica, ſive calculi propulſiva, horrentibus o-
mnibus. Interim Mercator quidam Joannes Ver-
mierden ab octiduo ſtagnantem urinam paſſus,
jam morti vicinus, diureticum ſumſit è ſucco
mil-

millepedum, & ſucco conchiliorum nigrorum, cui granum unum cantharidum incoxerat integro hauſtu bibitum. Hæc miſſa facio. Diureticorum
15 autem litem ſic dirimo. Omnis calculus, vel major eſt ſuo uretere, vel minor, vel æqualis. Si minor, oportuna, nec metuenda erunt Diuretica. Si autem juſto major: Diuretica erunt plane evanida, ac fruſtranea. At ſi æqualis, ureteri reſponderit, præſtat eundem ocyſſimè expelli, ne per moram,
16 augeatur. Veruntamen quia tranſeunte calculo, ureter contractus præ dolore, plerumque criſpatur, Diuretica, in paroxyſmo danda, cum præcautione. Nimirum propinanda ſunt doloris & contracturæ inde natæ, inhibitiva. Cujus ſolius puncti incuria, vel inſcitia, ſubinde contigit, calculos media ſtetiſſe via, & miſerandis ejulatibus necuiſſe. Idque non tam Diureticorum inſolentia, quam Medentum errore. Nec enim putandum, canalem ureteris, eſſe inæqualis ſtricturæ, ut calculus, qui per ureterem, primo impulſu deſcendit, tandem anguſtia itineris preſſus, hæreat. Sed compreſſiones poſteræ, ſunt criſpaturæ morboſæ, ac ſpaſmodes, à dolore, prout de Senſu & Senſatione alibi. Adeoque tam externa fomenta, quam interna,
17 quæ convulſivos illos motus placant, ſummopere adhortor, & neceſſaria judico. Quid ni ergo diſtinguam Diuretica, quorum tam deſtinationes, quam electiones, vix antea cognitæ. 1. Siquidem quædam urinam corroſivo veneno acuunt. Ut Cantharides. 2. Alia aciditatem provocant, ac relinquunt in lotio, & ſtranguriam excitant. Quales ſunt cereviſiæ recentes. 3. Sunt quæ urinam reddunt abſterſivam, ut fontes aciduli, vitriolum Martis, lapis cancrorum: itemq; herbę paſſim gaudentes etymo Diureticorum. Continentque ſingulæ alcali volatile, vel ſaltem iſtud, ſubter digerendum

rendum

rendum acquirunt. Etenim hactenus Diuretica, plerumq; potui vulnerario conducunt. Eo quod in quovis vulnere, mox aciditas, omnis in carne putredinis index, atque socia, oboriatur: quam alcalia, facile in se absorbent, & absumunt. Quocirca rusticus erat, qui vulneratos sanabat lixivio tiliæ. Sic lapis cancrorum, vino incoctus, vel maceratus, insigniter saporem lixivii repræsentat. 4. Sunt & quædam, quæ lotium provocant, stimulantque expultricem, quatenus putrilaginem urinæ generant. Cujusmodi sunt Raphanus, Asparagus &c. Vidi namque Jurisperitum, non ante afflictum Lithiasi, nisi postquam à largiore Asparagi esu, domum rediisset: ac deinceps non tam calculis, quam subtilissimis arenis, per reditus, aliquot annos, singulis forte quindenis, sub atroci dolore decumberet. Unde didici, quod unius vesperi error, malum habitum renibus induxerit, qui vix in posterum tolleretur. Cognovi hinc etiam naturæ nostræ pronitatem, quæ tam cito, in sui ruinam auscultat, semelque lapsa, tarde, ac difficulter, etiam
medicaminum favore, resurgit. Denique, ejusmo- 18
di habitum, in aliquot jam annos perseverantem, nihilominus correctum, adeoque inclinationes, quas vocant, Intemperies versas in naturam, esse mobiles, ac separabiles, contra Scholarum desperationes. 5. Sunt quoque Diuretica, quæ grato odore, lotium, renesque reficiunt. Ut macis, nux myristica, therebintina, mastix, juniperus &c. quasi renes odore consolati, sui memores officii fierent. 6. Sunt dein etiam quæ ex alcali lixiviali, sub digestione, migrant in acredinem, vias urinæ abstergentem, instar saponis, excretricem stimulant, incidunt adnatas sordes. Cujusmodi sunt, quæ testis, & lapidibus, cineribusque appropriatorum colliguntur, quæque sola, saxifragorum nomine digna

viden-

videntur, præcipue si in gradum volatilitatis, sint deducta. 7. Est demum Diureticorum genus, quod parva quantitate, lotii copiam è toto corpore profundit, ut millepedes, species de Becapunga, Item succus conchiliorum marinorum, nigrorum, oblongorum: & quęcunq; nitrum volatile continent, quæque renes torpidos, ex proprietate excitant. 8. Est & genus, quod sedandis renum doloribus utile, hæsitantes confortat. Quale est in croco, rhabarbara, & cassia inversis, id est vi solutiva prius orbatis. 9. Spiritus salis marini, nedum Diureticus est, simulque stranguriam lenit, quibus calculus in vesica volvitur: verum insuper calculos renum minuit. Si ultimo igne distilletur reverberii. Non sat est ergo dicere, diuretica urinam creant: quin insuper etiam est determinandum, an excitatione attractricis, an urinæ liquatione, an exasperatione, an putredinis citatione, vel alio demum titulo id agant. Nec sat est, serum lactis continere aliquid nitrosi: quin etiam aliquid habet prioris cruoris residuum, unde cadaverosum est, adeoque Asparagi tenorem servat. Multa siquidem, renum consolatione, urinam cieunt, gratoque alia odore lotium suffundunt, aliaq; sunt per acrimoniam molestiora, ut &, quæ fermentum putidum urinale
19 accelerant, quæ tota radice calculosis nocua: magnoque Medentum ideo errore, Asparagus, quibuslibet ferè apozematibus incoquitur. Porro formidavi quandoque unius lateris decubitum ordinarium: quod supinus ren, præcluderetur ab intestinorum incumbente pondere, inque eo restagnans urina, fieret arenosa: si quotidie, per plures horas recluderetur ibidem. Præcipue, quod supinus ren, distet saltem digitis decem, à vena cava. sitque vesica, medio situ inter utrumq; renem: persuadebam itaque mihi, quod ren supinus, non

posset

poſſet ſe exonerare ſurſum, in veſicam. Sed poſt-
modum cognovi, vanum hunc meum timorem,
quodque nil, reſpectu Archei, eſſet inferum. Nec
ſatis id fuit, theorice inquiſiviſſe. Igitur oportune
mihi notus, qui à puero, nunquam in latus ſini-
ſtrum decubuerat. Etiam adhuc ſenex, nondum
Lithiaſim paſſus. Obſervavi & alterum, qui nun-
quam, niſi lumbis, & dextro lateri indormierat: ſi-
niſtro tamen ac prono rene, evaſit calculoſus. Re-
peto hic: quod clarus, ac ſtillatitius urinæ meæ li-
quor, ſecum aſportaverit ſurſum per alembicum,
ſuam terram, quam ad latera vaſis, in verum Due-
lech conformavit, & affixit, quodque illa indura-
tio, ſit facta, à ſpiritu urinæ, qui quidlibet, atque di-
verſimodè plura coagulat. Nam ſpiritum vini, 20
condenſabat in offam volatilem. Sin vero reperit
objectum fixum, de natura ſalis, vertitur in ſalem,
prout contingit ſpiritui vini, à ſale tartari. Aut
dum ſpiritus ſalis fontani, combibitus à cognato
ſale, fit ſal. Sin autem ſpiritus urinæ, reperiat ter-
ram fixam, quam rodat; cum illi deficiat objectum
coagulabile, imbibitur à terra, & ab hac ſubigitur:
& coagulationis alioqui author, ibidem coagula-
tur paſſive. Sed ubi ſpiritus urinæ, invenit volatile
non coagulatum, coagulabile tamen (quia terreæ
indolis) ſuum exerens coagulum, conſtringit ean-
dem apporrheam, in terram: conſertiſque viribus
utrimque, fit nova creatura, quæ eſt nativitas Due-
lech. Cæterum Scholæ, ſuis calorum inſiſtentes 21
principiis, præſcribunt, non incubandum dorſo,
lumbos quoque inungendos refrigerantibus, imo
lamellam plumbi, geſtandam topice. Imperant
culcitrum lanæ loco lecti plumoſi, ne renes inca-
leſcant. Quinetiam inter ſtragula & culcitrum, co-
rium ſubſternunt. Nimirum circa affectus debel-
lationem, Scholæ tantum occupantur, reſpiciunt-
que

que duntaxat productum, ſive poſterius, nequaquam autem ad cauſam, ne quidem occaſionalem.
Nugis invigilando enim, ſucceſſive ſibi invicem ſubſcribunt, ſine nota juvaminis. Adeoque ſerio
ſomniant vigiles, ut ægris adulentur. Neque enim naſcuntur calculi, quia lumbi calent: ſed calent
22 lumbi, quia naſcuntur calculi. Lanam ergo præ plumis deligunt, ob harum (inquiunt) calorem.
Neſciæ, quod plumæ, minus calefaciant quam lana: ob minus accuratam aëris excluſionem. Quod
23 judicet ſenſus tactus. Denique dato, quod pluma, magis calefaceret ſuper incumbens corpus, plu-
miſque involutum, quam lana: Attamen id totum ceſſat, ſi linteum intercedat inter plumas, vel lanam. Siquidem calor qui è plumis vel è lana emergit, non eſt ipſe horum ſimplicium calor: ſed incumbentis calor reflexus, receptuſque in plumis, vel lana. Inde namque depoſitus in medio (linteamine) redit, non quidem ſeipſo priore robuſtior, ſed fere adæquatè contemperatus, eodem momento caloris, quo pollet ipſum corpus. Determinat autem oculariter hanc litem, ipſum organum vitreum, ad menſuram temperiei ambientes aëris, conſtructum. De quo in principiis noſtris elementalibus. Nec arguit in adverſum, quod calculoſus nephriticus, ſe ſentiat calidiorem lecto plumeo, quam laneo culcitro. Nam id non contingit, ob majorem plumarum calorem: At bene, quia patiens demergitur profundius lecto plumeo: culcitro verum laneo, tantum ſuperiacet, afflatque à lateribus aër refrigerans. Adeone Scholæ nunquam aliquid ex fundamento, cauſa, atque radice diſtinguent? Semperque ex dogmate gentilitio, caloris, & frigoris, cum ruſticis ſapient? Oro vos, propter amorem Dei, quo quiſque exacto ſecum ſeculo proſpectum optet ſibi, abjicite pertinaciam,

ciam,

ciam, præsumtionem, & ignaviam ac nolite aspernari meliorem doctrinam.

CAPUT VII.

Vterus Duelech.

1. CUr sit inquirendus uterus Calculi. 2. Vesica etiam, alterius sortis calculum generat, quam ren. 3. Prognoses. 4. Calor in urinis, non coagulat quicquam. 5. Alteruteri necessitas. 6. Situs hujus uteri. 7. Mechanica. 8. Observationes inde habita 9. Conjicitur hujus uteri extensio. 10. Ratio mirabilium in Nephriticis. 11. Vnde recidiva in nephritide, 12. Nephritis auscultat Meteoris. 13. Modus in fiendo. 14. Lotium cur turbidum. 15. Dolor Nephriticus à contractura 16. Falluntur in causa, qui stricturam ureteris, pro doloris atrocitate adferunt. 17. Inscitia uteri, sanationem negligere fecit. 18. Fabulosa Scholarum persuasio. 19 Recidivarum altera necessitas. 20. Dubii cujusdam elucidatio. 21. Historia amentis 22. Separatio lotii à cruore. 23. Inordinata peregrini calculi generatio 1

SEmine, materia, ac processu fiendi calculi, jam patefactis: cognitaque urina in sui contentis, quatenus est vas seminarium, deferens semen calculi: nondum satis tamen dictum. Siquidem sospite unico rene, sæpe alter duntaxat calculosus est. Non sufficit ergo accusasse, urinæ commune initium, eoque potentius imaginandum hoc, quod omne genitum, præsupponat quendam uterum, unde nimirum subinde non ignavam indolem sortitur ipsum productum. Necesse est enim loca esse, quibus res fiant, antequam nascantur, idque tam prioritate locorum, quam motuum. In hepate quippe, est jam urina materialiter, imo & in mezenterio, antequam sit in renibus. Neque renes, per separationem sequestrarent lotium à cruore, nisi jamdum urina & cruor realiter distincta essent. Si vero urina sit, priusquam ad renem, vel ad emulgentes venas, deveniat, necesse est & calculum, quodammodo ante renum hospitia præparari. Et-

g enim

enim si stercus, vel ab initio duodeni intestini, præparari incipiat, quidni, idem lotio continget? Quapropter visum fuit mihi, urinam, nec etiam posse uteri calculosi rationem complere, multoque minus renes ipsos, per quos, tanquam per syringas, festinus tantum est lotii transitus. Quare primus debui, uterum monstruose hujus prolis attendere, præsertim, quod hunc cognitionis apicem, Scholæ hucusque transilierint, vulgi judicio contentæ, nec ultra rus sapientes, quod renes, atque vesicam tantum intuetur. At certe fodina, sive uterus, magnam utrobique gignendę rei diversitatem causat, si generationis fertilitates, ac sterilitates plerumque contineat. Solo namque si natura subest: certe utero, natura non potest non inesse, Si præcipuè renum uno, petrescat, altero incolumi. Idque potissimum contemplandum ex eadem, &
2 in eadem materia, uniusque feminis urina. Ex utero itaque, nec aliunde accersitæ infirmitatis causa petenda. Nam & vesica, & eadem numero urina, alterius sortis Duelech procreat, quam quod in rene fit, vel saltem nuspiam fiebat ante. Enimvero, non soleo subscribere, nudis antecedentium voluptatibus, ut neque arbitriis, quia ipsam Medendi potestatem languere, sub illorum torpore, certior factus. Uterum ergo Duelech, explorare debui. Im-
3 primis exploravi Nephriticos, plerumque ante futuros sibi dolores, præsagire sibi instans malum solitos, ex urina aquosa, non tincta, Præsente autem dein dolore, eandem urinam affatim multam, atque turbidam, instar cerevisiæ flavæ, nondum defæcatæ. Cumque dein subtilior urina, arenæ permista, profluit, dolorem sibi manifeste remissum, aut penè nullum, testatos. Imo, tametsi
4 per dies aliquot, continua manaret urina, ambobus renibus subinde major. Spectavi tum quoque,

que, bolum continuum, & copiosum, cum urinis quotidie ejici, specie inpalpabilis pollinis. Quendam etiam, qui solo calore liquesceret (tantum abest, quod calor, coaguli esset author) sæpe tamen bolus iste, ab lotio separatus, denuo in aqua calida non fundebatur postea; sed ad fundum tandem, per quietem sidebat qui ante, in sale urinæ, solvebatur. Etenim semper credidi, generationes seminales, fieri è dispositione materiæ, hujusque perfectionem, paulatim introduci, opera Archei. Sciebam ideo, generationem Duelech, cęterorum naturalium leges sequi: adeoque etiam, esse instantaneam: atque perconsequens, illius dispositionem pręparativam, sivé pręparationem dispositivam, sensim quidē introduci. Conclusi ergo mecum, totam hanc monstri nativitatem, ejusque præparationem, non absolvi, tam festinato per renes transitu: præsertim sicubi bolus ille, tertiam quandoque matulæ partem oppleat: imo arena unico mictu ejecta, subinde medietatem renis adæquet: ne interim exilitatis sinuum renis, reminiscar. Itaque merito suspicatus sum, arenarum, boli, & calculorum uterum, non esse solos renes: sed hos, per vasa anteriora quibus lotium disponitur, sua præparare producta, plenamque quidditatem Duelech ibidem nancisci. Fundamenta nimirum cuduntur eorum, quæ mox futura apparent. Atqui ut omnem à me abdicarem scrupulum, neve crederem, momentaneo per renes transitu, urinam, velut ictu oculi celerius, in bolum, arenam, grandioresve calculos facessere, ac tum deinde per ureteres præcipitari: Collegi urinam ejus, qui unico duntaxat dolebat rene, sabulum simul atque bolum excreverat dein urinam per linteum, à sabulo colavi: attamen deprehendi, quod ex eadem urina, deinceps nil minus sabuli, & squammarum, adhæsisset

5 (beside line "Sciebam ideo..."), 6 (beside "Itaque merito su-"), 7 (beside "pitari: Collegi...")

8 matulæ, quam, si sine bolo & arena prodiisset. Ex opposito quoque, comperi, urinam, quæ semel matulæ suam apposuerat arenam: nullam triginta inde horis, amplius in nova matula arenam: at duntaxat sedimen abluibile deposuisse. Certus itaque factus sum, totum istud sabulum, cum lotio calculosi ejectum, nec fuisse illius atque ejusdem lotii, cujus jam fundum petiverat. Consequenter quoque, arenam, successivis, ac continuis post vicibus, mictam, non fuisse productum, illius solius lotii, neque collectionis mora, illius lotii factam, aut patratam. Imo cum alioqui ren, seipso quadruplo major, subinde non esset hospitando sabulo, per istum paroxysmum defluo. Igitur didici, aquosam & non tinctam urinam, futurarum arenarum, & paroxysmi prænuntiam, futurique doloris præsagam: vel ex tunc, dispositionum fundamenta deposuisse, in aliqua cavitate, majore sinu-
9 bus unius forte renis. Quapropter capaciorem arenarum, boli, ac lapilli, uterum conjeci, quàm essent ambo renum sinus. Centralis nempe unus, ureteri conterminus, & alter anfractuosus, per corpus renis circumflexus. Demirabar enim val-
10 de, quod primis diebus, non flaveret urina, abundans tamen flueret: nec scoria, lotii tinctura, tum, pro solito usu, attraheretur: quasi tota illius tinctura, in fabricam lotii, absumeretur: vel quasi arenæ ex mera tinctura scoriæ, fierent: adeoque stercoris liquidi, misturam cum urina, esse morbosam præter naturam, licet ordinariam. Quæ sane meditatio, primis me passibus afflixit. Saltem inde clarius cognovi, quod causa materialis Duelech, à Scholis assignata, sit prorsus inanis, & stupida: Cum albicans, & pituitosa mucago, si qua esset à renum calore cocta, in calculum: Iam arena renum, non esset citrinior calculo vesicæ sed æque

que pariter pallerent ambo calculi. Utpote coctio arefactioque mucaginis, nequeunt ejusdem pallidum calorem citrinare: vel in vesica, sub longiore mora, tota rufa esset. Nisi forte Scholæ demonstraverint, mucilaginem renum, esse flavam: & vesicæ, albam. Aliàs sanè, anilia figmenta docent de mucilaginosa calculi materia. Porrò urina clara, copiosa, aquosa, nec tincta ante paroxysmum: turbida cum dolore, & arenosa post dolores, visa mihi est, eo quod dum arena est in fieri, id contingat in vena cava, ipsisque emulgentibus: non quidem adhuc in forma arenæ vel calculi: sed boli, tenuioris luti, atque sediminis instar. Adeoque in ista culina, non rite conficitur tum lotium. Quare aquosa est, & Archeus illarum partium est primariò male affectus. Coctionem vero, sive digestionem lotii, intelligo promotionem ejus, ad urinalem perfectionem. Nondum enim ibidem est arena: sed minutissimus boli atomus. Quia ibidem, est corruptivum fermentum, præter naturam, & locis requisitum, stabilitum. Quo autem longius inde recedit, renem versus, vel ad ultimā lotii cloacam, suo quoq; fermento urinario, magis, magisque gravatur: Duelech, in momenta propemodum singula, augmentum capit, ac sensim, in majora grana firmatur. Argumentabar enim. Si vena, cruorem, etiam post mortem, à coagulo, contra corruptionem præservet: non fore indecens, in uteris, sive venis urinariis, aliquam existere pariter præservationem, à coagulo calculoso: nisi hæc, vitioso fermento, vicini renis, præpollenter pessumdetur. Quod ubi semel serio contigit, sic ut venæ, à nativa sui bonitate, paululum recesserint, evenit his, quod quibusque vasis impuris, olidoque fermento vicino infestatis, quibus aliquid semper, de residuo impuri contagio, pertinaciter adhæret. Ista

11 quippe recidivarum in Nephriticis, continuata est
successio: quod non de pleno, omnis adhærens
amurca abstergatur: sitque idem malæ indolis
character vicinus, qui priores concinnavit cala-
mitates. Per modum, quo gallina, matura ova,
minusque matura, aliaque, instar granorum, in
12 lumbis gerit, successive in menses aliquot, subse-
cuturi partus pignora. Hæc nimirum fuit necessi-
tas, qua Nephritici, meteori importunitatibus ple-
rumque parent, futuras etiam tempestates præsa-
giunt, horumque dolores, à lumbis in dorsum a-
scendunt. Quoniam dum illis venis, sive uteris, jam
illarum sordium plusculum, est affixum, tristantur,
contrahunturque, saltem illo latere, quo infestan-
tur: vel utrimque per lumbos pariformiter. Sub
qua venarum contractura, rugataque crispatione,
13 dolor punctilis, lancinans, & quasi divulsivus, e-
mergit. Deciduntque in ista crispatione, grossio-
res atomi, in emulgentibus collecti, ad renes: re-
manente interim in pignus, bolo, tanquam proxi-
mi accessus seminario, usque in sui maturam ado-
14 lescentiam. In qua demum, dolente venarum con-
tractura, latex eminùs è venis in subsidium, ad re-
nes celeriter accurrit, trahiturve, atque confluit
obediens. Unde lotium turbidum. Quis autem la-
tex ille, qui cum non sit urina, huic tamen misce-
tur, suo tractatu à me copiosè sat dictum. Post-
quam autem arenæ & calculorum segmina eji-
ciuntur, cessat dolor: quia cessat venarum contra-
15 ctura. Nephriticus ergò immanis dolor ille, à con-
tractura: non autem à boli, vel sabuli transitu. Sæ-
pe namque magnus calculus, postmodum, minus
16 dolet, qui minutulus primùm, summè dolorificus.
Non quidem quod ureter, seipso amplior factus
(prout alioqui opinantur Scholæ) sed insueto ma-
lo, contractura major fuerit. Aliàs namque, si ure-

ter

ter tantam sustineret ampliationem, sibi contradicunt, dum diuretica ob vasorum stricturam vetant. Dein porro consideravi, quod sub initium, clara, aquosa, & affatim, urina excernatur. Etenim cum urina, tingatur per scoriam, sive stercus liquidum; ista autem scoria, non eliciatur, nisi prope finem Ilei, ac juxta fomitem fermenti stercorarii: fit inde, quod illa scoria, non tam eminus alliciatur, sub confusionem instantis paroxysmi: eo quod illius culinę œconomia, sit confusè turbida, & interpolata. Quippe stomachus, cum toto abdomine turbatur, præsentitque in omine, atque metu, instantem procellam, non minus, quam eandem compatitur, toleratque præsentem. Præsentire enim videtur arenam, nondum visam: at sanè, adest tum in utero suo, dumque præsentitur, ex tunc adest contracturæ illius exordium. Volens itaque Archeus, hostem eluere, & excusare instantem paroxysmum, accersit undecunque omnem laticem, & ad eluendum renes, demittit. Contrahuntur ergo venæ in calculosis renibus, consentiuntque intestina, atque dolorem colicum ideò mentiuntur, ob consensum. Qua de causa nephriticus dolor, à colico, nondum per Scholas satis distinguitur. Nec mirum, ad spasmum venarum, ipsa intestina quoque convelli, cum contracturæ artuum sequantur, propter consensus consanguinitatem, tam dolores immanes colicos, quam nephriticos. Procul ergo à vero deviant Scholæ, quod Scoria trahatur, aut mittatur, ad calculi fabricam: quin potius supervenit ejus tinctura, per accidens, dum spiritus coagulator, suam exerit potentiam, in terram volatilem. Quia cæteris paribus, calculus tinctus, semper est pallidis friabilior. Idque clare arguit, quod lotii tinctura, si posset, confectionem Duelech præpediret totaliter. Ad-

eoque Icterici, licet calculo ſubjecti aliàs, vix cal-
culoſi ſub Ictero viſuntur. Idcirco enim ſub gene-
ratione Lithiaſis, flavet urino, primo arenarum
conceptu, palletque ſub initium acceſſus. Quia
tum adhuc latex eſt, nondum mera urina. Certo
itaque ſcivi, ſi in ſolo renis ſinu, omnis arena fieret,
quæ excernitur, dolor major eſſet, dum excerni-
tur, quam dum nondum arena apparet. Quod ta-
men contradicit experientiæ. Porro, quod patra-
to ſabulo, urina plus ſolito turbetur, ſpiſſiorque e-
vadat, cum alioqui, plus pulverulenti continere,
turbida confuſio perſuadeat (in craſſiore nempe
17 conſiſtentia, plus pulveris, quam prius in clara, &
aquoſa) Id plane convincit, uterum Lithiaſis, jam
eſſe oppletum, nec poſſe craſſiorem illam ſabur-
ram hoſpitare. Ergo, incognita uteri varietas, ne-
dum neglexit Nephritidis ſanationem, ſed & cau-
ſarum, & ſanandi alteritates introduxit. Scilicet a-
liud eſt, fluctuantem à rene, arenam, ſuccedente lo-
tii ſtilla, deturbari: atque longe aliud, non quidem
eluente unda; ſed partium conſpirata contractu-
ra ac criſpatione, adhærentem excutere arenam.
18 Althea enim Malva, Amygdalino, ſimilibuſque,
dolores demulcere, vias humectare, dilatare, & ob-
linire perſuadent: adeoque in hoc, ut & in omnibus
ubique, vel Scholæ duntaxat ſunt intentæ ad poſte-
rius, vel ridiculum proponunt. Dum vi deterſiva,
totum arenarum, bolique uterum, everrere debe-
bant, laxandis viis, humectandiſque membranis,
in ſe ſemper madidiſſimis, totæ incumbunt. Siqui-
19 dem expulſo ſabulo, non proin ſoſpes eſt uterus
illius: quin ſaltem in futuram calculi pœnam, re-
maneat venarum conſpurcatus bolo paries. Quor-
ſum nulla Scholarum hactenus fuit reflexio. De-
20 mirabar namque ſubinde, quod dudum antea Ne-
phriticus, poſtquam calculum in veſicam demiſit,
rarius

rarius novos in rene lapillos suscitet, quamdiu alter vesicam infestat: Nephriticus tamen, si simul etiam podagricus, podagram tamen sociam, cum Nephritidis, sive calculi accessu, admittat. Etenim inde didici, quod sicut dolor in vulnere, suscitat aquam glacealem: ita & ipsam mutet urinam, quæ petrificationem, in pristino lumborum utero, impediat. Quare etiam lotium turbidum, citraque arenas, visitur in calculosis. Dolor enim classica est, quæ laticem undecunque advocat occasionaliter, urinam peregrino hospite admisto, accendit, imo & turbat. In tanta autem officiorum confusione, de ipsa confusione, cogitatur nihil. Etenim dolor, mihi fervoris imaginem, sæpe ob oculos posuit. Aqua namque, post fervoris ebullitionem, turbida plerumque, ac confusa est. Sic enim quia bolus fit, ex terra urinæ volatili, nondum sale condîta sufficienter, ob defectum fermenti urinarii, in rene stabulati: Ideo quoque bolus iste, igne liquescit, neque in arenas duriores, majoresque cogitur, quamdiu vim fermenti renum, non experitur. Tingitur autem saturatè, bolus non quidem à serius superveniente scoria, arenas tingente (quippe bolus ille rubet, supra flavedinem scoriæ) sed à cruore diluto, qui in venis (boli utero) transsumitur erroneè, ad usus, turbulentiæ fines. Atque hactenus in Vronomantia, bolus de hepate, & cruore testatur: nil autem horum arena. Constat ergo urinam, per se, salsam, etsi sale homo 21
non vescatur: ejusque causam, de Digestionibus, offendes. Curatus quidam, in urbe nostra, totos dies 17. amens, absque omni potu, & cibo transegit ante mortem. Nunquam autem illi prorsus quotidiana defuit urina, parcior quanquam, & sensim rubicundior exiret. Unde conjicio, in rene, vim esse commutativam cruoris, in lotium

(quamque alibi in tractatu de hydrope, ſtudio
proſequor) non ſecus atque vulnus, ex cruore ce-
lerem, copioſamque parat Synoviam, ſive glarea-
lem aquam. Itaq; urina, ad poſtremam ſui determi-
nationem, poſtulat, mutuatque vim, à fermento,
quam renes, in uterum lotii inſpirant. Non aliàs,
quam hepar in venas portæ, nexuſque Mezenterii,
vim ſanguificandi. Quapropter ibidem ſtatim to-
tus ſtomachi chylus, cruorem, ſuo colore, menti-
tur. Vim autem renum in venas, plane deſpoti-
cam, alibi de hydrope proſequor. At quamvis fer-
mentum renis, inſerviens miniſterio totius inte-
gralis, ſit viſceris cujuſdam tanquam digeſtio: non
eſt tamen in numerum digeſtionum relata, eo
quod coctionem recrementi, non autem alimen-
ti concernat. Etenim cum omnis tranſmutatio,
22 quæ per digeſtiones procedit, ſua habeat media,
ſive fermenta propria, ad novam generationem o-
portuna; ita ren, ſuum incipit imprimere fer-
mentum, in cremorem, mox dum ad portas jecoris
ſiſtitur. Cujus fermenti vigore, lotium, ſe à cruore
ſequeſtrat, nativis proprietatibus. Et quanquam
cruor ille, nondum ſit coagulabilis: attamen ſe
ibidem ſeparant liquidum, à liquido. Myſterium
ſanguificationis, eſt quidem homogeneum, ſim-
plex, ac prorſus univocum, ſolaque adeo ſanguifi-
catione conſcriptum: oportuit tamen, ſtatim in
venæ portæ limine, ſeparabilem difformitatem
cremori innaſci. Aliàs namque cruor, dum vita-
lem conditionem in hepate acquiſivit, indecenter
ſpiraculo fermenti renum, pollueretur. Quod au-
tem urina, naturaliter ſit ſalſa, & unde ipſi iſta ſal-
ſedo, alibi de digeſtionibus invenies. Hic autem
adnotaſſe ſat eſto, quod quantum ſalis acidi, naſci-
citur in chylo, ſub prima digeſtione, tantundem
in altera tranſmutatione ſubſtantiali, migret in
ſalem

lem falsum. Designavi jam uterum incipientis rinæ, & calculi. Declaravi quoque mirificam prorietatem spiritus urinæ, in coagulando, ac petriicando. Inde enim jam sat constat, si contingat piritum lotii retrogrado motu fluere per jecur, in enam portæ, atque inde expelli, ut peregrinum nsolitum, per mezenterium, in intestina: quod bidem facile coagulaverit etiam insolitos calcuos, quosque Paracelsus, congelata, non autem coagulata vocat, eo quod non ad duritiem Dueech urinarum ascendant, quæ à mucilagine matre materia solidantur. Quod si verò urinæ spiritus per venam cavam, sursum, vel deorsum feratur: alienat, vi sibi propria, similarium alimentum spermaticum, ac mucilaginosum, in duriorem compaginem: unde demum Schirrhi, quartanæ febres, nec non variæ oppilationes oriuntur: quas frustra sane per Julapia, aut Apozemata averruncare student. Denique nutritus fel, cruore sibi vicino, in quem si spiritus urinæ, è suo deviarit utero, confestim quoque lapides in felle obnascuntur. Peregrinum nempe ac hostile evadit, quicquid in alienam messem subintrat. Adeoque extraordinarii effectus, causis consimilibus oriuntur. Neque enim inappositè docui, serosum istud, quod cruori permistum defertur, perque sudorem, vel aliàs insensiliter, disperditur: non esse urinam, ut neque ejusdem proprietates habere, nec esse serum, lactis æmulum, multoque minus esse fel, aut bilem flavam: sed partem Laticis, de quo suo tractatu.

CAPUT VII.

Duelech resolutum.

Accusatur incogitantia Scholarum. 2. Census nebulonum in quos, Magistratus animadvertere deberet. 3. Excusat se Author. 4. Omnis morbus sua in specie est curabilis. 5. Quan-

Quantum sperandum sit ab officinis. 6. Quidve ibidem reperiatur pro Lithiasi. 7. Duplex indicatio. 8. Surdastra Scholarum intentio. 9. Vanitas hujusmodi intentionis. 10. Cur Althea, malva, succus citri etc. juvent. 11. Frivola objectio contra Diuretica. 12. Adynata Scholarum. 13. Rationes Scholarum pro impossibili remedio. 13. Rationes Spagyrorum. 15. Testimonium Cardani. 16. Diploma Principis Salisburgensis. 17. Delusio Scholarum, ex ridicula remediorum inquisitione. 18. Ridicula subterfugia. 19. Calculum non confirmari. 20. Lapides animales, & vegetabiles, quo pacto nobis sint utiles. 21. Modus praparandi. 22. Unde Ludo nomen, ejusque praparatio. 23. Ludus ubi reperibilis. 24. Stolidum stentamen. 25. Error Paracelsi. 26. Scholarum temeritas. 27. Paracelsus non minus insulse, quam Humorista de materia calculi, garrit. 28. Eximologesis rerum examinatarum: & balsami salis. 29. Modus adhibendi remedii. 30. Vesica tauri embryonis. 31. Observationes circa lapidem cancrorum. 32. Error Paracelsi. 33. Mira antipathia. 34. Novus catheter.

1 UTerum Lithiasis dixi, nunc autem de remediis cogitandum serio. Enim vero ridet vulgus, Scholas, in opprobrium actas, quod nequicquam hactenus de veris causis, vel sanatione sit indagatum. Originem Medicinæ quidem alibi recitavi, eamque adhuc adolescentem, in hodiernum usque diem, effæta velut vis animi, egit in circulum, absque progressu ullo: quia peregrinis, Græcis, Barbaris, Ethnicisque inventis stare maluerunt, & aliena excoluisse, honori duxerunt. Dum interim novi oriuntur morbi, quondam etiam exoleti, resurgunt larvati, ideoque illegitimi apparent, nec amplius respondentes descriptionibus primorum. Statur nimirum absque progressu, dum nostra valetudo indiget maximopere medendi accretionis. Quatenus pigrum, atque ingenerosum obstat Medentum genus, quod ex alieno commentario tantum, sapere voluit, artemque supra quàm noverint, increscere negant. Ideoque & quicquid ignorant, in catalogum incurabilium, desperatione quadam adi-

adigunt. Quasi avorum inventa, nostræ viam præclusissent industriæ, Sapientiæ thesauros occlusissent, sterilisque sit omnis moderna vis animi, & exhausta divinæ Sapientiæ potentia, nihil esset amplius, quod insuper nobis veritatem demonstret. Profectò socordiæ poculum, veterno seculum dementavit vel ab ipso initio: ideo nempe quisque assentiri, quam indagare mavult. Tanta nempe est lucri dulcedo, quod suas quisque Medicaminum societates, sive confusiones, & miscellaneas (receptas magistrales vocant) cum amore admiretur: quæque secretiora olim, Medicos laboris amantes, reddidere illustres, præ torpore medentum, in Pharmacopæorum manus, anus, dimanarunt hodie. Unde Tonsor quisque, Balneator, Monialis, Tortor, vel ex ambubajarum fornicibus fugata Lena, Medicinam jactitat: quorum censum hic describam. Primi namque occurrunt, qui mederi volunt, non quidem ad hoc instructi: sed na- 2
tura promti, quidlibet audentes, quæ aliis profuisse audiverunt, sine causarum cognitione, atque discrimine, ęgris propinant: eosque sic in discrimen præcipitant. Inde namque omnia penè Scholarum experimenta profluxerunt. Quod & Galenus, Quintii præceptoris sui exemplo, confirmavit. Etenim per mortes hominum, experimenta facientes, suos graduatos, Scholæ vocant statim expertissimos. Alii vulgares, vulgaribus tantum mederi malunt, hisque sua dant consilia: nonnulli quoque, favore solo, atque rogati. Plerique etiam ob honoris ambitionem, utque tanquam sapientes æstimentur, hoc vitii genus innatum habent. Ejusmodi ęnim deceptores, divites videri volunt, & gratis ideò, cuncta præstant ad necem, vel fortuitam sanitatem ministeria. Hujusmodi imprimis sunt, qui Romę Theriacam Cardinalibus, & Magnatibus obtrudunt,

dunt, è melioribus simplicibus confectam, quam Deus in natura creaverit. Sic enim populo in Urbe imposuimus, & sancti pharmacopęi, visi sumus. Succedunt his, qui munera quidem: sed nequaquam nummos expetunt, ne nobilium conditionem, itemque promissam. paupertatem exuisse, sciantur. Suntque idcirco qui pro se nihil, at solum pro paupere communitate, se promereri ajunt. Similes his apostatę, qui fatentur quidem se non esse medicos: sed sua secreta se habere, à Regina vel Imperatore. Medias namque hi solent interponere personas, quæ pretium medicaminis extollunt. Sequuntur dein hos, qui vestes, atque marsupium, ut cribrum foraminatas gerunt, nec interim suum impostorem exercere tardi. Aliquando se ditissimos fuisse, nunc vero depauperatos (in dolio vini) per artem chymicam, per bella, & religionis constantiam. Sunt & qui, quandoque militum caterva viguerunt: at in bello (pro pecuniarum conflictu) cunctas opes impenderunt. cicatrices ostentant, forte condigno præmio receptas. Nonnulli quoque uxores ac liberos, focos & aras, dulciaque patrię liquerunt arva, religionis ob cultum. Multi quoque, ultrò pauperes, quod nemo eis quicquam dare velit. Nec desunt, qui religiones fingunt, vestem mutant, soccis ligneis ambulant, heremitam, latente hyprocrisi mentiuntur, quibus Deus virtutes simplicium inspiravit. Sunt etiam qui Astronomiam, & Chyromantiam ubique intromiscent. Alii demum campivagi, qui in monte Veneris artem susceperunt, hinc bruta non minus, quam homines, à morbis curare noverunt. Item qui simul futura prædicere, atque thesauros effodere sciunt. Suntque qui libris destituti, chartæ inscribunt non innoxia verba Salomonis, quibus morbi, non secus atque dæmones fugantur,

ante

antè & poſt,cruces ducunt,ne diabolus ſcribentem potentia verba, auferat. Sunt qui varia callent idiomata,apud Belgas, Chaldæam,Arabicam, vel Dalmaticam ſe loqui fingunt,multiſque onuſti artibus, tandem Matheſim, vel hiſtorias jactitant; plerique horum, nil minus, quam lapidem Chryſopejum conſtruere norunt, minas circumgerunt perpetuo fermento propagabiles. Sunt etiam Saraceni, ſuntque Judæi baptizati (plerumque non baptizatis nequiores)qui ex Kabala didicere, Mercurium variis modis mortificare, itemque venena diverſimodè præparare, quæ ad omnes morbos, & plures alios,valere tradunt.Linguam Hebręam, ſcientiarum omnium fundamenta, & grandia rerumpub. ſecreta,continere; & ſe, futurorum prænotione gravidos, jactitant. Sæpe ſuos citant Rabbinos,librum Nebolohu, cum clavicula Salomonis: unde tam præterita, quam futura,legerę poſſunt. Alii quoque artem medicam, in ſua tantum progenie, hæreditari aſſerunt, etſi fatui, vel nequam ſint omnes. Sin autem apud viros non ſuſcipiantur, ſaltem apud mulieres, Coſmeticen jactitant. Eodem enim corio cum Græcis, & Judæis, ſunt obducti,licet viciſſim unus, alterum obrideat. Etenim natura prompti, ex ſeipſis mentiri addiſcunt.Eſt & genus fugitivum,è famulitio chymicorum, quod dum ſelectiora jactitat, non niſi venena, Seplaſiis venumdat. Mentiendi namque libertatem omnem,uſurpant apud ignaros, accedente,per aſſiduum uſum,mendacio. Idiotæ enim ſunt, è chymicis furnis fugitivi apoſtatæ. Scholæ autem, majori ſecuritate, atque omnium liberrima authoritate, imponunt mortalibus: nam cum demonſtrem, veritatis decreto inevitabili, quod hactenus morborum eſſentias,cauſas, atque remedia prorſus ignorent, magnoque volumine, atque ratio-

rationibus à priori id ſtabiliam, interim ſuos promovent ſcholares, hunc, quia Latinus, patremque habet chyrurgum, vel Pharmacopolam; aliumve, quia artium magiſter factus, lectiones aliquot profeſſorum audivit, alium denique, quod Euclidem pro parte jactitet, vel ab Ariſtotele, diſputare didicerit. At miſeror genus humanum, tot internis calamitatibus obnoxium, tantiſque externis exploratoribus, expoſitum: qui cum ſub infauſtis Scholarum regulis, trucidarunt è primatibus quemquam, jus aſſumunt appellandi ad morbi incurabilitatem, ſuoſque ubique habent patronos, & complices. Adeoque ſoli graſſantur impunè, in vitas principum, prout libro de febribus oſtendi. Tanto autem miſerabilius, ſe fidunt illis mortales, quod promotione, ac jurejurando, ignorantiam apud vulgus tegant. Quippe jurant, ſe fideliter ſanaturos infirmitates, quas oſtendi, ipſos neſcire penitus. Imo ne unum medicamen, monſtravit illorum princeps Galenus, ab empyricis non mutuatum, utcunque complexionum, graduumque ludicra theoria, tam ſecundum genera, quam loca, triumphet. Quintius namque, Galeni
3 præceptor, totuſque empyricus, ubique à diſcipulo imploratur. Principes atque Magiſtratus, hanc impunem necandi licentiam, avertere à ſubditis deberent, & ex conſcientia tenentur. Non putem autem neglectum, incuria: ſed poſt poſitum, præ remedii inſcitia hactenus. Ego verò, remedium cenſeo. Si ſtatuant, omnem Medicum, teneri, ter ad minimum, inviſere debere quemlibet ægrum, à quo fuerit requiſitus: ſub pœna exilii, & privationis officii ſui. Nam aliàs, numerus Medentum, ſatis increvit. Deinde, quod ſolutio nulla, ſit debita Medico, ſi non ſanaverit ægrum. Hoc duplici videlicet ſtatuto, Medentes vigilantiores fierent, atque

atque ægrotis rectius negotium cederet, servaret Princeps subditos. Sed statuta, servanda serio. Nam Legi Corneliæ de sicariis, æquiparantur. Nunc unde digressus, redeo. Sunt etiam, qui dum librum meum de febribus legisse fingunt, obijciunt, me duntaxat remedia chymica, & insueta ostentare arcana, ut ad me, unumquemlibet ægrorum convocarem, spretis antiquorum tutissimis doctrinis. Absit. Quia nec inviso ægros, nec medeor spe lucri. Quod omnes totius patriæ viri boni, testantur. Neminem sanè voco, ad mea medicamina prostituenda, aut venumdanda. Libenter vivo latens, à solis pauperibus solicitatus. Hoc unicum palàm, atque liberè profiteor; difficilium nempe morborum victorias, postulare alios medicos, quàm Humoristas, & alia longe remedia, quam quæ venditat Seplasia. Quoniam desideratissimè, perfectissimorum corporum dotales optantur potestates, ut venena, à balsamis, in nobis separentur. Imo ubi venena non sunt aperta, superentur Archei confusiones, abigantur impuritates clanculùm, invertantur remediorum dimensiones, ut prodeant proprietates, quarum opera opus habet Archeus. Quinimo introvertantur impressiones remediorum, quarum tyrannidem, natura nostra, absque clade ferre nequit. In hoc enim peccato, inque hac penuria, plura jam secula infeliciter transacta abierunt, quod ignoratis causis morbificis, nescitis remediorum potentiis, despectisque altioribus præparationibus, quicunque morbus sub initiis ethnicis non migrabat, desperatis dicatus steterit. Profectò, nullus in specie morbus, est incurabilis. *Deus namque ut non fecit mortem, ita nec lætatur in perditione vivorum. Sanabiles fecit nationes orbis terrarum, nec est medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.* 4

Quapropter ignavum genus hominum, in subscribendo ignaris promptum, ex animo, coram Deo ubique præside, hortor, mecum contempletur, officinarum remediis, morbos aliquot alimentarios, quandoque per accidens sanari, qui nempe spontaneas consumptiones, & faciles admittunt resolutiones. At in gravioribus, in quibus sunt fixæ, aut radices chronicæ, illorum usum plus obfuisse, quam profuisse. Hippocrates quidem, sine invidiâ, altiorum remediorum inquisitiones, posteris reliquit: quia felicioribus seculis vixere primores. Scholæ verò, ad majores mortalium necessitates, sedentis & jacentis naturæ, non respexerunt; sed Galeno, atque suo Quintio contentæ, non sensêre mortalium defectus, cum lucrum se reportare, quocunque eventu conspexissent. Etenim ne semel excogitarunt, Nephriticos impedire recursus, multoque minus, calculum resolvere, quòd deceptis authoribus, falsisque causis, sua dedissent nomina. Idcirco enim de verâ lapidum causa, deque vera sanatione, atque remediis ideo, auditum est hactenus nihil.
6 Desiderabatur siquidem ejusmodi remedium, quod impediret venturam, succrescentis Duelech sobolem, per ipsiusmet lotii præparationem. Tum etiam, quod restauraret uteri saxipari decidentiam Gorgonicam, fermenti petrifici potestatem: ac tandem quoque, resolveret, quicquid coagulator spiritus patrasset. De quibus singulis, auditum est hactenus nihil. Duntaxat propellendo calculo, laxandisque meatibus urinariis, intentæ fuêre Scholæ. Itaque in sanatione Lithiasis, duplex obvia solicitudo est. Una nimirum, quæ in-
7 clinationem tollit, ac metum recidivæ. Altera verò, quæ generatum demoliatur Duelech. De neutrâ somniatum fuisse in Scholis, ostendam: At saltem propulsionem arenarū, & lapillorum, machinatas

natas fuisse: non autem pacationem, tam atrocis
doloris, à radice, cogitasse. Laudant quidem, atque
in apicem attollunt, Malvas, Altheam, Amygdali-
num, & quæcunque mollificando humectantia
nominant: dein varia fomenta, tam humectantia,
quàm abstersiva, itemque refrigerantia conne-
ctunt, ne dolores intendantur, vel lapides excre-
scant. Imo & Scorpionum oleum commendant,
quasi inunctum, lapillos confringeret forinsecus!
quasi inquam axungiam, carnosam membranam,
ac peritonæum laxarent, ad quorum dilatationem
scilicet, mox ureter, necessariò mollificaretur, ex-
tenderetur que in latum. Vulgus equidem has sibi
opitulationes, suadente primum anu, invenit, &
extulit. Has dein admiratæ initio, ac dein mox
amplexæ sunt Scholæ. Ne scilicet (cum secus nil 8
habeant) inutiles fierent spernendo. At non do-
loris solius ergò, hæc suscepta: sed juvaminis cau-
sam leviter indagantes, de solo itinere lapilli soli-
citæ, ultimo decrevere arresto: non nisi per hume-
ctantia, ureteres esse ampliandos, nec aliam meden-
di fore spem. Ampliationem verò, non quidem
in longum ureteris: sed duntaxat, qua sperarent,
in latum scilicet: quasi natura obligaretur, se ad
Medentum conatus conformare. Adeoque reme-
dia dolorum, censuerunt esse per accidens: quibus
adjunxêre enemata, ne incumbente stercore, com-
pressus ureter, labenti calculo, cataractâ sterneret,
& sic viam clauderet. Adeoq; capitale Scholarum
remedium, circa stercora, effectum, & posteriora:
nequaquam autem ad causas, radices, ac fontes,
intentum fuit. Unde Satyra: *Stercus & urina, Me-
dicorum fercula prima.* At quam vana, atque pue-
rilia, sint hæc Scholarum subsidia, testantur ipsi-
met afflicti, horumque viduæ & proles. Imprimis 9
mucilagines Malvæ, non transeunt ab ore, ad ure-

terem in forma lenientis,laxantis, & mollificantis, quin in via,aliquot suscipiant prius transmutationes formales. Nec enim eo quicquam devenit,nisi prius, lotii naturam assumserit. Imo enim jam ureter,calculo obturatus (nam quamdiu non obturatur, nondum totam ureteris amplitudinem implevit, frustraque ergo ejusdem exigeretur ampliatio) à tergo, incumbens sustineat lotium, quo pacto,quæso, hocce excrementum,in tam angusto meatu,cedet loco,ut advenienti lotio, è Malva parato,assurgat,locumque paret? ego saltem fateor, me non intelligere quicquam harum promissionum.Denique posito casu, anilis illius figmenti, & quod mucilago illa humectans, ad angustum lotii angiportum, sospes deveniret: attamen non proinde diducet, madidum jam ante, ureterum canalem, qui præter jam actualem sui humectationem, ab aliena mucositate ampliari, aut dilatari non expetit,aut expectat: ut neque semel unquam dilatatus, deinceps amplius sui iteratam diductionem optaret, vel admitteret in recidivis. Adeoque istud Scholarum suppositum , & dissimulatum remedium,unica solùm vice,foret utile. Nisi maluit, ureterem dilatari, lapsu,adventuque mucilaginum præfatarum, earumque casuali absentia, in pristinum statum denuò angustiari. Quod est, dare potentiam ampliandi, juxta Medentis votum, præter solitum, & naturam meatus solidi, atque primæ constitutionis. Siquidem naturaliter, postmodum rursus redirent,in pristinam, atque natalem angustiam. Etenim Scholæ, si seriò in his loquantur,dementant, vel rident ægros, ac sibi applaudendo lasciviunt. Sodes, si vera hæc autument, cur vetant diuretica, si propellendo calculo valeant, adhibitisque humectantibus, angustos dilatent meatus? Quid ni humectantia, diureticis copulant, ut utri-

que ſimul ſatisfaciant indicationi? Etenim jam ante docui, ſi mors, ab hæſitante calculo in via, ſupervenerit, id non accidere diureticorum reatu, ut neque, quod ureter (niſi fortaſſis fuerit monſtruoſus) ſit alibi, ſeipſo in exordio anguſtior: atque idcirco ſemel diſcedens, ex rene calculus, ſi ſiſtatur in delapſu, præ viarum ſtrictura: id accidere ex doloris atrocitate, quæ ureterem ſpaſmodes contraxit. Idque igitur, Diureticorum piaculo non fit: ſed Medentis, qui ſpaſmum hunc, nunquam in Scholis obaudivit, ideoque neque remedium pro illo inquiſivit. Ubi ſane notandus venit Scholarum ſolæciſmus, atque elenchus non cauſæ, ut in cauſam. Quoniam juvant præfata humectantia, Al- 10
thea, Malva, Amygdalinum &c. non quatenus amplificent ureteres (quod in ſe ridiculum) ſed inquantum, ſpaſmum criſpationis demulcent, prout aliquot fotus externi. Itemque ſuccus citri, non juvat abſterſiva, & inciſiva vi ſuæ aciditatis (aliàs namque, idem præſtaret acetum, & acida reliqua) quia ſuccus citri, prima digeſtione caloris, deponit ſuum acorem, ideoque nec obſoniis adhuc efferveſcendis, admiſcetur: ſed reſidua manet ipſi vis, demulcendo ſpaſmo conveniens. Dum ſcilicet in lotium converſus, prioris vitæ mediæ, aliqualem notam adhuc retinet. Quid ſi Scholæ, diureticorum uſum vereantur, ne forte plures lapilli de- 11
ſcendendo, coincidant intra ureterem, & qui à tergo groſſior eſſet, velut cuneus, tranſitũ oppleat. At nec ſic quidem, caſuale vitium, diuretico dandum. Quia inſuper etiam figmentum, pro vero venumdatur. Nam quicquid ſemel, initio, in ureterem incidit (niſi uncus aliquis fuerit) id ita deorſum pergit, & effertur. Non enim in tam anguſto tranſitu ludunt, laſciviuntque lapilli. Non unus, aut ſimul plures exitu majores, è rene migrant: ut ne-

que semel inde decidui, qui à tergo, lotii pondus sustinent. Rectè id quidem suspicabile, si ureter, non mollis ac laxa membrana: sed harundo sicca & inflexilis esset. Madida quippe membrana, metu vacui, necessariò semper concidit, nisi à tergo dilatetur, cadente lotio. At nondum proinde sonticum diureticum. Nam incidentia plurium, & male formatorum lapillorum, non hausit suam culpam à diuretico: sed à fatali irruente, quod citra diureticum, æqualiter cecidisset. Quapropter nec timendum, aut avertendum diureticum, præ formidine casus irregularis, & monstrosi: ut scilicet, quod ordinario utile per se, vetetur ex timore casus insoliti, atque rarissimi. Quod si dicant, plures lapillos, visco conglutinatos excidere. Id imprimis destruit causam materialem Duelech, à Scholis edoctam. Siquidem pituitosum istud gluten, jam petrificari debuisset: At lapilli, ejusmodi illam collam, nec invenerunt, nec assumserunt in uretere. Quapropter si unicus, vel plures conglutinati, è rene labantur, perinde est: siquidem elabendo, non erant majores renis exitu. Ergo si diuretica, istam collam non solvant, nec lapillos disjungant: saltem perutile fuerit, copiosiore, citatoque lotio incumbente, infestam calculi sarcinam, quantocyus, suo lotii pondere propulsasse. Naturaliter enim ureter, nulla intus mucilagine madet. Quod urinæ sanorum testantur. Ergo, si qua medicaminum mucilago; eò deveniret, non posset non ureteri esse præter naturam, & sui solitum. Quid si ureter, calculo impacto obsessus, dicatur mucilaginem patrare. Imprimis casui contradicunt urinæ Nephriticorum. Tum quoque, Scholæ inadvertentes erunt, quæ pituitam, sive causam calculi materialem, superne, imo ex stomacho, deducunt pro calculis: quippe quæ ad manum, & in uretere

ægro-

ægroto, reperiretur. Stultæque propinantur simplicium peregrinorum mucilagines, si mucilago, mali nativa causa esset. Dein loquuntur Scholæ, tanquam si diuretica, malleo, calculum, imò & urinam propellerent, vel à tergo per baculum protruderent: ita nempe per artificialia, more vulgi, sese in spectaculum demergunt. Non considerantes, in diureticis, proprietatem specificam relictam, à vita media simplicis, vel partam in transmutatione digestionis, à qua, diuretica, lotium emungunt. Nulla autem diuretica, per se, calculi progeniem respiciunt. Ut neque probus Medicus, attendit effectus, accidentaliter per accidens irruentes, ut proin effectus per se, negligat. Quod fit attamen alioqui, prohibendo diureticum. Utpote sanativa indicatio, mandat promptissimam nocui ablationem, magisque ejus, quod per moram, deinceps mage grandescit. Ergo diuretica laudo in Nephritide, modò simul spasmum ureterum leniant, & consopiant. Comes quædam, itemque altera monialis, ingenti dolore, diem clausêre suum. Utraque enim, velut uncum, uno trianguli acumine, in rene, altero verò, intra ureterem desinente, exhibebat: atque spasmo crudeli obierunt ambæ. Non quidem moriuntur præ urinæ suppressione, ubi alter renum lotio satisdat: atroci sed solo spasmo oppetunt, qui spasmus iterum circa mortem laxatur. Quapropter dissectio, præter lapillum unciformem, exhibuit nihil, quod mortem attulerit. Initio dixi, sanationē Duelech, consistere, tam in abolitione inclinationis, quàm in calculi liquatione seu dis- 12
solutione: quorum utrumque negant Scholæ possibile: adeoque stamus in terminis oppositis. Ergo veniendum ad rationes, ad testes, sive facta, atque ad diplomata, probatoque jure meo, aperianturque Scholarum ignorantiæ. Imprimis, cum non

entis, ſive impoſſibilis, non ſit conceptus ullus poſitivus, adeoque non ſit ulla eius ſcientia. Fatentur ergo Scholæ, nullam fore ſibi ſcientiam, & ſe
13 negare ea poſſibilia, quæ fatentur ſe neſcire. Rationes autem quæ Scholas ad impoſſibile colliſere, ſunt hæ ac ſatis futiles: experientia noſtra rerum Magiſtra, nondum nobis patefecit, malam inclinationem tolli poſſe. Cum juxta Galenum, intemperies verſa in naturam, curari nequeat, juxta proverbium. Naturam expellas furca tamen uſque recurret. Potiſſimùm autem, in parte, continuo excremento referta, confirmatam tolli intemperiem, eſt prorſus impoſſibile. Quoad calculum confirmatum autem, utcunque ſaxifragorum ſpecioſa gloriatio perſtrepet, non niſi vanum eſt empyricorum ſtentamen. Jactantiæ idiotiſmi, nec aliud quippiam. Solum enim poteſt Medicus, citare, ac propellere calculum, per diuretica, viaſque laxare, per humectantia emollitiva. Imo cum diuretica, ſint periculi plena, Medenti nil oportunius in Lithiaſi, quam ureteres humectando ampliare, ac ſordes incumbentes, per enemata, ab inteſtinis demere, fumivenduli vero chymiſtæ, lapidem confirmatum, in veſica, retrograda reſolutione, diſſolvere ſtentantur, proprioque ore, ſibi non niſi opprobrium ſolicitant. Sed noſtra Philoſophia, ſupra vires naturæ pollicetur nihil, ideoque permanet inter doctos venerata, fixaſque jam à tot ſeculis, radices egit. Quis enim non videt, ipſum ſtomachum, neceſſariò confringi, atque liquari debere citius, quam, ſtomacho centies duriorem calculum, ab ore longe remotum? Sed quia chymicus plerumque ignarus eſt Philoſophiæ, audenter quidlibet promittit, ut à miſeris, & credulis, nummos emungat, quos per chryſopejan parare neſcit. Etenim ſi quippiam in natura foret, quod

Due-

Duelech confirmatum resolveret, tot Principes, atque Magnates, totque rara Medentum ingenia, non caruissent hactenus, tam felici remedio. Hæc 14
sunt Scholarum supercilia, decreta, & calumniæ, quibus tamen bene perpensis, reperiuntur oppositorum vera privilegia. Nam imprimis si quis peccando, contrahat morbum, quid ni bene medendo, eundem radicitùs tollat? & characteres parti semel impressos, penitus extirpet? Plures namque liberavi à Lithiasi, qui per aliquot annos obedive-rant, sic ut in posterum plane vixerint liberi. Quorum remedia sub pœna meæ infamiæ mox offendes. Scholis namque facile indulgeo, quod juxta suas experientias, & ignorantias causarum, loquantur, negentque auferri impressionem, translatam in membranorum potestates: cum videlicet non nisi cruda, & ignava remedia, hactenus agnoscant. Sed interim inexcusabili volutantur errore, quæ desperant aliquem supra se sapere. Cum interim cessent indagare, totumque vitæ spatium, soli addicant lucro. Judicia Scholarum retrospiciunt in scripta avorum gentilitati subscriptorum: nostra autem spectant entia prima corporum, expedita ab involucris, quibus impediuntur progredi, ad prima nostri constitutiva: in quibus queant noxias impressiones, in vitam mediam introductas suffocare, atque eatenus tollere inclinationes, quæ in naturam versæ videntur. Quoad ablationem inclinationis ergo, imprimis medicamentum Aroph Paracelsi (quod sonat Aroma philosophorum, sic dictum propter tincturam auream) præparatum sub fimo, cum mixtura panis secalini, ac postmodum spiritu vini extractum, curat inclinationem veterem ad calculum renum. Baro quidam nostrâs, dum per aliquot annos, in sua Angliæ legatione, pluries calculis renum summo dolore in-

festatus fuisset, meque suadente uteretur bis hebdomatim, præfato liquore Aroph, per octodecim deinceps annos à Lithiasi liber, tandem anno 83. vitâ defungitur, ejusque cadaver dissectum, ne arenulam quidem, aut lapillum ostendit: qui antea dum calculosus erat, sive rheda vectus, sive modestè obambulans, cruentum semper lotium minxerat. Supersunt modo adhuc ejus hæredes testes. Memini quoque consiliarii, cujus ante, de esu asparagi, mentionem feci. Is enim cum per quindenas singulas, soleret miserè decumbere, usus deinceps cerevisia, cui semen Dauci incoctum est, liber à Lithiasi, vixit modò per annos aliquot. Quorum experimenta, atque testimonia, ruborem Scholis suffundunt. Cum in ore illorum, sit veritas. Paracelsus quoque entia gemmarum, & saxifragorum, in opem advocavit, unicoque tandem Ludi remedio, utrumque sanationis finem pollicetur, estque assecutus. Negent Scholæ possibile, quod facere non possint: Arrogantiæ plenum, & stupiditatis est illarum, testimonium. Siquidem languidam saxifragorum opem, suis crudis remediis tentatam, & evanidum quoties admirantur effectum, arcuant supercilia, attonitæ, humeros attollunt, rogatæ silent, coactæ autem, ad impossibile refugiunt, maluntque Deum, misericordiæ, ac bonitatis, oblitum accusare, quam calculo (ut ajunt) conformato, morbisque plurimis in natura dedisset remedia: imo Deum oblivíscentiæ libentius accusant, quam ipsimet alicujus ignorantiæ notam admittant in doctrina sua paganica. Principes autem, à Scholis circumventi, subscripsêre harum imposturis, ac pietatis illorum liberalitas, Xenodochia incurabilium erexit, seducti Scholarum imposturis, quæ mendacii arguerunt textum Sapientiæ. *Sanabiles fecit Deus omnes nationes terræ, nec est medi-*

Medicamentum exterminii. Scholæ enim propriam, & crassam nimis ignorantiam, reciprocam atque convertibilem fecêre, cum naturæ impotentia, quasi scirent omne possibile, solumque ignorarent impossibile: Idque non solum negativè: sed prorsus privativè. Tanquam nescire illarum non penderet ex defectu Academiarum: sed potius bonitatis, vel providentiæ divinæ penuriâ. Quapropter cum negatio possibilitatis in sanando, mihi videretur continere occultum scelus, semper, vel ab adolescente, bene sperans, argumentabar contra, hoc modo. Si de fide, omnis morbus à prævaricatione inceperit: peccatum autem quodlibet, remittatur penitus, sperandum omnino, morbum quemlibet, in sua specie tolli posse, si punitio peccato adæquata, in remissione. Præsertim quod idem qui peccata remittit, etiam morbos sanet, remedia dederit, & Medicum creaverit, pro bonitatis suæ abundantia, quæ omnes suas actiones superat, infinitisque major est sua indulgentia, omnibus hominum peccatis. An enim fortè non potuisset, creare adæquatum, & victoriosum remedium morbo cuilibet? vel nescivit? vel noluit? qui mortis æternæ remedium dedit? Non enim lætatur in perditione vivorum, qui sanabiles fecit omnes nationes terrarum. Quoad authoritates autem scriptorum. Cardanus enim scribit, sua ætate, virum per Longobardos oberrasse, qui paucis diebus, quodam poculo. passim, securè, certò, atque breviter sanabat, quotquot calculum in vesica habebant, additque judicium, se non dubitare, hunc virum in inferis esse, quod moriens, artem suam mortalibus inviserit. In tanto, contra clamores Scholarum paradoxo, non sat est unicus testis. Epitaphium Theophrasti Paracelsi, quod in muro prope S. Sebastianum, in nosocomio spectatur,

tur, ab Antistite Salisburgense erectum, idem prodigium, multoties evenisse personat, utut crepent ilia Momo. Habent autem verba ejus: *Conditur hic Philippus Aureolus, Paracelsus, Insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera Lepram, Podagrã, Hydropisim, aliaque insanabilia corporis contagia, mirifica arte sustulit, & bona sua in pauperes eroganda collocandaque honoravit. Anno Domini 1541. die 24. Septembris vitam cum morte mutavit.* Sub insanabilibus autem, Tabem, Asthma, Calculum atque ejusmodi universa, à Principe Salisburgense intellecta esse, docent ipsæ Scholæ. Quippe quæ ejusmodi morbos, passim inter incurabiles, primariò semper intonant. Dein indefinita epitaphii phrasis, respicit libros, à Paracelso, de Calculo evulgatos, longeque accuratiore calamo, quàm de morbis cæteris. Saltem ergo quicquid semel, & sæpius in natura est factum, hoc iterum fieri, non est impossibile. Ac per consequens, quicunque affirmat impossibile, quod ex bonitate divina, in natura quandoque factum, juxta Medici votum, is mentitur coram Deo, naturæ opifice. Etenim in Jure, quod facti est, ipsi indicant testes, censenturque inutilia jurgia, quæ contra testes adferuntur. Scholæ ergo quæ nos deceptores vocant, genus humanum elencho illudunt. Dicentes. Calculus procul ab ore remotus, longe durior est stomachi membrana: quicquid ergo calculum, longe dissitum corroderet, vel minueret, jam dudum ante, ipsum absumsisset stomachum, in quem recenter cecidisset. Ergo Calculus, est necessariò malum incurabile. Si autem Sacra aliter scribant, quærenda est via, per quam cum moderamine excusentur falsitatis. At sane, claves sapientiæ ita vi quadam, detinentur in Scholis, quod cum ipsæ, non intrent, alios, intrare volentes, adhuc arcere stude-

ſtudeant. Nam Chymico, cordi non eſt, Duelech per corroſiva tollere: ſed per reſolutiva propria, & ſpecifica. Neque enim ſtomachus columbæ, reſolvit margaritas, vel ſtruthiocameli, ferrum, vel ſilices, per corroſiva: ſed per appropriatum digeſtionis fermentum. Vel ſi ſtomacho animalium, corroſiva dederis: ſaltem talia ſunt, quæ nequicquam damni, ſtomacho adferant. Quinimo ſi ſuprema corroſiva ſpectes, aqua chryſulca, ferrum, æs, & argentum quidem diſſolvit, ceram autem ne quidem penetrat. Cujus rei incogitantia, Scholæ, ſuos tyrones, indoctum vulgus, imo & magnates, ab rerum indagine abſterruerunt, ſuadente ad hoc propria ignorantia, indagandi torpore, & lucri ſpe. Itaque pro calculo, & morbis in veſica, quaſi derivationem intenderent Medentes, ridiculosè ad anum converſi, clyſteribus rem aggreſſi ſunt, quaſi anum exoneraſſe, calculum excreviſſe ſit. Et- 17
enim cernebant, quod ſuccus citri, humanum Duelech, in vitro minueret, ſperarunt idem debere fieri, in nobis. Sin minus, ſe poſſe gloriari, exhibito ſucco citri, præſtitiſſe quantum naturæ eſſet poſſibile. Neſcii imprimis, citri aciditatem, ſub calore, dulceſcere, inſtar pomi immaturi, in ſe prius acidi, ac dulcis dein, per Solem maturati. Denique ſi unica, acidioris vini gutta, intrò ad veſicam mittatur, plus doloris adfert, quam ingens calculus. Ridiculum itaque imaginantur, qui acido citri, oretenùs exhibito, ſe aliquid proficui, ad diminutionem calculi, feciſſe ſtentantur. Errant pariter, qui & ſalibus, ſtillatos liquores propinant, ad reſolvendum calculum in veſica. Nam non poteſt acidum ut tale, citra inſignem noxam, in venas tranſire. Et quanquam in ſucco citri, multoque magis in ſpiritu ſalis marini, ſolamina ſint calculoſis: hæc tamen non obveniunt, niſi valedicto
prius

prius acore. Quoniam revera, sanatio, aut resolutio Duelech, non perficitur acidis, ut neque corrosivis. Neque pocula acida, ad vesicam unquam penetrant, nec deduci sinuntur. Dum autem Scholæ animadverterunt, capitulum Saxifragorum, stupentes quamquam de exitu promissi formidarent
11 primum, atque deinde certiores factæ, cernerent, se frustratas spe, attamen ludentes cum humano corio, dederunt contusas fructuum, & lapidum pulveres. Cognoverunt, inquam, se remedio destitutas, non destiterunt tamen propinare, quæ frustranea scirent, in quo ægris imponebant, dum occasionem medendi, vanis, ludicrisque remediis transilirent, ut se necis, apud posteros, excusent: quasi quicquid possibile in natura, & quæ extolluntur à veris Medicis, fideliter exhibuissent. Semina duriora, ut dum Lithospermon audirent, sic ridiculo nomine à Scholis nominatur, confestim è nomi-
01 ne, omen sibi fecêre. Junxêre dein lapides cancrorum, limacum, piscium, conchiliorum quoque crematas testas, imo tritas in aurichalco gemmas durissimas. Tandem ignitam, extinctam, tritamque Crystallum propinarunt, ludicro invento, atque eventu. Postremò, ut se conspexêre in risum atque despectum venisse, neve mercedem, visitationumque iteratas frequentias solutas, gratis expectare viderentur, sed aliquid fecisse, quanquam intùs penes se desperarent, multiplici experientia edocti; quod Europa, atque Asia, denegare dicebant, ex Indiis est petitum subsidium, saltem ut Medentis consilium, tam peregrinorum simplicium cognitione, ab adstantibus in admirationem trahatur. Quasi Deus non foret remediorum creator, ægrorum misericors opitulator, tot mille annos remedia ægris Europæis, atque Asiaticis recusasset? Quod si interim sua sponte, Calculus è rene

præceps

præceps ruat (nam de veſicali jamdudum deſpera runt) ehem quanti tam fiunt exhibita Saxifraga? Mentiunturque audaculi, pulveres renibus non ſecus atque mancipiis imperare, & lapides conterere, quaſi ſub malleo. Sin autem negotium, minus felix, dolent ſe tardè vocatos, meatus, balneo, & 18
clyſtere, potuiſſe laxari tempeſtiviùs. In paucitate enematum, vel ſimplicium peccatum deplorant, cognatoſque medentes accuſant. Dolent potiſſimum ſe vocatos calculo jam confirmato, quanquam hactenus ob miſſum à Scholis diploma, quod tempus inter confirmatum, & non confirmatum calculum prodiret, fortaſſis non quidem Scholarum negligentia: ſed quia iſtud diploma, pergameno inſcriptum, à muribus devoratum eſſet. Subterfugium Scholarum æquè profectò ridiculum! Siquidem Duelech, per gradus ſuam nan- 19
ciſcitur duritiem; quippe proprio induratur coagulo, in mediis undis. Deluſæque ideo Scholæ, quod putaverint, ſenſim calculum indurari, atque ſiccari. Sane tam durus eſt hodiernæ diei cortice, quam intimo ejus nucleo: tamque durus, recens exciſus & madidus, quàm erit hinc à ſeculo aſſervatus, Tamque dura eſt arena, matulæ noviter adhærens, quàm abraſa infra annum erit. Tam durus inquam ſilex, in fundo fluvii, quàm erit infra annos centum. Quis eſt ergo, qui non admiretur mecum, craſſam ubique Scholarum ignorantiam? Non ſolum deceperint ſeipſas, propria putatione, quòd calculum in veſica dixerint, per calorem generari, ſiccari, atque ſenſim magis indurari, ſive confirmari? ſed ne obiter ſaltem cogitârint, urinam, in vitro, & frigore ambientis, apponere arenas, abſque caloris, ſiccitatis, aut coctūræ juvamine, tam duram hodie, atque erit poſtquam in charta ſit ſiccata? Hæc nimirum ſunt ſtudia, decreta, &

Scho-

Scholarum remedia, quorum demeritis, negant in natura, poſſibile auxilium calculoſis. Ideoque decernunt quod calculus in veſica, ſuo exitu major, non habeat in natura remedium, à bonitate divina, præter novaculam. Mulierum enim veſica, poteſt per dioptriſmum ampliari, ſuumque emittere calculum: ſed de virili, nunc agimus. Horat. Augenius primarius Patavinus, gaudet etiam ſuo cerebro auctam novaculæ crudelitatem, nempe quod cultro ignito, id facinus, primus dictaſſet. Paracelſus verò junior, quanquam, totam Duelech ſpem in cultrum etiam retuliſſet: attamen deinde tacitus, errorem ſuum, per Ludum reparavit marmoreos, ſiliceoſque tartaros, ex æquo cum aliis teſtaceis, unico illo remedio reſolvens. Scio equidem, quod divina Bonitas, in vegetali, & animali familia, lapides creaverit, ſuis ſpeciebus inutiles, atque fruſtraneos, penè monſtruoſos, imo ſuis individuis aliàs oneroſos, niſi nobis, alicui bono eſſent conditi. Itaque cum universa in ingrati hominis uſum, ſint creata, multaque ſuis vix proſint individuis, mortalibus quoque nunquam profuerint, niſi in ſuccum lacteum, ſive ens primum, reſoluta: deſtinationem ſuam certe ab uſu, peregrinæ ſuæ petrificationi, petriformi ſuſcepere. Neque enim in pœnam animali, aut plantæ, innaſcitur lapis: ſed ſignaturam ſui doni oſtendit, etiam in coagulationis ſuæ duritie. Quamvis autem lapis mineralis, ſaxifragus, ſit aptus reſolvendo Duelech, ſi ita præparetur, ut ad renes, illæſis viribus ſuis, perveniat: animalis tamen, & vegetabilis rupeſtri natura, plerumque civiliores ſunt, adeoque velut cives domeſtici, facilius in noſtri rempub. admittuntur. Vultus enim illorum, ſpem ſignati faciunt: ut quoties ab ſua lapidoſa indole recedunt, etiam exequendi dotes, in ſuo ſignato pollicitas, poteſta-

tem

tem obtineant, conjugium nobiscum ineant, suasque intimè desponsatas vires promissas, nobis 21
communicent. Quod accidere nequit, nisi per plenam sui resolutionem in ens primum. Lapides enim fructuum, puta mespilorum, palmitum, persicorum etc: volatiles feci, absque omni capite mortuo, postquam in succum lacteum, rediissent. Idque nimirum absque distillatione separativa. Reperi enim, quod hoc remedii genus, restaurat, non secus atque Aroph præservat. Quorum amborum hanc facio differentiam: quod restauratio, sit inclinationis susceptæ abtruncatio: præservatio autem, futuri precautio, per impedimentum materię 22
disponibilis. In verâ autem sanatione, includitur utrumque. Porrò ad veram generati Duelech resolutionem, liquationemque, primatum obtinet Ludus Paracelsi, sic dictus, non quod silex sit, & pueri cum illo ludant, prout aliqui interpretati sunt ipsius etymon. Sed quia Ludus, semper tali, tesseræ, aut cubi forma eruitur, cujus præparationis hæc est descriptio apud Authorem. Ludus optimè contusus, calcinatus, & usque in olei formam bullitus, quod unico ferè verbo, vocat fel terræ, & Altholizoi correctum. Quod sonat *Al. tho. oli. gesotten* sive, totum conversum in oleum, per ebullitionem. Quæ Ludi eminentissima præparatio, paucis mortalium, sub brevi isto syrmate, enotuit hactenus. Et quanquam mundus commiseratione sit dignus, utque apertiori sensû præparatio describatur: Indigni tamen sunt rerum secretarum contemtores multiplices, ut manifestentur nunc, quæ Deus ob ponderosissimas rationes, inter paucos, atque parvulos hujus seculi, manere penes thesauros suæ dispensationis, voluit, donec nil tam occultum, quod non revelabitur, in suâ dierum plenitudine: In qua, væ mundo, & confusioni suæ! Di-

cam tamen parum apertius, ut Philoſophiæ pyrotechnicæ gnari ſoli, me capiant. Teratur Ludus in pulverem, in mortario, & ſub piſtillo. Dein ſub cote, in ſilice, iterum. Tum dein calcinetur. Non quidem igne torrido: ſed addatur illi ſal circulatum, de quo Paracelſus, libro de renovatione & reſtauratione, & diſtillato inde ſale, dicitur Ludus calcinatus. Quia pauco, binarum horarum labore, totus erit converſus in ſalem. Ludus ergo ſic calcinatus, & in ſalem redactus, ſibique æquipon-
23 derans, decurrat ſuâ ſponte, in humido loco. Iſtud autem ſal reſolutum, claudatur hermetico ſigillo, in ovo longi colli, & in arena, bulliat cōtinuo igne ſecundi gradus, donec totus Ludus, in pari ſui pondere, ſteterit inſtar olei craſſioris, ſuper aquam, quam ex aere cellarii hauſit. Tunc namque totus Ludus, eſt ſal volatile, in formâ ſalis oleoſi reſoluti, habetque aliqualem urinæ guſtum. Ideoque per urinam, cum potu vadit integris viribus, atque diſſolvit omnem calculum, ubicunque in corpore delituerit. Quia eſt ſal volatile, reſolvitur in humido, nec ſeparatur in digeſtionum; officinis: ſed quia guſtum lotii, aliquatenus repræſentat, habetque interim amicas proprietates naturæ noſtræ, lubenter recipitur ſimulque ad renes dimittitur. Doſis ejus eſt, granorum 14. Uſque ad viginti, cum aquæ ſimplicis diſtillatæ tantillo. Et calculus mediocris magnitudinis in veſica, reſolvitur in pineoli magnitudinem, potiſſimùm duabus hebdomadibus. Liquor Ludi, ſic præparatus, vocatur à Paracelſo, fel terræ: quia ſi in charta extēdatur, citrinus obſcurus eſt, non parum ad viridem declinans. Lapis eſt enim, valde mirus, deſcriptionibus Paracelſi unicè reſpondens, nempe ex ſale urinæ liquorum terræ partus. In fundo terræ, ad altitudinem veſicæ in corpore humano. Reperi autem

autem illum ad ripam Scaldis, prope Antverpiam, ubi lateres coquuntur, situsque est, plus minusve 40. pedes subter horizontem, secundùm profunditatem fluvii. Fundum enim fluvii, fundo vesicæ comparo. Non est autem in fundo fluminis; sed extenditur unicâ, simplicique camera, subter fundum arginis, in agro vicino, ad latera juxta ripas, idque per aliquot milliaria. Ac Ludi camera ista, vix pedis crassitudinem superat. Neque etiam supra, aut infra præfatam cameram, extenditur ampliùs, nec alibi circiter reperibilis. Est & prædicto agro, Pyrites frequens, sulfure dives atque vitriolo. Qui etsi sub terrâ prædurus sit, mox tamen sub aura, fit friabilis, fatiscente scilicet sensim vitriolo. Sed Ludus, lapis est pallescens, subinde crusta perspicua, per commissuras obductus, magnâ sui parte, in clibano figulino volatilis. Hic nempe est lapis, saxifragorum apex, & calculosorum desiderium. Felix ille, qui eundem calcinare potest, ut jam monui. At labor ejus requirit, nedum lectionem, & putationem, sed plenam scientiam, adhuc dupliciter obfirmatam. Quia est labor Sophiæ, Adeptorum spes. Rarissimus idcirco ille, hoc ærumnoso seculo, quem ad hunc scopum Deus perduxerit. Non sat est, novisse ludum, sive Cevillam Paracelsi, ejusq; natalem ortum, quodque debeat reduci in salem oleosum volatilem, absque deperditione suarum dotium. Sed cum non sit operosior pars, in tota Chemeia (quòd Paracelsus sæpius declarat, in præparatione tincturæ sulfuris, quæ gemmarum nativos colores graduat, utrobique scilicet requiritur idem sal circulatum, utrobique tacitè suppressum) superaddam paucula, quantum frater fratri communicare potest. Nam etsi remedium contra Duelech, ex commiseratione, & charitate humana, propalari deberet coram universo,

per tubas: attamen ob rationes Deo cognitas, servari debet in arcanis, quorum ipsemet dispensator manere voluit. Accipe Ludi pulverati libram unã ac tantundem liquoris Albaheſt, diſtilla hunc inde, & primâ vice, totus Ludus mutatus erit in ſalem, qui in patina vitrea, loco humido decurrit, abſque ulla terreſtreitate reſiduâ, & liquor defluens, fulvi eſt coloris, hermeticoque ſigillo clauſus, bulliendo, velut ſpuma, ſupernatat totus, in forma axungiæ viridis liquatæ. Eſtque Paracelſi Altholizoim correctum, ac fel terræ. Qui verò putat additamento ſalis petræ, vel ſimilium, artificium hoc aſſequi: is ſciat ejuſmodi ſalia, utut exquiſitè, iteratoque Ludo commiſta, ſola tamen ſalia defluxura, relictâ terrâ, tanquam fæce, in patinâ. Ludus verò, debet totus tranſmutari in ſalem volatilem tinctum, nil quicquam reſervantem, de adjuncto Albaheſt. Utpote tam liquor hic, quam Ludus, ſervant priſtinum pondus. Et ipſe Ludus ſervat dotes minerales, quas omnipotens Bonitas illi dedit. Eſt autem hoc opus longè difficillimum, non quidem quoad præparationem Ludi: ſed ipſius Albaheſt. Scio, quia vera dico, eſtque in noſtris Adeptis probatio, ſuperans omnem demonſtrationem. Ariſtoteles enim non aliam agnovit ſcientiam, quam quæ è præexiſtente ſenſuum cognitione pullulat. Sed eſt alia indemonſtrabilis, in qua ipſe Dator, ſui luminis manet interpres, ſupra omnem Syllogiſmi ambitum: adeò tamen certa; quod totus mundus, ne minimam in ſciente, dubitationem moveat. Quod in tractatu, de Venatione ſcientiarum, ex profeſſo confirmavi, & palàm feci. Patefeci interim, quo pacto ex putrido lotio eliciatur ſpiritus, qui immiſſus in veſicam, per indolentem cathetera, ſolvit Duelech. Scholæ interim ſuos commendant Herbarios, & hi ſua ſaxifragia:

gia: hæsitant tamen, & absque spe digladiantur invicem. Ut si non pro soluto calculo, saltem pro injectâ spe miseris, sibi solutum optent præmium. Sint interim qui promittunt composita magistralia, quibus calculus, velut sub malleo, vel molä contritus, in arenam, vel farinam comminuitur. quod si interim arena, fortassis aliqua appareat, id totum postulant donandum suo saxifrago. Sed eventus, hactenus illusit illorum temeritates, quos radicis cognitio fefellit hucusque. Duelech siquidem, constat materiâ penitùs similari, ex unico, constantique urinæ liquore petitâ. Calculus nimirum ubique, ac qualibet sui parte, est calculus; nec differt arena à calculo, per materiam: nec est calculus, arena multiplex, per collam, aut mucilaginem connexa: adeò ut requiratur solius collæ resolutio, arenis interim ab invicem dissilientibus. Frivolum itaque, quod calculus in arenas, ad dissolvendum contumaciores, difficet. Paracelsus enim, etsi potito remedio, fuerit sanando felix: in hoc tamẽ, naturam Duelech, cum Humoristis, se ignorasse manifestat: quod assumto Ludi remedio, Duelech, arenarum forma ejectum iri spondeat. Tum iterum, quod magnitudinem Duelech, per omnium urinarum conservatarum, toto sanationis intervallo, ebullitionem, & exsiccationem, ariolari, atque ponderari doceat. Quorum tamen utrumque, est merum temeritatis insomnium. Siquidem quodcunque remedium dissolvit Duelech, id primùm, atque longè facilius, arenas, & parvula fragmenta, si quæ deciderent, esset liquando. Etenim quicquid ex similari urinâ coagulatur, id etiam in se, similare est necessariò. Deinde, soluto Duelech per Ludum, si urinæ omnes, toto sanationis intervallo collectæ, asservatæque exsiccarentur, fortassis quadragies, superarent pondus cal-

24 (margin, beside "Sint interim qui promittunt composita magistralia")

25 (margin, beside "etsi potito remedio")

culi. Nam quis neſcit, quòd etiam ſanorum urinæ exſiccatæ, caput mortuum relinquant. Itaque deprehende, Paracelſum quidem, ſæpius calculum veſicæ, oblato Ludo liquâſſe: ſed nec olidas urinas aſſervaſſe, neque itidem exſiccaſſe. Quia ipſi nimis fuiſſet tædioſum. Etenim placuit Altiſſimo, præcurſorem, ante Heliam artium, præmittere, docentem medicaminum craſim, & præparationes: cui ut fideret mundus, data ſunt ſigna, ſuam doctrinam ſtabilientia. Illuſtris nempe eſt illi, magnorum arcanorum præparatio, quæ non niſi adeptione, erat confirmanda. Dein ſubſecuti ſunt, qui Paracelſi inventis addentes, eſſent repertæ veritatis theoricæ illuſtratores. Ut tandem ſubſequatur, adeptum Medendi conſecu-
26 tus, docens verbo, & opere, quæ Deus per priores denuntiavit. Poſtremò, Scholæ ſibi diffidentes, fraude novâ, fidem apud credulos fecêre, jactitaruntque per Diætæ regulas, ſe noviſſe corpus calculoſi ita diſponere, ut omnis pituitoſa, antecedens calculi moles: quæque aliàs citra ejuſmodi ſua inſtituta, ſtatim atque ſponte, in calculi racemos, faceſſeret, cõtinuâ, ac ſucceſſiva repetitione, tollatur. Id eſt. Spondent omnem pituitam ſe poſſe præripere, quæ quomodolibet calculum format. Imò pituitam, quæ ad neceſſariam cruoris elementalem compoſitionem (juxta Ethnicos) requiritur, fore tam parcam & exiguam, ut vix ſufficiat, pro iſta ſui neceſſitudine, multoque minus, pro exuberantia, ad creandum calculum. Quorſum videlicet pollicentur magiſtrales quaſdam, iterataſque purgatiunculas, familiares ideo, atque minorativas nominant. Promittunt inſuper, ſe ad oculum oſtenſuras, verè dejectam pituitam illam (aſſumtis ad hoc ſcilicet ſuis phlegmagogis) hinc etiam ægris, propediem imprecaturas fauſtam ſa-
nitatem

nitatem (palliativam ſaltem) ob ejectam calculi præviam materiam. Sic tamen infirmi, magis ſenſim infirmantur; Medicè atque miſerè vivere pergunt, quamdiu talibus auxiliatoribus, ſe obſequentes ſubſternunt. At ejuſmodi jam nugis, ſat ante reſponſum, ubi pituitã. & mucilaginem, è cenſu cauſarum Duelech, removi. Paracelſus itidem, 27
de primâ tartari, calculique materiâ, æquè inſulsè nugatur, ſuæque pridem doctrinæ immemor, transfugit ad pituitoſam mucilaginem humoriſtarum, quos primus, ludibrioſo attamen, ſic nomine vocavit. Ego verò recepto jam iſthoc paſſim nomine, illos ex commiſeratione, non autem ironiâ, ſic nuncupo. Alibi autem, incautus, hæc iterum obpugnat Paracelſus, ſpondens, intra quindenam, ſanationis Duelech, cerni poſſe, quantæ magnitudinis fuerit, ſi omnis quotidie urina exſiccetur. Quod clarè implicat cum præcedente Tartari materia: eſſetque ejuſmodi lotii arefactio, mera fraus, ac impoſtura, ſi ſimul cum reſoluto Duelech, excerneretur antecedens tartari calculoſi materia. Siquidem promittit, quod quicquid diſſolvit Duelech, idipſum multò compendioſiùs, ſolvat præviam ad calculum Tartari materiam, indies ſuccreſcentem. Ego ſanè odi ignaviam, ac ſtupiditatem in Medendo, pertinaciam in Docto, ignorantiam in Profeſſore, mendacium in Scriptore, ut & contradictionem, in principatum ambiente. Siquidem cuncta dolum includunt, & imperitiam in docente, ſi non malitiam inſuper, atque ignaram temeritatem in tali principe: adeoque totam illam religionem, multâ labe ſuſpectam reddant. Ego ſaltem vel ab adoleſcente, uſque ad lacrymas, indolui ſortem infirmorum, qui ſub incerta ſpe, creduli, confidebant vitam, familiam, uxorem & liberos, imò fortunam, & facul-

tates gubernandas, per audentem quidlibet, ja-
28 ctantioſum. Itaque primum tranſcurri per vegetabilium monarchiam, ſed non inveni, quod in veſica Duelech reſolvere poſſet. Quicquid autem illorum, in vitro, Duelech liquefaceret, vel hoſtile erat, vel ſaltem iſtis qualitatibus, non perveniebat ad veſicam: ſin autem per ſyringam, injiciendum videretur, non erat à veſica tolerabile. Itaque diſtillata, ac decocta vegetabilia, itemque cineres, calces, pulveres, & extracta univerſa, didici caſſa, & exigua, adversùs tantum hoſtem. Acidiora quidem, minuebant Duelech in ſui integritate: ſed oretenùs ſumta, non ingrediebantur ſub iſta potentia ad veſicam: de foris autem injecta, utut inſtar vini, viderentur mitia, attamen in doloris ſenſu, ferrum candens æmulabantur. Mirabar itaque Paracelſum atque alios, quòd è melle, ſaccharo, rore &c. commendarent liquores ſtillatos; cum nemo mortalium illa per ſyringam injecta toleraverit unquam. Experimento quidem obſervavi, quòd columba, exciſum Duelech, ſuo ſtomachi fermento acido; reſolveret in ſuccum, prout etiam fragmenta laterum. Propinata eſſet proin à ſenioribus, columbarum, atque gallinarum membra ſtomachi interior: at ſanè ſpe multùm fallaci. Tam quia cum vitâ bruti, vis fermentalis viſcerum, unà extinguitur: quàm etiam, dato quod ille pulvis, primitivam, ac priſtinam vim, quam in vita ſortiebatur, à morte ſervaret: attamen in culinis noſtrarum digeſtionum, prorſus ſpoliatus virtutibus iſtis, ad veſicam perveniret: quanquam revera, pulveres vix in laticem urinalem vertantur. Licèt conſtanti utrobique inſcitiâ, ejuſmodi multa præſcribantur ægrotis. Hoc attamen didici, quòd ſpiritus ſalis Hiſpalenſis, extremo reverberii igne, unà cum terra figuli diſtillatus, manè ſingulo bibi-

tus,

tus, cum vino albo, pridie è vase depromto, nedum ſenum tollat mortales ſtrangurias, totuſque diureticus, aliquot ſanaverit: verùm inſuper, quibus decidens, juſto major calculus è rene, per aliquot menſes in veſica moratus erat, tandem minutus, mejendoque excretus fuerit, quem tamen anteà, multoties repetito introitu, in collum veſicæ, toties per cathetera repelli retrorſum neceſſum fuerat. Paratur autem è ſale primùm fuſo, & per ignem liberato ab extravaganti ſorde, mox tuſo ſale, & inter nummulos raphani, reſoluto, rurſuſque tandem exſiccato, cum pari terræ figulinæ diſtillato, acri igne reverberii tandem, debitoque modo, ne quid expiret, prout de vitriolo infrà docebo. Habes enim ſalis balſamum, quem nunquam ſatis expendes. In tyrocinio meo autem, videram domorum rudera, ſalem petræ fundere, quodque laterum pulvis, ſemel à ſale petræ liberatus, ac dein per aliquot annos ſub tecto aſſervatus, fraceſceret, atque de novo ſalem petræ daret, ſicque totus pulvis, ſabulo excepto, tandem verti poſſet in ſalem. Videram quoque laterem nitroſum, in medio latioris muri incluſum, trans omnes, utrimque ſibi vicinos lapides, ſuum foris prodere ſalem petræ, adeoque eſſe ſaxorum, atque laterum vicinorum, deſtructorem. Memor itaque nominis (ſalpetræ) cognovi illum ſalem, eſſe ipſum laterem, vel ſaxum reſolutum. Potiſſimùm, quia in antris rupium, ſponte ſtillet, alibi verò, longis propendeat ſtiriis. Quocirca ſalem petræ diverſimodè pro Lithiaſi præparavi: at fruſtra. Quia tum adhuc ignorabam, quod Duelech aliis longè conſtaret principiis, quam ſaxa mineralia. Vidi pariter millepedes, ac inſectas, locis nitroſis natas, ac morantes, in uſum applicari contra calculum veſicæ, At fruſtrâ. Sed poſtquam cognovi, tot ſecula ſomniâſſe, in

cognitione causarum Lithiasis; credidi confidenter, quòd omnis error, staret penes nostram ignaviam. Tandem anxietatum querentis, misertus Deus, dedit mihi, cognoscere Ludum, cum præparatione Paracelsi, qui me intelligunt, gratulantur mihi studiis publicis, quia nôrunt, me verâ scribere. Quærite fratres, & diligenti animæ, obviabit gaudium immensum. Primum enim discite dissolvere Duelech in vitro, liquore tepido, non stomacho, non demum vesicæ, molesto: sic ut Duelech sensim minuatur absque bullis, & agitatione, gaudete quia prope estis. Tum disce, Ludum vertere in salem, absque ullo transmutatoris residuo.
29 Remedia autem adversus Duelech, potentur jejuno stomacho, absque hesternâ cœna. Quod si felici remedio interno sis frustratus, per catheteram, qualibet horâ injiciatur extremum, dimissâ tamen
30 priùs urina. Dum autem istud urinæ stalagma examino, in mentem recurrit historia filiæ vicini pistoris. Habebat namque filiolam, quæ sæpius cruentum mejeret, medioque filo suspendebatur lotium. Erat autem pallidum, cum multo sedimine, ac glutinoso. sicque septimum vixerat annum. Villica quædam narrat pistori, idem sibi olim contigisse. Jussi tandem adferri vesicam tauri, embryonis, nondum nati; (vaccæ enim non imprægnatæ, vix saginantur) vesicula ista, plerumque repleta est liquore, saporis, non quidem urinalis: sed alieni. Cujus singulo manè, bibit uncias circiter binas, cum totidem vini albi. Nupta est dein anno ætatis 19, & anno 1643. superstes ac sana est, calculi nescia. Idem dein remedium, juvit aliquot puellas pauperes. Cumque hoc jam tentatum esset aliquoties, Idem ex embryone hirco
31 tentatum, ac felicius adhuc successit. Subnectam hoc loco, meas observationes, de lapidibus can-

cro-

crorum, quas nunquam ab alio adnotatas vidi.
Imprimis ineptè vocantur oculi, cum non fun-
gantur oculorum munere, nec extra emineant, nec
toto durent anno. Nec demum hi lapides ſunt ex- 32
tracta eſſentia, à tota bruti teſta (licèt ſic juſſerit
Paracelſus) ſiquidem per plurimas, atq; uniformes
cancrorum diſſectiones, comperi quæ ſequuntur.
Imprimis ſtomachum cancri, eſſe in capite, propè
verticem. Mares enim, quotannis ægrotare inci-
piunt, à menſis Junii medio: fæmellæ dein, in Ju-
lio, ante teſtarum exuvium. Sunt enim per dies no-
vem, & amplius, velut ſemiexanimes ac immoti.
Qua tempeſtate, ſtomacho illorum, exterius ob-
ducitur membranula nova, inter quam & ſtoma-
chum veterem, eſt liquor quidam lacteus, qui ſen-
ſim exterius in globum ſtomachi convexum, quâ
parte attingit, obducitque ſtomachum veterem,
contrahitur utroque latere, in concavum, ſtatim-
que lapideſcit. Interim nec tunc, nec multò pòſt,
cancer eſitat quicquam. Ideoque (pene incredi-
bile) vetus, ſive interior ſtomachus, ſenſim in mu-
cilaginem alimentariam abſumitur, exteriorque,
ac novus alter ſtomachus, in vicem abſumti, ſucce-
dit. Siquidem iſti lacti, ad ſtomachi veteris conve-
xum ſubnato, obtenditur ſtatim pellicula, per mo-
dum, lacti tepenti ſolitum: creſcitque lac iſtud, in-
ter utramque præfatam membranam, utriuſque
ſcilicet ſtomachi. Quæ cuncta ducentis forte can-
cris diſſectis, dietim obſervavi, jucundâ admira-
tione. Tandem reſidua pars lactis, cancro cedit in
alimentum. Poſtremò etiam, uterque lapis, iteratò
ſenſim diſſolvitur, & in nutrimentum paulatim
abit. Nihil autem cancer edit, aut in ejus ſtoma-
cho reperitur, quantiſper iſti lapides ſunt in ſto-
macho ejus. vivitque circiter 27. dies tam ex ve-
teri ſuo ſtomacho, ſenſim abſumto, quàm ex uſu
reſo-

lutorum postea lapidum. Addo, rarissimum diureticum ex hoc lapide colligi, etiam vulnerarium, ac febrifugium, modo resolvatur in formam pristini lactis. Quod quàm sit excellens, atque potens, vix cuiquam, quàm perito, persuaderi potest. Nihilque est vulneratis, vel post partum matribus, aptius, quàm remedium horum lapillorum. Habet namque remedium, contra inclementias multorum vegetabilium, vi laxante infamium, modò ita resolvatur, ut per minima, ambo misceantur.

33 Denique in Marca Brandenburgica, locupletissima est cancrorum piscatio. Vectores autem, coguntur noctu excubias agere ne fortè porcus aliquis, vel leviter, subter currum transcurrat. Nam id si contigerit, manè quotquot cancri, in curru fuerint, inveniuntur mortui. Tam exitialis est porcus cancro.

34 Ut autem in vesicam, quodlibet injiciatur absque dolore, Cathetera novum inveni. Quia corniculum argenteum, quo Chyrurgi, summis cruciatibus, urinam exigunt, atrox atque cruentum est, ideoque prorsus displicuit. Inter plures autem, quos tentavi, aptissimus atque innocuus occurrit, qui è tenui corio fieret. Nimirum ad hoc corium, sive alutam, intus depinxi colore albo, ex cerussa, & oleo lini: cumque fere jam exaruit, fistulam exinde suendo componi jussi, cui filum æneum per longitudinem inductum esset, eratque sutura ejus plana, ut nequicquam protuberaret. Uno autem hujus fistulæ extremo, fistula ipsa satis ampla, ut ipsi, sypho syringæ, indatur quoties lubuerit, amboque aptè respondeant, ut hac viâ liquor in vesicam injici queat. Porrò tota coriacea fistula, foris, dilutâ collâ firmetur, ut hac dein exsiccatâ, colore aliquo, atque oleo lini, pingatur. Idque videlicet tam ob majorem fistulę firmitudinem, quàm ętiam, ne per liquorem injiciendum, permadeat, &

flac-

flaccescat. Educto igitur filo æneo, alter ejus vicarius in locum subintret, ex gingiva Balænæ paratus. Ergo habes sic fistulam tenue flexibilem, quæ nequicquam dolet immittendo, etsi quadragies unico die, in vesicam protrudatur. Primis quidem vicibus circa sphincterem insuetum, dolet, at mox cessat pavor illius contractionis. Abstrahitur autem lotium, quoties lubet. Evacuatâque vesicâ, injicitur per syringam demùm, retro ad fistulam, adaptatam, usque in vesicam quicquid lubet. Modò intromittendus liquor, sit indolens, nec ingratus. Est autem Syringa, ad cujus Syphonem, Catheteris eminens extremum, adaptari dixi. Sit laus æterna Deo in excelsis, placeatque illi irrorare, & fœcundare mea servitia atque desideria in opem mortalium oblata!

CAPUT VIII.

Tyronibus ferculum offert Author.

1 *Quæstiones doctissimorum virorum. 2. Responsa Authoris. 3. Author spernit judicia de se habita ac habenda. 4. Satisfactio de Auro horizontali. 5. Heteroclita de sulfure Veneris. 6. Sulfur Veneris, non esse de intima essentia metalli perfecti. 7. Probatio permanentis sulfuris externi. 8. Dignitas sulfuris Veneris. 9. Indistinctio Authorum Tyrocinii Chymici. 10. Responsio Authoris ad objecta. 11. Incognita quædam hactenus de vitriolo. 12. Vitrioli nomen unde 13. Nativitas vitrioli. 14. Differentia bonitatis vitrioli. 15. Græci cedunt palmam Germanis, de mineralibus. 16. Error Paracelsi circa æstimationem vitrioli. 17. Demonstratio erroris præfati. 18. Quale vitriolum sit medendo optimum. 19. Modus distillandi vitriolum optimus, & inusitatus. 20. Miræ proprietates hujus spiritus vitrioli. 21. Notabilia aliquot, inde resultantia. 22. Distillatio salium. 23. Commendatio Dauci. 24. Lignum Nephriticum nostras, ejusque delectus, ac præparatio 25. Usus Betulæ.*

OCcasione libri mei de febribus, ad me è diversis Europæ sinubus, scripserunt magnæ notæ 1

viri

viri, petentes elucidationem, circa remedia ibidem tradita. Fatentur quidem, se agnoscere, in audaciâ meæ promissionis, vera subesse febrium quarumcunque remedia: sed dolere nimiam scripti mei obscuritatem. Primò itaque inquirunt, quid sit Aurum horizontale. Secundò petunt, confectionem elementi ignis Veneris. Tertio, Nunquid fortassis sit, spiritus Vitrioli rectificatus? Quidam etiam minas addunt, nisi publicè optatui eorum satisfecero, librum meum de febribus, forè prohibendum: ut alterum principem Macchiavelli. Utpote quod stante meo libro, necessario alioqui, mox conciderent Academiæ Medicæ in rudera, Galenusque mox ostiatim stipem petiturus exularet. Boni quidem consulunt, quæ de febrium inauditâ doctrina, deque phlebotomiæ, purgationum, remediorumque detestandis abusibus, in proximorum commiserationem, in medium attuli: sed explicationes deesse, apertiusque loquendum: ut me tacente, sub sigillato velut diplomate, cuncta confirmentur in posterum, per quorumlibet experientias, & miserorum acclamationes.

2 Primò respondi, obstare arcanum Liquoris Albahest Paracelsi, cujus nimirum doctor Omnipotens, etiam dispensator manere decrevit, in mundi usque confusionem, ob rationes, pro parte, notas Adeptis. Itaque me deserturum illius Arcani manifestationem, thesauris beneplaciti divini. Quoad autem judicia, interim de me habenda, parum moror.

3 Nec enim primus eorum, ut neque postremus vituperator ero, qui nunquam respexi ad mundi censuras, de me factas: nec æstimo (quòd alii tamen multi) cum electione, mei æstimatores. Utpote in Deo amo æqualiter: neminem autem prorsus ideo, quòd mihi blandiatur. Scio namque, quia Deum, protectorem habeo, qui deserit neminem

neminem ſe invocantem. Etenim pluerunt laquei
tribulationum ſuper caput meum. Conſtiti, nec
enim ullatenus preſſerunt animam meam. Deci-
derunt in terram, calcavi illos cum deſpectu, & ſta-
tim tanquam fimus, putruerunt ſponte. Contur-
bati autem horum authores, erubuerunt. Utinam
Deus illis ignoſcat! Scio denique, quod Deus, ro-
re ſuperno, fovebit ſemina, quæ plantavit, quæque
creſcitura voluit. Neque me ſolicitum permiſit,
pro nutu mundi, conſenſu Scholarum, aut vulgi
acclamatione. Ipſe namque, univerſa quæ vult, po-
teſt, facietque pro lubitu, dum Mundus merebitur
per veram Medicinam, in ſuis languoribus conſo-
lari. Ah, quàm tumida bulla, quæ ſemper alienis
ſuſpenſa arbitriis, pendet ambitio? Quàm malè de-
nique, ſemper judicant aliena arbitria? quæ præſer-
tim præjudicato continuo reguntur? ad propoſitas
autem quæſtiones dico. Quod ſicut Sol, cenſetur 4
naſci in hemiſphærii horizonte: ita Mercurius,
dum factus eſt Diaphoreticus, dulcis ut mel, & in-
ſtar auri fixus, eſt aurum in ſui horizonte: tanto-
que eſt in re medicâ, auro nobilior, quantum per-
la orientalis, Scoticâ. Mercurius namque quamdiu
eſt metallicus Mercurius, eſt primo enti metallo-
rum ſimilis, & vicinus valde. Dum autem auro
colliquatur, concluditur ejus omnis vis medica, ſi-
gillaturque: imò introvertitur ſic, ut dotem, quam
humanæ naturæ debet, pro ſuis languoribus, dene-
get. Sulfur namque Veneris poſt ſeparationem
ſui, à ſuo corpore, ac reſurgens, fit ſulfur quaſi
glorioſum, tingitque ideo ſulfur Mercurii (quod in
pulvere Joannis de Vigo, per ſulfura mineralia
corroſiva, eſt extraverſum) immediate, ſeſeque tho-
ro inſeparabili mutuo amplexantur: ſtatque tum
ideo vis amborum ſulfurum extime: Hinc nempe
virium conſertione, Mercurius diaphoreticus, in-

de resultans, perficit unisonum medendi, in cunctis quæ tàm Physicus, quàm Chyrurgus, optare queunt: sive respectu morborum acutorum, sive demum chronicorum relatione adhibitus sit. Non est ergò ignis Veneris, spiritus vitrioli, utcunque exquisitè rectificatus: sed ignis ille, est sulfur cupri volatile, in forma olei viridis, melle dulcius, & à corpore mercuriali sui cupri, planè separatum. Residuum autem cuprum, manet album, nec unquam viridescens per æruginem, ut neque amplius de numero septem metallorum. Quia evasit novum, atque anonymum metallum. Non potest autem haberi ignis Veneris, nisi cum plenaria cupri destructione, corporisque mercurialis ipsius Veneris volatilizatione. Quod quantumcunque sit volatile, in forma olei: facili tamen negotio, postmodùm iterum reducitur in metallum album ignotum, atque sub malleo extensibile. Sed Ignis, sive sulfur Veneris, non item amplius reducitur in metallum, per se. Quia prout nullum sulfur est metallum: ita omnis Mercurius metallicus, est verum metallum.
6 rum metallum. Docent autem Adepti, quod pars metalli sulfurea, nequeat separari à suo corpore mercuriali, ac metallico, nisi per ejusdem totalem destructionem, quamque ideo (licèt abusivè) elementalem vocant. Quia nimirum in metallis, sint duo sulfura. Unumque ideo meritò vocant externum: atque aliud internum. In propositis autem cupri terminis, contemplare internum istúd, quod in albo, anonymo, ac mercuriali metallo, corpus fixat, sive coagulat, efficitque sub malleo ductile: cum aliâs, Mercurius absque sulfure, nunquam in metallum coagulari possit. Externum verò Veneris sulfur, esto oleum illud viride, dulce, quodque iterum in metallum, in se abstractum, cogi nequit. Proin univocè testantur hujus Philosophiæ Symmystæ

miſtæ, externum ſulfur, à ſuo corpore ſeparari non
poſſe, ne quidem per ignem, in metallis imperfe-
ctis, quin unà pariter, pereat pars Mercurialis ejus.
Vidi namque plumbum, ter ſublimatum, rediiſſe 7
in idem numero, quod antè, plumbum. Itaque
cum ſulfur iſtud externum (quale è cupro trahitur)
non ſit neceſſarium metallo perfecto: Cupro au- 8
tem iſtud ſulfur, Veneri ſit à Deo additum: ergo
neceſſe eſt iſtud ſulfur Veneris, habere ſuos fines,
ad neceſſitates ingrati hominis conducentes, pro
infirmitatibus ſcilicet humanis, ſupra omnem me-
tallicę perfectionis dignitatem. In cujus uſum vi-
delicet, Stoici ipſi, cuncta mundi creata, directa eſ-
ſe, conjecerunt. Errant proinde Tyrocinii chy- 9
mici Scriptores, quotquot variis mentiuntur fa-
bellis, Mercurii metamorphoſin in ſalem, aquam,
oleum, ad varios Medicaminum uſus, audentque
ſua inventa, hoc ſtabiliri argumento: Si enim au-
rum, corporum conſtantiſſimum, queat in vitrio-
lum, adeoque & in fumum evolare, quidni, idem
faciet multò licentioſiùs, Mercurius? At ego, re- 10
ſpondendo, proponam in limine, duas Philoſo-
phorum ſententias, longè veriſſimas, pudibundas
tamen hiſce argumentatoribus: ut hinc etiam
Chymiæ expertes, queant digito notare vanitatem
illius argumenti, utque pudore ſuffuſi, reſipiſcant
Tyrociniorum Authores. Quarum prima eſt.
Quòd ſit longè facilius, aurum, ex non auro con-
ſtruere, quàm aurum naturale deſtruere. Pudeat
ergo imprimis, eos, docere auri deſtructionem,
qui ejus conſtructionem ſe neſcire, inopes teſtan-
tur! Itaque vel mentiuntur, ac decipiuntur Ade-
pti Philoſophi, vel ipſi Scriptores Tyrocinii. Alte-
ra eſt. Si non vidiſſem argentum vivum, eludere
quamcunque artificum operam, adeò, quod aut to-
tum avolet adhuc integrum, aut totum in igne

permaneat, atq; utrolibet modo, servet impermutabilem sui, ac primitivam identitatem, identitatisque homogeneitatem anaticam: dicerem artem non esse veram, quæ vera est, sine mendacio, atque longè verissima. Adeò, ut quod supra est, est sicut quod est infra, & vicissim. Ignaros ergo se rei metallicæ produnt, quotquot docent, præfatas Mercurii, aurique metamorphoses. Nam utcunque ista metalla, per quædam mineralia sibi adjuncta, nunc specie olei, salis, vel sulfuris, per retortam pellantur, horumque larvam mentiantur: ablatis tamen ejusmodi adjunctis, semper idem manet aurum, idemque qui ante Mercurius, redeuntque in pristina corpora. Imò licèt aurum, radicaliter in partes heterogeneas, salem scilicet, sulfur, ac Mercurium se pateretur sequestrari. (quod nullatenus naturæ, nisi per unicum liquorem constructivum, est possibile) Istud tamen in Mercurii homogeneitate, est naturæ, & arti impossibile. Quippe qui auro est simplicior, majori, anaticaque idenditate constructus. Quia in Mercurio, non est reperibilis diversitas, qualis alioqui in tincturâ auri, hujusque albedine. Quod jam antè in fulfure, atque Mercurio Cupri distinxi. Nam etsi Mercurius Cupri totus factus sit volatilis: quia tamen, non spoliatur propterea sulfure interno sui, Ideo iterum reducitur in album, ac malleabile metallum.
11 metallum. Porrò ad quæstionem, quâ petunt, num ignis Veneris, sit spiritus vitrioli rectificatus? quædam de naturâ vitrioli, ejusque distillatione, per neminem ante me tradita, propalabo. Enimverò natura produxit sal quoddam minerale, acidum, quod Græci Chalcantum, ineptoque nomine, Latini, Atramentum sutorium, nominant.
12 tini, Atramentum sutorium, nominant. Chymici verò vocant vitriolum, quia translucidum vitri instar. Est autem sal istud, embyronati sulfuris imma-

immaturus partus, qui dum lambit venam cupri,
eam erodit, diciturque ideo cuperosum, sive cu-
prum erosum. Sin autem venam ferri, vel aliorum
mineralium, roserit, fontes parit acidos, ac diver-
sos, juxta venæ erosæ indolem. Quæ ex professo,
libello de fontibus Spadanis, ad longum sum pro-
secutus. Porrò, sive aqua ista, quæ salem embryo- 13
nati sulfuris, in se continet, cuprique venam ero-
sam, secum servat, per se stillet, coquaturque per
ignem, in vitrioli consistentiam: sive demum, suâ
sponte alibi coaguletur: id nequaquam ejus spe-
ciem, aut bonitatem distinguit. Siquidem nil ei de-
perit coquendo. Etenim dum aquosus liquor, sat
exhalaverit coquendo, sponte dein tandem, in fri-
gore coagulatur residuum. Solum at pretium vi-
trioli, variat venarum diversitas. Etenim prope
Antverpiam, dum è Pyrite, sulfur liquatum est,
reliquum, sub dio, exponitur, ac pro majori parte,
liquescit paulatim. Nam per ambustionem, sulfu-
risque fuligines, æruginem concipit, quæ à sale re-
siduo roditur, atque in scrobes, per pluviam dif-
fluit. Sic etiam vicini Eburones, ditiori venâ, suum
parant vitriolum. Alibi sanè, est vena ipsiusmet
cupri, coagulato sale sulfuris, dives, ac sponte stil-
lat, diffluit, coagulaturque, quæ alioqui fontis vici-
ni madore diluitur. Differentia itaque bonitatis,
consistit in salis puritate: non autem in opulentiâ 14
ac saturitate cupri (loquor enim non ut mercator,
ast. tanquam Medicus) differt quoque, propter
commissionem cujusdam peregrini. Si videlicet in
Pyrite, aut venâ cupri, commisceatur vena plumbi
(quod frequenter est obvium) vel fortè adest ma-
ligna Arsenici participatio (Arsenicum enim,
quia plerumque, metallis insidiatur, atque comita-
tur, usitato hinc nomine, vocatur, fumus metal-
lorum) Adeoque, quod aliàs esset legitimum vi-

triolum, fit nocuum medendo. Color autem lazureus vitrioli, plerumque præfertur viridi: fortè, quid ille oculos arrideat magis. Saltem facillimo negotio, ſimplicium impoſtores, ex viridi vitriolo, lazureum mentiuntur. Cæterùm Chalcitis, My-
15 ſy, Sory, Melanteria Græcorum, hodie periêre, tanquam venarum cupri, diſtinctiones inutiles, nam Græci, tantùm Alphabetarii, reſpectuque Germanorum, ignavum, quicquid veteres de re metallicâ poſteris edidêre. Sunt autem, qui cum Paracelſo,
16 vitriolum commendant, extolluntque in Medendo, quod ex cupri copia, cenſetur ditiſſimum: adeoque cunctis præferunt, quod ex ipſomet cupro conflatur. Quidam ideo candenti aut liquato cupro, ſulfur inſpergunt, magnoque ſic labore, ejus æruginem ſolicitant &c. Paracelſus verò, optimum in medendo vitriolum, per laminas cupri, ſale communi, atque ſulfure ſtratificatas, cæmentando parat. Recentiores hinc ſeducti, practeas cupri, per ſpiritum ſulfuris aut vitrioli vulgaris, iteratò diſtillant, donec planè nigræ ſint, atque friabiles, quæ demum liqueſcunt in aqua, fitque cærulea, quæ coquendo inſpiſſatur, ac in frigore concreſcit vitriolum. Sic nimirum adulteratur hodie, quod pro Cyprio venumdatur. Sub pace Paracelſi, ſcio atque comperio, vitriolum è Venere factum, longè in medendo, eſſe ignavius vulgari, quod caret ſuſpicione miſcellaneorum. Adeoque ſpiritum ejus, non eſſe niſi merum acetum minerale, privatum aporrheâ cuprei ſulfuris. Comperi nempe, vitriolum è Venere factum, longè pauperius eſſe foſſili. Item foſſile, cui plurimùm cupri ineſt, in meden-
17 do, ac diſtillando, pigrius eſſe vulgari. Nam diſtillavi vitriolum arte paratum, colore lazureum, neutiquam viſu, à Cyprio diſtinguibile: deditque parum ignavi ſpiritûs acidi: ceſſavitque mox infra

stra paucas horas omnis spiritus: atque residuum corpus totum, in fæcem nigram condensatum substitit, suumque mihi cuprum, ad vota reddidit. Siquidem cuprum, jam est metallum completum, non facilè destructibile, aut retrocedens ad sui principia. Adeò, licèt ignis atrocitate, minuatur: attamen quicquid ejus avolaverit, verè adhuc metallum est, ob rationes superiùs allatas. Equidem inter venas metallicas, nulla ęquè difficulter, ad perfectionem metallicam adducitur, ipso cupro (quod testatur Georg. Agricola) siquidem, ad minimum novies recoqui postulat, antequam inde cuprum emanet. Ubi interim aliorum metallorum venę, primâ liquatione suum fundunt thesaurum. Perfectionem itaque cupri Vena acquirit, per sequestrationem partium, sibi à nativitate mistarum. Sunt autem hæ, quæ primo enti suo adhuc alligatæ sunt: unde proinde cuprum jam perfectum, respuit, resistitque quàm pertinaciter, dissolutioni sui corporis: ac per consequens, nec potest inde haberi perfectum vitriolum Medicum, quod virtutem habeat de sulfure Veneris. Quippe hoc, non est è cupro separabile, nisi per omnimodam corporis metallici destructionem, prout antè docui. Partes ergo venæ cupreæ, à naturâ metallicâ
procul remotæ, ac primo enti viciniores, tribuunt 18
vitriolo, vim medicam, factitio chalcantho denegatam. Nam vitriolum vulgare, ac vile, ad minimum toto octiduo, suas spirat exhalationes, utcunque flagrantissimis reverberii flammis urgeatur. Quò ergo vena, liberior est ab aliena malignitate, viciniorque fuerit primo enti Veneris, remotior nempe à metallicâ cupri constitutione: eò sal ejus, propriâ sponte innatum, illique colliquatum, vitriolum profert inculpatius, spiritusque ditiores suppeditat, medendoque aptio-

19 res. Modus autem distillandi inusitatus hic est.

Recipe vitriolum commune, non suspectum peregrinæ malignitatis, bulliendo in ollâ amplâ liquescat, & coquatur, in siccitatem usque. Fractâ ollâ, vitriolum, instar lapidis induratum, teratur in pulverem. Fiat autem distillatio ad minimum 6. retortis simul. Sintque Retortæ vitreæ. Nam lapideæ omnes, porosæ sunt: quia omnis terra, poros retinet; eò quod post exsiccationem, necessariò aliquid non fixi efflat. Porrò retortæ, loricentur crustâ, quæ nec dehiscat, nec rimas contrahat, vel sponte decidat, sed vitrificetur nimium. Optimè quoque, collum retortæ eminens, amplo vasi recipienti connectatur, ne vel tantillum respiret. Recipiens autem, locetur in arenâ madidâ; item convexa ejus pars, integatur sacco ad dimidium repleto arenâ madidâ: qui saccus, renovetur aliquoties, intinctus aquæ frigidissimæ. Dimidium autem retortæ pulverato vitriolo impleatur. Distilla autem per gradus, ac tandem urgeatur carbone, quantum possibile est furno venti, qui propriâ crate flatur. Cum autem furnus venti, cessaverit spiritum, in vas recipiens dimittere, aperiatur à latere porticus, quâ viâ reverberium flammæ lignorum, subter retortam penetret, perseveretque per 5 aut 6 noctes, summo igne, naturæ possibili. Retorta videbitur tibi forsan liquari, in tantâ ignis procellâ: at nihilominus constans perdurabit: eò quòd exterior lorica terrea, vitrum detineat, combibatque: atque ita invitrietur, quantum operi sat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens, à collo retortæ sequestrare, flagrantissimo adhuc igne. Alioqui videbis in frigidiore statione, redire spiritus in fæcem, quæ illos expuit. Tum demum accipe Colcotar, sive fæcem, è distillatione residuam, quam à vitriolo Cyprico vero, Hungarico, vel saltem

tem

tem Goſlarico, reſervâſti. Sulfuri commiſta fæx iſta reſidua iterum comburatur, uſque in ſulfuris, omnimodam abſumtionem. Hanc autem dein irrorabis, & madefacies præfato ſpiritu. Is enim, uti ſtatim imbibitur; in patinâ, vel cucurbitâ vitreâ: ita inde repetitus, nil niſi phlegma aquoſum, atque inutile reddit, remanſo ſpiritu imbibito, in colcotare. Idque repetitim renova ſexies, aut ſepties, donec tandem ſpiritus affuſus, rubeſcat, qui ſupernatabit Colcotari. Quod ſignum eſt, ceſſandum à ſaturitate imbibitionis. Adeoque hoc dives Colcotar, bene exſiccatum, indatur Retortæ, diſtilleturque hoc dives Colcotar uſque in ultimos ſpiritus, jam flaveſcentes, olentes mellis grati
odorem. Memento tamen, abſtrahendum vas re- 20
cipiens, à retortâ adhuc candente, obturatoque per ceram, ore lagenæ fortioris, ſervandum hunc ſpiritum. Cui demum ſi aquam injeceris, vas ipſum diſſilit ſtatim. Ergo, ſolo ſpiritu prioris diſtillationis, compeſcitur hic ſecundus ſpiritus. Cujus vix unica libra transfunditur, de lagenâ in lagenam, quin unicæ ſaltem unciæ, fiat amiſſio. Itemque niſi recipiens, ab retortâ tempeſtivè, ut dixi, tollatur: videbis potiſſimum ſpiritum, refrigerato furno, rediiſſe in Colcotar, unde per ignem, fuit excuſſus.
Porrò fæx Colcotaris, è ſecundâ diſtillatione reſi- 21
dui, tota adhuc eſt cuprea, ac virideſcit multifariam. Unde 1. conſtat, quod antè monui. Nempe, ignem Veneris, non niſi per omnimodam, metalli deſtructionem, ſeparationemque, depromi, atq; haberi. 2. Hoc ergo faciendum, viâ longè occultiore. 3. Quòd vitriolum cupro dives, minùs aptum ſit diſtillationi, quàm aliàs commune. 4. Quòd vitriolum cupreum, fundat ſpiritum aceti mineralis ſalis: at non cupri liquamen volatile. 5. Ideoque ſulfur Veneris, rectè vocetur ſulfur Philoſopho-

rum,ad vitam longam aptum. Dulce inquam gustu,non autem acidum, aut acutum. 6. Quòd spiritus vitrioli, suprà edocti, sanet morbos aliquot chronicos. 7. Quodque ideo spiritus vitrioli, hactenus venales ac usitati, non sint nisi acetum minerale,adhuc in se adulteratum. 8.Qnod residuum Colcotar, sit vi medicâ ditissimum. 9. Quod præparatio vitrioli,ab Isaac Hollando,aliisque modernis præscripta, non miserit sagittas, ad verum scopum. 10.Quòd noster spiritus,suprà descriptus,atque sic rectificatus,quatenus volatilis,ac salsus,pergat usque in quartam digestionem,resolvatque excrementa morbosa, in itinere obvia, & per consequens etiam,tollat causam occasionalem,plurium morborum chronicorum. Jam itaq; tradidi pari-
22 formem modum distillandi spiritus salis marini, Salispetræ,atque similium. Memineris tamen, vitriolum in se habere terram Colcotaris: quapropter,cætera salia,optare terram figuli, exsiccatam, sibique exquisitæ admistam. Cæterùm jam antè
23 tradidi, modum præservandi à Lithiasi, per Aroph, itemque per cerevisiam cum semine Dauci, vel flavæ pastinacæ sylvestris, coctam: desisterem ergo,calamumque reponerem,atque relinquerem aliis me felicioribus, optando,ut quisque deinceps addat, quæ longè meliora invenerit. Nam cùm Duelech solam obsideat speciem humanam, anomaloque modo producatur ab excrementis ipsis, non autem oriatur per modum aliis infirmitatibus consuetum: videtur ideo etiam præ aliis morbis, in peccati vindictam, singulariter obnasci, puerisque adhuc innocentibus, ad majoris mali aversionem, à Deo permitti. Etenim quanquam bruta quædam, lapillos in se generent: tamen isti lapides,non sunt ex causis Duelech natales, neque in pœnam,aut tribulationes illis destinati: sed magis,

gis,

gis, in commodum humanum producti. Quòd si ergò Duelech, peccati culpam referat, peccatum verò, è ligno ortum traxerit: visum quoq; fuit mihi, quod sanitatis præservatio in Lithiasi, non solùm è semine Dauci, parilique aliquâ herbâ, sit exspectanda: sed ex ligno aliquo. Quapropter, verum quidem est, quòd lignum Nephriticum, nobis nuper ex Indiâ sit allatum: sed non proinde unquam mihi persuasi, divinam bonitatem Europæis tantisper denegâsse, ut etiam pauperi calculoso subveniret, donec multis expensis, tandem remedium post ter mille annos, ab Indis advolaret, satis in se pigrum alioqui. Daucus præservat quidem, sub continuâ, ac strictâ obligatione, prout Aroph confortat renes multo sumtu. Seriò itaque inquisivi, an non esset lignum aliquod, nostratibus familiare, quod vicem expleret Nephritici tandem nobis à Barbaris missi? Siquidem lignum peccati, lignumque vitæ, arbores erant, non autem frutices, multóque minùs, herbæ. Quamobrem olim observavi, principibus Germaniæ, fuisse vernaculum, quòd contra Lithiasin,, quotannis in 24
Majo, biberent quotidie, haustum liquoris è cortice vulneratæ Betulæ. Quem liquorem præservabant à corruptione aëris, illi affundendo oleum olivarum. Vulneratur. Arbor Germanis *Birckenbaum*: nostratibus verò *Berken-boom* dicitur. Vulneratur enim cortex Betulæ, propè terram, in trunco, mense Martio, circa tempus, quo solet vulnerata vitex, plorare novellum liquorem, è terrâ haustum. Sed is liquor Betulæ, est totus aqueus, ac penè insipidus. Sin autem ramus aliquis, spissitudinis trium digitorum, ad semidiametrum vulneretur, inditaque lanâ repleatur, statim flet liquorem non ingratum, at subacidulum, qui etiam in ipso Lithiasis tormento, solatur afflictos, tribus,

quatuorve cochlearibus assumtus. Meracior ergò est, qui supernè à ramis, quàm, qui infernè, è trunco fluit. Aquosus autem planè, qui prope terram effluit. Considerabam enim statim, id accidere, quatenus ascendendo, transiret per corticem subrubeum, qui esset tanquam jecur arboris. Sed cum ille cortex, toto anno, esset absque notabili gustu: cortex autem extimus, albus & tanquam membranaceus, haberet saporem, atque suffitum, tanquam optimæ therebintinæ, divulsi per semipedem, exteriorem corticem circumquaq; abs trunco, ac observavi, quòd nihilominus, liquor, qui è ramis stillabat, esset ejusdem gustûs, quo antè. Mirabar ergò, unde diversitas ista liquorum, unius atque ejusdem arboris, manaret. Denique mirabar, quòd ramulus aliquis, unico die, facilè ploraret liquoris libras 8. vel 10. qui aliàs totâ æstate, non tanto alimento opus habet, nec locum, quo tantus liquor asservari posset, multoque minùs radix, aliis ramis singulis, sub decuplum tantundem liquoris largitur: nec tamen proinde, aliis ramis deesset sufficiens alimentum: quanquam alioqui, radix, multam illam quantitatem illius liquoris, attraxisset, atque profudisset per alios aliquot ramos. Considerabam itaque, quòd liquor iste, similis esset synoviç, profluentis è vulnere; imò cœpi detestari illum, quasi contagium mortis aut putredinis in se contineret, nec sanitatem dare posset, si in se, jam integritatis culpam gereret. Attamen comperi, tam ipsum Betulæ lignum, quàm ejus corticem rubrum, spoliata esse vi medendi; corticem autem album instar pergameni, foris ramis junioribus adnascentem, facilè inflammabilem, atque sapore therebintinæ insignitum, vix de se virtutem, in decoctum spargere. Cogitavi itaque, vim liquoris præfatam, non prodire à radice,

non

non à ligno, non denique à cortice ſubrubro, utneque tandem, à cortice albo, quippe qui ſibi in caudice, non paſſim eſſet continuus. Tentavi ergo corticem iſtum diſtillare, cùm per ſe, tum cum additamento lixivii tartari: at ſanè liquor è vulnere rami ſtillatus, longè antecellebat oleum, atque ſtalagma corticum. Redactus ergò ſum, agnoſcere liquorem illum, ſponte è ramis vulneratis fluentem, tam abunde, eſſe merum Lithiaſis balſamum; neque illi obſtare, quòd mea petulantia illum effluenti aquæ de vulnere, aut ulcere compararem. Siquidem vulnus atque ulcus, quòd nobis mortem, Betulæ nil tale adfert, aut promittit. Eſt ergo liquor ille Betulæ, medicamen à naturâ promiſſum, per vulnera ſolicitatum: adeoque eſt urgere naturam, ad proferendum balſamum ſibi naturalem, quem aliàs nuſpiam proferret. Quapropter tenellos, ſubnigricanteſque ramulos (unde ſcopæ atque virgæ noſtratium fiunt) qui tumentes gemmas, nondum frondoſas haberent, malleo ſuper lapidem, vel incudem conquaſſatos, juſſi concoqui aquæ, ad cerevisiam fabricandam deſtinatæ: cui cereviſiæ, ſi poſtmodùm Dauci ſemen, aut becapungam aſſociaverim, ſortitus ſum effectus, ad Lithiaſis præcautionem optabiles, potentioreſque adhuc, ſi iſti cereviſiæ, liquor ille Martialis, è ſuperioribus ramis collectus, infuſus fuiſſet, poſt ſedationem maximam ebullitionis ſuæ, quàm vina, atque cereviſiæ in cadis ſponte tolerant. Comperi namque imprimis, quòd ejuſmodi potus, è Betulâ, 25
diureticorum metum tolleret. Eò quòd dolores Lithiaſis, atque contracturas, laxet, tam in lumbis, quàm inteſtinis (hinc namque unica Lithiaſis etiam colicos dolores ſuſcitat, non minùs ac ſi fomes ejus, inteſtinis ineſſet) itemque dyſuriis, atque ſtranguriis, etiam ſenilibus, idcircò medetur. Calorem

lorem item jecoris, velut ex adacta spinâ oriundum, mitigat primùm, ac dein tollit. Denique sponsus quidam, ligatus per menses quinque, ne sponsam suam attingeret, pedissequam interea imprægnavit. Postmodùm, exortis inter desponsatos jurgiis, dixit sponsa, se nefas cum pedissequâ, dissimulâsse, ut exploraret, an frigidus, an verò maleficiatus esset, & quo titulo divortium tentaret. Tandem, soluta est Ligationis incantatio, per potum præfatæ cerevisiæ, repertusque fuit maleficiatus, non autem frigidus. Denique, quidam in angulo areæ, ex consuetudine, lotium solvens, mox stranguriâ cruentâ, ac crudeli afflictus, decubuit. Medentum autem quælibet remedia, fuêre frustra: præterquam, quòd quoties biberet de præfatâ cerevisiâ, levamen insigne perciperet: sed quoties surgens è stragulis, obambularet, mejeretque loco solito, statim recidivas patiebatur. Tandem visus est clavus è veteri, atroque ligno querno, infixus loco, quo solitum solvebatur lotium. Evulso itaque, & cremato illo clavo, prorsus à potu illius cerevisiæ, liber remansit à cruentâ stranguriâ. Memini tum, quòd Karichterus hujusmodi incantamenta, scribat se solvisse, solo mictu per scopas Betulæ.

Caput IX.

Sensatio, insensilitas, dolor, indolentia, motus, & immobilitas per morbos suæ classis, Lepram, Caducum, Apoplexiam, Paralysim, spasmum, Coma &c.

1 Solus attritus reputatur causa doloris Nephritici. 2. Probatur oppositum. 3. Ureter enim sic sensu careret. 4. Definitio doloris, juxta Scholas. 5. Opinio veterum ac Modernorum, de organo primario sensuum. 6. Quin docet nil præter verba inania. 7. Implicita Scholarum blasphemia. 8. Cerebrum non esse organum immediatum sensûs & motûs. 9. Quid Scholas circa hac deceperit. 10. Melior quorundam atten-

attentio. 11. *Unde sic sibi persuaserint.* 12. *Meditatio Authoris circa sensum & motum.* 13. *Speculatio circa solutionem continui in Vulnere.* 14. *Pars solida non sentit ex se.* 15. *Tria motui subordinata organa.* 16. *Recedunt Scholæ à priori suppositione.* 17. *Nervum non esse organum proprium omnis sensûs.* 18. *Consideratio Lepræ.* 19. *Omnes nervi, motui dicati, sentiunt etiam.* 20. *Errores Scholarum circa Lepram.* 21. *Error Paracelsi.* 22. *Inconstantia Paracelsi.* 23. *Insensilitas Lepræ unde.* 24. *Psora, & lues Veneris, quî differant à Lepra.* 25. *Scabies non postulat remedia interna.* 26. *Admonetur Lector.* 27. *In quo sita sit difficultas sanandæ Lepræ.* 28. *Hippocrates nondum noverat subjectum immediatum sensûs.* 29. *Vita quid.* 30. *Propinquior doctrina de sensu.* 31. *Immediatum subjectum sensûs.* 32. *Surda definitio de anima sensitiva.* 33. *Quomodo contingat sensatio.* 34. *Cur pro sensatione non sit opus recursu ad cerebrum.* 35. *Sedes mentis.* 36. *Quid dolor.* 37. *Quo sensu dolor sit actio & passio.* 38. *Dolor, & morbus, quo initio fiant.* 39. *Qualis Ira, & furor, hoc loco.* 40. *Dolor, quale pathema.* 41. *De Apoplexia.* 42. *Modus traditus fiendæ Apoplexiæ ridiculus.* 43. *Paracelsus, circa hunc locum, æquè frivolus ac inconstans sibi.* 44. *Meditatio Authoris.* 45. *Absurda aliquot Scholas comitantia.* 46. *Causarum nova distinctio.* 47. *Præclusio arteriarum in gutture, quid arguat.* 48. *Apoplexiam positivam hactenus ignorari à Scholis, & practicantibus.* 49. *Apoplexiam & Paralysin non fieri ex affluxu pituitæ in sinum cerebri.* 50. *Ridiculus Galenus in plexu retiformi cerebri.* 51. *Examen aliquot remediorum.* 52. *Apoplexiam non esse primarium Cerebri affectum.* 53. *Præcordiis inesse gustum.* 54. *Probatur deuteropathia ab imo.* 55. *Proprietates capitis quousque ascendant in se.* 56. *Apoplexia vera, est positiva, non privativa, illamque Scholæ ignorant.* 57. *Scholarum stupor stupore digitorum notatur.* 58. *Multiplex adynaton Scholarum Apoplexiam privativam consequens.* 59. *Stupescunt Scholæ in stupore tactûs* 60. *Historia stuporis manuum à Quartana.* 61. *Ortus Apoplexiæ positivæ.* 62. *Paralysis est contractura Medullæ nervalis.* 63. *Paralysis sæpe absque Apoplexiâ.* 64. *Colli brevitas quid arguat.* 65. *Frictiones in Apoplexia unde institutæ.* 66. *Cur sint ridiculæ.* 67. *Anxietates* Scholarum. 68. *Frictio cutis, contradicit pituitæ cerebelli.* 69. *Generatio anodyni Apoplectici.* 70. *Cur Apoplexia à Germanis dicatur ictus.* 71. *Probatur locus Apoplexiæ in Duumviratu.* 72. *Cespitatio Scholarum circa examen proprietatis simplicium.* 73.

Contra

Contra thesin Scholarum, de pituita quarti sinûs Cerebri. 74. *Anxietates Scholarum de læsione sensûs, sospite motu, ac vicissim.* 75. *Per theses aliquot explicatur, cur sensus lædatur, sospite motu.* 76. *Apoplexia per modum hæreditariorum, latet in formatrice seminis.* 77. *Contra causam Apoplexiæ Scholarum.* 78. *Contra causam Paralysis Scholarum.* 79. *Causa Apoplexiæ.* 80. *Apoplexiam non constare causâ privativâ.* 81. *Apoplexiæ definitio.* 82. *Quid Paralysis vera.* 83. *Varia narcotica.* 84. *Soporifera, ut talia, non sanare dementias.* 85. *Quid in hoc deceperit Scholas.* 86. *Anodynum dulce innocuum.* 87. *Cur anodyna, ut talia, non præsupponant frigus.* 88. *Quid somniferum.* 89. *Anodynum epilepticum differt ab apoplectico.* 90. *Reditus ad dolorem.* 91. *Consensus est peregrinus dolori.* 92. *Vnde dolores concentrales astris.* 93. *An cruor informetur ab anima.* 94. *Sensus, ac dolor, in quo subsistant.* 95. *Quid faciat dolorem, & quo pacto.* 96. *An sensus fiat passivè.* 97. *Primaria causa doloris, ac sensus.* 98. *Scholæ ponè manent.* 99. *Spectat huc consideratio vitæ.* 100. *Vanum Scholarum subterfugium.* 101. *Demonstratio ignis, ut inde dolor & sensatio elucescant.* 102. *hac Scholas latuere.* 103. *Ad investigandum agens proprium doloris, quid considerandum.* 104. *Regula Scholarum, de activitate simplicium, arguitur obiter.* 105. *Vnde delusæ Scholæ.* 106. *Probatur paradoxon contra Scholas.* 107. *Sensibilia agunt in sensum duntaxat occasionaliter, sive sint pharmaca, sive non, excepto igne.* 108. *Explicatio virium, quibus fiat Mediis.* 109. *Sensatio consistit in judicio vitali, ideoque & animæ.* 110. *Quædam consequentia ad præteritorum demonstrationes.* 111. *Vnde vires pharmacorum in Scholis alienatæ sint.* 112. *Quàm differenter ignis agat.* 113. *Scholarum inadvertentia.* 114. *Sequela aliquot è præcedentibus deductæ.* 115. *Dolorum differentia.* 116. *Dolorum comes contractura.* 117. *Dolor Lithiasis.* 118. *Opinio Scholarum de Spasmo vel Crampo, stolida.* 119. *Manifestatur falsitas.* 120. *Errores obvenientes.* 121. *Aliquot negligentiæ Galeni.* 122. *Galenus propriâ oris censurâ, nomen medici amittit.* 123. *Galenus commenta puerilia tantùm docuit.* 124. *Argumenta in contrarium.* 125. *Concluditur Scholarum error de Spasmo.* 126. *Ridiculæ similitudines à Scholis usitatæ.* 127. *Aliquot notabilia.* 128. *Quomodo fiat Spasmus.* 129. *Probatur duplex musculorum motus.* 130. *Spasmus propriè non est affectus capitis.* 131. *Exempla contractorum.* 132. *Visio colica contracta in puero.* 133. *Arteria unde indurescat.* 134. *Variæ contractura.*

135 *Crampi*

135. *Crampi caussas latuisse.* 136. *Scholarum neglectus.* 137. *Gradus dolorum.*

Dolor nephriticus, è primariis ac molestissimis 1
unus, immanis, & atrox plurimùm. Scholæ
enim, tanti doloris causam, attritum, ab arenâ vel
calculo factum, accusâsse, quiescunt. Mihi autem 2
persuasi, illâ responsione nil prorsus satisfactum.
Ideoque ulteriùs inquisivi. Eò quòd minutulus
calculus aliquis, è rene labens, primis vicibus immaniùs doleat, quàm grandior postmodum aliquis, quem tamen indubium est plus suo attritu, ureterem torquere, excoriare, atque distendere. Si quidem adultis non ampliùs indies accrescunt partes spermaticæ primæ constitutionis, adeoque nec ureter ampliatur pòst per tot calculorum descensum. Denique, exile sabulum suo sæpe dolore permolestum fuit, suumque hominem in cubile dejecit ejulantem, antequam è rene prodiret, quodque ideo nunquam adhuc affrictu vel attritu suo injurium fuit. Nec etiam sat est, pro tam acerbi doloris causâ propriâ, at totali, dixisse attritum. Nam ureter toto suo ductu, non habet com- 3
mercium inserti sibi nervi; qui ideo deberet etiam.
sensu carere, ac per consequens, etiam dolore. Si- 4
quidem Scholæ, dolorem definiunt, tristem sensationem, ab irruente nocuo factam. Si ergo tenue, insipidumque, omnis acrimoniæ, & attritûs expers sabulum, parvusue grumus, non sit insons, quia nec indolens: certè, de causis, prosapia sensûs, atque doloris, cum suis circumstantiis, attigisse, non erit tractatui Lithiasis incongruum. Primò itaque, & in limine sensûs Tactûs, dolor æstimandus
venit. Etenim proinde Scholæ, docent, cerebrum, 5
esse sensuum omnium, motuum, ac per consequens, quoque doloris ac insensationis, primarium

rium, ac principale organum. Quod ſcilicet diſcerneret ſenſuum objecta, per ſpiritus animales, quaqua verſus ex ſe dimiſſos in omnes nervorum propagines, ſenſationum ideo cunctarum ut patronos, ita & internuncios, atque diſcretores. Magnum aliquid in hoc dixiſſe, ſibi præſumunt. Diſtinctiùs dicam. Et adhuc nil dixero. Vel rem ſaltem dicam, quæ nihili. Fatentur nimirum Scholæ, cerebrum nil aut vix, in ſe ſentire: atque in eo eſſe inſtar Primi Motoris univerſalis, quem moderni, (etiam
7 Catholici,) cum Ariſtotele, jubent debere eſſe immobilem, ſi cætera cuncta movere debeat (quaſi primus Motor ineffabilis, nequeat ſe movere, aut debeat eſſe immotus totuſque immobilis, imò agat, ac perficiat, per ſui attactum motus localis, in
8 momento univerſa.) Qui revera non movet quicquam, niſi abſoluto, & abſtractiſſimo nutu Omnipotentiæ (ſitque hoc Scholarum abſurdum, apud probos pro blaſphemiâ, per parentheſin, heic annotatum.) Non eſt tamen cerebrum, prima-
9 rium, ſive adæquatum ſensûs, motuſque organum: cum in ſe ſit immotum, & ſenſu orbatum. Scholæ etenim, cernentes, quod, vertebra dislocata, eo ipſo quoque abſque ſenſu, & motu eſſet, quicquid nervis, illâ vertebrâ inferioribus, ſubjiceretur: ſtatuerunt ideo confeſtim, ipſum cerebrum, hujuſque vicariam ſpinæ dorſalis medullam, adæquatum or-
10 ganum ſensûs, ac motus. Alii verò Scriptores, propiùs attendere volentes, cum cerebri ſubſtantiam agnoſcerent, & faterentur ſenſu tactûs orbam, nec moveri arbitraliter: Membranam verò duplicem, Meningis nomine dotatam, acutiſſimi eſſe tactûs, licet immotam: decrevêre omnem nervum, utcunque exilem, duplici ejuſmodi membranâ obtegi, eamque ab utraque meningum cerebri mutuari: nervorum iſthanc membranam (conſecutivè

vè scilicet) formari sub unicâ plasmationis operâ, & seminis fabricationis labore. Usque adeo & hi voluere, nervum omnem, suum sensum ab integente membranulâ desumere : nequaquam à sui substantiâ, medullari cerebri respondente. Notabant fortè,quòd in stomacho,& utero,tantę in nu- 11
dis membranis, tamq; excellentes virtutes inquilinæ essent : ideò nec mirum, Meningibus persimile quid contigisse, ex ejusdem juris prærogativâ. Ego autem aliter prorsus processi, ad sensûs & doloris investigationem,motûs sensusque organum, obje- 12
cta, & causas. Considerabam primò,dum, vulnus adhuc recens est, vix dolere : mox autem,dum vulneris labra tument, æstuantque ; vulnus dolere acutè. Atque iterum, dum sua labra flaccescunt, siduntque, vulnus adhuc apertum, attamen esse penè indolens. Unde collegi,quòd continui so- 13
lutio, debeat quidem in fieri esse: in facto esse autem ,si non accesserit inconveniens, vix dolore solutum. Ratus sum itaque mecum; Non dolet solutio, tanquam continui separatio: multoque minùs dolet calor,perendie in vulnere subortus; cujus nempe proprium est, duntaxat calefacere, non autem dolere. Sin autem calor aliquis externus, aut peregrinus, in gradum delatus, cremet: dolet quidem, at non ut calor : sed ut solutiones continui,atque insuper indispositiones acrimoniæ suscitans, ac fovens saltem, prodiensque ex alia radice, nostri œconomiam vitiante. Profectò, quia 14
corpus, sive pars solida, ex se non sentit. Quia potiùs est cadaver. Sensatio ideò nimirum ad solam vitam spectat. Cumque Scholæ scirent, cerebrum nullam, aut saltem obscuram vix sensationem habere : maluere ideo nervum subjectum primarium credere sensûs, motûs, atque doloris. Cerebrum videlicet, fontale quidem sensûs motusque

initium : attamen nervum immediatum doloris ſenſuſque ſubjectum fecere. Motum autem, licèt aliquid magis materiale, tamen voluere ex altiori
15 voluntatis arbitrio dependere, illique ſubjici. Sic nempe, ut voluntas ſit principium imperativum motûs: nervus autem organum delativum imperii arbitralis : & tandem muſculus inſtrumentum
16 executivum voluntatis. Sed ſenſationem intelligunt in nervo, tanquam ſubjecto, fieri mediante ſpiritu animali. Quem vocant animalem, ab arteriis quidem hauſtum, at in cerebro ad ſuos uſus recoctum. Agnoverunt ideò, nervum per ſe quidem eſſe abſque ſenſu, perinde ut cerebrum, ac cætera membra ſolida: quamobrem ſpiritus animales,
17 volunt eſſe ipſius ſensûs, atque motûs, primitivos ſentientes, atque moventes effectivos. Quibuſcum nondum convenio : ut neque in hoc, quòd nervus ſit organum, atque primarium ſubjectum, omnis ſenſationis. Nam quis neſcit, quòd in ſano, quælibet pars pellis ſentiat, non tamen ſubter ſe nervum gerat? Non enim concedo, quòd concepto ſenſibili, in partibus extra nervum, ſpiritus retrogrado motu recurrat in nervum, ut conceptum ſenſibile, communicet cerebro, tanquam ſenſuum origini; ut inde remeando, tum demum in parte læſa, vel attactâ, doloris, aut complacentiæ ſenſus, efficiatur. In terminis namque, ureter ſummè dolet, abſque nervi alicujus inſertione. Sic & ulcera cava, ſæpè carne ſenſitivâ replentur : nec tamen in illa, nervi de novo ſuccreſcunt : cum partes primæ conſtitutionis, ſemel ablatæ, non recreſcant : uti nec, quæ ſunt primæ conſtitutionis, per cariem ex-
18 eſa, ampliùs reſtituuntur.

Sed opportunè lepræ ſtupiditas, inſenſilitaſve, huc occurrunt. Siquidem in carnem adactum ſtylum, vel acum, penitùs non ſentiant. An igitur creden-

dendum, leprosos nervis orbatos? Vel an illis sint à carnosa membranâ nervi abtruncati? spiritu animali privi, vitáve orbati? oppilatique, prout paralyticis dicuntur? Ergone nervi tactûs, per totum corpus illorum, erunt obturati, solique libero motui nervi illorum inservient? erunt, inquam, motivi nervi, solo jam sensu destituti? Fateor equidem, ex anteriori parte cerebri, ad oculos, aures, 19
palatum, linguam, nervos dispergi, soli inservientes sensui, nec ad musculos, velut propria motûs organa, deflectere: sed nemo quoque inficiatur, quin nervi, motui dicati, & qui utrimque per vertebras egrediuntur, etiam sensum largiantur. Quid enim, si in Leprâ nervus, motus effector, per spiritum animalem, jam motus sit, nec tamen sensus facultatem habeat? Cur ergo in Paralysi, sub læsione ejusdem nervi, tollitur tam motus quàm sensus; in Lepra autem solus tollitur sensus. Inprimis Scholæ tenent Lepram incurabilem, & can- 20
crum universalem corporis. Nam, dum putant, cancrum particularem, esse incurabilem; multò magis universalem. Qui Galeni garritus, ad hoc compositus est, ut per sanandi impossibilitates, suas excuset ignorantias, insumendique laboris pigritiam, ac inclementiam. Cancer enim in carne est acutissimi doloris, & continuæ exesionis. Lepra verò est in carne indolens. Non video ergo, qualiter Lepra apud Galenicos cancer erit. Denique 21
errat Paracelsus, qui Lepram existimat privatam omni sale, atque hactenus illi sit proprius stupor insensilis. Quasi ipse sensus tactus, in sale solo esset. Nam Lepra, sua habet ulcera: &, juxta eundem Paracelsum, totidem sunt ulcerum species, quot salium. Ergò, secundùm suam ipsius doctrinam, Lepra fluit à sale abundanti. Donemus Paracelso, (absque veri tamen indagine,) excrementum alvi in

leproso, scatere granulis salis, ejusdemque lotium, nil quicquam salis marini, ampliùs liquefacere: (quorum tamen utrumq; à Paracelso est somniatum:) non tamen istud argueret, carni, aut sanguini Leprosi, suum deficere salem; multò etiam minus, ideo carni, sensum tactûs deficere. Nam primò, hæc de Lepra illius sententia, propriam doctrinam, de tribus primis corporum principiis, funditùs evertit. Dein, prout in nobis, quotidie ex insipidis, & non salsis manifesta conficiuntur salia, lege digestionis humanæ: Sic, quanquam digestionum excrementa, non essent nisi merum sal, non tamen proinde cruor, suo sale orbatus esset. Quippe qui suum salem, suæque constitutionis necessaria, non mutuat ab excrementis. Imò sequeretur potiùs, cum Lepra, sit tam abundans salis productrix in excrementis, non defuturum etiam cruori suum salem. Perinde, dum ex ulceribus fluit synovia continua, ac planè salsa, propterea residuus cruor, suo sale non caret, aut sensus in carne non minuitur: sed potiùs, dolorem & acrimoniam auget. Sic etsi in Hydrope aqua salsa, confestim quandoque abdomen distendat: non tamen
22 sensu tactûs carent Hydropici. Paracelsus enim, alibi cruorem definit merum Mercurium humanum, à quo ejusmodi excrementa, specie sulfuris putridi, itemque serosi, inutilis, ac superflui salis, sint sequestrata. Aliàs iterum, sui immemor, sanguinem definit salem rubini. Quasi sal esset tinctura rubino, aut tinctura cruoris è sale foret. Etenim tria prima facit ad lubitum volubilia, non secus aeque Humoristæ, suos humores, & calores ad lubitum accusant: eosdemque, quòd magis est, causas ajunt, morborum & mortis: sed & sensationis, ac motûs authores. Phy! siccine ludendum ad lubitum cum naturâ, morbis, cruore, & morte

proxi-

proximi? Medicina namque res planè seria est; & quandoque pellem pro pelle daturus homo. Etenim sal in cruore, carne, solidis, &c. non apparet, nisi in postremâ, ac artificiosâ initiorum illorum separatione, post mortem, & quidem per ignem. Nimirum postquam sensus tactus, dudum est extinctus. Non inserviunt ergo ejusmodi principiorum somnia, speculationi de motu, ac sensu. Stigma, à Diabolo sagis impressum, has prodere solet, quia locus stigmatis, per totam vitam, sensu caret, suasque semel impressum causas insensibilitatis habet naturales, per modum Lepræ, certo tamen exilique centro, conscriptas. Nam, velatis sagę oculis, si acicula, illo stigmatis loco, ad finem usque intrudatur, punctura illa fit absque sensu. Saltem is locus, absque sale, ac putredine, miro conservaretur privilegio, per totam vitam, cum alioqui, vita Paracelsica, sit mumia, cum liquoris salium commistura: longè igitur sanior est Hippocratis doctrina, quæ spiritum sive flatum æthereum, & animalem, decernit immediatum organum sensûs, doloris, motûs, voluptatum, convenientiæ, symboli, attractionis, repulsionis, contracturarum, relaxationis, alteritatum etiam quarumcunque. Adeo ut sibi appropriet objecta sensibilia, atque inde sibi fabricet ipsas sensationes. Contingit namque, si forsitan spiritus iste, ob profundas speculationes, vel insaniam, occupetur, quòd corpus dolores non sentiat, famem, frigora, sitim, &c. Memini namque, prædonem, torturæ cruciatus elusisse, haustu aquæ vitæ, & allii frusto: quibus tandem carens, fassus est sua crimina. Sed Lepræ stupor, ac insensilitas, 23
est in carnis habitu ac nervis subjectivè: non autem in imaginationis orbitâ; effectivè autem, ac occasionaliter, in quodam veneno. Est autem istud venenum, cruentum anodynum, glaciale, ac pro-

 pemo-

pemodùm mortificans, horrendo ac fætido contagio communicabile, ac emanans. Quorſum Sacra, Lepram, è cœtu hominum ſequeſtrandam jubent. Incipit autem hoc venenum glaciale, ab extra, ſentiuntque ideo internos dolores: itemque
24 frigus externum, & calorem. Non tamen vulnera aut ictum. Eſt Pſora, ac ſcabies multiplex; atque lues Veneris, veneno inquinante infamis: Sed differunt ſpecie, tam naturâ veneni, quàm ſubjectorum diverſitate. Scabies nimirum, pellem duntaxat inficit. Sic ut cutis, nequeat alimentum ſibi deputatum, in propriam vertere alimoniam: ſed pleramque eius partem, in ſalſum contagioſumque ichor traducat. Quod ſcilicet, eſt de proprietate pruritivi, atque urticalis ſalis, &c. Idcirco ſca-
25 bies, non poſtulat interna remedia: ſed ſola topica, quæ iſtud pruritivum ſal, ſunt enecando. Lues Veneris verò, cruorem præcipuè affectat veneno mordaci, purulento, ac putrefaciente. Aſt Lepra reſpicit ſpiritum influum maximè, veneno anody-
26 no glaciali. Indulge, Lector, quòd verborum penuriosâ ſuppellectile, cogar uti paronomaſiâ. Quia, ut rerum eſſentiæ nobis ſunt ignotæ à priori, iiſque ideo deficiant nomina propria, cogimur à proprietatum ſimilitudine, venenorum conditiones in morbis mutuare, atque deſcribere: ut ſi non ***Propter quid***, ſaltem ***quia eſt***, definitio procedat à conſanguineis. Sic dico, venenum Caduci eſſe cum adſtrictione inebriativum, ſoporativum, ſimulque ſyncopizans: nec ideo contagioſum: quia intrinſecum, nec fermentale. Sic Lepra, venenum habet anodynum, non quidem ſoparativum: ſed glaciale, propemodùm mortificans, cum infectione ſpiritûs ſenſitivi, ideoque potenter contagioſum, præcipuè in regione fervidâ, ac ſudoriferâ. Prout enim frigus tollit ſenſum tactûs, conglaciando, &

abi-

abigendo vires introrſum : ſic quoque Lepra, ſibi
elegit, atque paravit anodynum, non frigefacti-
vum ac ſoparativum : ſed alio titulo glaciale. Non
ſecus atque perniones ulceribus forantur, tanquam
ſi igne ambuſti: qui tamen ſæpe ante vel poſt hye-
mem obveniunt iis, qui totâ hyeme, in hypocau-
ſtis nullum ſenſere frigus. Venenum Lepræ ita-
que, hac in parte, frigori effectualiter correſpon-
det, licèt non in qualitate primâ elementali. Ne-
que ideo Lepra etiam totaliter mortificat, per mo-
dum Gangrænæ: ſed tantùm partem, quàm ulce-
re ſigillat. Imò nec etiam, inde ſe procul dilatat
confeſtim, quia eſt ex veneno glaciali conſtrin-
gente, inſenſilitatis authore. Eſt autem difficilis ſa-
nationis, propter contagium glaciale, ac ferme 27
mortificans, ſpirituſq; ſenſitivi oppreſſivum. Quo-
niam, quatenus intimè confermentatur ſpiritui
ſenſitivo, dum ad extrema emanaverit: ideò tolli-
tur difficulter, niſi per remedia acceſſum haben-
tia, ad prima noſtri penetralia: ut nimirum ita ſpi-
ritum vitæ confirment, quo poſſit ſuperare præfa-
tum venenum, ſimulque novo vere, ſuffundere
glaciem præcedentis hyemis. Ac quanquam iſtud
venenum ſit fermentale, ratione veneni: ideoque
etiam exiguâ ſui quantitate, conetur ſerpere in o-
mnia deinceps: non eſt tamen aptum, ut adæqua-
tè ſpiritui confermentetur, propter vim, atque no-
bilitatem pugnacem ſubjecti, in quod recipitur,
conſtringentemque, ac torpidam ſegnitiem gla-
cialis indolis. Iſta eſt nempe in contagioſis diffe-
rentia: quòd quorundam venena recedant, ac ſe-
parentur ſponte vel arte, deſerantque corpora à ſe
infecta: aliorum verò, nulla ſpontanea ſperetur di-
viſio. Lepræ etiam glacies, magis obſidet exte-
riora, quia glaciale malum eſt, & à calore innato,
foràs protruditur; idcirco namque, magis aſtan-
l 4 tes

tes extrorſum contaminat, quàm interiora viſcera, ſecum contigua radici, in unitate vitæ. Nemo autem medentum, curavit unquam Lepram, qui non fuerit potitus liquore Altaheſt. Qui cum ſit tædioſiſſimæ præparationis, nemo, etſi artis gnarus fuerit, ad ejus conſecutionem perveniet, quem Altiſſimus, ſpeciali dono, non eò deduxerit. Particulari etenim privilegio ſit oportet electus, ac dotatus, ſi potiri illo medio debeat. Per quod ſcilicet, tam ſenſitiva, quàm inſenſitiva ſublunaria, æqualiter penetrantur, uſque in radicem ſeminalem, atque intrinſecam primi entis: idcircò etiam cuncta ſub ſe domat, & commutat, abſque reactione patientis, agentiſque depauperatione. Etenim fruſtra eſt alioqui, quicquid ſpei aliunde ſibi perſuaſerit Lepra. Olim proin Leproſorum, ſoli Meſſiæ in ſignum data ſanatio. Primogenita mea adhuc quinquennis, leproſa evaſit, magis magiſque: ac tandem ulcera livida, corneæque ſquammæ albæ, per totum corpus ſubnatæ ſunt. Recenter autem tum emerſit imago D. virginis, multis miraculis in noſtrâ urbe, hoſpitali D. Jacobi, celebris. Puella ergo, jam ſeptennis, optabat adire locum, & avia cum ſuâ nepte, eò properant, reditque poſt horas ſana, deciduntque confeſtim ſquammæ. Mox poſt annum, rediit repentè eadem Lepra. Ac faſſus ſum me reum, quod honorem D. Virginis ſubticuiſſem. Redit itaque filiola cum aviâ ad ſacram imaginem, iterumque ſanata rediit, & ſic deinceps manſit. Ego autem reditum Lepræ timens, miraculum propalavi, ſcriptoque publico, faſſus ſum favorem, atque clementiam divinam. Cui ſit omnis laus & gloria, cum nominis ſui ſanctificatione in æternum!

28 Dixi jam ex mente Hippocratis, ſenſationem, tam effectivè, quàm ſuſceptivè, conſiſtere in ſpiritu animali. Sed quia ſpiritus ejuſmodi

modi

modi omnis, mortuus est, ac cadaver, nisi à vitâ ipsa illustretur: & quia ipsa vita, in illo spiritu, non est illi propria, atque inseparabilis: sed vita, est à spiritu vitali, sive animali, (utrumque nunc confundo in nomine,) toto subjecto distincta; (quod alibi de vita longâ, manifestius:) ideò inprimis liquet, quòd spiritus ille vitalis, non sentiat immediatè; sed sit ipsamet vita, quæ propinquiùs, & imdiatiùs sentit, ac dolet in illo spiritu. Enimverò demonstravi in tractatu *De formis rerum*, quòd vita, 29
sive forma rerum, sit quædam lux, specialis creatura, lucens in suo hospitio, per omnes partium satellites, non sit tamen substantia, neque accidens, utcunque præ tantâ rei novitate, crepet Schola Peripatetica. Quod paradoxon, per Mathesin demonstravi, & Mechanicè, libro *Elementorum*. Adeoque hîc assumo, ut sat alibi probatum. De sensatione ergo, atque sensu, loquar multò propinquiùs, quàm Hippocrates: ut, si sensatio, olim fieri dicta sit, cum passione corporis, in quâ, spiritus, impetum faciens, recipit impressionem rei sensibilis, quæque ideo abusivè dicitur ipsamet species sensibilis: intelligamus modò, hanc impressionem unico momento eodemque puncto, insinuari vitæ, sibi inexistenti. Sub quâ nempe insinuatione, applicatione, ac adaptatione, tum primùm oritur sensatio, facta in ipsa vitâ, & per vitam. Cujus videlicet vitæ proprietas inseparabilis, sit sensus ipse. Cumque vita non sit corporis, nec corpori propria, nec corporearum denique proprietatum soboles: sed ex dono Creatoris, lux adveniens, suprà sortem elementorum, & cœlorum: hinc quoque sensatio, non est corporum, nec materiæ, nec solutionis continui, &c. sed proprietas planè vitalis, de ipso vitæ trunco. Sicut etiam non sat est, esse oculum, medium, spiritumque vitalem, ut fiat visio:

sed insuper exigitur applicatio spiritûs visualis ad
vitam. Ideoque effectus videndi, utut prorsus or-
dinarius, superat totam naturam elementalem:
quia vitæ ipsius continet iconem, ac symbolum:
eò quòd visio, gustatio, odoratio, tactio, &c. sint
effectus immediati vitæ, ludentis per sua organa:
nam in omni sensu, necesse est, spirituum lenoci-
nia, & perceptas rerum species, adaptari immedia-
tè ad vitam, si sensationes contingant unquam. E-
30 nimverò in re tam arduâ, semotaque tam procul à
communi doctrinâ, concede, Lector, ut adhuc vi-
ciniùs tecum loquar. Percepisti enim, non sufficere
re ad sensum ac sensationem, dixisse, cerebrum,
itemque nervum, esse immediatum sensûs orga-
num: nec etiam sat esse, ad hoc imploràsse spiri-
tum influum, imò vel ipsum spiritum, partibus in-
situm, quatenus ab influa cerebri aut nervorum
vi fotum; nisi ad cuncta hæc, vita concurrerit.
Tantæ nempe est molis ipsa sensatio, ut omnium
sublunarium ambitum, cum tota cælorum, ac ele-
mentorum potestate, facilè excedat. Itaque cum
istud jam perceperis, dicam ulteriùs. Quæ enim
de vitâ jam dixi, toto libro *De vita longa* (ad quem
propediem emersurum te remitto) dixi, quàm variè
gliscat vita in naturæ, videlicet quasi seminaliter
in ipsis spiritibus vitalibus; in ipsa verò animâ sen-
sitiva, velut fontaliter. Idcirco propriè loquendo
31 de sensu & sensatione, ipsa anima sensitiva, est pri-
marium, nec non immediatum ens, quod sensatio-
nes omnes agit, & agendo, in se tolerat. Ideoque
spiritus cerebri, est duntaxat organum mediatum:
vita verò, est organum, sive medium, quo sensitiva
anima persentit externa irruentia. Sensatio nam-
que, non est immediatè in contento, nec in conti-
nentibus, nec etiam in spiritu, per nervos, in partes
vitales diffuso; quia differt ille spiritus, impetum
faciens,

faciens, ab anima sensitivâ, non secus ac materialis fumus pinguis, à flamma, per quam accenditur. Ast anima, mens immortalis, tota est humanis conceptibus inpervia : quatenus est simulacrum, ipsiusmet incomprehensibilis Dei. Anima autem sensitiva, quanquam semine occasionali incipiat in natura, id est, dispositivè : attamen, cum sit illius imaginis proxima imago, tota quoque est humanitus incognita, & prorsus jejuna. Idcirco nimirum, nec potest per causas definiri : sed tantùm absurdo reflexionum circulo, ad suas actiones, & proprietates describitur. Ut scilicet sensitiva anima sit lux for- 32
malis, cui primariò vitæ sensitivæ proprietates conveniunt : in homine autem, substerniculum atque hospitium sit animæ immortalis, atque immediatum syndesmion, cum creatis corporeis præter se. Isti ergo animæ, est adhuc remotior aspectus, relativus ad vitam : cum vita & anima sint distincta, tanquam abstractum, & concretum : vel potiùs tanquam entis proprietas, & ens ipsum. Anima ergo isthæc, per vitam sentit, in spiritibus animali- 33
bus, videtque immediatè in spiritu optico, qui in pupilla habitat, conceptas species visibiles. Spiritus enim opticus ibidem, est speculum diaphanum, cujus lux, est ipsamet ibidem præsens anima sensitiva, sedes, atque pedissequa mentis immortalis. Idcirco non est opus recursu susceptarum specierum sensibilium, per nervos, ad cerebrum : sed 34
anima, immediatè præsens, vim omnem spiritui optico de se elargiens, ipsa cernit, atque discernit. Cerebrum verò, est tantùm officina, & condus istorum spirituum. Quare nervi, non deserviunt deferendis speciebus, in sensatione haustis, ad cerebrum : sed irrorandis spiritibus, in cerebro illustratis, ad partes refocillandas, & confirmandas, quibus ipsi inseruntur. Nec est etiam sensuum

suum externorum par ratio, prorsus cum potentiâ phantastica, & suis sororibus. Nam species sensibiles, exteriùs perceptæ ab animâ, abstrahuntur à sensibilitate; atque tum demum tanquam de materia ex quâ, cuduntur inde species in imaginem rei sensibilis. Alioqui sensitiva, externè intrantia, concipiuntur concreto modo, in organis sensuum, ac proinde non tantùm displicent; sed jam nũc etiam dolent. De sede animæ au-
35 tem, variè pro corde, & cerebro est disputatum. Ego autem putem, animam sensitivam, seminibus suis conformem, actuque reali, distingui à mente immortali, simulacro divinitatis: Sensitivam tamen (quæ est homo carnalis vetus, Adamicus, & lex carnis) utrobique non distingui à luce formali, ac vitali, nec sedere immediatè in spiritu influente, qui totus nimirum labilis, atque fluxus. Spiritus autem, qui organis, mox à primâ constitutione inolevit, etsi vivat vita ultim seminum: nondum tamen verè vivit vitâ mediâ animali, (quæ sensitiva est,) donec lumen vitale, superveniens, actualiter luxerit. Cujus dispositiones, gradatim quidem præmittuntur: sed tamen instanti unico, à divina bonitate Creatoris, illuminantur. Prout libro *de vita longa*. Non secus namque id contingit, atque in confrictu silicis ad chalybem. Lux ergo indicibilis à Creatore rerum omnium, accenditur, in spiritu viscerum nobiliorum: ac primò quidem, in Corde. Quæ lux, ut sensim vires acquirit, potentiùs dilatatur; non aliter quàm candelæ fumus inferioris, flammam visibiliter, de superiore dimissam, suscipit. Adeò, quanquam organa officiorum diversitatibus diremta sint, inserviunt tamen mutuâ conspiratione, necessitatibus, & finibus, Domino Creatori, præfixis. Est attamen omnium viscerum, & membrorum, unica tantum chelys, conti-

continuata, homogeneaque vita, ac anima sensitiva; quæ in singulis, quasdam determinationes, sive proprietates, quas per semina sibi præparaverat, suscipit, & mox dein induit. Etenim, ut flamma candelæ, non extenditur supra, vel extra suam sphæram, nec perit, quamdiu intra sphæram istam degit, licèt inde exortæ fuligines, longiùs avolarent extra sphæram, flammæ expertes: Ita similiter, spiritus influi, licèt participatione vitæ illustrati, difflentur, peregrè vadant, atque idcirco materialiter in condo minuantur; imò & hactenus, luminis vitalis flaccescat vivacitas; nil tamen de animæ sensitivæ essentiâ perit. Quoniam vita non acquiritur per partes, & gradus, ut neque subsistit, accidentium instar: sed semper est vita: quanquam in istâ luce, plus, minusve vivacitatis appareat. Non secus enim atque ignis, ubi aliquantillus, tam est ignis, quàm intensus alter: Pariter & quicquid exhalat de corpore, vitæ participatione antea gaudens, vitam tamen amittit, simulatque extra sui limites egreditur. Servant sic quoque excrementa, non quidem vitam, sed spirituum vitalium conparticipationem. Quapropter etiam inde, inferioris harmoniæ ordo, in ataxian labitur. Juxta illud: *Spiritus meus attenuabitur*, ideoque *dies mei abbreviabuntur*. Immoderatior itaque puris evacuatio, ac similium, festinam necem adfert. Quatenus quidem, non animam continent: sed duntaxat vitam ultimam seminalem spirituum vitalium. Etenim de proxima inexistentiâ mentis immortalis, sive divini sculptri, sub Judice adhuc lis est, inter cor, & cerebrum. Ego enim, qui scio, etiam empsychosin fieri, eo ipso instanti, quo sensitiva adest; id est, dum accenditur istud formale, animale, & sensitivum lumen (prout alibi *De ortu formarum:*) credo etiam, adesse mentem immortalem,

talem, eamque totam, sedere immediatè in anima sensitiva, tanquam associatâ. Non quidem sedere in aliquo corporis angulo, viscere, ergastulo, aut spirituum officinâ. Sed puto, Mentem esse per totam animam sensitivam, hancque penetrare, neque ejus sphæram, quamdiu vivitur, excedere: atque hactenus, multis subjacere circumstantiarum importunitatibus. In morte autem separatur Mens: quia ipsa sensitiva, tanquam lumen can-
36 delæ, in nihilum abit. Quæ hic sanè prægustanda erant, ante sensationis explicationem. Dolor itaque, ut maximè sensibilis, nobis viam aperiet. Est enim noxia, atque tristis sensatio; in spiritu vitali concepta, per vitam inserta animæ sensitivæ. Ac proximè loquendo, Sensus, est animæ sensitivæ passio, in spiritu vitæ concepta. Nihil namque lætari, tristari, vel dolere potest, præter animam ipsam. Adeoque sensus, cum sit doloris, vel complacentiæ prima conceptio, omninò fit in anima primariò. Ideoque sensus nil, præter illam animæ potestatem, concipiendi; & judicandi passivè, de externis irruentibus, mihi repræsentat. Itaque, quandoquidem hæc pendent ex anima, cujus tota historia nobis cæca est: non mirum, hactenus, à Scholis, non nisi oscitanter de anima & sensatione, actum. Quippe quæ longè manifestiorum inquisitiones, transilierunt intactas; imò, subscribendo Ethnicorum somniis, per ignaviam neglexêre. In dolore ergo, anima irrationalis sensitiva, tristatur, furit, irascitur, anxiatur, prurit, timetve primariò: atque, ut est radix fontalis actionum omnium vitalium, musculos non tantùm, sed & partes quasvis, naturaliter movet, ac contrahit, ad sua-
37 rum passionum tonum. Sensus itaque, est externorum sensibilium actio; quæ dum concipiuntur in anima, patitur ipsa quoque, non minùs quàm

socia

ſocia vita, ſpiritus animalis, ac reliquum ſatelli-
tium. Mens autem immortalis, nil quicquam, in
ſui ſubſtantiâ, horum patitur: ſed tantùm in ſubje-
cto, ſede, hoſpitio, animâ nempe ſenſitivâ. Alio-
qui cuncta ſimul ſublunaria, invalida ſunt nimi-
um, quàm ut immortale ens, deinceps duratione
æternum, queant afficere. Atqui minutulum eſt 38
adhuc, quod ſenſitiva anima, à ſenſibilibus pati-
tur; niſi ipſa ſibi velut hoſtilis fiat, dum impatiens
exorbitat. Inchoat nempe agere, dum per ſenſibi-
lia irritatur, patiturque. Siquidem ſpiritum vita-
lem, totumque corpus, concutit, ac demum vitalem
ſuppellectilem prodiga diſſipat, ſibique morbos
parit, ac necem accelerat. Vt etiam hinc verifice-
tur proverbium, quòd nemo magis lædatur, quàm
à ſemet ipſo. Adeoque à conceptis ſenſibilibus,
(uti anima ſenſitiva merus actus eſt, ſemel ſtimu-
lata, (eſt namque tota irrationalis, brutalis, iraſci-
bilis, ac concupiſcens,) in furias tranſſilit, & ſym-
ptomaticè, ſive furioſè, cuncta concutit. Senſibilia
ergo, læſionum atque morborum occaſiones ſunt:
Anima verò ſenſitiva, eaſdem occaſiones perſen-
tiens, nec ferre volens, ſuos variè concitat mini-
ſtros, impreſſiſque ideis à ſcopo alienat. Vnde de-
in varia morborum ſemina, ac proles. Anima er-
go tolerat, patiturque præfata, ab objecto ſenſibi-
li; unde per ſenſationum ſtimulos agitata, agit, pa-
titurque demum, quatenus prodiga, ſuam furens
diſſipat œconomiam, Dumque ſentit ſuavia, plau-
ſibilia, juvantia, & ſibi grata, non eſt in hac ſui ſen-
ſatione; differens à judicio, quo ſentit noxia cor-
roſiva, pungentia, lacerantia, contundentia, non
niſi per accidens, planè externum ipſi vitæ. Unde
facilè dignoſcitur, quòd ſenſus fiat per judicium a-
nimæ ſenſitivæ, delatæ ſuper conceptum ſenſibile,
alterantis primùm per ſe, juxta conceptam ſenſa-
tionem

nale, ex Archeo, unde tandem, promtissimæ ad a-
gendum vires, subnascuntur. Fitque in his quan-
doque adeo prompta, & pertinax affectionis perse-
verantia, quod specimen admirationis, speculanti
exhibeat, præsertim, si vitæ, ac spiritualis seminis
attributa, quis examinet. Etenim quàm citissimè
pueri, mulieres, & inprovidi, irascuntur, flent, ri-
dentque? Nam illorum sensitivæ animæ, recenter,
ac velut immediatè, rebus sensibilibus quasi adhę-
rent. Naturale itaque est, quod spiritus sensitivus
sponte, atque facile, in hujusmodi exundationes
feratur: quia anima illa, facile à sensuali suo judi-
cio recepta, labitur in passiones spontaneas spiri-
tuum materialium; Ac, ut vel à puero, isthæc ino-
leverunt: ita deinde, iracunda, furiosa, & tota sym-
ptomatica, anima ista adolescit, quę aliàs longè tu-
tius, sub mansuetudine, cuncta perageret, quàm
quod præ furiis, in morbos, propriamque subinde
internecionem, aspiret. Quod frequens ac mani-
festissimum est, in uterinis exorbitationibus, aut
symptomatibus quorundam vulnerum, aliorum-
que morborum. Ira igitur, furorque hoc loco, 39
non sunt hominis; sed animæ illius sensitivæ, in vi-
tam delatæ, naturalis sensationis thymoses patran-
tis, quæque proin non rarò, in tantum culmen ad-
scendit, ut escharam urat, partemque, instar ignis,
sphacelo syderet. Dolor itaque, indubium sensûs
tactus pathema, in quo anima sensitiva exprimit
objecti displicentiam, juxta injurię conceptę diffe-
rentias partibus illatæ. Porrò an istud pathema,
sit judicialis potestatis functio, unde anima pro- 40
prio etymo, sensitiva nuncupatur: non secus atque
facultas motiva, solo animæ nutu, movet, absque
excitatore externo, aut peregrino. An verò, do-
lor sit pathema, productum immediatè à causa
dolente sensibili, Scholæ indagare potuissent, si il-

las, tanta veritatis indagandæ, quàm recipiendi ab ægrotis salarii, cura tetigisset unquam. Penes me autem, res ista dudum dubio caruit. Siquidem cum doloris sensus, sit judicium animæ, per sensationem, in facultate sensibili, expressum, quo anima plangit de objecto sensibili, nocuo, ac dolente: Idcirco utrobique ferè, concurrunt ambo simul connexa: & utrumque etiam suo se habet modo, ad dolorem. Nimirum causa sensibilis injuria, est motiva doloris: ipsa verò anima sensitiva, judicium fert de objecto dolorifico, cum quadam pathematis excandescentia, ac impatientia. Quod quidem in vulnere, contusione, tensione, ambustione ac frigore, quatenus causis externis, est prorsus obvium. Dum autem jàm, vel ab præfata externorum impressione, vel propriâ intus exorbitatione, motrices causæ dolorum, applicatæ sunt, fitque inde spiritus sensitivus, totus acer, rodens, mordax, degener, formatque cruorem sibi parem: Tum scilicet, anima sensitiva, nedum judicium simplex, de dolore fert, dolendo: sed insuper, ipsa in se tota conturbata, de se, novum parit productum dolorificum, non secus, ac si illud è causa externa occasionali prodiret. Et quanquam hæc ambo, in majori pathemate, ac graviori sensatione, plerumque concurrant: attamen propriè loquendo, dolor magis intimè respicit censuram, ab anima sensitiva patiente, latam: sive, propinquiùs se reflectit dolor, ad proprietatem animæ, quàm ad causam dolentem. Multi quippe graviter vulnerantur, citra manifestum dolorem: prout & furiosus, dolores se vix sentire, ex causis noxiis, ostendit. Quędam etiam sępe, torturę dolores eludunt, & inuncta etiam dolores fallunt, licet partes injuriâ vapulent. Quare sensus, magis intimè, ac proprie, respicit censuram potestatis animæ sensitivæ,

quam

quàm injuriam cauſæ dolorificæ. Enimvero præfatæ indolentiæ ergo, in Lepra, & immobilitatis in 41
Apoplexia &c. divertor aliò. Equidem Scholæ, pro ſenſationis, ac doloris primario organo cerebro, certantes, notant ideo cerebrum, propriâ idiopathia, immediatè, unoque velut ictu tactum, perdere, etiam ſenſum ſimul, & motum: imo alterum latus contrahere. Fiendi autem modum ſic exprimunt. Quartus cerebri ſinus (ſinulus perquam exiguus) initio ſpinalis medullæ, à cerebello incipiens, obſtipatur per pituitam, unde inſtantanea 42
apoplexia. Natura enim nolens, aut non valens retrotrahere, aut reducere ejuſmodi pituitam eò ſemel delapſam, ſedula ſaltem ſatagit, illam pituitam in alterutrum latus, illius canalis, deponere. Unde conſequenter, illius lateris paralyſis orditur. Hæc quidem lego, de Apoplexia, ac Paralyſi: nil tamen de contractura, per ictum capitis oriundâ. Paracelſus quoque non contentus hac ſomnolentâ trium morborum doctrina, inconſtans etiam vol- 43
vitur. Nunc enim ait Apoplexiam, atque inde ſubſequentem Paralyſin, naſci, eò quod ſenſitivus ſpiritus, in nervis, aquæ vitæ inſtar, flammam ab igne Ætnæ contraxerit, fodinarum ſulfurearum more, lege microcoſmicâ. Quâ dein phlogoſi, nervi, atque tendines, velut aduſti, cremati, ac velut ſemimortui, exſiccantur cum muſculis, manentque ideo deinceps ſenſu atque motu privi. Conſtituit nimirum hos duos morbos (de contractura ex ictu, nil cogitans interim) non quidem in capſa cerebri: ſed in extremis nervorum ramis, tanquam ſi eſſent affectus, ab externo introrſum properantes. Alibi verò, non ſulfuroſum quippiam, aut phlogiſton, cenſet Apoplexiæ cauſam: ſed accuſat duntaxat Mercurium (unum nempe de tribus, quæ ſua vocat naturæ initia) nimis exquiſitè circulatum,

suâ exuberanti subtilitate, instantaneæ cujusque mortis, causam continentem asserit. Alibi, ad cœlorum stellas Apoplexiam revocat. Atque alibi rursus varians, docet omnem Apoplexiam, fieri è crassis vaporibus, arterias gutturis, & irrequietos pulsantes canales, obstipantibus: esse quoque eclipsin lunarem cerebri, in nobis necessitate mi-
44 crocosmicâ. Vertiginis ideo pariter causas, ad incerta circumrotavit, totus nempe ipse vertiginosus. Ego autem aliter processi. Quicquid primariò sentit, idipsum est doloris primum susceptivum, atque efficienter efficiens. Sed gladius, ictus, contusio, corrosiva &c. sunt quidem occasionalia, vel instrumentalia effectiva: non autem efficientia primaria doloris. Dein, cum dolor, plerumque in instanti nascatur, etiam is, qui per externa excitatur. Ergo ad dolorem, non est opus recursu ad cerebrum, ut per reflexionem, velut consulto, opus habeat. Quapropter Scholæ, parum à cerebro recedentes, maluerunt nervum accipere, pro primario organo, perceptivo objectorum sensus, quatenus vel radio luminis, vel materiali spirituum irroratione (nondum enim se determinârunt in plerisque) à cerebro, continuò dimissâ, asperguntur. Adeoque cerebrum, denegare sensum, atque motum inferioribus, nisi per mediatores spiritus, suum favorem incessanter inspiret. Ast & in hoc, mul-
45 tas reperio anxietates. Imprimis exploro diversos tactus in homine. Nimirum singulares penè, in membris singulis: imò in intestinis, aliisque partibus, omni fermè nervorum consortio destitutis. Quales sunt ipsi dentes, quorum etsi radicem nervulus tangat, non tamen ipsos exteriùs dentes, quos tamen sentire, inviti multi testabuntur. Sic ureteres carent nervo, ipsumque cranium, sub terebrâ trepani, sensum mirificum, in pedum usque digi-

digitos, resonat. Credidi itaque, non posse ab unico, & communi fonte cerebro, vel univocæ texturæ nervo, tantam distribui unius tactûs latitudinem. Supposui itaque, quod antè jam probavi, sensum primariò, in animâ sensitivâ, ubique præsente, atque eatenus etiam proximè, in spiritu insito partium, residere. Idque eò audaciùs asserui, quòd cerebrum ipsum, influi spiritûs officina, tam surdo, atque anomalo tactu, polleat, quod sine sensu putatum sit. Ergo vel ruit axioma: *propter quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale:* vel cerebrum, non est primaria sedes, & fons tactûs. Denique, dolor omnis, fit in loco, & quasi ex tempore sentitur. Ergo & tactus, fit in loco, & non post factam denunciationem ad caput. Quinetiam in naturâ, vel in rotundo saltem, non est dexterum & sinistrum: atque adeo nec potest per lapsum, pituitæ servari latus in Paralysi, nisi in unicâ medullâ spinali, maximè in ejus initio, per longum sint duo canales, lateris necessitatem continentes. Quod est ridiculum cogitâsse saltem, præsertim in exili illâ quarti sinûs cavitate. Siquidem motus & sensus, sunt in unico, & eodem musculo, simplicem, ac exilem nervum suscipiente. In digitis tamen stupore affectis, suspenditur sæpe solus sensus, motu sospite interim, atque libero. Itaque vel est necesse, sensum & motum, non pendere ab eodem nervo, spiritu influo, horumque communi principio: vel necesse est, ab eodem unico nervulo, pendere motum duntaxat, & non sensum: vel solum sensum, & non motum: vel esse alia peregrina hactenus ignota, quæ tollunt, aut lædunt solum sensum, & non motum: alia verò, quæ solum sistunt motum; ac nonnulla, quæ utrumque afficiant. Quapropter penitiùs attendendo, aspexi stuporem tactûs, insensilitatem, carentiam, vel de- 46

 fectum

fectum in motu, aliquando esse passiones, ex medio privativo ortas: easque tum quoque de necessitate, esse privativas. Ut in luxatione vertebræ, strangulatione &c. Novi enim honestum civem, ter à prædonibus suspensum, emungendæ pecuniæ ergò, mihique dixisse, quòd eo ipso, quo tripes è pedibus subtraheretur, amisisset motum, sensum, omnemque mentis operationem. Saltem, non illi tum erat repletus quartus sinulus cerebri, neque medulla spinalis compressa, quæ intra vertebras degebat sospes: Laqueoque disrupto, ut istæ functiones animæ, & corporis, redirent in pristinum statum, non tollebatur iterum è quarto illo sinu, pituita obstipans. Astrologus quidam, volens tentare, an mors suspensionis dolorosa esset: laqueum collo circumduxit, jussitq; adolescentulum filium, ut attenderet, dum pollicem moveret post subtractum subter pedes scabellum, ut statim funem amputaret. Puer itaque fixis oculis, in digitos patris, nec cernens motum in iis, sursumque respiciens, vidit patrem lividum, exsertaque linguâ. Ergo abscisso laqueo, Astrologus decidit in terram, & vix post mensem convaluit. Eodem ferè modo procedit demersio. In qua simulatque primo tractu, hausta est aqua in pulmonem, per os, amittitur usus facultatum mentalium, iteratoque aquæ haustu priora confirmantur. Nec attamen tam citò moriuntur, quin, si proni jaceant, ut aqua effluat, etiam qui dudum mortui apparent, plerumque reviviscant. Repletis ergo pulmonum cannis, hospite peregrino, intercipitur radius vitalis, à præcordiis, in caput perpetuò lucens. Unde consequenter, velut Apoplexia privativa, confestim oboritur. Mirum sanè, utrobique tam citò labascere mentales functiones. Adeoque & hinc necessitatis continuata conjicitur importunitas, atque dependen-

dentia, ab inferiorum aſpiratione, & favore vitali, nondum in Scholis agnito. Quapropter tractatum *de Duumviratu* adornavi. Conſideravi itaque, ſi cerebrum, ſit fons, ac ſedes primaria, animæ immortalis, intellectûs, & memoriæ: ſaltem quamdiu anima inerat cerebro, debebant iſtæ facultates manere illibatæ: cùm ad cogitandum, nec crure, nec brachio, nec ipſo anhelitu, ſit opus. Attamen ſuſpenſio, unico velut ictu, facultates mentis tollit totaliter. Etenim dum arteriæ jugulares, communitatem cum inferioribus denegarent, vel pulmo, aquâ repletus eſſet, ſtatim, nedum facultates mentales collabuntur: verùm etiam ejuſmodi 47
interclusio, agebat per modum apoplexiæ univerſalis, & non uno tantùm latere motum ſuſpendebat, prout in Paralyſi. Inde enim mihi confirmavi, influxus viſcerum inferiorum, ac communionem tolli à cerebro, per vinculi, aut obſtaculi interceptionem. Unde conſequenter quoque ſuſpicatus ſum, conceptus primos, formari alibi, quàm in capite. Juxta illud veritatis: *Ex corde manant adulteria, homicidia* &c. Reperi inſuper Apoplexiam, ſtuporem, Paralyſin, Vertigines, Caducum, 48
Spaſmum &c. eſſe paſſiones, poſitivâ cauſa occaſionali oriundas, multumque diſtantes, à privativis, conſtrictivis nervorum, meatuum, ac ſpirituum. Quæ cauſæ hactenus à Scholis ſunt neglectæ, in præfatis morbis ſubſcribendo ſcilicet ethnicis deliriis, pituitam in quarto ſinulo cerebri ſtabulantibus. Cum interim ſimiles, ac poſitivæ facultates, ubique in opiatis, itemque in morbis ſoporoſis, ac epilepticis, occurrant. Memini quoque, aliquando in meis Tyrociniis, virulenta quædam diſtillâſſe, quæ ſi quando non ritè obturatis juncturis, odorem de ſe ſpirarent, vel poſtmodùm, ſeparando vaſa ab invicem, incautum me ferirent,

unico inſtanti, in lapſum paratus eram, cum verti-
gine,& dextri lateris ſtupore. Adeò ut ſi iterum,ſe-
mel tantùm,me odor perculſiſſet, abſq; dubio,ce-
cidiſſem Apoplecticus. In tantam ſcilicet me olim
temeritatem compulit ardor ſciendi, quòd millies
vitæ non pepercerim meæ. In propoſitis itaque ter-
minis. Non enim odor iſte, excitabat pituitam, la-
bi minitantem, eamque è ſinu cerebri, iterum re-
movit aëris novus, ac recens afflatus. Ergo ſi quæ-
dam ſimplicia torporem, vertigines, motûs ceſſa-
tionem, & ſenſûs obfuſcationem adferant, non eſt
abſonum, his ſimilia, intus, etiam repentè obnaſci.
Nec decens eſt, unius pituitæ, privanti obſtipationi,
49 hæc cuncta perpetuò dedicare. Memini namque,
apoplecticum binis horis extinctum, cumque ſuſpi-
cio eſſet oblati veneni, inſtituta fuit diſſectio. Ab-
lato ergo cranio, tredecim ſtudioſi, abſtulerunt
ſuaviter Menynges, cerebello dein modeſtè didu-
cto, ne quicquam pituitæ in quarto ſinu repertum,
ut neque deorſum decidiſſe in medullam ſpina-
lem, ſtudioſè indagantibus fuit compertum. Igi-
tur nunquam inducar, ut cum Scholis credam, A-
poplexiam eſſe obſtipationem pituitoſam quarti
ſinûs cerebri: ut neque credam, Paralyſin obſtru-
ctionem alterius lateris medullæ ſpinalis. Impri-
mis infauſtæ medelæ horum morborum, produnt
ignavas cauſarum diſquiſitiones. Dein, eſt Apo-
plexia, tam negligenter, atque ignoranter hacte-
nus tractata: quòd in Scholis adhuc hodie, ſit pro-
prio deſtituta vocabulo. Siquidem à plexu, ſive ar-
50 teriarum reticulâ, Galeno ſomniata, vel aliunde
ipſi credulo traditâ, nomen retinuit, quam reticu-
lam hactenus Anatome nondum vidit. Sed Gale-
num, ut temerarium nugarum aſſertorem, ac ridi-
culum diſſectorem, ſua mentita reticula deſtituit.
Ita ut Andreâ Veſalio authore, jam liquidò con-
ſtet

ſtet, Galenum, cadaver humanum diſſectum, vidiſſe nunquam: ſuamque anatomiæ doctrinam, aliunde verbotenus deſcripſiſſe, non ſecus atque rem herbariam è Dioſcoride. Facilè ergo didici, 51
nedum locum, & fiendi modum, ſed & totam Apoplexiæ tragœdiam, atque remedia debita, in Scholis Galenicis, neceſſariò ignorari penitùs. Confirmavit id mihi namque ſanandi methodus. Sæpe namque recentem Apoplexiam, per vomitiva, aliàs verò additis deinceps confortantibus, loquelam, ſenſum atque motum reſtitui. Omnes verò, quorum alterutrum latus defecerat, exhibito Diaphoretico Paracelſi, à me alibi deſcripto, ſanatos vidi. Mercurius enim iſte ſudorifer, ut abſque ullâ evacuatione ſanat: ita & citra pituitæ revulſionem, è quarto ſinu cerebri, deſideratamque opem tulit. Secutus enim Sacrorum doctrinam. (*E fructibus eorum, cognoſcetis eos.*) A poſteriori ſcilicet, atque ab effectu didici, originem Apoplexiæ, eſſe poſitivam: non autem privativam, vel oppilationem ſinûs cerebelli, factam per phlegma iſthuc repentè decidens. Potiſſimùm, quòd ex uterinis affectibus, non rarè oriantur Apoplexiæ, atque Paralyſes. Adhibitis ceſſantes utero remediis, iiſque neglectis, vel præfocantur, verè apoplecticæ, vel paralyſi, in vitam quoque languent. Cognovi 52
finaliter Apoplexiæ limen, eſſe in præcordiis, in cerebro autem, non niſi per deuteropathiam, quâ cerebrum viciſſim auſcultat inferiorum regimini. Neque enim vomitiva, ut nec etiam præfatum ſudoriferum, quicquam ſubmovent è poſtico ſinulo cerebri, multóque minùs, à medullæ ſpinalis exili cavitate. Idque nôrunt, quotquot unquam illarum partium diſſectioni adfuêre. Itemque odoriferæ, & auxiliares eſſentiæ, potæ, ad caput, ſi conſtipatum foret, nunquam deferrentur: attamen

mox sensibiliter opitulantur: quia in præcordiis suus est gustus, suusque odoratus proprius. Quinimò, & suus tactus, hinc corpori communicatur, medio animæ sensitivæ, ubique præsentis. Quod licèt alibi de vitâ longa sat probaverim: hîc unico saltem exemplo confortâsse, juverit. Itaque si
53 quis Scammoneatum, saccharo, ac aromate larvatum virus, biberit, commendant quidem id lingua, atque palatum, pro prima vice: sed iterata, errorem larvati gustus, deteget hypochondrii horror, & bibendi aversio. Quodque alioqui, linguæ suave est, horridum fit præcordiis. Non mirum igitur, singularem ibidem gustum, atque tactum esse, ac inde in membra diffundi, illosque præcordiorum sensus, statim refici, odoris essentiis: tardè verò ac nunquam, si naribus, palato, atque cranii suturis, applicentur. Etenim notavi quædam, quæ
54 nedum soporem, vel catalepsin: sed etiam amentiam faciunt, sternuntque mentis dignitates potissimas, sensu tamen motuque illibatis. Postmodùm vero intellectus redit, abolentur verò, tam sensus, quam motus. Quædam etiam, foris inuncta, sensum tollunt, sic ut chirurgo libertas sit scindendo, ablatisque pòst unctionibus, redit abactus sensus. Credidi hinc sanè, Apoplexiam, Sopores, Caducum, itemque hystericas strangulationes, ac syncopas quaslibet, esse morbos ex deuteropathia, & actione regiminis: non autem corporali humorum, ac vaporum confluentiâ, in utribus cerebri natos. Equidem uterus nunquam supra Diaphragma ascendit, ast apoplecticus patrat. Non est ergo materialis attactus uteri, & capitis. Suffitũ enim novi, quo mulier repente corruit Apoplectica, cum lateris paralysi, talisq; perseverat, nisi suffitu è ficu equino, per infundibulum transmisso, restituatur. Vidi namque, & colli circulum,
in

in muliere, repentè supra menti altitudinem ascendisse, quod nec humoribus, nec vaporibus est opportunum. Est nimirum uteri aspectus, tanquam basilisci sui, quo partes affluxu laticis (quis autem iste latex, alibi docebitur) tument: prout multis alioqui venenis est vernaculum. Perinde, quasi aquæ ascendunt, ac intumescunt, utràque lunæ statione, ex solius astri illius aspectu. Meipsum hac in parte depingam. Dum 65. annum agerem, essemque circa Apoplexiæ considerationem distentus: discrevi positivam nempe, quæ à veneno glaciali fieret, ab alterâ, quæ per obstipationem nervi affligit, perinde se habere, ac dignosci posse. Perinde ut qui retorto crure sedens sensum in crure amittit, propter nervi compressionem, dumque illi sensus restituitur, sentiri lancinationes, à spiritu vitali vel animali (qui falsus est, ut ostendi libro *de vitâ longâ*) Sed à stupore, qui à veneno glaciali progreditur, si sensus redierit, nullus occurrit lancinationis aut puncturæ dolor. Contemplabar enim in museo, sub frigore kalendarum Januarii, & testa prunis paucis onusta, eminus stabat, quòd saltem algidissima hyemis tempestas mitigaretur tantillum. Unus opportunè ex meis adveniens, denuntiavit fuliginis fœtorem, & actutum testam abstulit. Sensi autem statim circa orificium stomachi, minitatum deliquium. Surgens ergo, egrediensque uno instanti, lapsus sum recto corpore in fundum lapideum, Itaque tam ratione syncopes, quàm occipitis ictus, ablatus sum pro cadavere. Redii quidem post horæ quadrantem ad signa vitæ: sed cum tumore occipitis, sensim suturas cranii insigniter, magis, magisque dolere. Gustum quoque atque odoratum, totaliter ablatos, aurésque tinnire continuò. Ad singulos porrò conceptus, statim caput vertigine rotabat, etiam clausis oculis

lis. Mox abinde nervi omnes, usque in suras, doluerunt, sic ut unica sternutatio, totum corpus lancinaret crudeliter, edendi quidem appetitus rediit, sed rotatio, ad menses aliquot me exercuit. Didici autem primùm, quòd vespere, ante cœnam vertigo cresceret, nempe circa digestionis terminum. 2. quod stante judicio, vertigo tamen invalesceret. 3. quod oleribus quibuslibet, & piscibus non salsis, rotatio crudeliùs insurgeret 4. Notavi Turcoidem gemmam mansisse integram lapso mihi, nec præservâsse, à periculo casûs. Quodque Turcois non juvet, nisi quos subitaneus cadendo metus corripit. Quod non evenit, quibus syncope, casum præcedit ac fabricat. 5. Quod vertigo esset à cibis corruptelæ obnoxiis. 6. Ac seriò notavi, quod Apoplexia, vertigo, etc. pendeant ab hypochondriò, quanquam caput mihi ab ictûs concussione, unicè videretur affectum, ac vertigo sensibiliter in capite rotaret. Attamen cum vertigo, cibos, ciborumque copiam respiceret, notabiliter percepi, mox à præfatâ syncope remansisse circa stomachum, hospitem præter naturam, præfatæ vertiginis causam occasionalem. Idque validiùs confirmavi, quod quoties olim mare transfretâssem, nauseabam quidem initiô sub procellis, at nunquam vomui, aut manducare desivi: sed postquam in terris liber oberrarem, percipiebam semper oberrantem vertiginem, noctu dieque motum sursum ac deorsum navigii referentem. Donec semper tandem per vomitum vitrioli albi, liberarer. Etenim saltem navigando, nulla erat oblata offensio capiti: attamen, quasi ebrius essem, continuâ vertigine casum minabar, constante tamen atque illæsa judicii operatione. Semper autem illâ vertigine, liberabar unico vomitu. Sed jam in præfato lapsu, ictus quidem tumorem in occipite ac su-

ac futuris, suos prodebat effectus, in organis sensuum, & nervis. At hæc cuncta, minimè causabant rotationem capitis, quam à ciborum delectu potissimùm observabam proritari, sive exasperari. Maximopere quòd unico vomitu, pro more, ejusmodi rotatio compesceretur. Unde in meipso experiebar, vertiginem, etiam læso capite à stomacho, adeoque à duûmviratu suscitari atque foveri. Ipsam autem syncopen, dedisse ictûs causam, simulque reliquisse notam sigillarem in hospite peregrino, ibidem detento, Denique istam rotationem non à vapore, infernè sursum lato: sed à corporeâ occasione excrementi sigillati, quoties aliquid, quod istis officinis infernis minùs arrideret, occurreret; vis eorundem impressivaque Idea, in cerebrum redundaret. Inde itaque distinxi inebriativa, à stomacho in arterias traducta, vitalique spiritui commista, œconomiam spiritûs, in cellulis cerebri, confundere, simulque imaginativam turbare, quia exotica, peregrinaque actualiter per arterias sursum pergebant: A vertiginosis videlicet, quibus nempe superstite incolumi intellectu, rotationes duntaxat, utcunque atroces obversarentur. Nam & harum rotationum causæ occasionales perstant in hypochondriis: unde vi regiminis, ipsum cerebrum: non autem mentis abstractas facultates in spiritibus immediate sigillatas, vitiant. Perinde quasi ungula Alcis digito alligata, eundem duumviratûs rigorem compescit in epilepticis. Perpendi etiam quasi opticâ inspectione, qualiter in præcordiis, primi conceptus formarentur, atque inde ad cerebrum missi, polirentur. Ac tandem quo pacto in deliris, atque insanis hypochondriacis, hæc diversimodè agitarentur, citra ullam capitis rotationem. Atque in ebriis, rotatio comitaretur illorum amentiam. Alibi verò rotatio

tio nullam induceret mentis ceſpitationem. Prout aliàs memoria ceſpitaret, ſoſpite homine integro. Profectò ut hæc ſeriò, multoque otio mecum ponderabam, reperi, qualitates in ipſis excremētis ſuas ſequi Ideas, ac ſigillatim ſuas ludere ſcenas quas. nimirum qualitatum diverſas proprietates, tanquam dona ſeminalia, veraſque formales Ideas, tum prius dilucidè comprehendi: à quibus ſcilicet immediatè robur animæ ſenſitivæ (utpote ejuſdem formalis claſſis conſortes) vitiaretur, variéque ſubigeretur, atque cederet importunitatibus activarum idearum. Proh dolor! tum ſeſe mihi manifeſtavit fundus animæ, apud Taulerum ſic dictus. Qui nil aliud, quàm ipſa mens immortalis erat, quantis videlicet tenebris exterioribus, velut tunicis pelliceis, obvolveretur, quatenus alligata eſt, hoſpitaturque, durante termino vitæ, in ipſius animæ ſenſitivæ diverſorio. Adeoque hinc dilucidè cognovi, quem & ideo, libro *De vita lon-*
35 *ga*, inaudito ſermone explicui in honorem Dei, Satanæ contemtum, totiuſque peregrinationis humanæ magnificentiam. Docui etiam de Vita longâ, caput fontem accretionis, partium ſub ſe ſitarum (quod gibboſi etiam confirmant) adeoque à capite, limitari ſtatum atque durationem accretionis: terminos quoque deſcribi pilis, & capita ideo incuria, vix caneſcere. Profiteor itaque cum Scholis, à cerebro, ut fonte, lumen vitale diffundi quidem, ac per nervos diſpergi, eoque abſente, facultates diverſoriis propriis ſilentes, etiam confeſtim ſilere occaſione privativâ. Nam licèt ſenſus ac motus, à ſpiritu inſito partium, tam perceptivè, quam executivè quodammodo pendeant: quia tamen partes ſingulæ, vitaliter foventur, ab irrorato cerebri lumine, hujuſque luminis intercepto filo, ſive radio, quamprimùm etiam intercipiuntur

ſenſus

ſenſus & motus. Aſt hæc tantùm commonſtrant
Apoplexiam privativam, non ita quidem verè
morboſam, quantum accidentalem, prout ſuperiùs
in luxatione vertebrarum quoque oſtendi. Non
autem, quod proin ſenſuum ac motuum cauſa
fontalis in ſpiritu commoriatur, licèt ejus functio
ſuſpendatur, dum ſupernum iſtud lumen ſuſpen-
ditur. Nam ſublato capite, muſca aliquandiu voli-
tat. Truncato etiam hominis capite, artus dudum
ſæpe ſubſiliunt, contrahuntur, innatique motus 56
adhuc ſigna præbent. At Apoplexiæ poſitivæ ac
morboſæ, longè alia cauſa atque proprietas eſt.
Subinde namque in volam, vel in unicum digitum
incidit confeſtim ſenſûs orbatio, ſtuporque, ſoſpi-
te tamen motu. An ergo proinde pituita, iſti digi-
to exotica, cadit in nervi meditullium? per cana-
lem ſcilicet, quo nervulus perforatus, & conſpira-
bilis cerebro cogitatur? Vel forſitan vapor pitui-
tæ inſolitus, eò decurrit? quique ſurſum alioqui
ſcandere ſolebat, vel debebat, naturâ vaporum ſic 57
ſtatuente? & vitali vi enormontica obtemperan-
te? At ſaltem unicus nervus, in tendinem volæ,
quatuor pariter digitis ſenſum atque motum, lar-
gitur: cur ergo unico tantum digito, ſolus ſtupet
ſenſus? Denique quis unquam vapor, vel è tenaciſ-
ſimo muco elatus, craſſior erit, & non æqualis illi,
qui ab aqua aſcendit? Reſpondeant, quotquot in
univerſo fuerint diſtillatores. Cur ergo ad ſtupo-
rem, requiretur craſſus vapor pituitæ (quæ non ens,
demonſtravi ſat alibi) & non aquæ ſimplicis, vel
cruoris? Sin verò vapor laticis, aut cruoris id effe-
cerit, tum quoque neceſſarius, ordinarius, atque
continuus erit omnium ſtupor generalis, abſque
intermiſſione. Deinde ſi aliquis humor, vaporve
peregrinus, aut excrementoſus, ſit cauſa occaſio-
nalis hujuſmodi ſtuporis, privativa ſcilicet ac oppi-

lativa

lativa nervi: is certè mittitur, vel propria eò decurrit sponte. Si mittatur, at saltem non à cerebro, vel medullâ ejus vicaria. Nam sic non confestim, ut neque ad unicum saltem digitum, digitique extremum, mox anteà sanum, afficeret. Nec mittitur vapor ille, à spiritu vitę œconomo, quippe qui libentius, ac promptiùs, per diaphæresin proscriptus exiret. Providentiæ itaque, & naturali solicitudini, cuncta semper in optimum finem dispensanti, id manifestò contradicit. Quòd nimis sibi injuriosa natura, in nervos impingeret, quæ facilius,
58 meliùs, ac propinquiùs, pro solito, ad naturale, ac ordinarium, cutis emunctorium amandâsset. Adeoque ista Scholarum vaporalis vapulanda fabula, multiplex adynaton continet. Nam nervorum canalis, recto filo, continuatoque ductu, desinit in medullam spinalem, nec ullos habet transversos tubos, per quos, vaporem illum pituitosum, lateraliter transmitteret (alioqui namque fieret spirituum totalis jactura, antequam ad executorem motûs musculum, devenirent) tantum abest, quod eundem isthac vaporem assugeret. Non potest itaque is humor, aut vapor, ad unicum digitum transmitti, vel descendere (multoque minus,
59 repentè insilire) nisi per nervorum meatum, cum medullâ spinali communem. Atqui somnio simile est, quod in corpore sano, non autem querulo, confestim digiti sensus deficiat, per pituitam, non antè in nervis altioribus perceptam: aut alioqui per vaporem, heteroclito modo natum non dimissum, nec descendentem eò, ut neque in parte statim generatum. Cùm alioqui omnis peregrini hospitalitas, vel ab ipso initio, sit naturæ manifestò molesta. Sed fortè an lateraliter, in extremum digiti nervum, ea pituita, vel is vapor irrepsit? At tum periret axioma Scholarum, quod Impetum facienti,

facienti, humorum quorumvis dispensationes adscribit. Etenim non sunt in nobis, aut in naturâ rerum, isti humores: ac si qui essent, non proinde illis competeret vis ambulatoria: multóque minùs, in illis jam excrementitiis: eò quòd vitalium facultatibus, motus naturales omnes, in nobis auscultent. Etenim, si pituita, ejusque vapor crassus, essent in naturâ, saltem à Scholis hoc loco (quatenus morbosa) reputantur excrementa, quorum non est itio, non spontaneus motus, aut progressus: ergo necessariò ab alio pellerentur. Non quidem ab Archeo, qui cum omnia proinde, atque bene agit. non pelleret ad nervos, quod aliàs ad cutim regulariter assuevit deducere. Forsitan ergo à calore, pituita in vaporem extenuata, sursum pergit? At tunc, non deorsum, in digitum declivem. Saltem juxta theorema Scholarum de catarrhis, rursus statim, in guttas concresceret vapor ille: non autem vaporis oberraret specie, ad extrema nervorum, ut neque ad unicum duntaxat digitum per volam properaret. Sed cur rueret repentè, instar ponderis, in nervulum filo tenuiorem? Unum inquam, & non alterum? Si verò, vapor lateraliter subintret, cur unico instanti, sine prævià molestiâ imbibitur? Cur non potiùs in carnem, quàm in nervuli extremum, suâ membranâ cincti, impingitur? quare causa, quæ unicum atomum pituitæ, vel halitûs crassi, genuit, continuò non alium, præter unicum illum, producit? Nam sæpe stupor ille repentinus, à parvulo digito incipit, definitque tandem in illo, dum tertium, aut quartum pertigerit. Subinde quoque repentè omnes digiti, mortis pallorem, ad medietatem longitudinis, vel ultrà, assumunt, cum, vel sine stupore, torpente motu &c. Si itaque id ex vaporosâ materiâ, saltem non fiet ista, in cerebro, aut Nucha. Siquidem tum necessa-

riò portenderet universalem tunc passionem. Ergo
iste vapor, nascetur in nervo, vel tendine; atqui
tum omnes simul, stupescerent, non autem succes-
sivè. Nec persuadeor, cur in tranquillo sanitatis, va-
por ille, existens extra nervum, intrò ad nervum,
vel tendinem premeretur, ubi in nobis alioqui, est
indesinens diaphæresis extrorsum. Saltem cur
hæc non perseveraret, cùm intra se, eundem opi-
ficem, materiam, ac officinam habeat? Quare stu-
por ille mox cessat, si subesset materia, qualis esset
unus de quatuor humoribus, ubique cruori con-
natans? Si à communi volæ nervo, causa jam de-
fluat, in unum jam victum, quare ergo deinceps, ad
alium defluit digitum sanum, nec sistit in primo?
Cur, si ab unico nervulo, in omnes propagetur, non
simul etiam omnes infestat; sed subsequenter, at-
que dudum pòst? Quare læditur sensus, & non
motus, si ab unicâ & pari causâ, si per unicum, tam
motus, quàm sensus authorem nervulum, delata?
Solum manuum frigus, causat stuporem ab extra,
& dolorem intus, sine ullâ vaporum, aut humo-
rum incidentiâ. Tandem, nervi non sunt in digi-
tos: sed in tendines inserti: cur ergo sensus lædi-
tur, & non motus? Cur non simul stupor extendi-
tur per totam volam, uno tendine tectam? Si ten-
dines patiuntur hanc comminatam paralysin: jam
est recessisse à nervorum communione, ad densos,
60 non perforatos, nec canalitios tubos tendinum.
Non pervios inquam, si idcirco non pituitæ inci-
dentiis obnoxios. Quidam à Quartanâ, Splenem
affectum retinuerat, itemque manus sinistrę stupo-
rem, cum mortali pallore frequenter recurrentem.
Atqui quid viarum commune, Splen cum nervis
digitorum servat? Ut scilicet pituitam, & halitus
crassos, ad solos transmittat digitos? An enim
Lien mittit vapores in cerebrum, quos inde cum
juris

juris & actionis substitutione, delegatos vult ad digitos sui lateris, vel ad oppositos? An ergo oppilatus Lien, plus ad cerebrum,& Nucham evaporabit,quàm sanus,non impeditus, continuaque bi- 61
le atrâ gravatus? Certè particularium insensilitates, ac stupores prosecutus sum, ut totalem Apoplexiam rectiùs intelligeremus. Miseror interim Scholas, non accuratius examinasse, sua figmenta humorum, & vaporum, horumque tam festinatum,ac ridiculum decubitum. Nec semel æstimasse,quod sicut ambientis aëris frigus, est narcoticum: ita naturam paralysis, nervorumque consimiles passiones positivas, non distinxisse à consimilibus privativis. Ut inde didicissent, positivos affectus, nequaquam consistere posse, absque narcotica, mortua materia, & qualitate. Quæ si satis sit creando stupori, ubi extrinsecùs attigerit partes sensitivas,quid non sit effectura, si ipsum localiter feriat nervum. Equidem si vapore tenus attingens (juxta Scholas) mox periturum sensûs effectum, dederit: quidni semel saltem cogitarunt, quòd poterit tenaciori materiâ, contumacem,atq; durabilem paralysin suscitare? Porrò, ubicunque ejusmodi anodynum,concludatur,in Duumviratu corporis(stomachum atq; lienem intelligo) syncopen 62
movebit subitaneam, & apoplexiam positivam. Paralysis verò, est plerumque unius duntaxat lateris,unicoque velut sagittæ ictu,defectus irruit. Velocitas autem insperati casûs, terrorem in cerebro ac medullis parit. Id est in spiritu, horum incola, & sensationis illius authore. Itaque ob suum terrorem, contrahitur medullæ debilius latus. Est nimirum Paralysis, productum illius contracturæ. Estque in omnibus, semper unum latus, altero de- 63
bilius. Idcirco mulieres, quæ ut timidi plerumque sunt animi, per terrorem, corruunt frequenter in

Paralysin, absque Apoplexiâ. Id enim proprietatis terror habet, ut poros confestim claudat, si subitaneus fuerit. Steteruntque comæ, vox faucibus hæsit. Quia naturale est, ut venienti hosti, janua claudatur. Etenim in ictu calvariæ, resolvitur latus suppositum, oppositumque contrahitur. Suppositum nempe, quia magis terrefactum: contrahi-
64 turque oppositum, quia irritatum. Enimverò solet vulgus, præaugurari Apoplexiam ex brevitate colli. Nam brevitas colli, non arguit pauciores vertebras: sed singularum minorem profunditatem. At quid istud habet commune, cum pituitâ? vel cum quandoque futurâ oppilatione quarti sinûs cerebri? ut scilicet unum ex altero causaliter præsagiri debeat? Nam brevitas colli, non continet nudum signum, aut prædictionem Physiognomiæ: sed insuper, causam aliquam occasionalem. Sæpe namque post hesternam crapulam, vertigo, scotomia, vomitus, digitorum stupor, &c. obveniunt; quæ Apoplexiam minantur, & præcinunt, non quidem occasione organi idonei (ut de colli brevitate) sed quia præludium habent ab Apoplexia, solo gradu, atque intensione distans. Si ergo à præcordiis, vertigo illa, & stupor post crapulam, quatenus materia occasionalis, inferiore adhuc gradu, fovetur ab Archeo. Ergo ubicunque istud venenum anodynum, in gradum evehitur, Apoplexiam facit, ex iisdem sedibus natalem. Qua per sextæ digestionis errorem fit anodynum istud, ex alimento, unde tandem etiam Paralysis occasionaliter. Brevitas ergo colli, brevitatem viæ, ac promptitudinem, à præcordiis in caput, pro Apoplexiâ requisitam, subministrat. Id est, facilio-
65 rem organi promptitudinem. Etenim Scholæ, in parvis, aut comminatis Apoplexiis, institutas frictiones extremorum, asserunt proficuas fuisse

quan-

quandoque,& inde revulsionem pituitæ,atque vaporum è capite, conjicientes, præcipiunt frictiones, usque in pellis atrocem decorticationem, & clysteres acres. Pellem nimirum excoriant, ne sensus ibidem deficiat. Oblitæ interim suæ regulæ, quòd sensus è cerebro totus pendeat: frustraque 66
sit crura decorticari, ut pituitam, è quarto sinu cerebri revellant. Nesciunt enim quorsum eam revellant. An in anum è cerebelli sinu elicere debeant per enemata; an verò eandem è sinu cerebelli, per cutim, fricando exigant. Ridiculum totum, quia & ipsæ ridiculæ! Interim an potiùs cutim, quàm vapores detrahant, testentur mecum, astantes. Scio tamen certò, & si quis totus excorietur, nequaquam tamen Apoplexiam, aut veram Paralysin, sublatum iri ullatenus. Nec video, quomodo tueantur suum theorema. Quòd scilicet pi- 67
tuita in quarto sinu cerebri, sit amborum horum malorum causa continens & adæquata. Etenim concredo, frictiones parum juvisse, ubi venenum istud anodynum ac cadaverosum, in solo est corporis habitu: Sed quid agent crudeles illæ frictiones, si istud anodynum, primariò in præcordiis sit situm? & quomodo probant per frictiones, pituitam è cerebelli sinu trahi? Scio itaque frictiones, ut sine discretione, & cognitione causarum, atque locorum distinctione institutas: ita quoque irritas fuisse, & futuras semper. Ridiculum nempe, & crudele, cutim ad excoriationem fricuisse, & oppilationem in meditullio medullæ spinalis, causam affectus assignâsse. Quia quantulacunque frictio, si qua foret pituita in mundo, eaque in præfatum cerebelli sinum illapsa, illam unico grano tollet nunquam. Quin potiùs, datis hypothesibus, eandem continuò augeret. Quia materiam (si re- 68
vulsio alicujus sit veritatis) magis deorsum trahet,

& inpinget in canalem ſpinalis medullæ, quâ parte ſemper ſe fit anguſtior, eoque magis, quòd ordinariò, majorum vaſorum, in inferiores, & minores ſui ramos, fit diſpenſatio. Tum etiam, quòd ejuſmodi pituita, ſequeſtrata à reliquo cruore, eſſet merum excrementum, nec ideò difflabile abſque capite mortuo, ſive reſiduo longè duriore. Ideoque frictio, ſi trahat, & revellat quoquo modo, ſentiet etiam ordinarium illum naturæ niſum, ut non à ſinu poſteriore, ac inferiore, ſurſum cerebrum retrogrado motu: ſed ad ſtrictiores, ac inferiores tubos Nuchæ, oppilans iſta pituita traheretur. Præſertim dum in Paralyſi, ſpiritus ſenſitivi, parcè, aut planè nihil, defluant, qui pituitam iſtam propellere poſſent alioqui. Frictio igitur, quatenus exhaurit, ſpirituum ſenſitivorum egeſtatem, potiùs accumulabit. Generatur autem anody-
69 num apoplecticum, per modum cæterorum naturalium. Nimirum, occaſionaliter excrementum aliquod obnaſcitur, ductu materiæ proprio: Archeus verò, illud excrementum ſentiens, atque horreſcens, fugit, atque ideam cadaveroſam excrementi concipiens, illam ſibi inpertinenter imprimit. Unde confeſtim, tanquam ictu jaculi ſuſcitatur Apoplexia. Hujus autem anodyni nativitatem, plerumque aliquot diſpoſitiones prævię præce-
70 dunt. Quæ itaque ſi in cerebro contingerent, ceſſaret querimoniæ locus, quòd nempe Apoplexia fiat in inſtanti, quapropter *Den ſchlag*, ſive ictum vocamus, quòd nimirum, per modum ictûs, inproviſa ſuperveniat. Locus ergo nativitatis Apoplexiæ, in præcordiis eſt; Ideoque & ſigna habet prænuncia, vertiginis, ſtuporis, nauſeæ, etc. Locus ergo Apoplexiæ, in Archeo præcordiorum eſt: in partibus verò ſingulis, pro ſtupore particulari. Quia errore digeſtionis, liquor proxime aſſimilandus, ob defe-

ob defectum Archei, degenerat in venenum anodynum, fitq; occasionalis materia tanti mali, excrementum (inquam) sigillatum, ab Ideâ Archei horrescentis, in fęcem sigillatur, hostilitatis suę coęvam memoriam referendi. Quod autem inde non recedat, nec obsequatur cognitis à Seplasiâ remediis, doceat ipsa Quartana, quæ hactenus in Medentum obprobrium, suam iterat scenam pro lubitu. Si quartana Scholis incurabilis: multò magis Apoplexia. Anodynum etenim Apoplecticum, mitius quidē in se est, quàm Epilepticum: sed longè atrocius infestat. Etenim pręter stupores, mentem ferit, soporem ac catochum patrat. Quod si præterea, & acrimoniam acquirat, ulcera parit maligna juxta anodyni mortificationem. Quia autem virus istud, ponticum est, ideo atrophias minatur. Observavi
etenim Chymicum, qui dudum circa aquas regias 71
fuerat commoratus, incidisse in palpitationes cordis terribiles, tandem in dolores brachiorum, fuitque illi os, in latus dexterum, convulsum, patiebatur quoque noctes insomnes, & brachiorum dolores profundos, qui tamen non exasperabantur ad tactum. Insigni quoque macie contabuerat, propter aquarum conceptas ponticitates, frustra interim quęlibet tentabantur exteriora remedia, (neque enim sumtibus, aut famulitio pro illo parcebam) solo autem laudano, per dies tredecim exhibito, plenè restitutus, habitum dein mox, atque pristinum robur recuperavit. Quia enim austera ponticitas liquorum, spiritum sensitivum contaminaverat, cujus productum, lancinabat Archeum, os convulsum ad latus, ac digiti lateraliter detorti, Apoplecticum quiddam referebant. Ast quia non ascendebat è pręcordiorum gubernatore: sed duntaxat odores aquarū spiritui sensitivo influo, sese immiscuerant, perfecta non fuit viri illius Apoplexia, licèt alioqui

72 sat vertiginosa. Quod autem dicam anodynum ponticum, quod in Opio est amarum, non autem in Hyoscyamo, aut Mandragorâ: ac prædulce, in vitriolo, & sulfure. Hoc imprimis detegit errorem Scholarum, dum è saporibus vulgaris, vires ariolantur simplicium. Enim verò scio nondum sat digestas rerum vicissitudines, aut maturitates; nec item verum pro falso cuique placiturum: subjiciam ergo anxietates aliquot, quas mihi regulæ
73 Scholarum Apoplecticæ peperêre. Dum enim mineralium examini, plus justo insisterem, sensi ex quorundam illorum suffitu, instantaneam Apoplexiam, cum defectu sinistri lateris, adeoque cecidissem præceps, si unicâ adhuc vice, illius loci aërem inspirassem. Quapropter imprimis didici, Paralysin non esse Apoplexiâ posteriorem, in duratione. Tum denique, in sinubus Cerebri, nullam esse oppilationem. Etenim jam penè corruebam: & nisi caput à vase, unde teter spirabat flatus, divertissem, apoplecticus ruissem, & cadere paratus eram. Jamque tum mihi brachium decidebat, & crus stupidum, sensu, motuque deficiebat. At nunquam Scholæ adhæc respondebunt, si pituitæ nil, in quartum cerebri sinum ceciderat unquam, quomodo effectus, in me erat suâ causâ prior? Sin verò ejus aliquid deciderat, quod saltem sinûs medietatem opplêsset, quorsû ista pituita tam celeriter retrocessit? Curúe pariter omnis Apoplexia, eadem operâ, non sponte sanatur, evanescente ejus effectrice pituitâ? Sin autem malint subterfugere, à tetro vapore, & non à pituita, meam Apoplexiam venisse: Saltem cur teter ille fumus, citiùs ad quartum sinum, quàm ad priores, naribusq; viciniores, ac obedientiores delatus est? nisi fortè priores leprosi, & ignavi, ac sine sensu? Imò nervi omnes, solis sensibus deputati, à prioribus accipi-

unt

unt ſinubus ſpiritus ſenſitivos. In prioribus verò cerebri ventriculis nullum ſenſi oblęſionis ſignum: non venitur tamen deforis ad quartum, niſi per anteriores omnes. Senſus item, præterquam uno latere obtuſior, & motus conſtabant, ſimulque judicium ſuadens receſſum. Itaque an pituita, aliquot jam annos expectaverat, ad oram quarti ſinûs: ut ſemel repetito illius fumi odore, velut dato claſſici ſigno, rueret præceps in caveam? Cur ergo ſalienti profugo mihi, pituita non cecidit? etenim in caduco, ruūt principes animę poteſtates, & ſenſus utroque latere, perſtite ſolo motu: cum tamen omnis nervus, etiam motui dicatus, ſentiat. Debet ergo cerebrum, ejuſque ſinus omnes, utroque latere affici, ubi ſenſus interiores, cum exterioribus, velut extincti, ſopiuntur. Quomodo igitur ſolus perſeverat? Quomodo in epilepſiâ, Apoplexiâ, & Paralyſi, ſopiuntur ſenſus, cum in Apoplexiâ, & Paralyſi, ſolum obſideatur pro medietate organum motûs? Dicent, in epilepſiâ, pati cerebri anteriora, poſteriora ſalva manere. Imprimis cur ergo artus contrahuntur, ſi organa motûs ſint libera? Memoria potiſſimùm læditur in Caduco: ergo & ipſa erit tantùm in ſincipite? Sed conceſſo quod petitur, cur ergo omnis nervus motui dicatus, per medullam ſpinæ, à tergo cerebri ſaliens, ſenſum amiſit; non autem motum? Ergo cerebrū tam retro, quàm ante, in Caduco percellitur, à cauſis præcordialibus. Sæpe enim moribundus aliquis, adhuc ſentit, loquitur, auditque, ablato dudum anteà motu in inferioribus, per nervos ſpinalis medullæ explicatus. Bene valente cerebro, ſæpe ab inferis, inopina ſyncope irruit, labiturque tam ſenſus, quàm motus, unico inſtanti. Si id à fumis fiat; deberet primò ſenſus, ac dein ſenſim motus, deficere: eò quòd anteriores ſinus cerebri, viciniores ſint ori ſtomachi,

74

chi, quàm perexilis ille postremus. Idque tardissimè prorsus contingeret, si Apoplexia, ex oppilatione esset. Denique in acerrimis torminibus, cum integritate functionum mentalium, imò & absque capitis dolore, contrahuntur artus, qui mox dein paralysi plerumque feriuntur. An ergo ventus dolor, oppilat spinalis medullæ initium sine Apoplexiâ? Sic nimirum, ut sæpe ambæ manus, atque pedes resolvantur, ac motu priventur. Ergóne jam utroque latere, oppilatus est quartus cerebri sinus? Cur soli artus, orbantur motu, atque sensu, non item organa intermedia, eodem itinere, medio, atque interstitio, motum suum sensumque mendicantia? Quæ est enim cognatio intestini, cum illo postremo sinu cerebelli? quisve consensus hujus sinûs, cum artubus extremis? ut hi scilicet pœnam aliunde promeritam luant? Necdum enim sat constat, cum sensus & motus, unico fiant nervo, in plerisque tamen quomodo alterutrum lædatur, sospite altero.
74 Quapropter hanc quæstionem per theses primus elucidare debui. 1. Cerebrum non sentit per se, vix in se. Duabus autem tegitur membranis, sensûs acutissimi. Adeò quod sensus peracutus, magnæque authoritatis sit majestas ubique, in stomacho, utero, menyngibus, intestinis, nudis scilicet membranis, etc. 2. Correlativum illius est. Spiritus animalis, quamdiu intra sinus cerebri formatur, aut vagatur, non sentit, neque sensus particeps, inde fit cerebrum. 3. Spiritus ille, non recipit sensum à Cerebro, cum sensu careat ipsum cerebrum. Ac per consequens, nec suscipit spiritus iste, ultimam suæ perfectionis, ac sensationis manum, in sinubus cerebri. 4. Medulla spinalis, interno sui nucleo, est continuata cerebri substantia, vestiturque ideó membrana, menyngibus continua. 5. Omnis nervus, intus ideò est medullaris,
extra-

extra verò, ſuâ tegitur membranulâ. 6. Creditur ſpinalis medulla, per medium ſui, quoad vivitur, pervia, quâ ſpiritus motivus diſpenſatur, æquabiliterque per longum illius medullæ, ac nervorum, extenditur. Etenim ſuum iſtud vitale lumen, diradians, defert imperium voluntatis ſive nutum, ad muſculos, organum executivum motus illius, quem anima ſibi arbitraliter propoſuit. 7. Mandatum animæ, inſtantaneum eſt. Non quidem quod ad ſingula motuum momenta (puta in Cytharœdo) ſpiritus decurrant, mandati characteribus inſigniti. Nam quamvis motus contingant, adminiſtris ſpiritibus: tarda tamen nimis horum eſſent obſequia. Quapropter ſolo luminis radio, in inſtanti, mandatum, ſive nutus animæ, defertur. Perinde ut objecta viſus, in momento, etiam eminùs, percipiuntur. 8. Senſus, cum nullus, vel ſaltem ſurdus, ſit cerebro: acutiſſimus verò Menyngibus; Ergo lumen ſenſus, non defluit per ſubſtantiam medullarem, ac centralem nervi, ejuſque tubum: ſed anima ſenſitiva diradiat ſenſum, ac præcipuè à Menyngibus, per membranas nervorum tegmina, communicatur partibus nervo contiguis, annexiſque clientibus. 9. Ergo ſubſtantia duplici, duplicique nutu ſenſitivè, formatur lumen, diradians ad ſatellites ſenſus, ac motus. Fit hinc, quòd ſenſus lædatur, ſoſpite motu, vel contra. Ob diverſitatem participati luminis, per diverſa organa delati. Quare nunquam ſatis laudabilis Altiſſimus, qui tam nobiles facultates, in membranis, cerebri, ſtomachi, atque uteri locavit, vitam, animam, totumque in ſe hominis regimen, in ſe continentibus! Etenim ſi Chiromantiæ, aut Phyſio- 75
gnomiæ eſt fundamentalis veritas, ſunt lineæ, tam in fronte, quàm in manu, quæ futuram quandoque Apoplexiam portendunt. Eſt autem ejuſmodi

ſignatum,

ſignatum, à Signante, naturaliter nos conſtituente. Archeus autem ſeminis, nequit prænoſcere ejuſmodi effectus: potiſſimùm à caſu contingente orituros (puta ſi ira, vita inordinata, nimiuſque Tabaci uſus, Apoplexiæ initia attulerit) ergo ſaltem neceſſum eſt, quod principia Apoplexiæ, non ſint à cauſâ privativâ, ſi in ipſis initiis ſeminalibus, celata, & quandoque ſub ſui maturitate eruptura. Quod eſt dicere: Apoplexiam, latere actualiter in Archeo, ſive ſemine, per modum morborum hæreditalium, adeoque & graſſari ſic, per integras fa-
77 milias. Saltem notum eſto, Apoplexiam, non eſſe oppilationem ſinuli, à pituitâ factam, ut neque effectum privativum: ſed veris, ac ſeminalibus conſtare principiis. Obſtruens autem pituita, (ſi qua eſſet in homine) ſive inde dependens oppilatio, non præexiſtit in ſemine, multóque minùs apta eſſet, delineare in fœtu, portentos effectus tam ſerotinos. Adeoque pituitam, labentem, in quartum ſinum Cerebri, longiſſimè excludunt. Ac per conſequens etiam Academias, hactenus cauſam mor-
78 bi, ejuſque remedium ignorantes. Denique nec intelligibile eſt, quo medio, aut interſtitio natura poſſet pituitam (inobediens, ac non vitale excrementum) ad alterum duntaxat latus, illius exigui, anguſtiſſimique ſinûs, ita detinere, ut nunquam ad oppoſitum latus deflueret, propriâ mole, ac liquiditatis fluiditate. Imò, cum Paralyſis ſit in latere dextero, decubitus ſemper tum eſt in ſiniſtro: Impoſſibile itaque eſſet, quin iſta pituita mox non decideret in ſiniſtrum latus, extingueretque ipſum ægrum, vel ſaltem ambulatoriam gigneret Paralyſin. Cur demum, ſemper ad dexterum vel ſiniſtrum latus, nunquam autem antrorſum aut retrorſum, pituitam iſtam, ſinulus iſte abigeret? Præcipuè quod in naturâ, non ſit dexterum aut ſiniſtrum:

ſtrum: ſed cuncta, reſpectu integri, ſint rotunda. Unde patet, in ipſis organis, Archeo ſcilicet vitali, non autem in pituitâ fictâ illius ſinûs, occultari rationem effectivam, cur Archeus Apoplecticus, ſemper ſuam pediſſequam Paralyſin, ad latus flectat: Ludicrum verò, quicquid de quarto ſinulo Cerebri Scholæ ſomniârunt. Tota ergo ratio varietatis 79
in hiſce morbis pendet, quatenus Archeus format, perficitque ideam ſeminalem, quam plerumque reperit nonnihil cadaveroſam in cibis, horumque tranſmutationibus. Tunc nempe facit vertigines, magiſque tenaces, ſi idem contingat in excrementis, in itinere à cibo in alimentum; longéque promptiſſima eſt Apoplexia, quæ in ipſo Archeo Duumviratus, ſuam ſigillarem format ideam. Quippe totus in viſceribus Archeus, confeſtim velut cadaveratur. Ex diductis demum con- 80
cludo, Apoplexiam, nullatenus eſſe morbum privativum, longéque ab hac diſtare præcluſiones nervorum, ut in vertebrarum detorſione, ſuſpendio, etc. Neutrum quoque oriri ex obſtructione quarti ſinûs in cerebello, ad initium ſpinalis medullæ.
Sed Apoplexia generatur occaſionaliter ex prælu- 81
dio virulento anodyno, & cadaveroſo, in præcordiis præconcepto. Quod, dum ſuam ibidem acquiſivit perfectionem, maturitatemque requiſitam, inficit Archeum loci, qui ſtatim eô ipſo, vires cerebri ſuperat, & conſternat. Non autem, quod cerebrum primariò laboret, ſubditaſque partes in conſpirationem ſuæ necis trahat. Paralyſin ve- 82
rò, eſſe partium ſenſitivarum contracturam, à terrore ſolo cauſatam. In particularibus verò membrorum reſolutionibus, id liquet. Quibus nimirum, fiunt topicæ generationes præfati veneni Apoplectici. Porrò Scholæ unius tantùm anody- 83
ni meminêre, quod ſoporiferum, narcoticum, ſoloque

loque gradu, inter opium, Mandragoram, atque Hyoscyamum, distinctum, non quod proinde negent, etsi prætereant, plura alia in simplicibus. Sunt namque, quæ pauculo spatio durationis, sensum tollunt, ac mentis valetudinem, relicto motu, prout in epilepticis. Quædam solum obumbrant motum, alia, utrumque, ac plurima quoque dementant, relicto sensu, atque motu. Nec ideò nominanda: prout nec alia quæ inebriativa sunt. Cæterùm humor nobis assimilandus, facilè in præcordiis, ab Archei inficitur conceptâ anodyni cadaverantis imagine, cui varia veneni sors, in sodalitium connascitur, frequensque in Peste, aspicitur. Alibi verò, non ferit caput; sed in habitu sigillatur: ubi etiam subinde, eodem degenerandi privilegio, glaciale Lepræ virus nascitur. Sed Anodynum in Duumviratu, pręcipitat cerebrum, ac pro sui differentiâ, vertigines, caducum, palpitationes, syncopas, catochos, Apoplexiamque generat, & hanc, ut partium metus, ita & paralyses comitantur. Extra Duumviratum verò, sedem suam, stupore, gan-
84 grænáque frigida mortificat, &c. Errant igitur insigniter, qui maniam opiatis compescere satagunt. Cum omne opiatum, sit in se, amens. Quia amentia, nil præter somnium vigilans. Siquidem vix decupla opii dosis, somnum amenti conciliat, minori autem dosi efficitur nihil. Sin verò aucta dosi, somnus amenti obrepat, jam dementiam, & somnum vigili augebit, ac disparatas insomniorum vanitates. Decepit autem Scholas, somnus,
85 sponte propriâ amenti adveniens. Nam is, ut ex causâ bonâ provenit, ita & sanitatis præcursor index, amentiam solutam iri, spondet. Adde, quòd in opio, præter soporiferum, sit connexum virus a-
86 liud. Unde Lethalia papavera somno, decantantur à Poëtis. Sed in sulfure Vitrioli, est somniferum

rum saccharinum, quod suavem adportat somnum, cum principaliū facultatum restauratione. Simile est in sulfure, cujus ergo, pulmoniacis affectibus commendatur, si ita præparetur, ut nobiscum colludere queat. Somnus laborem adferens, (qualis ex opiatis) malum. Quod virus, conturbationes, atque tempestates designat. Itaque suavis obrepens somnus, causis dicandus propitiis. Ergo (iterùm dicam) Apoplexia, Epilepsia, coma, Vertigo, Tremor cordis &c. sua habent singularia venena, atque anodyna. Vertigo quidem subinde instar Apoplexiæ sternit hominem: sed citra Paralysin. Quia non anodynum cadaverale: sed inebriativum habet, quale in Tabaco. Quod si in gradu, numero, aut quanto, nocentius evaserit, efficitur & Apoplecticum. Cæterùm de allio, & aquâ vitæ, dixi, ejusque insensilitate, non est tamen apoplecticum, quia virus abest, & constans radix.
Saltem per impertinens huc adfero. Quod anody- 87
na, licèt stupefaciant, instar frigoris: erroneè tamen à Scholis, inter summè frigida locari. Quinimò nec soporiferum, in opio friget sulfur: sed valde amaricat, ejusque sal, acre est, ac sudoriferum. Amara autem, in Scholis, notabiliter calent. Somniferum ergo, tam in opio, quàm alibi, pote-
stas est, donumque Creatoris specificum: non au- 88
tem effectus frigoris. Prout ex professo, alibi de
somno manifestavi. Anodynum autem in epile- 89
psiâ, ab Apoplectico variat: quia præcipuâ sui parte, inebriativum est. Parce Lector, quòd vires rerum, à simplicium similitudine denominem, siquidem nomina desunt propria: ut & proprietatum cognitio à priore, quæ nomina dictare deberet.

Post tractatus insensilitatis, anodynorum, ac 90
quorundam venenorum, dolor resumendus mihi.

Repe-

Repeto itaque, quod dolor, ac sensus, fiant immediatè in loco, sive centro injuriato, nec petito cerebri consensu. Sufficit namque, lumen vitale ipsius animæ sensitivæ, in omnes quoquoversum partes, pro necessitatis exigentiâ, diffusum, Nam quilibet partium rector, etiam objectorum notator, ac discretor esse debuit. Quia animam sibi utrobique præsentem atque præsidem habeat. Quo pacto namque manifestabit anima, se sentire noxia, nisi dolorem in centro injuriato inde conceptum, sive aversionem, concitaverit? Debuêre ergo membrorum necessitatibus inservire, artubus inserti spiritus, absque consultatione, ac recursu ad cerebrum: cum non cerebrum; sed ipsa immediatè sentiat anima ubique præsens. Nimiâ enim celeritate opus fuit, ad avertendum, ac præcavendum noxia, ideo nuncium, ad cerebrum mittere, importunum fuisset. Admitto quidem, quòd intestini dolor, in consensum trahat alias partes, easque vel pertinaci paralysi resolvat, vel contrahat partes, motui arbitrali servientes, dolente rene, stomachus nauseet, vomituriatque, torqueantur ilia, stupeatque suppositum femur; dolens unguis; glandem suscitet remotam. Siquidem animæ præsentia, confirmat, non autem tollit partium consensum. Itaque consensus ille in doloribus, dolori
91 est peregrinus, & per accidens: nec ideo doloris essentiam, vel causam attingit, aut alienat. Eò quòd consensus iste, sit posterus ad dolorem, ideóque etiam ab eo separabilis. Sentiunt proin spiritus partium singulares, absque spiritûs influi commercio. Ut in dentibus, ac novâ carne ulceri cavo restituta. Etenim quia partes utrobique propriâ
92 vivunt quadrâ, sensus est juxta organi diversitates. Sunt & idcirco dolores multi, tempestatibus concentrati, Lunęque inæqualitatibus respondent,
eò

eò quòd in spiritu nobis astrali, centraliter suscipiantur. Denique nec cruor, nec ipse sanguis arteriarum, sensu, tactuque animali pollent, licèt synpatheticè sentiant, etiam extravenati. Quia vigent tantùm spiritu influo. Quæsitum ergo hactenus à Theologis, an cruor ab animâ informetur? Putem egò, sub correctione melioris judicii, nil informari ab animâ animantis, quod non participet de animâ sensitivâ. Id est, nil informari ab animâ, quòd non per spiritum, insitum partibus, atque animatum, sentiat. Eò quòd informatio, arguat necessariò, vitam in animante, ut & vita, sensum, obtusum saltem, qualis est in ossibus, & cerebro. Sin verò edulia in stomacho, affluentia seminis in parastatis, fames, imò & lotium, sua pariant in animâ somnia, animamque subter somnum, pro nutu concitent. Non tamen inde, vice versâ sequitur: quod proinde anima, edulium, vel lotium informet. Nam licèt anima, senserit lotium abundans, premensque: hoc tamen, non sentit sua objecta. Nam & anima, sentit pungentem cultrum, quem tamen non informat Ut ergo aliquid sit ab animâ informatum, necesse est, ut vivat, & sentiat, tanquam vitæ ipsius subjectum. Sensus ergo ac dolor, sunt in continentibus, subjectivè: in contentis autem, tantùm objectivè. Imò quanquam contenta sint nobis intima, & proximo modo vitalia: sunt tamen contentorum respectu, & animæ sensitivæ, tanquam externa. Veruntamen non sat est, dixisse cum vulgo, causam noxiam, esse dolorificam: imò nec scire sufficit, vitam sensitivam primariò sentire, atque inde, spiritum partibus insitum, ac tandem organa stabilia: sicque nimirum sensum testari præsentiam noxii. Cum hæc Scholæ ac vulgus, quodammodo nôrint. At liquere debet manifestiùs, quid faciat immediatè dolorem, & quo

93 (margin, beside "piantur. Denique nec cruor…")
94 (margin, beside "quam vitæ ipsius subjectum. Sensus ergo ac dolor,")
95 (margin, beside "tanquam externa. Veruntamen…")

pacto dolor fiat sentiendo. Quoad prius, pungit acus, & inde dolor. Apicula pungit, & vulnerat instar acûs, at longè aliter dolet utrumque. Ergo non ipsa continui solutio aut divisio (in utraque punctura alioqui communis) primariò dolet. Siquidem divisio continui, nil aliud præ se, aut citra solutionem, efficit. Quæ in Leprosis, & Paralysi, est sine sensu, ac dolore. Sin verò solutio continui doleat, sive non, id cultro est per accidens, nec hoc solutionem attingit primariò, nisi in conditione occasionis sine quâ non, ergo quòd punctura apis, aliter doleat, quàm solutio æqualis per acum facta, pendet sanè ex penitiori sensûs judicio. Adeoque
96 vel exinde liquet statim, ipsam animam sensitivam, immediatè sentire, censere, ac judicare objectum doloris. Sensus autem in Scholis, dicitur passivè fieri, prout motus activè. Ego verò jam ostendi, sensum à potestate, sive primario ente sensitivo, fieri, per actionem: quanquam membra subjectivè patiantur, per objectorum sensibilium applicationem.
97 cationem. Ergo sensus fit activè, quia sensatio ipsa, est activa animæ censura. Quòd autem interim membra patiantur, id cùm sit sensationi per accidens, non potest impedire, quin sensus, fiat sensitivè. Est quidem idem agens proprium, in istâ actione sensitivâ, sensûs & doloris: quia ipsum agens, est anima. Differtque sensus à dolore, per judicium animæ, de objectis sensibilibus. Adeoque sensus, ipsius animæ est judicium, actio nempe, non autem passio. Scholæ quidem cum plebe, nôrunt, quòd causæ violentæ, inferant dolorem, prout etiam quòd aqua sit liquida: sed ostendisse internam thymosin facultatis sensitivæ, & dolorem manifestasse in radice, id nondum hactenus intentârunt. Quorsum conducit consideratio sequens.
99 Viva caro amburitur facillimè, excoriaturque ab aqua

aquâ bulliente. Mortua autem caro tardiùs crematur. Estque alia ambustio, si viva manus, quàm si cadaveris uratur. Prior siquidem adustio, vesicas, minimo ardore excitat, sic ut idem, etiam sub Sole contingat. Posterior verò combustio, carnem tenet, non secus ac si assaretur: nempe absque vesiculis, & excoriatione. Scholæ etiam differentiam nondum istam annotârunt, quia neque 100
attenderunt. Dicentque fortassis, quod faciliùs fit excalefacta calefacere, quodque ideo caro viva promptiùs comburatur. Sed supponamus carnem mortuam, prius tepefactam, eodemque gradu caloris, nec secus, ac si viveret: non tamen proinde facilè amburitur, nec eodem modo, quo viva. Non ergo locum habet præfatum subterfugium. Quapropter, cum ab univoci caloris gradûs agente, diversæ contingant operationes, in eodem carnis subjecto, solâ vitâ distincto: ergo necessum est, vitam duntaxat, esse illius diversitatis causam.
Quod est dicere, vitam, esse agens proprium sensa- 101
tionis in sensitivis: & vitam, esse ejusmodi causam, quæ insuper vim habeat ambustiones faciendi in vivis, & in materia medica, imò etiam resistendi, vel non. Quamobrem reperio vitam, primarium efficiens, ac immediatum sensûs, ac doloris. Siquidem vis ignis, recepta, ac introducta in cadaver, non est sensibilis, imò nec propriè ambustiva, qualis in vivis: sed potiùs assativa, vel tostativa. In vivis namque, liquor carnis, per indignationem animæ sensitivæ, celerrimè in acre liquamen convertitur, ac substantialiter transmutatur: qui in mortuis, non est vitali transmutationi obnoxius. Adeoque inter fibras, bulliendo & frixando, carnes torret & assat. Caro enim mortua, patitur per gradus, quos alia corpora non sensitiva, univoco modo patiuntur ab igne. Verùm in vivis, etiam

aqua bulliens, ſtatim veſicas parat: pars ſolida dein, velociter contrahitur, & crematur. Idcirco iſta ambuſtionis actio, in vivis ac ſenſitivis, fit efficienter ab ipsâ vitâ: ab igne autem effectivè, per modum medii activi, occaſionalis, & externi. Vita nimirum ipſa, ſentiens ignis rigorem, acuit ſuum liquorem, tranſmutatque in veſicans, ac dein in eſcharoticum liquamen. Et quantum ſcilicet ab igne corripitur, tantundem poſtmodùm, per diſpoſitionem relictam, corrumpitur, quia mortuum
102 eſt. Sed quia de ſenſibilibus ſenſu notis, tactus eſt primarius judex: idcirco vix locum habet demonſtratio, manſitque doloris hiſtoria ac radix, per cauſas hactenus neglecta. Repetam ergo quædam, quæ anteà in tanto paradoxo, verbo contractiore ſcripſi. Quamobrem, ad inveſtigandum agens proprium, in dolore, conſideravi, quòd Ranunculus, apium, flammula, &c. non veſicent in cadavere. Veſicant tamen carnem vivam. Cenſui
103 itaque, quòd in ipsâ animâ ſenſitiva, conſiſteret differentia hujus actûs, & non primariò in flammulâ. Quippe quæ tantum veſicat, quatenus mordicatione, juſto acriore, infeſtat ſic ſpiritus ſenſitivos, qui ut ſenſatam acrimoniam mitigent, retundant, aut extinguant, furit anima in illis, reſolvitque ideo propriam membrorum ſubſtantiam vitalem, in labumen corroſivum (prout alibi *de peſte*) quapropter ipſamet anima ſenſitiva, ut immediata ſubſtantia ſenſitiva: ita eſt cauſa efficienter effectiva veſicæ: flammula verò, quæ in cadavere operatur nihil, eſt cauſa effectiva occa-
104 ſionalis, externa, & excitativa. Cujus ergo ſtupefactæ Scholæ, docuerunt, pharmaca eſſe penitùs inertia, ac velut demortua, niſi priùs à calore noſtro, velut coquo, præparentur, & excitata acuentur. Quod ſanè ſuis haud caret anguſtiis. Statuerunt

runt namque idipſum, quatenus aſſumta vel ap-
plicata pharmaca, non extemplò ſuas in nos fa-
cultates exploderent, inſtar ignis: ſed ſpatio ali-
quo opus haberent, quo effectus ſuos, per prævias
diſpoſitiones producerent. Veruntamen ſi requi-
ratur ſpatium, ut fiat alteratio, quæ ſit effectus
pharmaci; id ſanè neutiquam arguit actionem
pharmaci, à noſtro calore, alioqui neceſſariam, ut
pharmacum donum ſuæ nativitatis nanciſcatur,
ſive agendi licentiam, quàm à creatione ſibi obti-
nuit incolumem, plenam, atque liberam. Verùm
(ut dixi) aliter, imò frequenter longè aliud opera-
tur in vivis, quàm alioqui in mortuis, aut non ſen-
ſitivis. Adeoque effectus pharmacorum, non fiunt,
niſi priùs debitè applicentur, atque dein appro-
priatione exquiſitiore, ſuam in nos imprimant po-
teſtatem: ut videlicet inde oriatur diſpoſitio,
quam anima ſenſitiva, ſuo judicio ſuſcitat, & poſt-
modùm etiam, explicat, atque perficit. Errarunt 105
namque Scholæ in re medicâ, quòd aſpexerint cau-
ſas externas, & occaſionales, pro principalibus ac
vitalibus. Idcirco neglexerunt in vivis, ipſiſque ſa-
nationibus, res effectas, efficientibus propriis, per
graduum debita itinera connectere. Inſulſum
quapropter eſto, quod piper, acetum, &c. deberent
mutuare ſuas activitates, & dona, ad agendum ſuſ-
cepta, à noſtro calore. Quaſi unicus calor, tam
multiformium effectuum cauſa foret primaria.
Quoniam reverâ, ut res in nos agat, ad hoc non a-
lio extra ſe extrinſeco, opus habet: ſed ut prima-
riò: ita abſque morâ, ſuas vires, per diſpoſitio-
num momenta, ſtatim exſerit, ſi debitè ſit appli-
cata (prout tam de actione regiminis, quàm tra-
ctatu quod calor non digerat in ſenſitivis, ad lon-
gum demonſtravi.) Sed quia anima ſenſitiva (quam
Scholæ cum calore, turpiter confundunt) ſuſce-

ptas vires sibi applicat, atque inde novam sibi
quandam actionem propriam, ac prorsus vita-
lem fabricat. Ideo vires, quas anima sensitiva à
107 pharmaco suscipit, sunt causæ effectivæ occasiona-
les duntaxat, possetque si vellet, easdem præterire,
ac negligere. Quod patet in robustioribus, qui la-
xativa, etiam violenta, absque molestiâ, irritoque
potu digerunt, tanquam cibos. Itemque in mo-
rientibus: quibus est quidem pharmacorum appli-
catio: sed non appropriatio; ob neglectum scili-
cet atque defectum potestatis sensitivæ. In robu-
stioribus enim, non deficit calor excitans, & ta-
men effectus nullus. Etenim suscipiuntur aliàs sta-
107 tim vires pharmaci, sensimque magis magisque
procedunt: dein susceptis illis viribus per animam
sensitivam: hæc, mox bene, aut malè se gerit ad il-
las. Si bene: tunc suis utitur objectis in fomentum
suarum virium, vel in expugnationem noxii. Sin
autem perperam, jam se habet vita sensitiva mo-
rosè, furiosè, iracundè, anxiè, &c. horumque pa-
thematum Ideas seminales spargit, in spiritum e-
normon, in cruorem, inq; organa à pharmacis af-
fecta, remanent effectus, ideis præfatis conformes.
Quod tractatu *de morbis*, itemq; *de peste*, luculenter
108 demonstravi. Adeoque si mora intercedat inter
applicatum pharmacum, ejusdemque effectum: id
nequaquam propter defectum, aut exigentiam a-
ctivitatis rerum: sed contingit propter necessita-
tem activitatis vitalis, emergentis, ac subsequentis
ex impressione, factâ per pharmacum. Non enim
vis virulenta deest in ictu serpentis, licèt quando-
que ob impedimentum non operetur. Nam agens,
ut in nos agat, indiget applicatione, impressione
appropriatâ, & vi sensitiva, velut receptrice pote-
statis agentis alterius. Idque, ut pariat productum,
quod revera, ac immediatè est fructus novus, seu
vita-

vitalis, tanquam testimonium sensationis animæ. Etenim sic multi ita assuescunt laxativis, quòd nequicquam tandem operentur. Non quidem, quòd calor in homine defecerit, aut quòd laxativa vires pristinas amiserint: sed anima contraxerit familiaritatem, ex frequenti illorum usu, adeò ut mitiùs excandescat tandem istis venenis, quàm primis vicibus. Hactenus siquidem verum, atque 109
perpetuum est, omnem sensationem, in actione, & judicio vitali consistere potiùs, quàm in passione. Sive interim, ista sensatio contigerit, in sensu exteriore, sive in aliquo animi pathemate: sive demum, in naturali, aut synpathetico rerum inanimatarum sensu. Saltem liquet, quòd pharmaca 110
non egeant prægresso calore nostro, ut agant simpliciter: sed vis sensitiva, quæ est actrix principalis, opus habet agentibus, & objectis sensibilibus, ut sentiat, sentiendoque agat. Ideoque actio rerum sensibilium, utrobique se habet per modum causæ occasionalis, respectu animæ sensitivæ, nec pharmaca proinde operantur in cadavere. Propter defectum principalis ac immediati agentis, quod est vita, sive anima. Unde quoque sat liquet, 111
quàm præposterè, pharmacorum vires sint hactenus tributę agenti, sive efficienti vitali, atque principali; & quàm neglectum steterit agens principale, tam in medendo, quàm efficiendo morbos. Equidem si pharmacum, alioqui deberet actuari à nostro calore, ut tali, pharmacum quodlibet, semper, & ubique, in omne objectum humanum, actu calidum, æqualiter ageret: non aliter atque pondus aliquod semper sibi uniformiter æquiponderat. At laxativum, eâdem dosi exhibitum solvit in uno terribiliter, in alio autem, nequicquam: utrobique tamen à calore sufficienter excitatum. Imò in debiliores, plerumque atrocius furit, idem quod

in robuſtioribus eſt citra effectum. Quod autem de colocinthide, flammulâ, ranunculo, &c. dixi, ad alia agentia quoq; promiſcuè trahendum. Imò
112 ferrum candens, cremat cadaver, licèt nec æquo modo atque vivum. In vivis enim, primariò lædit ſenſitivam animam, quæ ideò mirum in modum inpatiens, furit, reſolvit, & exaſperat, ſenſim proprios, atque vitales liquores, in virus acutum, dein carnis fibras contrahit, ac in eſcharam vertit, imò in viam carbonis. Cadaver verò crematur à ferro candenti, non ſecus ac ſi lignum, vel aliud inſenſitivum foret. Id eſt, propriâ urit actione ignis, non autem vitæ. Hanc enim prærogativam Scholæ
113 non attenderunt, quæ tamen unica, in limine medendi conſiderabilis. Actionem autem ignis propriam ſuo more, prout & pharmacorum poteſtates abſtractas, duntaxat conſiderârunt. Calx viva, quamdiu ſicca manet, non rodit cadaver: vivam autem carnem, mox rodit, & eſcharam movet. Cadaver, à calce, totum reſolvitur in liquamen, combibiturque, exceptis oſſe, & cartilagine. Sed carnem vivam, non conſumit in liquamen: verùm transfert in eſcharam. In univerſum itaque, vis ſenſitiva vitalis, primùm afficitur ab objecto ſenſibili: atque inde demum fabricat effectum, ſive ens novum, id eſt proprium. Juxta conceptum pathema, pro modo læſionis aut injuriæ ſibi figuratæ. Eſtque hic effectus, animæ ſenſitivæ proprius: mediatus autem, in reſpectu occaſionis excitantis. Con-
114 ſequenter quoque cumque dolor conſiſtat ſubjectivè, in parte injuriatâ & laceſſitâ; in vitâ verò, velut primùm ſentiente, commoto, judicante, & indignato, tanquam agente primario; cenſui eſſentialem diverſitatem dolorum conſiſtere immedia-
115 tè in affectu motûs animæ. Scilicet dolores punctiles, lancinantes, & ambulantes, naſci ex affectibus

miſtis

mistis, ab indignatione & metu: sive ex agoniâ, profectis. Animadverti nimirum sedulò, contracturam in unoquoque propemodùm dolore. Adeò ut oblato lædente occasionali, statim pars læsa, velut per crampum contracta, corrugataque, dolorem manifestet suum. Est nimirum natura, ubique tam prona in crampum, ut nemo virorum cacaturiat, cui confestim scrotum, utut laxum, statim non crispetur, & corrugetur. Ob insiti enim spiritus naturalem aversionem, ab objecto dolente, dolor perpetim, quasi comitem habet, sui membri crispationem. Est & prætereà dolor, in parte stabilis, prout in ulcere, vulnere, apostemate, &c. Hic enim, ex solâ merâque indignatione æstuat. Hic enim, non se ita propriè contrahit, prout in doloribus convulsivis: sed liquorem sui nutrititium liquat, commutatque in acrem, salsum, virulentum, ac tandem, in vesicantem, vel escharoticum, inducta transfert nequitia. Sunt insuper dolores aliquot obtusi, profundi, modestè rodentes, ac stupidiores, quique errore digestionum, exorbitant, morosam potiùs iracundiam, quàm furorem vitæ, secuti. Itaque dolor omnis, è tristi affectione objectorum, causatur occasionaliter. Ab ipsa autem vitâ, immediatè procedit, tanquam testimonium sensûs. Imò pathemata animæ sensitivæ, in propriam organorum perniciem, dolor non raro denotat. Eò quod ista anima, apprehendat illas partes malè affectas, tanquam sui proprio vitio insurgentes, ac quasi murmurantes, has nititur corrigere, castigare, & sæpè etiam perdere. In propositis itaque terminis de Lithiasi, uterus Duelech, solâ 117
sui convulsione, ingentes primitùs movet dolores: qui assuetis, tandem mitiores evadunt, ob minorem scilicet animæ indignationem. Hinc enim pueri, mejunt procul, senes vero propè. Quia puerorum

rorum vesica, doloris impatiens, ex retenta urina, concepti, sese contrahit, atque comprimit naturaliter. Senum verò vesica, casu jam assueto minùs perculsa, lotium sua sponte elabi finit. Alioqui laxato sphinctere vesicæ, non est ratio, cur pueri procul mejant, & senes propè, nisi jam dicta vesicæ puerilis contractura, indolensque, atque spontanea, à tergo compressio, adhuc insueta.

118 Doloris occasione Spasinus non est negligendus. Imprimis (non repetam quæ de torminibus tractatu *de ventis* docui) non dolet contractum, ob contracturam (ut patet de scroto indolenter contracto) sed ob offensionem spiritui, ac vitæ illatam. Est nempe contractura, sensationis, sive doloris effectus, quanquam contingat accedente contracturâ, etiam dolorem augeri. Ætas mea, quia perversorum ingeniorum ferax, paradoxum hoc, cum aliis multis ridebit. Quod tamen sequens

119 posteritas, lubens amplexabitur. Scholæ equidem autumârunt spasmum, per organa executiva motûs voluntarii, fieri eatenus, quod dicant, ejusdem esse facultatis, functiones sanas, & morbidas, quanquam alienis causis occasionalibus excitatas. Musculus ergo, cum solus, sit membrum executivum motûs voluntarii, & nervus, organum delativum imperii voluntatis: sequitur (ut docent) musculum, tametsi in spasmo, invitis nobis actum: attamen nequaquam contrahi, nisi ab ipsamet arbitrali facultate motrice eadem, quæ illum, dum

120 est sanus, movet. In quo, hallucinanter Scholæ sibi contradicunt: dum spasmum definiunt motûs arbitralis quidem symptoma: attamen oriri à plethora, vel inanitione, velut causis proximis, atque continentibus. Attamen sat est cognitum, quod repletio, & inanitio, sint causæ naturales; non autem arbitrales; quę causæ naturales, si nervum abbre-

brevient, aut contrahant, (ut apertè docent) non fiet saltem nervorum attractio, per motum arbitralem. Admiror quoque hâc in parte, Scholarum hactenus celebratas stupiditates. Nam imprimis, nervus, non aliàs quàm vena, differt à musculo. Hęc quidem, cruorem defert ad musculum, & ille, motum. Dein, præter binas spasmi causas, ab Hippocrate fortè inventos, Galenus tertiam insuper addidit, in Scholis admissam, nempe virulentam qualitatem. Etenim viderat Galenus, ab ictu serpentum, spasmum consequi, nec tamen, ictum etsi intumesceret membrū, adhuc potuit credere, repletionem, spasmum effecisse. Defectuosus imprimis quod nesciat, an nervus ici debeat ut convellatur, 121
an verò musculus. Tum, quòd fiant mortales convulsiones, in torminibus, sumtoque helleboro, absque ullâ nervorum læsione, inanitione, repletione, vel veneno colico. Tertiò, defectuosus etiam, quòd cum in spasmo, fiat membri retractio, & musculi accurtatio, non distinxerit (ut Principem Medicinæ alioqui decebat) cur venenum, musculum contrahat, aut abbreviet, relinquendo sic obscuritatem priorem. Siquidem Galenus dicit nomen Medici, esse inventorem occasionis. Quod nomen hoc loco amisit. Quartò denique. Si spa- 122
smus contingat ab inanito, repletoque nervo: id est, propriâ nervi passione: an ergo venenosa qualitas, imprimi debeat in nervum, vel in musculum, ut inde spasmus eveniat? Quintò, defectuosus mansit Galenus, & cum eo sequaces Scholæ, cur ictus serpentis, venenosa pharmaci qualitas, &c. fiant propria passio motûs voluntarii, suorumque organorum. Si venenum enim, debeat imprimi in musculum, ergo nervus desinet esse subjectum proprium spasmi, & per consequens, frustra supponitur, atque requiritur ejus inanitio, vel plethora.

Sin

Sin verò venenum, impingat in nervum ipsum quomodo helleborus, per intestina oberrans, nervum primariò afficiet? quomodo pharmacum, adhuc in stomacho detentum, contracturam efficiet, & à vomitu ejus, libertatem dabit? Ridiculum saltem, quòd affectorum musculorum alteritas, speciem mali efficiet, si ab affectis nervis, essentia mali dependeat. Stultumque est, Emprostotonum, Tetanum, opistotonumque, specificè mutari, proter mutationem musculi. Nam Musculus, semper eodem modo, caudam scilicet versus caput, trahit. Profectò ejusmodi puerilitates ex igno-
123 rantiâ morbi, & temeritate puerilis judicii, necessariò defluunt. Quocirca natura, species morborum, juxta causarum occasionalium speciem, non autem propter differentiam situum, distinxit. At-
124 que adeò, cum Inanitio, atque Repletio, sint termini planè oppositi, non possent unicam Spasmi speciem producere. Durumque est credere, quod nervi inanitio, tota privativa, sit æquè Spasmo occasionalis, quantum ejusdem nervi repletio. Prout æquè est stupidum, quòd repleatur nervus, in tantum, donec nervum abbreviet, & quod ex nervulo, in latum distento per repletionem, abbrevietur musculus. Quasi nervi omnes possent subitò inaniri, itemque repleri, & in immensum tendi, in singulo epilepsiæ accessu, fictis nimirum humoribus? Quasi spasmus, esset musculi duntaxat accurtatio, subsequens ad nervi arefacti, vel humectati abbreviationem? & quidem quatenus insueta nervi repletio, nervum accurtaret, prout & altera, quæ suâ nervorum ariditate, nervos non minus in longum, quàm in latum, minueret, esset causa retractionis convulsivæ, & non potiùs utriusque suppositæ causæ errore, nervi paterentur inexcusabilem paralysin? Scilicet tam per obstipationem nervi, à replen-

replente (ut ajunt) pituitâ, quàm per exſiccati ner-
vi compreſſionem? & quaſi eſſet tanta exſiccatio
nervi repentina, credibilis, aut in vivente poſſibi-
lis? Imò, quomodo jam ſemel arefactus nervus
(puta per nimiam, ut ajunt, laxantis hellebori in-
ſolentiam) iterum mox reſtaurationem, arefacti
humidi ſui radicalis, admittat? Cur fuit neceſſe,
fingere, & admittere, nervi repletionem, vel inani-
tionem, ſi citra utramque, venenoſa qualitas do-
net ſpaſmum? Ridiculum ergo Scholarum dog-
ma de Spaſmi cauſis, inanitione, & repletione 125
nervorum conſcriptis. Nam etſi cum Galeno,
etiam agnoſcant tertiam, quæ ſit malignæ quali-
tatis: nihilominus in duabus prioribus convictæ
hærent. Hallucinantur namque in materiâ, ob-
jecto, efficiente, & modo fiendi. Id eſt, in toto.
Quaſi nervulus, ad muſculum extentus, ſæpè vix
triplicis fili groſſitiem adæquans, juſtô amplius
humectatus, debitoque aridior, tanto brevior ſei-
pſo fieret, quantum muſculus, fortè ad ſpithamum,
membra contrahit! Imò quaſi tam impactio ho-
ſtilis humoris, quàm nervi inanitio, dolores ſpa-
ſmi cauſaret! Ridiculum huc luti ſiccati exemplum 126
adferunt: cum in vivis, ſint impoſſibiles aridita-
tes, atque etiam impoſſibiles eſſent reſtauratio-
nes; dum tamen Spaſmi ejuſmodi, non raro, etiam
ſponte eſſent. Putârunt Scholæ, fictas illas hume-
ctationes, & nervuli ariditates (quæ vix ſtraminis
lattudinem efficerent) muſculum contrahere, vel
in pedalem convulſionem. Nec item valet exem-
plum, quod fides teſtudinis, pluvio cœlo madida,
diſſiliat rupta, quatenus imbibito liquore accurta-
ta ſit. Nam imprimis duplò longius extendi po-
tuiſſet, quàm ejus ficta in latum extenſio, eandem
accurtâſſet: non advertunt Scholæ, membranam
madidam, fragilem eſſe, ut & ſiccam: ideoque &
fides

fides servari, in oleo pingues, ne madefiant, aut arescant. Apage cum exemplis, quæ in vivo locum
127 non habent! 1. Nam in vivo, nervi non ita siccari possunt, ut eorum ariditas ullam causet abbreviationem. 2. Semel exsiccati, nunquam humectationem deinceps recipiunt magis, quàm ipsa senectus arida. 3. Spasmum, à laxativo ortum, negant à veneno factum: nam si in solutivo, toxicum agnoscerent, sibi marsupium abscinderent. Ergo Spasmus ab solutivo, quatenus inaniente tantum, non autem tanquam à virulento pharmaco; esset ab inanitione scilicet, & ariditate nervorum. At restituitur non raro spasmus à solutivo ortus. Ergo non à siccitate nervorum natus. 4. Omnis senex macilentus perpetuo spasmo, ac universali, retractus esset. 5. Cum nervus non sit membrum executivum motûs, ergo nervi abbreviatio, non arguit artuum convulsionem, quasi ad accurtationem nervuli, brachium, aut crus, sequi deberet. 6. Humectato nervo, (ita ut tantò esset brevior factus, quantum imbibito humore peregrino, in latum esset extentus) cum ejusmodi humor, esset planè contra naturam, paralysin potiùs, quàm Spasmum efficeret. Est autem paralysis è diametro opposita, tam in sensu, quàm in motu, ipsi spasmo. 7. Quî posset ictus calvariæ, uno momento, omnes statim unius lateris nervos, arefacere, alios verò sibi oppositos, humectando, in latum confestim deducere, ut Spasmum, simul & Paralysin efficiant? Cumque tam inanitio quàm repletio, Spasmi in causam fingantur, deberet ictus calvariæ, utrimque spasmum producere. 8. Non mirum itaque, Spasmo tam infausta applicata remedia, si cuncta morborum requisita, ignorent hactenus Academiæ. Novisse e-
128 nim debebant, omnem Spasmum, esse Blas vitale musculorum, ex Archeo innato suscitatum: cujus occasio

occaſio eſt, malignum aliquod irruens in Ar-
cheum, muſculorum vitæ inſidians. Quid ſi Hip-
pocrates cauſam Spaſmi, ad inanitionem, & reple-
tionem retulerit, reſpexit ad occaſiones vitæ præ-
cedentis. Nimirum quod pergræcantibus, item-
que multâ venarum depletione, convulſio fre-
quens eſſet. Mentemque Senis non capiens Gale-
nus, ad nervorum repletionem & inanitionem hu-
moralem, poſtero, ac ſuo commento tabeſecit.
Spretis itaque ejuſmodi anilibus figmentis, juven-
tuti credulæ per Scholas perſuaſis, dico. Muſculis
ineſſe duplicem motum, unum nimirum, quate- 129
nus eſt organum motûs arbitralis: atque alterum,
ſibi proprium. Per quem, & ſi ſeſe retrahat verſus
ſuum caput: attamen nil obſtat, quin ſpiritus, par-
tibus illis motivis inſitus, illas retrahat ac moveat:
prout jam ante, de ſcroto, dictum eſt. Nec enim
naturæ repugnat, partes proprio motu locali ſub-
ſilire, abſente animâ: triſti ſcilicet ſenſatione, par-
tes alio imperatore mobiles, furioſè contrahi.
Cum muſculis ſingulariter deſit, alius conſpicuus
motus, quo deſignet ſibi illatam noxam, præter
eum, quo exſequitur arbitralem animæ motum.
Quinimò naturale, eſt penitus omnibus membris,
& communi partium niſui proprium, illas contra-
hi ob triſtem illatæ injuriæ ſenſum. Quem locum,
Scholæ deſeruêre intactum. Quare erroneum cen-
ſui, cum Scholis, Spaſmum credere affectionem ca- 130
pitis. Nam jam in hoc recedũt à theſibus ſuis, qui-
bus ſupponunt Spaſmum, eſſe ex repletione, inani-
tione, vel qualitate venenosâ nervorum: niſi ma-
lint jam mutatis vicibus, Spaſmum oriri ex reple-
tione vel evacuatione capitis. Spaſmus autem eſt
accidens ſpiritûs ſenſitivi, quod manifeſtant im-
primis nervorum puncturæ, vel tendinum, item-
que febres, ſumta venena laxantia, ictus ſerpen-
tum,

131 tum, atque alia his paria. Nec interim contra arguit, quòd ictus capitis, etiam ſpaſmum inferat: cum non minor capiti, quàm inteſtino, in torminibus, ſit authoritas pro fabricâ Spaſmi. Tam ſcilicet Spaſmus à capite oriundus, quàm à vitâ ſenſitivâ, virus perhorreſcente natus, eſt clientum muſculorum. In ictu capitis, quid ſtatim, veneno, latus contractum contaminavit? quidve confeſtim omnes illius lateris nervos inanivit, aut replevit? nonne cerebrum ſternutando quatit? membrana pulmonem ambiens, in aſthmate contrahitur ſicco? Corrugatur, contrahiturque pleura, in pleuritide, atque hactenus ſponte à coſtis ſe avellit? Contrahiturque non infrequenter Mediaſtinum? etiam Diaphragma notabili preſſuræ anxietate anguſtiatur? Cui hactenus nomen deeſt, licèt affectus is, palpitationi cordis frequens? Splenis quoque obtuſi qnandoque dolores, contracti viſceris ſunt indices. Contrahitur quoque ſtomachus ſingultu, vomitu, & doloribus ſtomachicis. Sunt nimirùm in his membranis, contracturæ interpolatæ, quoties infeſtans cauſa occaſionalis, movetur, recurritvè. Incipiente quoque Hydrope, vel Ictero, imò vel ante natam aquam, aut ventum, ſæpè contrahitur, indureſcitque abdomen uno latere. Inteſtina demum, non ſolâ ventorum diſtentione (quæ nullos parit dolores, non conſtipata alvo) ſed potiùs contractura ſui, oſtentant tormina intermittentia. Quod alibi, trans umbilicum infantis, me contemplatum fuiſſe, ſcripſi. Cernebam
132 nempe quoties tormina maximè urgerent, quòd inſultus epileptici concitarentur: inteſtina aurem, pro doloris menſurâ, variè velut ambulando convoluta, & contracta: inteſtinis aliàs ſedatis, ac planè quieſcentibus. Acidum enim atque ponticum excrementum in colicis, pungit animam ſenſiti-

vam

vam, hæcque dolorem parit, ac quasi per intervalla, contrahit intestinum, ventusque tum inibi conclusus, fortè fortunâ, intestinum tendit. Non igitur colica ventosa (ad distinctionem descendentis Duelech, sic dicta) à causâ: sed à symptomate posteriore, & accidentali, nomen habet. Sic pariter à laxativis, sæpè recurrit dolor torminum cum contracturâ, curaturque, contracturam mitigantibus. Vix namque discernuntur ventosa, à calculosâ colicâ: quia idem doloris symptoma, crispatis, contractisque intestinis, in utrâque pariter apparet. Sic enim amygdalinum epotum, dolores lenit, quia contracta intestina obliniendo pacat. Itaque cum dolor contracturam pariat, & hæc vicissim dolorem novum, cernimus, quòd dolor dolorem gignat sæpe, ac sui simile. Dein, quoties cuti, venis, arteriis, vel nervis accidit injuria, in rugas se contrahunt per vim animæ sensitivæ. Quam insigniter namque statim arteria, sub dolore quolibet indurescit? Cujus durities non (ut Scholæ arbitrantur) ariditatem arteriæ: sed ejus tensionem, sive spasmum singularem arguit: quæque ob id, instante rursus sudore, contractionis relaxationem, cum mollitudine, prodit. Alioqui siccatæ, induratæque arteriæ, æqua est possibilitas rehumectandi, quàm est senii, spes auferendi. Nonne etiam contracta vesica, expertes sæpè fefellit Lithotomos? Contrahuntur sic parastata vasa, in gonorrhœâ, spermatis stimulo excitata. Pudendum quoque 134
contractum intrò, sic subinde evanescit, ut absque præputio, exstet nihil. Sic & sui sunt musculorum crampi. Sicque parturiens, per intervalla suas, ac immanes contracturas patitur, quoties uterus à tergo se corrugat, ut latentem expellat sarcinam. Os pectinis quoque, ad pubem, spontaneâ sui contracturâ, exitum venienti pandit fœtui, atroci dolore.

lore. Vidi, & hystericis, tendones, loco natali ligamenti, sponte dissiliisse, contractosque immani dolore, itemque ad pristinum locum rediisse, quæque dum id sæpiùs essent perpessæ, mitioris doloris conquestas notavi (an fortè in isto nervorum subsultu, & vagâ digressione, Scholæ agnoscent, subitam inanitionem, repletionem, aut qualitatis virulentæ hospitium? horumque subitanea exilia?) Nephritidi quoque familiare, & ureteres contrahi ferocissimo dolore, nil urgente fortassis præterquam teneriore sabulo. Insolentis semper
135 ratus sum ignorantiæ, ventos (juxta Scholas) in nervis, ac tendinibus oriri, vel deforis, in nervis concipi; crampi (ob id enim flatulenti) autores, imò & inde tolli ferè ad arbitrium. Spiritus enim sensitivus, doloris horrens, venas, arterias, tendones, atque membranas, furiosè contrahit. Dumque subter ejusmodi furores, speratum auxilium non reperit, ejus incrementum suscitat. Sic nempe spina digito impacta, quatenus dolet, crispat, & indurat arteriam, ejusque pulsum, qui antea ibidem non erat obvius, obdurat, ob solam arteriæ contractæ tensionem. Doloris namque proprium est convellere, ac contrahere. Ita quidem, ut os supra pubem, & in lumbis, contrahatur sponte, in parturiente, quanquam nullo ductore aut motore musculo. Quippe dolor, propriâ suï naturâ, est contractivus membrorum; idque motu naturali, & nequaquam arbitrali. quod potissimùm in labris vulnerum spectatur. quippe quæ indolentia sunt, quamdiu flaccida labra habent, nec contracta.
136 Scholæ autem in naturâ doloris, contracturas, ut etiam animam sensitivam præteriére, transcurrendo ad ventos, decubitum humorum excrementitiorum, acrimoniam, consonantiam, & deuteropathiam partium, quę tamen scopo doloris sunt prorsus

ſus aliena. quia ſunt tantùm nomina abſtracta, ac plerumque, ne in minimo puncto, cauſam continentia. prout tractatu de cauſis morbificis, tanquam in certaminis paleſtrâ, demonſtravi. Etenim ureteribus (pro exemplo in terminis Lithiaſis) nulla eſt neceſſitudo, dependentia dominii, clientelæ, uſurpationis, poſſeſſionis, conſuetudinis, communitaſque canalium, aut excrementorum, cum inteſtinis, aut ſtomacho. Etenim ſi dolente ſiniſtrâ gutturis parte, ne dextera quidem in tanto angiportu, ſubinde afflicta ſit: quare vicinitatem, ac dependentiam partium, in officiorum deſtinatione, atque ſitu, diſparatarum, & diſcrepantium, meritò non ſuſpicabimur? Sufficit ergo hactenus, quòd omnis dolor, contracturæ autor, præſupponat exoſum hoſpitem. Sunt nempe contracturæ etiam indolentes (ut antè de ſcroto) quæque non tam à dolore, quàm à merâ moleſtiâ, ortum trahunt. Verùm contracturæ dolentes, fiunt à cauſis
hoſtilibus. Sic nempe dolent, quæ ſpiritum, dictum 137
(propter animam) ſenſitivum, acredine, ponticitate, aut gradibus caloris, vel frigoris iciunt. Eſt autem dolor intenſiſſimus ab igne: ab alcalibus ac corrodentibus, deinde, quia igni proximis. deinceps, ab auſteris, ponticis, & acidis, quia contracturæ finitimis. Mox dein à ſalſis: tum demum ab acribus, atque tandem ab aliquibus amaris. A venenis autem, ut talibus, immanis conſurgit dolor, quod in peſte ordinarium, & quia à venenis, ſæpe abſque acrimoniâ, tantus ſurgit dolor; deſignatur veritas. Nimirum quòd à Judicio, animæ ſenſitivæ dolor emanet. Corroſiva enim, cùm ipſam ſenſitivam, erodant, ignis inſtar, ipſas partes abſumunt. Alumen autem, vitriolum, aquæ fortes, omphacium denique, atque acuta quælibet etiam, quatenus per ſe fibras organorum criſpant, & con-

vellunt. Proinde excrementa ejuſmodi, ſunt convulſoria, atque dolorifica. Sunt etiam Alcalia, quæ ſopiunt dolores, in caſibus nimirum, ubi maximas frangunt putredinum aciditates. Etenim ſub caniculâ, dum carnes, inſtantem minantur corruptionem, fiunt carnium juſcula ingrato ſapore acida. Unde in podagrâ, colicâ, & ulceribus rodentibus, ac putreſcentibus, primùm concepi dolores prodire ex acido. Dolet item anima ſenſitiva primùm, quæ tandem aſſueta, minùs excandeſcit. perinde ut inſuetus equus, calcaria recuſat. Eſt namque natura in ſe, tota furioſa ac ſymptomatica, ſenſimque doloribus aſſueta, miteſcit. Quare Philautia, & ultio, ſenſu priora, ſive antiquiora ſunt: quòd in naturæ gremio, ante ſenſum, intimè ſeminibus inſint. Iræ enim, agoniæ, ultionis, triſtitiæ, ac metûs characteres, ſive imagines, contracturas, ſuis iſtis Ideis pares, pariunt. Nam cognitione, quâ mus, non anteà viſam felem horret, ſpiritus laceſſitus concitatur in iram, pavorem, &c. qui ſuâ Ideâ, veluti ſtigmate, in membra, ſuum exſerit furorẽ. Frigeſcit 1. manus, quia calor ibidem à vita fotus, per frigus extinguitur: non autem, quòd ſpiritus vitalis intrò refugiat, relicto ſanguine, cui nupſerat. multóque minus, quòd calor, ut nuda qualitas, intrò migret, abeat, redeatque, tanquam in comœdia 2. Minuto jam calore, perſiſtente quoque frigore, frigus invaleſcit: ac tum ſtupet ſenſus in manu. Comprimuntur nempe ſpiritus ſenſitivi abſtracti: ſcilicet qui ſunt in nervis, non autem in arteriis. quia ſpiritus nupſit ſanguini arteriali firmius, ac venarum proprium eſt, etiam à morte, cruorem à concretione præſervare. Spiritus namque vitalis, fomento cordis, à retrò ſuſtinetur, quantum poteſt. Ideoque in illo ſtupore, adhuc detinetur vita. 3. In manu languet motus: quia ſpiri-

ſpiritus in carne concreti, cùm à tergo per cor non ſat foveantur, ſenſim pereunt, ſenſimque alterantur. 4. Dein perit motus unà, & ſenſus extinguitur, dum videlicet extravenatus cruor grumeſcere minatur: manente adhuc vitâ. 5. Adeoque tandem artus à frigore totaliter privantur vitâ. dum nempe cruor in grumos jam abiit, obiit. In tertiò itaque ac quarto gradu prædicto, calefactâ manu, dolor emergit. Etenim quatenus cor à retrò inſpirat novum ſpiritum ſenſitivum, qui dum mortem in procinctu adfuturam notat, velut ibidem iratus, ſuæ indignationis Ideam ſtatim fabricat, adeoque nativam dulcedinem ſive complacentiam exuit. Prout in tractatu de morboſis ideis, in opere de ortu medicinæ, luculentiùs demonſtrabo. Sic ſpiritus ſenſitivus, qui non à frigore peſſundatus: ſed à compreſſione repulſus eſt: in ſui reditu aliam ſuæ indignationis Ideam, aliumque dolorem velut acicularem concitat. Ignoſcat interim Lector, quòd veneni glacialis nomen mutuare debuerim, abſque frigoris præeuntis neceſſitate: Non enim glaciale venenum iſtud voco: quaſi ſit infrigidatum, uti jam de manuum ſtupore dixi: ſed infrigidans, ſimulque ſtupefaciens, ac ſenſum motumque tollens. Itaque nominis ſimilitudo, non à radice, ſed ab effectu ortum ducit. Ac poſtremò, in hoc parergo, pro operis hujus, & ſenſationis epilogo, ruminemus ſaltem remedia Medentum in Apoplexiâ, ſtupore, vertigine, catalepſi, catocho, comate, contracturis, vellicatione, palpebrarum, oculorum, linguæ, & labrorum. Reperies namque ſtatim pręſcribi venę-ſectionem ac enema: Dubitantes nimirum, an ſtercus ani, in ore linguam & labra vellicet, ſopores item, ac ſtupores cudat in ægro, ut in Medente peperit ſtupiditates atque neglectum: an verò hæc à cruore

oriantur: Itaque utrumque mox intentant simul. Sequenti die dein purgantia exhibent. Ac tertio, sudores, post frictiones promovent, incertitudine repleti.. Præsidia eorum nempe, sunt universalia, quia desunt alia, & ignorant talia. Ideoque totalia, usualia, sunt generalia. Defectu cognitionis causarum efficientium, duntaxat circa producta vagantur: non soliciti de fabricatore radicali, ac priore, ad submovendum effectum tantùm occupantur. Non quòd sperent reditum, relinquendo radicem, ut inde sibi fructum carpant; (Id namque de probo viro suspicari nolo) sed lucro nimis anhelanter intenti, de fabricatore morborum, nil cogitârunt hactenus à Scholis. Nec mirum sanè! Quippe Medicina (ut ab initio dixi, sic iterùm finio) est donum Dei. Hic autem dona sua subtrahit, lucro intentis, nec semel cogitantibus de mandato: Estote misericordes, sicut Pater vester, qui est in cœlis, est misericors. A quo omne donum bonum & luminosum descendit. Hæc est ergo, quam dixi, luctuosa insensilitatis, & doloris tragœdia moderna, eventu ægrorum prorsus tragico.

FINIS.

Tractatus Clariss. & Expertiss. Domini Ioan. Bapt. van Helmont, in quibus principia Lithiasis, Apoplexiæ, Paralysis & aliorum morborum exactè disquirit & ostendit, digni sunt, ut per Typographiam publicentur. Ita censeo

P. Coens. S. T. L. Can.
& Lib. Cens. Antverp.

ERRA-

ERRATA

De Lithiasi.

PAGINA 9.lin.5.pro *lege* lege *lugel*.21.pro *pro bis* lege *pro his* p. 11.l. 9.pro *cadent* l, *cadant* p.13.l.29.pro *ooliat* lege *ooliab* p.26.l.13. pro *efficaciei* lege *efficacia* p.35.l.1. pro *seipsos* l. *seipsas* l. 25. pro *rem* l. *ren* l. 28. pro *conquiruntur* l. *conqueruntur* p. 41. l. 25. pro *vromantia* l. *vronomantia* p.48.l. 27. pro *uniens* l. *vivens* p. 49. l.10. *a aliis* l. *aliis* p.53.l. 28. pro *in mutata* l. *immutata* l. 36. pro *forax* l. *vorax* p.56 l. 27. pro *Cathecamenis* l. *catechumenis* p. 57. l. 33.pro *covertatur* l. *convertatur* p. 58.l.3.pro *illa* l. *illo* l.25. pro *haliticosus* l. *halituosus* p.60.l.2, pro *Cum* l. *Tum* p. 67. l. 16. pro *simul simul* l. *simul* p.73. l.24. pro *bellis* l. *belluis* p. 75.l. 6.pro *robore* l. *rubore* p.79.l. 3. pro *magne* l. *magno* p. 86.l.31. pro *ciucre* l. *cruore* p.88. l. 32.pro *comminatas* l. *comminatos* p. 89. l.4. pro *squalores* l. *squallores* p.90. l.27. pro *Tortore* l. *Tortorei* p.99. l. 35. pro *urina* l. *arena* p. 101.l. 21. pro *locis* l. *loci*. p.104.l.3.pro *urino* l. *urina* p. 105. l. 6. pro *glacialem* l. *glarealem* p. 107. l. 19.pro *nutritus* l. *nutritur* p. 116.l.24.pro *maluit* l. *malint* p.121.l.16. pro *membranorum* l. *membrorum*. p.122.l.27. pro *conformato* l. *confirmato*. p.125.l.20. pro *infinitisque* l. *infinitiesque* p.126.l.9. pro *contusas* l. *contusos*. p. 127. l. 17. pro *per gradus* l. *non per gradus*. p.133.l-4.pro *Sint* l. *Sunt*. l. 19. pro *dissicet* l. *dissiliat*. p.134.l.3.pro *deprehende* l. *deprehendi*. p.138.l.17.pro *extrenum* l. *externum*. p.141.l.3.pro *tenue* l. *tenuem*. p.147.l.18. pro *dio* l. *diu*. l.29. pro *commissionem* l. *commistionem*. p. 148. l. 3. pro *quid ille oculos* l. *quod ille oculis*. l. 19. pro *practeas* l. *bracteas*. p. 130.l.12. *sed vitrificetur* l. *vel vitrificetur*. p.161. l.18.pro *debeat* l. *dolcat*. l. 19.prò *dolore* l. *dolere*.p. 164. l. 29. pro *rubino* l. *rubini*. p 168.l.24.pro *horas* l. *horam*. p. 171. l. 16.pro *Syndesmion* l. *Syndesmon*. p.172. l. 19. pro *ultim* lege *ultima*. pag.219.lin. 8. pro *inventos* lege *inventas*.pag.221. lin.26.pro *essent* leg. *cessent*. pag. 123. lin. 14.pro *& si* lege *etsi*. lin.21. pro *musculis* lege *musculo*.